

(تألیف مشروطیت به روایت اسناد کتبخانه مجلس)

اسناد روحانیت و مجلس

(۲)

به کوشش: منصوره مدین پور

زیر نظر: غلامرضا فدایی عراقی

تهران ۱۳۷۵

بها: ۱۰۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

17
0

17

11

197 19

Continued, 2

(تاریخ مشروطیت به روایت اسناد کتابخانه مجلس ۲)

اسناد روحانیت و مجلس (۲)

به کوشش
منصوره تدین پور

زیر نظر
فلامرضا فدایی هراقی

تهران

۱۳۷۵

برگه فهرست نویسی پیش از انتشار

کتابخانه ، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی	DSR
اسناد روحانیت و مجلس / منصوره تدین پور زیر نظر غلامرضا	۱۴۰۵
فدائی عراقی . تهران کتابخانه ، موزه و مرکز اسناد مجلس	۲ ک /
شورای اسلامی ، ۱۳۷۵	۵ الف
ج : نمونه . - (تاریخ مشروطیت به روایت اسناد کتابخانه	
مجلس ؛ ۱ و ۲)	
جلد ۱ به تدوین عبدالحسین حائری	
۱ - ایران - تاریخ - انقلاب مشروطه ، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ ق .	
- اسناد و مدارک . ۲ - ایران - تاریخ - انقلاب مشروطه ،	
۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ ق . - روحانیت . الف . تدین پور ، منصوره	
ب . فدائی عراقی ، غلامرضا ج . عنوان .	

نام کتاب : اسناد روحانیت و مجلس (جلد ۲)
 (تاریخ مشروطیت به روایت اسناد کتابخانه مجلس ؛ ۲)
 به کوشش : منصوره تدین پور - زیر نظر غلامرضا فدائی عراقی
 ناشر : کتابخانه ، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی
 تیراژ : ۳۰۰۰
 حروف چینی : چاپخانه مجلس شورای اسلامی
 چاپ : اول
 چاپخانه : سپهر
 تاریخ انتشار : ۱۳۷۵

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۱۳	مقدمه

بخش اول

اسناد روحانیون در دوره فترت بین دوره ع-۳ قانون گذاری مجلس شورای ملی

۱۹	۱ - نامه علماء تهران به مجلس و تذکر بر اجراء ماده دوم متمم قانون اساسی.
۲۰	۲ - جواب مجلس به نامه علماء تهران.

بخش دوم

اسناد روحانیون در دوره چهارم قانون گذاری مجلس شورای ملی

۲۵	۳ - بیانییه عده ایی از نمایندگان مجلس از جمله آیت الله مدرس و آیت الله کاشانی و ...
زیر عنوان «بیان حقیقت» بر علیه کابینه سیاه.
۳۰	۴ - نامه وزارت داخله به مجلس شورای ملی.
۳۱	۵ - گزارش انجمن نظارت بر انتخابات تهران.
۳۳	۶ - تلگراف اهالی قمشه به مجلس شورای ملی و اعتراض به انتخابات آن شهر.
۳۵	۷ - گزارش از شعبه چهارم، درباره انتخاب آیت الله مدرس.
۴۱	۸ - پروگرام جمعیت طرفداران اصلاحات اساسی (اصلاح طلبان).
۴۷	۹ - دعوت مجلس از افتخارالسادات برای شرکت در مجلس سوگواری محرم.
	۱۰ - صورت امامی آقایان علماء اعلام که به مجلس سوگواری محرم، در مجلس

- ۴۸ شورای ملی دعوت شده بودند.
- ۱۱ - صورت اساسی آقایان ذاکرین که به مجلس سوگواری محرم، در مجلس شورای ملی دعوت شده بودند.
- ۵۰
- ۵۳ ۱۲ - تذکر مجلس به نشریه ستاره ایران.
- ۵۵ ۱۳ - دعوت از اعضاء کمیسیون رسیدگی به پرونده انتخابات بارفروش.
- ۵۶ ۱۴ - نمونه یک نامه شکایت از انتخابات دوره ۴.
- ۵۷ ۱۵ - گزارش از کمیسیون تجدیدنظر در قانون انتخابات.
- ۶۰ ۱۶ - تلگراف هیئت علمیه اصفهان درباره انتشار خبر سفر احمد شاه.
- ۶۱ ۱۷ - جواب تلگراف هیئت علمیه اصفهان از سوی مجلس.
- ۶۳ ۱۸ - نامه علی طباطبایی حائری عضو دادگاه استیناف تهران به رئیس مجلس.
- ۶۶ ۱۹ - نامه جمعی از علماء در مخالفت با قانون جزای عرفی.
- ۶۹ ۲۰ - نامه هیئت علمیه سنقر به مجلس و تقاضای اجرای ماده دوم متمم قانون اساسی.
- ۷۲ ۲۱ - نامه علماء اعلام به مؤتمن الملک و اعتراض به وضع قانون صدی دوازده مالیات به اسلاک وقفی.
- ۸۲ ۲۲ - نامه ای از علماء در مخالفت با قانون جزای عرفی.
- ۲۳ - نامه ای از علماء اصفهان به مجلس شورای ملی در مورد تونل کوهرنگ و آوردن آب کارون برای آبیاری زمینهای کشاورزی اصفهان.
- ۸۵ ۲۴ - نامه اتحادیه تجار اصفهان به مجلس شورای ملی در مورد تونل کوهرنگ و سد شاعباس.
- ۸۷ ۲۵ - تلگراف حاج آقا حسین طباطبایی حائری در مورد عدم اجرای ماده دوم متمم قانون اساسی به مجلس شورای ملی.
- ۸۹ ۲۶ - جواب مجلس به تلگراف حاج آقا حسین طباطبایی حائری.
- ۹۰ ۲۷ - نامه «جمعیت جامعه اسلامی» به مجلس شورای ملی و طرح چهار سؤال در مورد سفر دوم احمد شاه.
- ۹۲ ۲۸ - جواب مجلس به نامه علماء کاشان.
- ۹۴ ۲۹ - تلگراف علماء گیلان به مجلس در اعتراض به سفر احمد شاه.
- ۹۵ ۳۰ - نامه مجلس به مشیرالدوله رئیس الوزراء در رابطه با تلگراف علماء گیلان.
- ۹۸ ۳۱ - جواب مجلس به نامه علماء همدان.
- ۹۹ ۳۲ - تلگراف علمای استرآباد به مجلس و هیئت وزراء در مورد سفر احمد شاه.
- ۱۰۰

- ۳۳ - نامه، حاج سید حسین حاج سید جوادى به موتمن الملک. ۱۰۱
- ۳۴ - لایحه هیئت جامعه علماء اعلام و مجتهدین قزوین. ۱۰۲
- ۳۵ - جواب مجلس به هیئت علمیه قزوین. ۱۰۴
- ۳۶ - نامه «هیئت اتحادیه اسلامی» فارس به موتمن الملک. ۱۰۵
- ۳۷ - نامه امین الضرب به مجلس شورای ملی. ۱۰۶
- ۳۸ - عریضه هیئت اتحادیه تجار تهران به مجلس و تقاضای انتخاب مجتهدین طراز اول ۱۰۷
- ۳۹ - جواب مجلس به هیئت اتحادیه تجار. ۱۰۹
- ۴۰ - نامه هیئت علمیه اصفهان در مخالفت با قانون مجازات عرفی. ۱۱۰
- ۴۱ - نمونه برگه ارسال مراسلات از دفتر مجلس شورای ملی. ۱۱۲
- ۴۲ - نامه‌ای از حاج آقا نورالله اصفهانی در مخالفت با قانون مجازات عرفی و مشکلات عدلیه در اصفهان. ۱۱۳
- ۴۳ - نامه مجلس به وزارت عدلیه در خصوص نامه حاج آقا نورالله. ۱۱۵
- ۴۴ - جواب وزارت عدلیه به نامه مجلس. ۱۱۷
- ۴۵ - نامه علمای قم به موتمن الملک در رد قانون جزای عرفی. ۱۱۸
- ۴۶ - جواب مجلس به نامه علماء قم. ۱۲۱
- ۴۷ - نامه مجلس به مشیرالدوله رئیس الوزراء در خصوص نامه آقا شیخ محمد کردستانی و مسائل کردستان. ۱۲۲
- ۴۸ - نامه مجلس به آقا شیخ محمد کردستانی روحانی اهل تسنن. ۱۲۴
- ۴۹ - گزارش کمیسیون عدلیه مجلس، جهت حل مشکلات عدلیه در کردستان. ۱۲۶
- ۵۰ - تلگراف اصناف اصفهان در مخالفت با قانون جزای عرفی. ۱۲۷
- ۵۱ - لایحه‌ای از طرف هیئت علمیه اصفهان در تأکید بر اجراء قوانین شرعی به مجلس شورای ملی. ۱۲۸
- ۵۲ - جواب مجلس به هیئت علمیه اصفهان. ۱۳۲
- ۵۳ - نامه هیئت علمیه اصفهان به مجلس شورای ملی و تقاضای لغو قانون جزای عرفی. ۱۳۳
- ۵۴ - نامه علماء کاشان به مجلس شورای ملی در رد قانون مجازات عرفی. ۱۳۶
- ۵۵ - جواب مجلس به نامه علماء کاشان. ۱۳۸
- ۵۶ - نامه علماء اصفهان به مجلس شورای ملی در تبریک عید نوروز و تشکر از اجرای قوانین اسلامی. ۱۳۹
- ۵۷ - نامه کامران میرزا به مجلس شورای ملی. ۱۴۱

- ۵۸ - گزارش اداره محاسبات و بیوتات سلطنتی به وزارت مالیه، که توسط ارباب
کیخسروشاهرخ تقدیم مجلس شده است. ۱۴۳
- ۵۹ - نامه علماء و طبقات مردم به رئیس مجلس درباره تعقیب مسئله جواهرات
سلطنتی و سؤال ارباب کیخسروشاهرخ. ۱۵۷
- ۶۰ - نامه دختران سراج الملک توسط آیت الله مدرس به مجلس شورای ملی در مورد
مظالم ظل السلطان. ۱۶۰
- ۶۱ - جواب مجلس به سؤالات هیئت مرکزی جامعه اسلامی. ۱۶۲
- ۶۲ - نامه احمد قوام السلطنه به مجلس. ۱۶۴
- ۶۳ - جواب مجلس به نامه احمد قوام السلطنه (رئیس الوزراء). ۱۶۵
- ۶۴ - تلگراف اتحادیه علماء اصفهان به مجلس در مورد لغو قانون جزای عرفی. ۱۶۷
- ۶۵ - جواب مجلس به تلگراف اتحادیه علماء اصفهان. ۱۶۸
- ۶۶ - تلگراف علماء شیراز به مجلس شورای ملی و اعتراض به طبع و نشر قانون جزای
عرفی و کتب ضلال. ۱۶۹
- ۶۷ - جواب مجلس به تلگراف علماء شیراز. ۱۷۲
- ۶۸ - نامه دختر مرحوم آقا میر محمد بهیجانی به آیت الله مدرس. ۱۷۳
- ۶۹ - تلگراف هیئت علمیه اصفهان به رئیس مجلس. ۱۷۵
- ۷۰ - نامه قوام السلطنه (رئیس الوزراء) به رئیس مجلس در مورد تلگراف هیئت علمیه
اصفهان. ۱۷۶
- ۷۱ - جواب مجلس به تلگراف علماء اصفهان. ۱۷۷
- ۷۲ - و نیز جواب مجلس به تلگراف علماء اصفهان. ۱۷۸
- ۷۳ - نامه حجة الاسلام آقا شیخ ابوالحسن مرندي به مجلس شورای ملی و شکایت از
مخبر السلطنه والی آذربایجان. ۱۸۰
- ۷۴ - سواد احکام آیات آخوند خراسانی و عبدالله مازندرانی در مورد تولیت مسجد
دولت آباد مرندي. ۱۸۲
- ۷۵ - سواد حکم ریاست وزراء در مورد تولیت حاج شیخ ابوالحسن مرندي. ۱۸۶
- ۷۶ - سواد تلگراف جوابیه مخبر السلطنه والی آذربایجان به رئیس الوزراء. ۱۸۹
- ۷۷ - تلگراف علماء کرمانشاه به مجلس شورای ملی در اعتراض به رأی غیرقانونی
در مورد املاک مرحوم حاج عبدالرحیم وکیل الدوله. ۱۹۰
- ۷۸ - نامه ثقة الاسلام آقا محمد شریعتمدار کرمانی نماینده رفسنجان به موتمن الملک. ۱۹۳

- ۷۹ - جواب مجلس به حاج آقا محمد شریعتمدار کرمانی. ۱۹۴
- ۸۰ - قسمتی از صورت مذاکرات کمیسیون محاکمه وزراء به ریاست آیت الله مدرس. ۱۹۶
- ۸۱ - یادداشتی به خط آیت الله مدرس. ۱۹۹
- ۸۲ - نامه اهالی اردستان و زواره به مجلس و شکایت از اداره نواقل. ۲۰۰
- ۸۳ - نامه ای به رئیس مجلس و تقاضای کمک از سوی آقا شیخ حسین استرآبادی. ۲۰۳
- ۸۴ - نامه هیئت متحده علمیه طلاب اصفهان به مجلس. ۲۰۵
- ۸۵ - برام نامه هیئت علمیه طلاب اصفهان. ۲۰۶
- ۸۶ - جواب مجلس به نامه هیئت علمیه طلاب اصفهان. ۲۰۷
- ۸۷ - طرح تعدادی از نمایندگان مجلس راجع به لغو مالیات اصناف کوچک که از طریق صنایع دستی اعاشه می کنند. ۲۰۸
- ۸۸ - نامه ای از طرف حجة الاسلام حاج شیخ ابوالحسن نجفی مرنندی در جلوگیری از مفاسد و عقاید خلاف دین. ۲۱۰
- ۸۹ - نامه آیت الله مدرس خطاب به معتمد الممالک. ۲۱۲
- ۹۰ - طرح پیشنهادی محمد علی کازرونی و عده ایسی از نمایندگان مجلس از جمله آیت الله مدرس که به موجب این طرح اهالی جزیره بحرین حق انتخاب نماینده برای مجلس شورای ملی را دارند. ۲۱۳
- ۹۱ - نامه حاج شیخ اسدالله محلاتی نماینده محلات، خمین و کمره به موتمن الملک. ۲۱۵
- ۹۲ - پیشنهاد آیت الله مدرس در ماده ششم لایحه امتیاز نفت. ۲۱۶
- ۹۳ - اصلاحات پیشنهادی نمایندگان مجلس در لایحه امتیاز نفت. ۲۱۷
- ۹۴ - استیضاح آیت الله مدرس از دولت مستوفی الممالک، در رویه سیاست خارجی. ۲۲۰
- ۹۵ - نامه مجلس به مستوفی الممالک در مورد استیضاح. ۲۲۱
- ۹۶ - برگه رأی مخالف و موافق نمایندگان در مورد استیضاح. ۲۲۲
- ۹۷ - نامه مستوفی الممالک (رئیس الوزراء) به مجلس. ۲۲۳
- ۹۸ - سواد نامه یک شاکی به دادگاه بدایت. ۲۲۴
- ۹۹ - نامه رئیس دادگاه بدایت به وزیر عدلیه. ۲۲۶
- ۱۰۰ - جواب آیت الله مدرس رئیس کمیسیون عدلیه مجلس به دونا مه فوق. ۲۲۷
- ۱۰۱ - تلگراف حاج میرزا حسین سبزواری به مجلس شورای ملی. ۲۲۸
- ۱۰۲ - دستور نوشتن جواب نامه حاج میرزا حسین سبزواری از سوی آقا سید یعقوب انوار. ۲۳۰

- ۲۳۱ - ۱۰۳ - جواب مجلس به تلگراف حاج میرزا حسین سبزواری.
- ۲۳۲ - ۱۰۴ - نامه مجلس به هیئت متحده علمیه طلاب.
- ۲۳۳ - ۱۰۵ - تلگراف اهالی اردکان در شکایت از انتخابات.
- ۲۳۵ - ۱۰۶ - نامه حاج شیخ جمال الدین اصفهانی به رئیس مجلس و سفارش اسکندر شاه و همراهان.
- ۲۳۷ - ۱۰۷ - گزارش شعبه ششم، در مورد وکالت آقا سید حسن اجاق.

بخش سوم

اعتبارنامه های روحانیون در دوره چهارم قانون گذاری مجلس شورای ملی

- ۲۴۱ - ۱۰۸ - اعتبارنامه نمایندگی آقای میرزا محمد ناظم العلماء، از دولت آباد.
- ۲۴۲ - ۱۰۹ - اعتبارنامه نمایندگی آقا اسماعیل شیخ الاسلام ملایری، از دولت آباد.
- ۲۴۳ - ۱۱۰ - اعتبارنامه نمایندگی آقا سید فاضل کاشانی، از شاهرود.
- ۲۴۴ - ۱۱۱ - اعتبارنامه نمایندگی آقا سید یعقوب انوار شیرازی، از شیراز.
- ۲۴۵ - ۱۱۲ - اعتبارنامه نمایندگی آقا سید جواد محقق (محقق العلماء)، از شیراز.
- ۲۴۶ - ۱۱۳ - اعتبارنامه نمایندگی آقا محمد شریعتمدار کرمانی، از رفسنجان.
- ۲۴۷ - ۱۱۴ - اعتبارنامه نمایندگی آقا شیخ محمد تقی امین الشریعه فسائی ذوالقدر، از ایلات خمسه فارس.
- ۲۴۸ - ۱۱۵ - اعتبارنامه نمایندگی آقای حاج میرزا مرتضی مجتهد، از کرمان.
- ۲۴۹ - ۱۱۶ - اعتبارنامه نمایندگی حاج شیخ محمد حسین استرآبادی، از استرآباد.
- ۲۵۰ - ۱۱۷ - اعتبارنامه نمایندگی آقا میرزا طاهر تنکابنی، از تهران و توابع.
- ۲۵۱ - ۱۱۸ - اعتبارنامه نمایندگی آقا سید محمد رضا مساوات، از تهران و توابع.
- ۲۵۲ - ۱۱۹ - اعتبارنامه نمایندگی آقا میرزا هاشم شیبانی، از سبزوار.
- ۲۵۳ - ۱۲۰ - اعتبارنامه نمایندگی حاج علی اصغر سلطان العلماء، از بروجرد.
- ۲۵۴ - ۱۲۱ - اعتبارنامه نمایندگی حاجی شیخ محمد حسن گروسی، از بیجار و گروس.
- ۲۵۵ - ۱۲۲ - اعتبارنامه نمایندگی آقا میرزا محمد صادق طباطبائی، از شهریار و ساوجبلاغ.
- ۲۵۶ - ۱۲۳ - اعتبارنامه نمایندگی آقا شیخ ابراهیم زنجان، از زنجان.
- ۲۵۷ - ۱۲۴ - اعتبارنامه نمایندگی آقا شیخ علی صدرالاسلام، از زنجان.

صفحه	عنوان
۲۵۸	۱۲۵ - اعتبار نامه نمایندگی حاج میرزا علی اکبر شیخ الاسلام اصفهانی، از اصفهان.
۲۵۹	۱۲۶ - اعتبار نامه نمایندگی حاج شیخ علی شیخ العراقین، از ساری.
۲۶۰	۱۲۷ - اعتبار نامه نمایندگی آدینه جان آخوند جعفریای، از صحرای یموت و کر کلان.
۲۶۱	۱۲۸ - اعتبار نامه نمایندگی حاجی میرزا محمد باقر دستغیب، از بندر عباس.
۲۶۲	۱۲۹ - اعتبار نامه نمایندگی آقای امین الواعظین، از فارس.
۲۶۳	۱۳۰ - اعتبار نامه نمایندگی آقای حاج میرزا عبدالوهاب طالقانی، از همدان.

ضمائم

۲۶۷	۱ - فهرست آیات
۲۶۹	۲ - فهرست احادیث، روایات و اصطلاحات
۲۷۳	۳ - واژه نامه
۲۷۹	۴ - تصاویر
۲۸۳	۵ - فهرست اعلام

بسمه تعالی

تاریخ سراسر ثبت لحظه‌ها و بیان شگفتی حادثه‌هاست. اما این لحظه‌ها با رشته‌های سرئی و ناسرئی به هم پیوند خورده‌اند چنانچه ناظران، ناقلان و راویان این لحظه‌ها و حادثه‌ها در ثبت و ضبط آنها دقت کنند و همچون داور بیطرف با دقت و امانت عین واقعه را وصف کنند و نکته‌ای را از قلم نیندازند و چیزی را هم از خود به آن نیفزایند رابطه‌ها مشخص و معلوم و تاریخ به خوبی تدوین و تنظیم میشود و تسلیهای بعدی سرشار از غرور، خود را در آئینه عبرت زمان ارزیابی میکنند و عصاره‌ای میشوند که همه زمان در وجود آنان پیچیده شده است. به قول علی علیه‌السلام به فرزند برونندش امام حسن مجتبی علیه‌السلام :

«پسرکم! هرچند من به اندازه همه آنان که پیش از من بوده‌اند نزیسته‌ام ، اما در کارهایشان نگریسته‌ام و در سرگذشتهایشان اندیشیده ، و در آنچه از آنان مانده ، رفته و دیده‌ام تا چون یکی از آنان گردیده‌ام ، بلکه با آگاهی که از کارهایشان به دست آورده‌ام گویی چنان است که با نخستین تا پسینشان به سر برده‌ام» (۱).

مردم دوست دارند بدانند مسؤولان و تصمیم گیرندگان واقعی سرنوشت آنان و سکانداران کشتی زندگی آنها چه کرده‌اند، چه گفته‌اند و در لحظه‌های حساس زندگی چه اندیشیده و چه تدبیر کرده‌اند. این سئواله همچنانکه نسبت به حال مهم است نسبت به گذشته نیز اهمیت دارد. این امر بستگی به روح و روحیه ملت‌ها دارد که تا چه اندازه نسبت به ثبت وقایع حساس‌اند و یا نسبت به گفته‌ها و شنیده‌ها ، استناد برایشان مهم است و جو شایعه و شایعه‌پراکنی تا

۱ - نهج البلاغه ترجمه دکتر سید جعفر شهیدی - نامه ۳۱ ص ۲۹۷ - ۲۹۸

کجا قدرت عمل دارد. عمدتاً ترس و نیاز موجد شایعه است و ناگزیر افراد و ملت‌هایی که ترسو و یا نیازمندند مجبورند سر در لاک خود فرو برند، صریح سخن نگویند و همه چیز را براساس حدس و گمان، تخمین بزنند.

نمایندگان مجلس با آنکه نماینده مردم‌اند و نسبت به اظهارنظرهای خویش مختار، آزاد و قانون اساسی حامی آنها در این زمینه است، گاه ممکن است تحت شرائطی عوام‌زده شوند. خواستهای کاذب مردم آنها را تحت تأثیر قرار دهد. بگو مگوهای خیابانی و یا بحث‌هایی که نقل محافل غیر رسمی است حکایت از اسراری دارد که گاه دارای واقعیت است اما آنچنان پدایه‌ها به آن وصل شده که حقیقت زیر آن مدفون است. دوستی‌ها و دشمنی‌ها نیز به این اسرک‌مک می‌کند تا آنجا که گاه پس از تحقیق مفصل و یا وقوع ضایعه‌ای جبران‌ناپذیر، معلوم میشود اصل قضیه با آنچه شایع و رایج است فرسنگها فاصله دارد. قضیه اتهامات وارده بر شهید مظلوم بهشتی قبل از مرگ وی نمونه روشنی از این موارد است. پالودگی و آلودگی فرهنگی در ایجاد فاصله بین شایعه و واقعۀ تأثیر فراوان دارد. گاه نمایندگان با مجریان همسو و هم‌جهت میشوند تا بدانجا که گاه بسیاری از حقایق از دید آنان مکتوم می‌ماند و این خود در تهیه و تصویب قوانین نقش به سزائی دارد.

در هر حال، هر نماینده و یا مسؤولی در زندگی سیاسی و مبارزاتی خویش گاه سخنی اظهارمیدارد، موافقت یا مخالفتی دارد به نکته ظریفی اشاره میکند که گرچه ممکن است در آن لحظه بنظر خیلی مهم نیاید ولی در بلند مدت منشأ اثر شود و گره‌ای از رازها و رمزهای تاریخی را بگشاید. ثبت مشروح مذاکرات مجلس، حاوی کلیه مذاکراتی است که رسماً از تریبون مجلس مطرح شده است اما بسیاری از گفتگوها، توافقات و فعل و انفعالات قبلی آن در جلسات و محافل کوچکتر و خصوصی‌تر، و یا در کمیسیونها کمتر به عنوان پیش زمینه ظهور و بروز حادثه‌ای مد نظر قرار میگیرد. مشروح مذاکرات در واقع برآیند ائتلافها و اختلافها، موافقتها و مخالفت‌های پشت صحنه است که کمتر در جائی ثبت میشود. در حالی که توجه به این قضایا در چگونگی انعقاد این اتفاقات بسیار مهم و حیاتی است.

گاه، نمایندگان، فعالیت خویش را به خارج از مجلس سوق میدهند. آنان موجد فعالیتها و منشأ اثراتی میشوند که در مجلس مضبوط نیست و با آنکه ممکن است در مجلس نمودی داشته باشد، اما روشن و شفاف نیست. این حوادث و وقایع که در نوع خود ممکن است بسیار هم حساس باشد و در تعیین سرنوشت و موقعیت خاصی، نقش مؤثری داشته باشد در جائی ثبت نمیشود و یا عصاره و خلاصه آنها در جاهای پراکنده موجود است که جمع‌آوری

و اطلاع از آنها بسیار دشوار میشود حتی نهادهای مردمی و اجتماعی نیز که دارای دفتر و دستگی هستند، گاه اسناد بسیار مهم و ارزشمندی دارند که میتواند پرده از روی رازها و رزها بگشاید.

گاه روزنامه‌ها حال و هوای نمایندگان و مجلس را به تصویر میکشند آنان از طریق تهیه گزارش، انجام مصاحبه، و یا اظهارنظرهای شخصی، مطالبی را منعکس میکنند. مطالب روزنامه‌ها اگرچه در جای خود حاوی اطلاعات ذیقیمتی است به ویژه آنجا که هیچ سندی وجود ندارد (مثل به توپ بستن مجلس توسط محمد علیشاه) اما چه بسا مشاهده شده که مصاحبه‌گر علیرغم ثبت مصاحبه، سرانجام حرف خودش را زده و گزارشی که تهیه کرده بدون رعایت دقیق نظرات گوینده است. اگرچه ممکن است مطلب اظهار شده خلاف نباشد ولی با آنچه او در نظر داشته و به آن معتقد بوده فاصله دارد. این مسئله در جاهائیکه روزنامه‌ها و مجلات دارای گرایش خاصی باشند بیشتر شایع و رایج است.

در این بین اساسی‌ترین و مستندترین اسناد آنهایی هستند که توسط شخص نماینده و یا هر مسئول دیگری به وجود آمده است، مثل صدا و یا خط او که در خزانه معتبری هم مثل مرکز اسناد و کتابخانه مجلس موجود باشد. این اسناد، اسناد اولیه‌اند. خمیرمایه اصلی تاریخ و سنگ بنای اولیه ساختمان آنند. باید از این اسناد به خوبی حفاظت کرد و در صورت لزوم آنها را منتشر نمود تا مردم در جریان امور قرار بگیرند. بر مسؤولان اصلی کشور است که از این اسناد حفاظت کنند و به سرعت آنها را در اختیار پژوهشگران قرار دهند، غفلت از این موضوع خیانت به جامعه و نسلهای آینده است.

در گفتگویی که با یکی از دوستان نماینده داشتم و خاطرات شیرین گذشته خویش را نقل می‌کرد به او پیشنهاد کردم که شما با این اطلاعات خوب و دست اول حتماً باید آنها را جمع‌آوری و ضبط کنید و به مرکز اسناد مجلس تحویل دهید. نامبرده آهی کشید و گفت: «من خیلی سند داشتم اما در حادثه سرقتی که در منزل اتفاق افتاد همه از دست رفت و حالا دوباره باید وقت کنم و بنشینم و دوباره بنویسم».

* * *

سپاس خدای را که در آستانه فرارسیدن پنجاه و نهمین سالگرد شهادت آیه‌ا... سیدحسن مدرس، نماینده فعال و پر شور، روحانی دوره‌های اولیه مجلس شورای ملی، جلد دوم کتاب اسناد روحانیت و مجلس تقدیم علاقمندان و پژوهندگان میشود. این کتاب حاوی اسناد روحانیت در دوره چهارم مجلس است که عمدتاً سعی شده بدون هیچگونه گزینشی همه اسناد

در کنار هم قرار گیرند. از اسناد مهمی که در این کتاب معرفی شده اسناد مربوط به اداره بیوتات دولتی راجع به جواهرات و غیره است و نیز حرکت جمعی نمایندگان به ویژه علما و روحانیون در مسائل مختلف کشور از جمله بیانیه آنان پس از سقوط کابینه سید ضیاء، بحث و جنجالهای سیاسی در باره صحت انتخابات بعضی از حوزه ها، اسناد مربوط به تونل کوه رنگ و تاریخیچه سد شاه عباس، مسافرت احمد شاه به خارج از کشور، انتخاب مجتهدین طراز اول، توجه به مسئله فقر و فقرزدائی و اقتصاد از جانب علماء و مجتهدین با توجه به قوانین اسلامی و قانون اساسی، مظالم ظل السلطان، توجه به موقوفات، سراسرنامه هیأت علمیه طلاب اصفهان، استیضاح یک جانبه آقای مدرس از وضع سیاست خارجی و نمونه هائی از اعتبارنامه نمایندگان دوره چهارم مجلس. در ضمن دو عکس دسته جمعی از دوره چهارم مجلس شورای ملی که در کتابخانه موجود بوده است به ضمیمه کتاب است.

چاپ کتاب در کمتر از مدت یکسال پس از انتشار جلد اول اسناد روحانیت و مجلس با کمبود امکانات موجود در کتابخانه مجلس جای تشکر دارد. اینجانب از زحمات سرکار خانم منصوره تدین پور که با دقت و وسواس به کار جمع آوری، بازخوانی و بازنویسی اسناد و انجام بقیه کارها مشغول بودند سپاسگزارم و برای ایشان در تهیه مجموعه های دیگر آرزوی توفیق میکنم. همچنین از چاپخانه مجلس که کار حروفچینی کتاب را به روش سنتی و زحمت زیاد تقبل کردند سپاسگزارم.

غلامرضا فدائی عراقی

مشاور رئیس مجلس

رئیس کتابخانه، موزه و مرکز اسناد

بخش اول :

اسناد روحانیون در دوره فترت
بین دوره ۳-۴ قانونگذاری
مجلس شورای ملی

سند شماره یک، نامه علماء تهران از جمله آیات حاج شیخ عبدالنبی نوری، بهبهانی، خویی، حاج سید ابوالقاسم کاشانی و ... است به مجلس شورای ملی در خصوص تذکر بر اجراء اصل دوم قانون اساسی و لزوم نظارت مجتهدین و علماء طراز اول بر کار مجلس و سند شماره دو پیش نویس جواب مجلس به نامه فوق است.

سند شماره ۱

تاریخ سند: ۱۴ حمل ۱۳۰۰ ش

بسم الله الرحمن الرحيم

مقام منبع مجلس مقدس شورای ملی شید الله ارکانه، تکلیف الهی و وظیفه شرعی و علاقه مندی داعیان به حفظ و صیانت قواعد مقدسه دینیه از طرفی و عقیده قطعی به لزوم و عدم تزلزل در قوانین جاریه مملکتی از طرفی دیگر ما را ملزم داشت که در این موقع با یک اهمیت که شایسته موقع است، نمایندگان محترم را متذکر نمائیم در وضع قوانین که وظیفه اولیه آن ذوات محترم است مراعات لوازم قانونیت یک قانون باید بشود، طبعاً مسلم و واضح که مواد اصلیه و قانون حقیقی اساسی در مملکت ایران همان قانون مقدس اسلام است، بعلاوه به موجب اصل دوم قانون اساسی و هم توجه افکار عامه که از یک حس دیانت ناشی است مطالعه قوانین موضوعه با قوانین شرعیه اسلامی شرط قانونیت هر قانونی است و به جهت حصول این مقصود، به ترتیبی که در قانون اساسی ذکر شد لازم است لا اقل پنج نفر از مجتهدین عظام

عدم مخالفت آنرا تصدیق فرمایند. بنابراین قوانینی که بدون مراعات این شرط وضع شده یا بشود، به عنوان قانون تلقی نخواهد شد، البته آن ذوات محترمه از نقطه نظر سلامت و هم به ملاحظه مراعات قوانین اساسی با شرع، وسائل تهیه مقدمات خواهید فرمود. والسلام علی من اتبع الهدی

الاحقر محمدالموسوی البهبهانی عفی عنه (الراجی محمدبن عبداللهالموسوی) محمدبن زین العابدین الحسنی الحسینی (عبدہ محمدبن زین العابدین سیدالحسنی الحسینی) الاحقر اسحق الرکعی یوشی (اسحق بن حبیب الله) الاحقر محمدامین الخوی (محمد اسین بن یحیی) الاحقر مرتضی الغروی عفی عنه (مرتضی بن محمدحسن) الاحقر یحیی الخوی (متوکل علی الله یحیی) موسی بن ریحان الله الموسوی (موسی بن ریحان الله الموسوی) الاحقر جواد الحسنی الحسینی الاحقر ابوالقاسم الحسینی النجفی الکاشانی الاحقر مهدی الحسینی زنجانی (مهدی الحسینی) الاحقر علی اکبر الطباطبایی آیه الله زاده (علی اکبر بن محمد الطباطبایی) الاقل بهاء الدین النوری (بهاء الدین بن عبد النبی) العبد علی النوری (علی ابن محمد)

[در حاشیه]

بسمه الله ، رجاء واثق دارم انشاء الله در اجابت مطالب حقہ اسلامیہ علمای اعلام کثر الله امثالهم که خیر ملت و دولت و مملکت است مساعی خود را دریغ نخواهند فرمود. من الاحقر عبد النبی النوری (الراجی عبد النبی)

سند شماره ۲

تاریخ سند : ۱۴ حمل ۱۳۰۰ ش

نمره ۵۴۷۸

عنوان پیش گیری

۱۴ حمل ۱۳۰۰

از مفاد مرقومہ شریفه که مشعر بر تذکر خاطر آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی به مدلول اصل دوم قانون اساسی بوده مستحضر پس از تشکر و امتنان از مراتب خیرخواهی و عواطف قلبیه آن ذوات محترمه زحمت میدهم که با مراجعه به مضمون اصل مذکور معلوم

نصرت محمد علی

مقام رئیس مجلس شورای ملی سید بهار گران

[illegible][illegible]

بخش دوم:

اسناد روحانیون در دوره چهارم
قانونگذاری مجلس شورای ملی

۳

پس از سقوط کابینه سید ضیاءالدین طباطبائی و قبل از افتتاح مجلس چهارم بیانیه‌ای از طرف چند تن از نمایندگان مجلس علیه کابینه سید ضیاءالدین طباطبائی منتشر شد که جنبه سیاسی تاریخی داشت.

این بیانیه در تاریخ سه‌شنبه ۱۴ شوال مطابق ۳۱ جوزا ۱۳۰۰ ش چاپ و در تمام ایران منتشر شد و به تعبیر حسین مکی نویسنده کتاب تاریخ بیست ساله «شایع است که این بیانیه به قلم نصرت‌الدوله نوشته شده و ظاهراً عین عبارتی که او نوشته به امضاء رسیده است».^(۱) سند زیر صورت اصلی این بیانیه است با خط و امضاء نمایندگان.

سند شماره ۳

تاریخ سند: ۳۱ خرداد ۱۳۰۰ ش

بیان حقیقت

وقایع غیرمترقبه نود روزه اخیر ایران یعنی دوره حکومت نامشروع سیدضیاء بدرجه غیرمکشوف و مورد اشتباه واقع شده و به اندازه سیاست خارجی ذینفع در این وقایع افکار عمومی و جراید را مشوب نموده که کشف حقایق برای اعاده حیثیات و حفظ شرافت ملی ایران لازم آمده و رفع شبهه و موکول کردن حکمیت وقایع به افکار عمومی دنیا و جمهور ملل متمدنه از وظایف اولیه ایرانیان شمرده می‌شود به ملاحظه اینکه مبادا به وسیله نیرنگ دیگری باز آزادی ایرانیان از دست برود. ما مبعوثان قبل از افتتاح مجلس و عهده‌داری وظایف رسمی خود می‌خواهیم مختصری از وقایع اخیر را بیان و بعموم ملل دنیا گوشزد نمائیم... که ایران - عضو کهن سال خانواده بشریت عضو مجمع اتفاق ملل یعنی همان مجمع عالی مقامی که برای کم شدن ظلم و جلوگیری از حرص ورزی سیاست امپریالیزم (مستعمراتی) تأسیس شده و خود را مکلف به حراست از حقوق ملل صغیره در مقابل تجاوزات ملل دیگر میداند، در چه حال

۱- مکی، حسین، تاریخ بیست ساله ایران ج. ۱. ناشر علمی، ص ۳۸۸.

اسف‌آوری واقع شده و با نهایت نفرتی که از مداخلات اجنبی در کارهای داخلی خود دارد و به واسطه ابراز همین نفرت چگونه مورد تضییقات و سختی‌های گوناگون واقع میگردد. درک این حقیقت و پی بردن به علل اصلی فجایع حکومت سیدضیاء محتاج به ذکر تاریخچه مختصری است ...

چندی پس از سقوط کابینه آقای مشیرالدوله که به واسطه درخواست سفارت انگلیس راجع به خارج کردن صاحب‌منصبان روس از دیویزیون قزاق اعلیحضرت همایونی واقع شد و تعیین آقای سپهدار اعظم به ریاست وزراء که این مقصود سفارت انگلیس را انجام داد سفارت مزبور در تاریخ ... در ضمن نت مشروحي که بدولت ایران داد رفتن قشون خود را از ایران در بهار وعده کرده ضمناً تکلیف نمود که دولت ایران از حضور قشون انگلیس استفاده کرده یک دیویزیون قشون ایرانی در تحت ریاست صاحب‌منصبان انگلیسی در حدود قزوین که مرکز توقف قشون دولت بریتانیا بود تشکیل دهد و در صورت تخلف از این تکلیف ایران را به مخاطرات انقلابی و زوال ملیت تهدید می نمود. حکومت وقت حل قضیه را به مجمعی مرکب از وجوه علماء و محترمین و وکلا و سایر سائسین مملکت محول نمود.

مجلس مزبور در تاریخ ۱۶ ربیع الاول ۱۳۳۹ در عمارت سلطنتی منعقد گردیده و همانطور که قبلاً هم پیش‌بینی می شد حضار رد و قبول تقاضای سفارت انگلیس را از حد صلاحیت خود خارج دیده و موکول به اراده مجلس شورای ملی نمودند. با وجود مسامحه که از طرف حکومت وقت در افتتاح مجلس بعمل می آمد متدرجاً عده وکلا که برای افتتاح مجلس لازم بود در طهران گرد آمده و قانوناً افتتاح مجلس را ایجاب می نمود.

در این موقع اکثریت نمایندگان حاضر در مرکز در ضمن پروگرام آتیه خود الغاء قرارداد انگلیس و ایران را گنجانده و آن پروگرام را طبع و منتشر نمودند و بالنتیجه قراردادیکه اعتبار آن فقط منوط به تصویب مجلس بود و زمامداران ایران و انگلستان بالسویه در تمام عالم این مطلب را اعلان و به عموم خاطر نشان نموده بودند، به اتفاق کلمه و کلای حاضر در طهران ملغی شده و خالی از هر نوع اعتباری گردید. از همین اوقات یعنی پس از یأس از اسارت ایران به وسیله دسایس عادی، نقشه کودتای سید ضیاء قطع و توسل به جبر و مشت شد این بود که در شب دوازدهم جمیدی الثانیه (۲۰ فوریه ۱۹۲۱) در تحت حمایت تاریکی شب و مسامحه کاری عمدی و یا سهوی حکومت وقت دست جنایت کار فرزند ناخلف ایران سید ضیاء مدیر روزنامه

رعد برای سرقت قدرت دراز گردید.

یک عده از دیویزیون قزاق شاهنشاهی را که در قزوین متوقف و موقتاً در تحت اداره یکنفر صاحب منصب انگلیسی (اسمایس) بودند بعنوان احضار از طرف اعلیحضرت مشتهبه نموده بطرف طهران حرکت دادند در نزدیکی پایتخت روزنامه نویس مزبور که معروف به بی وجدانی و مزدوری اجنبی است به این قوه الحاق و اداره کردن سیاست آنرا عهده دار گردید. فرمانده ایرانی این قوه بدون اطلاع از حقایق و به اشتباه اینکه نیت خفیه پادشاه خود را مجری و برای جلوگیری از خطرات تهدید کننده و تحت تاج سلطنت اقدام می نماید. قوه خود را برای اجراء اوامر سیدضیاء حاضر نمود و سیدضیاء به وسیله دسیسه و فشار موفق به تحصیل فرمان ریاست وزرائی خود گردیده در پایتخت و سایر نقاط، حکومت نظامی را با نهایت شدت برقرار نمود. مخابرات تلگرافی و پستی بین پایتخت و سایر ولایات مدتی مقطوع و بعد در تحت سانسور شدید واقع گردید.

عده کثیری از محترمین و متنفذین و روحانین و وکلاء و آزادی خواهان که گناه آنها تنفر از سلطه اجنبی و مزاحمت در پیشرفت نقشه نامشروع او بود توقیف و در پایتخت و ولایات در زوایای تاریک محبس افتادند. قواعد اسلامی، قوانین اساسی مملکتی پایمال و مجلس شورای ملی که باید مفتوح می شد تعطیل گردید. خیانت کاران داخلی از ارمی و غیره و دستیاران خارجی آنها طوری گلولی ایران را فشردند که حتی قدرت بلند کردن صدای پروتست از ایرانیان سلب گردید. در هر موقعی هم که صداهای ضعیف مخالفتی از گوشه ای بلند می شد فوراً عده دیگری بر محبوسین و تبعیدشدگان اضافه می شدند. با این رویه در ایران سکونت قبرستان، خاموشی مرگ و بهت عمومی برقرار گردید و مسببین خارجی این قضایا این سکونت و خاموشی ایران را در اروپا بعنوان رضایت از استقرار حکومت مزدور اجنبی جلوه دادند و جرائد را پر از اشتباه کاریهای گوناگون نمودند.

برای سزید اغفال افکار عامه و پوشاندن عقاید باطنی خود و تقلیل سوءظن و عدم اعتماد ملت ایران که از دیرگاهی او را اجیر و خریده شده اجنبی می دانست، سید ضیاء شروع به انتشار بیانیه های دروغین خود نمود، درصدد برآمد که به حکومت خود رنگ حکومت اصلاح طلب- حکومت انقلابی ملی - حکومت حامی رعایا بدهد. در بیانیه های خود می نوشت که ایران را از شر مداخلات اجانب خلاص خواهد کرد، دشمنان خارجی و داخلی را به حساب دعوت خواهد نمود. قرارداد انگلیس و ایران را که عملاً از درجه اعتبار ساقط شده بود صورتاً الفا نمود ولی دیری نگذشت که حقایق عمل، غالب بر تلفیق عبارات و الفاظ گردیده نیت سوء باطنی و

تصمیمات خیانت‌کارانه او هویدا گردید و سواد قرارداد مزبور عملاً اجرا گردید در عوض حمایت از زراعت و تجارت بر طبقات زارع و تاجر مملکت مالیاتهای سنگینی که بالنتیجه تجارت و فلاح مملکت را نابود کرده باعث ترویج تجارت خارجی می‌گردید تحمیل شد. در عوض اصلاح مالیه مملکت مبالغ کلی از عواید مملکتی صرف مخارج بیهوده کرده، بین دوستان و همدستان و مباشرین و شرکای این خیانت تقسیم شد. از هیچ نوع اقدامی در پامال کردن قوانین مذهبی و مملکتی و لگد کردن حقوق و آزادی مردم و توسعه نفوذ اجنبی فروگذار نگردید. ولی خوشبختانه حیثیت ایرانیت و تعصب دیانت اسلامی این رویه بی‌شرفانه و این سیاست مبنی بر دروغ و تزویر را مقهور و بجاده عدم سوق داد تضییقات به افراد هر طبقه عوض تسلیم نمودن آنها به قبول این رژیم و متوسل شدن آنها بدامان اجنبی به درجه تولید حس مقاومت نمود که مخاطرات جانی تصنیعات شرافتی و تضییقات ثروتی را بر خود هموار کرده قبول مرگ را به تسلیم در مقابل این وضعیت ترجیح دادند.

سردار محترم ایرانی نیز ملتفت شد که صداقت و شجاعت او اسباب اجراء اغراض اجنبی و زمامداری یکنفر دزد وطن فروش گردیده و احساسات وطن خواهانه خود را پس از توجه به این مطلب ظاهر نمود، پادشاه محبوب ایران که کاملاً متوجه این دسیسه‌ها بود موقع را از دست نداده و از کشف حقایق و بروز نفرت و انزجار عمومی استفاده فرمود. حکومت سید ضیاء خائن وطن فروش را ساقط فرمودند و سید مزبور از بیم مجازات و انتقام احساسات عمومی همانطوریکه با کمک و راهنمایی اجنبی شبانه بر ملت ایران شبیخون زده و موجب این مصائب شده بود باز در تحت حمایت شبانه فرار و خود را سلامت به بغداد رسانید.

این است حالت ایران در قرن بیستم که ملل عالم برای حفظ آزادی و حقوق نوع بشر از بذل انواع مجاهدت خودداری نمی‌نمایند. این فشاریکه با ایرانی‌ها روا می‌دارند در صفحه تاریخ مدنیت دنیا لکه بدنامی است که باقی و برقرار خواهد بود. ما می‌خواهیم که در عدالت دنیا حق حیات خود را حراست نماییم، ما می‌خواهیم آزادی خودمان را حفظ کنیم ما می‌خواهیم که زیر بار مداخلات اجنبی نرفته در وطن خودمان به میل خودمان زندگانی کنیم، ما منافع کسی را تهدید نمی‌کنیم و با کسی کاری نداریم ولی می‌خواهیم که ما را خفه نکنند، برای سلب آزادی ما در مملکت ما ترویج خیانت و حمایت از خیانت‌کاران ننمایند، ما می‌خواهیم سید ضیاء و همدستان او را در تأسیس این جنایت ایران برباد ده محاکمه و مجازات بکنیم فقط می‌خواهیم که نسبت به قضایای داخلی ما بی‌طرفی محفوظ مانده حمایت‌های غیرمشروع از میان رود. ما یقین داریم که افکار آزاد دنیا در تقبیح این قبیل تجاوزات با ما اشتراك کرده و آتھائی

هاشم آشتیانی، من الاحقر محقق جواد طباطبائی، سید محمد تدین، قوام الدوله، یعقوب الموسوی الشیرازی، حسن الحسینی الکاشانی، مدرس، علیمحمد الحسینی، محمد استرآبادی، میرزا علی کازرونی، احتشام الدوله، امین الشریعه شیرازی، رفعت الدوله، سهام السلطان، بیان الملک، سدید الملک، معتضد الدوله، نصیردیوان- عمید الممالک، عدل السلطنه، محمد علی خان آصف الممالک نماینده کرمان، جلیل الملک، سردار مفتح نماینده قزوین، نماینده عربستان «امضا» منتصر الملک عماد السلطنه نماینده اصفهان، سردار معظم نماینده قائنات خراسان، میرزا ابراهیم نماینده قزوین، حسین صدرائی، حاج شیخ اسدالله محلاتی، بیان الدوله، فهیم الملک، امیر ناصر امیرحسینی، محتشم السلطنه نماینده [ناخوانا] میرزا ابراهیم قمی نماینده قم، مستشار السلطنه نماینده بروجرد، نماینده شاهرود و بسطام آقا سیدفاضل، رکن الملک نماینده لرستان، علی صدرالاسلام محمد جواد طهرانی، فهیم الملک (امضاء).

[illegible][illegible]

۴-۵

گزارش انجمن نظارت بر انتخابات تهران که در آن به اساسی و کلاء منتخب تهران و تعداد آراء اخذ شده، به تفکیک محلات شهر، اشاره شده. گزارش به امضاء آقا شیخ ابراهیم زنجانی و تأیید مفاخر السلطنه حاکم تهران است.

سند شماره ۴ نامه ای است از وزارت داخله که همراه گزارش بالا به مجلس شورای ملی فرستاده شده است.

سند شماره ۴

تاریخ سند : ۲۹ سرطان ۱۳۰۰ ش

مورخه ۲۹ برج سرطان ۱۳۰۰

ضمیمه

وزارت داخله

اداره انتخابات دائره

نمره ۲۹۴۹

ریاست محترم مجلس شورای ملی

از حکومت نظامی طهران راجع به استخراج آراء طهران مراسله رسیده است که عین آن با صورتیکه ده نفر از آقایان انجمن نظارت امضاء کرده فرستاده اند لفاً ایفاد میگردد که مقرر فرمایند به شعبه مربوطه ارجاع داشته تا به دوسیه انتخابات تهران ضمیمه نمایند.

امضاء

سج مهر (وزارت داخله)

سند شماره ۵

تاریخ سند : ۲۱ سرطان ۱۳۰۰ ش

صورت آراء و کلاه منتخب از محلات مختلف تهران در دوره چهارم مجلس شورای ملی

توضیحات	جمع		کن و سلطان		سراوات		لواصات		چاله میدان		بازار		سکج		محله مولایان		محله محلات		شماره
	آراء ثابت	آراء تردیدی	آراء ثابت	آراء تردیدی	آراء ثابت	آراء تردیدی	آراء ثابت	آراء تردیدی	آراء ثابت	آراء تردیدی	آراء ثابت	آراء تردیدی	آراء ثابت	آراء تردیدی	آراء ثابت	آراء تردیدی			
در آراء تردیدی حضرت گاهی گاه سید حسن مدرس دست - القیانه ، توضیحات نوشته می شود که در محله های مولایان ، بازار ، چاله میدان ، سراوات و کن و سلطان نام (مدرس) تنها یکصد و پنجاه رأی و در محله دولت هم (گاهی مدرس) دوازده رأی می باشد . ۲۱ - سرطان ۱۳۰۰	۲۸۶۹	۲۰	۲۰	—	۴۸	—	۱۴۴	—	۲۸۷	—	۶۰۵	۱۹	۷۷۵	—	۳۱۴	۱	۶۷۶	—	گاهی سلطان شریاره
	۲۸۰۷	۴۲	۱۲۴	—	۱۹۹	—	۲۴۵	۴۲	۳۹۰	۴۲	۶۶۷	—	۴۶۶	—	۴۲۵	—	۲۸۱	—	گاهی حسان گاه خدای
	۲۸۲۹	۱۶۲	۳۰	۲۱	۱۳۰	۹۳	۲۵۵	۵۱۳	۱۵	۶۰۹	۱۴	۵۳۳	—	۴۵۹	۷	۳۰۰	۱۲	گاهی گلشید حسن مدرس	
	۲۸۷۲	۲۰۹	۶۴	۱۱۵	۲۳۷	۱۸	۲۸۲	۳۴۹	۲۵	۵۳۱	۱۴	۴۶۶	—	۳۱۵	۳۵	۲۰۱	۱	آراء گلشیرا حاتم کشیانی	
روزه مرحوم است با انسیه اکثریت در انتخابات ظهور داشتند ، آراء محله به حسان نمیر است کسرحوم شده و آراء تردیدی هم به همین نمیر است که بیش گردیده است . ابراهیم زبانی . این صورت آراء مطابق دلائل صحیح است . مشارع السلطنه تاریخ ۵ شهر ذیحجه ۱۳۰۴ .	۲۷۲۵	۲	۷۴	—	۱۸۰	—	۳۸	۴۰۵	—	۵۰۰	—	۳۰۹	—	۳۱۴	—	۵۱۹	—	گاهی گلشید بیگلر اردبیلی	
	۲۶۶۹	۱۴	۲۳	—	۵۲	—	۱۲۳	۳۱۰	۱۲	۵۹۷	—	۶۰۶	—	۳۲۰	—	۶۲۸	—	گاهی کا شیخ ابراهیم زبانی	

۶

تلگراف عده‌ای از اهالی قمشه به مجلس شورای ملی مبنی بر تبریک به مناسبت گشایش مجلس شورای ملی و تقاضای رسیدگی به اعتراضات اهالی نسبت به انتخاب سدیدالملک که آن انتخاب را مخالف قانون مجلس دانسته‌اند.

سند شماره ۶

تاریخ سند : ۳۰ سرطان ۱۳۰۰ ش

سند ۱۳۰

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب ۳۶

از قمشه	نمره قبض ۳۰۶	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به طهران	نمره تلگراف ۱۰	۱۹۰	۳۰		۲۰ سرطان	محمود

توسط حضرت آقای مدرس ساحت مقدس مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه، افتتاح آن باب سعادت و کعبه آسال که در این موقع خطر یگانه نجات بخشنده ایران و موجب اسیدواری ایرانیان، از صمیم قلب تبریک، بلکه برای عموم اهالی عید و شادی و فتوح شادکامی است. توفیق نمایندگان محترم را از اعاده سعادت مملکت ایران از خداوند متعال خواستاریم، ضمناً از وضع انتخابات قمشه، خاطر آن ذوات معظم را متذکر می‌داریم، انتخاب سدیدالملک مخالف قانون مصوبه مجلس مقدس بوده و اعتراضات متواتره ضعفا با ادله مثبت در وزارت جلیله داخله موجود، استدعای اسعان نظر و بذل توجه از مقام منبع داریم عرایض مشروح با پست ایفاد. کلاتر، علی‌رضا ناظم‌التجار، حاج محمدحسین تاجر، علی‌اکبر رئیس اصناف، هیئت نظار حاج عطالله، حاج میرزا محمدحسین، میرزا حاجی تاجر، عبدالرحیم تاجر، محمدحسین الحسینی، حاج میرزا ابوالقاسم، حسین واعظ، محمدحسین، حاج علی، هدایت‌الله حسینی، حاج علی‌رضا، عبدالخلیل، محمد مهدی.

سجع مهر (تلگرافخانه مبارکه)

شماره ۱۹

روز ۱۱ ماه ۵

شماره ۳۶

تاریخ ۱۳۰۰

محل وقوع حادثه

محل وقوع حادثه

تاریخ وقوع حادثه

محل وقوع حادثه

محل وقوع حادثه

محل وقوع حادثه

تاریخ وقوع حادثه

محل وقوع حادثه

محل وقوع حادثه

محل وقوع حادثه

[illegible]

۷

گزارش از شعبه چهارم به مجلس شورای ملی در باره انتخاب آیت الله سید حسن مدرس به نمایندگی مردم تهران و توابع و تأیید صحت انتخاب ایشان به اتفاق آراء از سوی شعبه.

سند شماره ۷

تاریخ سند: ۱۳ اسد ۱۳۰۰ ش

مجلس شورای ملی

نمره ۱۴

تاریخ ۲۰ شهر ذیقعد ۱۳۳۹

خبر از شعبه چهارم به مجلس شورای ملی راجع به آقای آقا سید حسن مدرس : چون برطبق صورت مجلس انتخابات طهران آقای حسینقلی خان نواب وزیر مختار مقیم برلن که یازدهمین نماینده طهران و توابع آن محسوبند و به اکثریت ۳۱۷۲ رأی از ۱۱۸۰۳ رأی انتخاب کنندگان حوزه مزبوره به نمایندگی معین شده اند به موجب تلگرافاتی که از ایشان به وزارت خارجه رسیده و مواد مصدق آن در دوسیه انتخابات ضبط است از نمایندگی استعفا نموده و برحسب ماده ۴۳ قانون انتخابات نظر به اینکه هرگاه نماینده قبل از گرفتن اعتبارنامه قبول نمایندگی ننماید از بقیه منتخبین آن حوزه کسیکه نسبتاً حائز اکثریت است به نمایندگی معین می شود و برحسب دفاتر ثبت، آرای که از انتخابات طهران موجود است پس از آقای نواب، اکثریت اول شامل مرحوم آقای سید حسین اردبیلی و ثانی مرحوم حاج محمدتقی شاهرودی و بعد از آن آقای ملک الشعرا بوده است که اولی دارای ۲۹۹۲ رأی و دومی دارای ۲۹۹۰ رأی و سیمی دارای ۲۸۶۹ رأی نایل بوده اند.

و چون به دلیل ماده ۴۳ شامل حال آن دو نفر نیز گردیده به این معنی که هر دو قبل از قبول نمایندگی و دریافت اعتبارنامه وفات نموده اند ناچار برحسب ماده مزبوره شخصی که بعد از دو نفر متوفی حائز اکثریت است باید به نمایندگی معین و معرفی شود و به همین جهت (۱)

۱ - احتمالاً کلمات جا بجا شده اند.

وزارت داخله در ۹ جدی ۱۲۹۰ مطابق ۹ ربیع الاول ۱۳۳۹ که برحسب اراده ملوکانه افتتاح مجلس چهارمین دوره تقنینیه را می‌خواست در آتیه نزدیک اعلام نماید به ایالت طهران نوشت که چون آقای حسینقلی خان نواب از نمایندگی استعفا داده‌اند معلوم دارند هرکس از منتخبین بعد از ایشان حائز اکثریت بوده به هیئت نظار مرکزی مراجعه شود اعتبارنامه نمایندگی او را تهیه و به توسط وزارت داخله به اداره مباشرت مجلس شورای ملی اعلام گردد و از ایالت طهران در ۲۲ جدی ۹۹ به وزارت داخله می‌نویسند که چون اکثریت بعد از آقای نواب شامل مرحومین آقا سید حسین و حاج محمدتقی بوده و آنان نیز قبل از قبول نمایندگی وفات یافته‌اند (و آقای ملک‌الشعرا هم که آراء ثابت ایشان بر آراء ثابت آقای مدرس مقدم بوده در آن تاریخ به نمایندگی بجنورد معرفی و اعتبارنامه دریافت کرده‌اند) لذا اکثریت شامل آقای مدرس است و ایشان را به نمایندگی معرفی می‌نماید و در همان اوقات وزارت داخله به آقای مدرس نمایندگی ایشان را اعلام و رد یا قبول را استعلام می‌کند و معظم‌له قبول نمایندگی را به وزارت داخله اظهار و برحسب براسله از وزارت داخله به ایالت طهران مقرر می‌شود که انجمن نظار را جمع و تعیین تکلیف اعتبارنامه آقای مدرس را معلوم و به وزارت داخله اطلاع دهند. اقدام به این امر با قضایای نود روزه ایام کودتا مصادف و تعیین این تکلیف در بوته اجمال مانده است تا در اواخر رجب گذشته که موجبات افتتاح مجلس فراهم می‌شود مجدد از وزارت داخله به حکومت طهران مراجعه و حضور آقایان نظار و تدارک اعتبارنامه را خاطرنشان می‌نماید حکومت نیز آقایان نظار را به دفعات دعوت و پس از حضور قضیه را مطرح بحث قرار داده مطابق دو فقره نوشته که یکی در تاریخ ۱۵ شوال گذشته و دیگری در تاریخ ۲۳ شهر مزبور است هیئت نظار پس از مراجعه به جوابهای آقای نواب که توسط وزارت خارجه به وزارت داخله مخابره شده نظر به اینکه در جوابهای مزبوره تصریح به کلمه استعفا نشده استعفای قطعی را استنباط نموده و از آن رو از دادن اعتبارنامه احتیاط ورزیده و استعلام مجددی را از آقای نواب به حکومت طهران پیشنهاد می‌نمایند و به همین تفصیل از حکومت طهران به وزارت داخله و از وزارت داخله به مقام ریاست مجلس شورای ملی اظهار می‌شود بدیهی است مراجعه مستقیم وزارت داخله به مقام ریاست مجلس شورای ملی حاکی از این است که از جوابهای سابق و لاحق آقای نواب و اطلاع از جریان امور استعفای آقای نواب را وزارت داخله کاملاً استنباط نموده مخابره و استعلام مجددی را ضرور ندانسته است هیئت رئیسه مجلس شورای ملی نیز برحسب وظیفه قانونی رسیدگی و حکمیت مسئله را به موجب ماده ۴ و ماده ۱۴۷ نظامنامه داخلی به شعبه چهارم رجوع و محول داشت. علیهذا شعبه چهارم پس از

رسیدگی و تدقیقات وافی که در اطراف قضیه بعمل آورد و در جلسات عدیده تبادل نظر و تعاطی فکر نموده بالاخره در ۳ ذیقعدہ ۱۳۳۹ رأی قطعی خود را به شرحی که اظهار می شود به مجلس شورای ملی عرضه می دارد.

بنا بر اینکه در مرحله اولیه که انتخابات طهران خاتمه یافته است و ایالت طهران مراتب را به وزارت داخله اطلاع و نمایندگان حوزه انتخابیه طهران را معرفی نموده راجع به نمایندگی آقایان مهاجرینی که در خارج بوده اند لزوم اطلاع به آنها و استعلام از رد و قبول نمایندگی را پیشنهاد می کند و در همان تاریخ وزارت داخله به وزارت خارجه مراجعه و مرحوم علاء السلطنه تلگرافی که حاکی از نمایندگی آقایان تقی زاده و سلیمان میرزا و مساوات و آقا میرزا طاهر و خود نواب است به آقای حسینقلی خان مخابره و در آخر تلگراف مزبور نظر دولت را که استقرار آقای نواب در مقام نمایندگی مختار دولت علیه در برلن باشد به ایشان خاطرنشان نموده و اظهار می دارد که به واسطه اهمیت موقع نظر دولت بر این است که جنابعالی از قبول نمایندگی استعفا و خدمات مهمتری را در آنجا عهده دار باشید، و در جوابی که آقای نواب در آن تاریخ به وزیر خارجه می گوید نظر دولت را که حاوی استعفای خودشان از مقام نمایندگی است تصدیق می نمایند، که عین جواب برای اطلاع مجلس درج می شود (وزارت خارجه تقی زاده - سلیمان میرزا - مساوات - میرزا طاهر و کالت را قبول در باب خود بنده نظر دولت را تصدیق، ولی با نرسیدن مقرری تکلیف چیست؟ ۱۸ ربیع الاول ۱۳۳۹ حسینقلی)

در تاریخ ۲۶ شهر مزبور مرحوم علاء السلطنه بر حسب مدلول جواب آقای نواب در جواب ایشان مجدد تلگراف ذیل را مخابره می نماید (آقای حسینقلی خان نواب در خصوص تقی زاده - سلیمان میرزا - میرزا طاهر به وزارت داخله اطلاع، خود جنابعالی موافق صلاح مملکتی باید در برلن بمانید، مقرری هم بزودی خواهد رسید - علاء السلطنه []) هر چند از جواب مزبور و تصدیقی که راجع به نظر دولت در توقف برلن و استعفای از وکالت آقای نواب نموده به خوبی واضح است که ایشان باقی بودن در مقام خود و استعفای از نمایندگی را مرجح شمرده و به همین عزیمت باقی بوده اند با این حال در ۹ ربیع الاول ۱۳۳۹ که بنای افتتاح مجلس بوده است از وزارت داخله مجدد به آقای نواب مراجعه و برای اینکه افتتاح مجلس را در نیمه دسامبر مقرر داشته بودند تلگرافاً به ایشان اخطار می شود که چنانچه ایشان و آقای تقی زاده قبول نمایندگی را نموده اند به فوریت اعلام داشته زودتر حرکت نمایند و در این مخابره اشعار به رجحان توقف ایشان هم در برلن نشده بلکه رد و قبول را موکول به رأی خود ایشان گذارده نهایت لزوم، حرکت را، اخطار کرده اند مجدد آقای نواب به شرح ذیل

جواب می‌دهد (بعد العنوان نمره ۸۷ زیارت، آقای تقی‌زاده وکالت را قبول کرده‌اند متمنی هستند اعتبارنامه ایشان را از مجلس گذرانیده بفرستید منتظر هستند وسائل مسافرت قدری سهلتر شود بواسطه بی ترتیبی راهها و ضعف بنیه حرکت فوری را مشکل می‌دانند. بنده هم، چون حرکت فوری را لازم نمی‌دانیده بواسطه همین مشکلات از قبول وکالت معذور هستم، حسینقلی).

از ملاحظه و تطبیق این سؤال و جوابها و تصدیق اول آقای نواب نظر دولت را به اینکه استعفاء از نمایندگی نموده و در مقام خود برقرار بمانند و جواب ثانوی که اشعاری دارد آقای تقی‌زاده وکالت را قبول و منتظر گذشتن اعتبارنامه و تسهیل وسائل حرکت هستند ولی من به همان جهات از قبول وکالت معذورم به خوبی واضح است که آقای نواب از قبول نمایندگی معذرت جسته و فی الحقیقه استعفا را در تلو عبارت دیگری گفته‌اند و هیچ محتاجی نبوده که کلمه استعفا را در جواب بگویند چه اگر نظر ایشان فی الحقیقه قبول وکالت بسود همان‌طور که آقای تقی‌زاده حرکت خود را مشروط قرار داده‌اند ایشان هم در صورتیکه بعد از جواب اول تردیدی در قبول نمایندگی حاصل کرده بودند ممکن بود بگویند من هم به فلان ترتیب برای حرکت حاضرم تا چه رسد به اینکه مصرحاً می‌گویند به همان جهات از قبول وکالت معذور هستم بنا به مراتب معروضه، شعبه چون از جوابهای آقای نواب و دیگر اطلاعات خارجی استعفاء قطعی ایشان را استنباط نموده مسلم می‌داند و به شرحیکه در مقدمه راپرت اظهار شده پس از آقایان فوق‌الذکر، اکثریت شامل آقای مدرس می‌باشد لذا شعبه نمایندگی آقای مدرس را از حوزه انتخابیه طهران و توابع که به اکثریت ۲۸۲۹ رأی ثابت از ۱۱۸۰۳ رأی انتخاب‌کنندگان حوزه مزبوره است تصدیق و به صحت انتخاب ایشان به اتفاق آراء رأی می‌دهند.

[درحاشیه]

در جلسه ۴ ذی‌حجه ۱۳۰۹ قرائت شد.

در جلسه عصر امروز رأی گرفته می‌شود.

۸

مدتی پس از تشکیل مجلس چهارم و در دوره زمامداری قوام السلطنه دو حزب تشکیل شد، یکی سوسیالیزم متمایل به مسلک و سیاست کمونیزم روسیه و دیگری از افرادی که به عنوان نمایندگی مجلس چهارم در تهران گرد آمده بودند و به سیاست خارجی در طرفداری روس یا انگلیس به نظر احتیاط نگاه میکردند. غالب رجال سیاسی و بسیاری از نویسندگان و دموکراتها و اعتدالیهای قدیم در این دسته بودند و اکثریت مجلس را بنام اصلاح طلبان به وجود آورده و در خارج مجلس هم نفوذ حقیقی و کاملی پیدا کرده بودند، از اشخاص فعال و مهمی که در مجلس طرفدار اصلاح طلبان بودند مرحوم مدرس، میرزا هاشم آشتیانی، بهبهانی، تیمورتاش و نصره الدوله فیروز و داور بودند. این حزب در مرکز و ایالات تشکیلاتی نداشت ولی در مجلس و در تهران با کمال عقل خود را اداره می کرد^(۱) سند زیر برنامه کار این حزب است.

سند شماره ۸

تاریخ سند : ۱۳۰۰/۶/۸ ش

پیر تاریخ ۲۶ ذی حجه ۱۳۳۹

بسم الله الرحمن الرحيم

پروگرام جمعیت طرفداران اصلاحات اساسی

- اول - تشدید مبانی استقلال و حیثیت مملکت ایران با تمام وسایل ممکنه.
- دوم - حفظ روابط ودادیه متساوی و سیاست نیک خواهانه با تمام ملل عالم مادام که سیاست آنها منافق استقلال و مانع ترقی ایران نباشد.
- سوم - نپذیرفتن هیچ نوع مداخلات اجنبی در امور مملکت.
- چهارم - اتحاد روابط ودادیه خاص با ممالک اسلامی.

پنجم - جلب متخصصین فنی لایق برای اصلاح ادارات کشوری و لشکری از دول غیر همجوار و اجراء این شرط یعنی قبول نکردن مستخدمین و متخصصین از دول همجوار، در باره متخصصین و مستخدمین تشکیلات موجوده.

ششم - تهیه تضمینات کافیه به وسایل ذیل برای تثبیت حکومت ملی و عدم تعطیل مجلس و تکرار نشدن ادوار فترت.

۱ - تجدید نظر در قانون انتخابات از نقطه نظر تمدید مدت نمایندگی برای سه سال و تجدید انتخابات یکک ثلث از نمایندگان همه ساله و رفع نواقص فعلی قانون انتخابات که مربوط به جریان انتخابیه است.

ب - ایجاد قانون مجازات خاص برای کلیه مسببین تعطیل اصول مشروطیت و زمامداران و مستخدمین دولتی که مرتکب عملیات برخلاف قانون در غیبت مجلس میشوند، از قبیل عقد و اجرای عهدنامه ها و مقاولات بدون تصویب مجلس، دادن امتیازات، برقرار کردن و اخذ مالیاتهای غیر مصوبه، تصویب و تأدیه و اخذ وجوه تصویب نشده از طرف مجلس، تهیه موجبات توقیف و تأخیر انتخابات.

تبصره - موارد مستثنیات این اصول در خود قانون معین خواهد شد.

ت - رسیدگی به عملیات زمامداران دوره فترت.

هفتم - اجرای اصلاحات اجتماعی و اداری کامل به وسایل ذیل :

۱ - ایجاد امنیت و عدالت برای عموم.

ب - حفظ و احترام قوانین و احراز حاکمیت قانون.

ت - مشارکت افکار عمومی در حل مقدرات مملکت و عدم استتار حقایق از مردم در حدود ممکنه.

ث - کوشش در کاستن نفوذهای خصوصی که مبنایت با قدرت دولت مرکزی دارد.

ج - ایجاد حکومت ثابت اصلاح خواه و کوشش در دوام همچو حکومتی.

ح - فروش املاک خالصه به رعایا با رعایت احتیاجات ارتزاق محلی.

خ - تهیه اعتبار فلاحتی.

د - تشویق صحت عمل و لیاقت و جلوگیری از رشوه گیری و تجاوز از حدود اختیارات

معینه کلیه مأمورین دولتی با تمام وسایل ممکنه و مجازات مرتکبین آن.

ذ - اصلاح اساسی کلیه ادارات موجوده و مخصوصاً قوه قضائیه.

هشتم - دادن حق مشارکت به اهالی هر محلی در زندگانی اجتماعی خود به وسیله

انجمن‌های ایالتی و ولایتی و بلدی پس از تجدید نظر در قوانین مربوطه به آنها.
 نهم - تجدید نظر در اساس مالیات‌های موجوده مبتنی نمودن آنها بر عدالت و رفع
 تحمیلات غیر لازمه و مضره به حال عموم طبقات و مخصوصاً طبقات زحمت کش مملکت.
 دهم - اجتناب از برقرار کردن مالیات‌ها و تحمیلات و عوارض جدیده برای احتیاجات
 مملکتی مادام که تفریط کاری فعلی مرتفع نشده است.

یازدهم - تعدیل بودجه مملکتی به وسیله جلوگیری از تفریط عوائد فعلی و حذف
 تمام مصارف غیر لازم و غیر ضروری برای اینکه حتی الامکان رفع احتیاج از توسل به منابع
 خارجی شده باشد.

دوازدهم - ۱- اجتناب از هر نوع استقراض بزرگ و کوچک که دارای شرایط سیاسی باشد.
 ب - تجویز استقراض ساده لدی‌الضروره برای اصلاحات اجتماعی به شرط حصول
 اطمینان و ضمانت کافی در تفریطه نشدن آن.

ت - قبول استقراض محدود کوچک غیر سیاسی برای جبران کسر بودجه آن هم پس از
 اجرای ماده (۱۱) و یأس از رفع احتیاج به وسائل داخلی.

سیزدهم - سعی در تهیه موجبات دایر شدن و استفاده از منابع ثروت داخلی به وسایل
 ذیل :

۱ - واگذارن امتیازات مفیده به شرکتهای بین‌المللی با مراعات اینکه هیچ نوع
 شرایط سیاسی در ضمن دادن آن امتیازات پذیرفته نشود.

ب - تشویق تأسیس شرکتهای ایرانی.

ت - حفظ اعتبار امضاء دولت پس از طی مدارج مقرر.

چهاردهم - تخصیص عواید محلی از قبیل عوائدیکه فعلاً به معارف تخصیص شده و
 عوارض بلدی هر محلی از قبیل نواقل و امثال آن برای مصارف معارف و نظمیه و تنظیفیه و
 صحیه خود محل بدون محسوب کردن آن عواید جزء عایدات عمومی مملکتی.

پانزدهم - توسعه و تکمیل قوه نظامی متحدالشکل.

شانزدهم - توجه خاص به معارف مملکت به وسایل ذیل :

۱ - تخصیص یک قسمت کافی از عایدات مملکتی برای تأسیس مدارس ابتدایی و

متوسطه .

ب - اعزام محصلین برای تکمیل تحصیلات به خارجه و استخدام معلمین خارجی برای

مدارس داخلی.

ت — اصلاح پروگرام تحصیلات مدارس ابتدایی و متوسطه و وفق دادن آنها با همدیگر.
 هفدهم — تأسیس شورای مملکتی متناسب با احتیاجات ایران.
 هجدهم — تهیه قانون استخدام عملی و اجراء آن.

بسم الله الرحمن الرحيم

با سواد مرقومه هیجده گانه موافق هستم. ۲۶ شهر ذی الحجه ۱۳۳۹ مدرس
 اجرای سواد هیجده گانه مسطور متنها درجه آمال این بنده است و از خداوند متعال
 جلت عظمته موفقیت و عملی شدن آنرا خواستارم. حرره هاشم آشتیانی فی ۲۶ ذی حجه

۱۳۳۹

عبدالحسین سردار معظم خراسانی [تیمورتاش] ، نصرت الدوله فیروز، نصیرالسلطنه.
 [درحاشیه]

ثبت نموده عودت دهید ۳۰۰/۶/۱۵

ضبط شود ۳۰۰/۶/۲۵

بسم الله الرحمن الرحيم
 تاریخ ۱۳۳۹
 درگاه امیر فداان صیبات

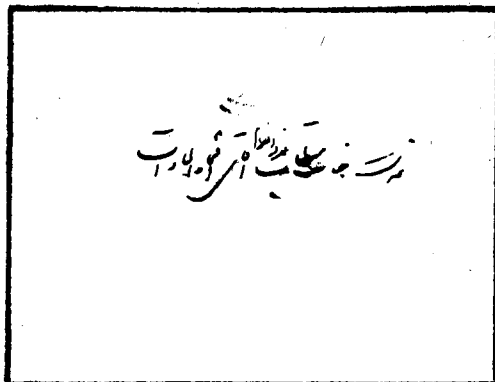
اول — نایب بانه مسئول و شیب مملکت ایران با نام رب بگفته
 دوم — حفظ روابط و داد و ستد ریاست بخواند با نام رب بگفته اما در این مسئول و شیب بگفته
 سوم — نایب بگفته و شیب مملکت
 چهارم — اتحاد و روابط و داد و ستد با نام مملکت اسلامی
 پنجم — جلب شخصیت فراتر از قیاس و ادوات کثرتی و رنگری از دول غیر مجبور و مجبور، این شرطی و فراتر از
 ششم — جلب شخصیت از دول مجبور و در بار شخصیت و شیب مملکت
 هفتم — جلب شخصیت کافیه بر این بگفته حکومت فی و عدم تعطیل مجلس و در این بگفته
 ا - بجهت نظر در قانون انتخابات از نقطه نظر تمهیدات فائده که در بر سرال و بجهت انتخابات یک است و بجهت
 ب - بجهت نظر در قانون انتخابات که بر روی بجهت انتخابات
 ج - بجهت نظر در قانون انتخابات که بر روی بجهت انتخابات

۹

به پیشنهاد عده‌ایی از نمایندگان مجلس (۱) مقرر شد که مدت سه روز در محل مجلس شورای ملی مجلس عزاداری تشکیل گردد. سند شماره ۹ کارت دعوتی ست از طرف مؤتمن الملک رئیس مجلس برای یکی از وعاظ تهران. سند شماره ۱۰ صورت اسامی آقایان علماء اعلام است، جهت فرستادن کارت دعوت برای ایشان و سند شماره ۱۱ صورت اسامی آقایان ذاکرین است که دعوت شده‌اند، با مبلغ حق القدم هر یک که به حساب سیاق در مقابل اسمشان قید گردیده است.

مجلس شورای ملی

سند شماره ۹

چون در ایام یازدهم و دوازدهم و سیزدهم

محرم از سه ساعت و نیم الی لیساعت قبل از غروب

در مجلس شورای ملی مجلس عزاداری حضرت

خامس آل عبا علیه آلاف التحية و الثناء فراهم

خواهد بود لذا از حضرت مستفیض فرمائید - نهم محرم ۱۳۴۰

متذکر است قبول زحمت فرموده مستمعین را

تاریخ سند: ۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش

از ذکر مصیبت مستفیض فرمائید - نهم محرم ۱۳۴۰

رئیس مجلس شورای ملی

۹ محرم ۱۳۴۰ ق

مجلس شورای ملی

چون در ایام یازدهم و دوازدهم و سیزدهم محرم از سه ساعت و نیم الی لیساعت قبل از غروب در مجلس شورای ملی مجلس عزاداری حضرت خامس آل عبا علیه آلاف التحية و الثناء فراهم خواهد بود. لذا از جناب مستطاب ملاذالانام آقای افتخارالسادات متعنی است قبول زحمت فرموده مستمعین را از ذکر مصیبت مستفیض فرمائید - نهم محرم ۱۳۴۰

پشت پاکت

خدمت جناب مستطاب ملاذالانام آقای افتخارالسادات.

سند شماره ۱۰

تاریخ سند: ۲۰ سنبله ۱۳۰۰ ش

آقایان علماء اعلام

آقای آقا سید محمد تنکابنی	آقای حاج امام جمعه خوبی
آقای حاج شیخ محمد حسن یزدی	آقای حاج سید محمد امام جمعه طهران
آقای میرزا سید احمد بهبهانی	آقای حاج میرزا ابوالقاسم امام جمعه سابق
آقای شیخ محمد حائری امین الشیخ	آقای حاج آقا جمال الدین اصفهانی
آقای صدرالعلما	آقای حاج ظهیر الاسلام
آقای نظام الاسلام	آقای حاج سید محمد بهبهانی
آقای سید اسمعیل عراقی	آقای حاج آقا علی نجم آبادی
آقای شیخ محمد رضا شریعتمدار امیرآبادی	آقای حاج شیخ عبدالنبی
آقای سید محمد باقر صدر الاسلام	آقای حاج شیخ العراقین عراقی
اضافات در دوره پنجم	آقای آقا سید حسن شوشتری
آقای آقا سید علما یزدی	آقای آقا سید علی اکبر آیت الله زاده اصفهانی
آقای حاجی میرزا محمد رضا آیت الله زاده شیرازی	آقای میرزا ابوالقاسم طباطبایی
آقای آقا میرزا عبدالحسین، اخوی ایشان	آقای حاج میرزا ابوالقاسم کاشانی
آقای حاجی میرزا احمد آیت الله زاده خراسانی	آقای آقا میرزا سید محمد تفرشی
آقای آقا احمد قمی	آقای آقا میرزا سید هادی افجه‌ای
آقای آقا حسین نجم آبادی	آقای حاج میرزا قاسم خان کرمانی
آقای حاجی سید اسدالله خرقانی	آقای آقا موسی بروجردی
آقا سید حسین، پسر مرحوم آقا سید کمال الدین	آقای شیخ محمد صادق کاشانی
بهبهانی	آقای شریعتمدار گیلانی
آقای آقا ضیاء الدین پسر مرحوم نوری	آقای نظام العلماء

آقای آقا میرزا سید محمد پسر آقا سید عبدالله	آقای آقا سید حسن کاشانی نماینده سابق
قمی، پیشنماز مدرسه مادر شاه	آقا سید محمد امین صدرالاسلام خوبی
آقای آقا سید حسین شوشتری برادر آقا سید حسن	آقای آقا بهاء الدین پسر آقای حاجی شیخ عبدالنبی
شوشتری	آقای میرزا احمد قمی، برادر آقا احمد قمی
آقای حاجی سید علمای شوشتری	حاجی آقا احمد کرمانشاهانی
آقا سید عبدالله پیشنماز مدرسه منیریه	آقای حاجی میرزا یحیی دولت آبادی
آقای حاجی سید احمد پیشنماز مسجد پاچنار	آقای شریف العلماء خراسانی
آقا سید محمد صادق فخر الشریعه قمی	آقای آقا شیخ علی مدرّس
امام مسجد معزالدوله	آقای سیدالمحققین نماینده سابق
آقای حاجی سید باقر اخوی	آقای آقا میرزا محمد خاتقین زاده
آقای حاجی سید باقر سادات اخوی	آقای حاجی بحر العلوم رشتی
آقایان ذاکرین و واعظین	آقای حاجی شیخ محمد علی کاشانی
آقای حاجی شیخ مهدی سلطان المتکلمین	آقای آقا شیخ هادی ناظر مدرسه مروی، اسام
آقای حاجی شیخ محمد	جماعت مسجد ملک
آقای حاجی شیخ جواد عراقی	آقا سید محمد صادق طباطبائی
آقای حاجی سید جواد سلطان	آقای آقا سید فاضل کاشانی
آقای آقا میرزا عبدالله	آقای حاجی شیخ اسدالله محلاتی
آقا میرزا محمد همدانی	آقا شیخ جواد حضرت عبدالعظیمی
آقای حسام الواعظین اصفهانی	آقای حاجی آقا نورالدین کرمانشاهانی
نقیب السادات	آقای علم الهدای بهبهانی

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶

سند شماره ۱۱

تاریخ سند : ۲۰ منبلاہ ۱۳۰۰ ش

صورت اساسی آقا بان ذا کرین که دعوت شده اند و شفاهاً اجازه یافته اند

آقای حاج شیخ محمد سلطان المحققین . ۳ ریال

آقای حاج شیخ مهدی سلطان المتکلمین . ۳ ریال

آقای حاج سید جواد طباطبایی	۲۵ ریال	» شیخ ابراهیم واعظ خراسانی	۲۵ ریال
» شیخ جواد عراقی	۲۵ ریال	» عندلیب السادات	۲۰ ریال
» میرزا عبدالله واعظ	۳۰ ریال	» شیخ کاظم	۲۵ ریال
» سید محمد باقر بحر العلوم	۲۰ ریال	» سید ابوالحسن خیاط	۲۵ ریال
» حاج واعظ قزوینی	۲۰ ریال	» سید عماد الواعظین	۲۵ ریال
» سید کاظم مداح	۲۵ ریال	» امیر الواعظین	۲۵ ریال
» شریف الواعظین	۲۵ ریال	» سید اسدالله تاج‌الذکرین	۲۵ ریال
» شیخ محمود ساوجی	۲۰ ریال	» افتخار السادات	۲۵ ریال
» سید محمد باقر دست‌غیب	۲۵ ریال	» مشکوة‌الذکرین	۲۵ ریال
» حاج قوام رشتی	۲۰ ریال	» میرزا یحیی کاشانی	۲۵ ریال
» معتمد‌الذکرین	۲۵ ریال	» میرزا حاجی آقا واعظ	۲۰ ریال
» حاج قوام الواعظین	۲۵ ریال	» ملک الواعظین	۲۵ ریال
» مجد‌الذکرین تبریزی	۲۰ ریال	» سید یوسف شیرازی	۲۰ ریال
» شیخ مرتضی مدیر	۲۵ ریال	» فخر‌الذکرین و پسرش	۲۵ ریال
» حاج سید سلیمان حشمت	۲۵ ریال	» صدر الواعظین	۲۵ ریال
» شیخ حسین اعتماد	۲۵ ریال	» سید ابوتراب	۲۵ ریال
» شیخ ضیاء‌لسان‌الذکرین	۲۵ ریال	» رضای صمصام	۲۰ ریال
» اعتماد	۲۰ ریال	» سید اسمعیل فقیه الواعظین	۲۰ ریال
» نقیب‌السادات	۲۰ ریال	» سید عبدالکریم مداح	۲۵ ریال
آقای شیخ‌الذکرین	۲۵ ریال	» سید حسین	۲۵ ریال
» سید جواد مداح	۲۰ ریال	» آقا شیخ حسین ناظم	۲۵ ریال
» درویش فتحعلی	۲۰ ریال	» شیخ المتکلمین	۲۵ ریال
» درویش عبدالله	۲۰ ریال		
» سید یاغریب	۲۵ ریال		
آقایان اخوان، سید ابراهیم و			
سید علی اکبر	۲۰ ریال		
آقای سید عبدالله ناصر‌الذکرین	۲۵ ریال		
» نظام الواعظین رشتی	۲۵ ریال		

۱۲

سند شماره ۱۲ تذکار رئیس دفتر مؤتمن الملک رئیس مجلس شورای ملی، به مدیر نشریه ستاره ایران، درباره مطلب نادرستی که درباره وکالت آیت الله مدرس در دوره چهارم قانون گذاری، در شماره ۶۰ آن نشریه درج شده بود.

سند شماره ۱۲

تاریخ سند : ۶ میزان ۱۳۰۰ ش

تاریخ ۶ برج میزان ۲۶ محرم $\frac{۱۳۴۰}{۱۳۰۰}$ ثیل

مجلس شورای ملی

نمره کتاب ثبت ۱۴۴۸

کارتن ۳ دوسیه ۷

نمره های قبل

ضمیمه

آقای مدیر محترم جریده فریده ستاره ایران شرحی در شماره ۶۰ آن جریده فریده راجع به وکالت جناب مستطاب حجة الاسلام آقای آقا سید حسن مدرس درج شده بود که نظر هیئت رئیسه مجلس شورای ملی را جلب و اینک بر حسب امر هیئت سراتب ذیل را توضیحاً زحمت میدهد.

هر چند از وظائف هیئت رئیسه خارج است که مدارك و دلائل رأی مجلس را که قاطع و بلا استیناف است تفسیر نماید معذالک برای رفع سوء تفاهم لزوماً اشعار میشود که دلائلی که شعبه چهارم در صحت وکالت آقای مدرس اقامه کرده بود و طرف توجه مجلس گردید منحصر به تلگراف جوابیه آقای حسینقلی خان نواب به آقای سپهدار اعظم نبود چنانچه در

راپورت شعبه مفصلاً مندرج است و در مجلس علنی قرائت شد یکی از مدارك ومستندات شعبه تلگرافی است که آقای حسینقلی خان نواب در جواب مرحوم علاء السلطنه مخایره نموده بود، چون در مشروح مندرجه ستاره ایران این نکته فوت شده و بر مخابرات بین مرحوم علاء السلطنه و آقای حسینقلی خان اشاره نشده است برای جلب توجه آن مدیر محترم باین نکته زحمت داده و متمنی هستیم عین این مشروح را در شماره آتیه درج فرمائید.

رئیس کابینه ریاست مجلس

[امضاء]

۱۳۴۰

تاریخ ۲۰ مرداد ماه ۱۳۴۰

مجلس شورای ملی

قرارداد همکاری بین ایران و...

شماره ثبت	۱۳۴۸
تاریخ	۲۰
شماره های ثبت	
تاریخ	

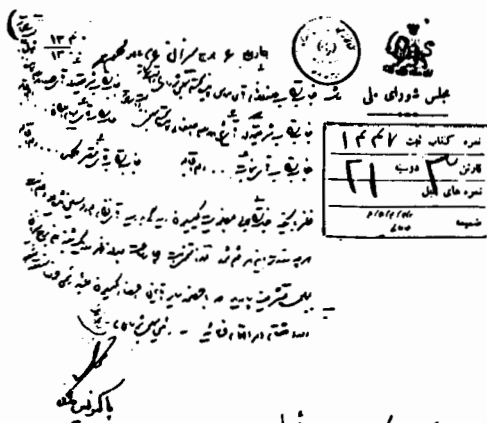
مجلس شورای ملی
تاریخ ۲۰ مرداد ماه ۱۳۴۰
قرارداد همکاری بین ایران و...

قرارداد همکاری بین ایران و...
تاریخ ۲۰ مرداد ماه ۱۳۴۰
قرارداد همکاری بین ایران و...

تاریخ ۲۰ مرداد ماه ۱۳۴۰

۱۳

در جلسه بیست و سوم مجلس شورای ملی که در تاریخ ۱۱ سنبله ۱۳۰۰ ش تشکیل شد هنگام طرح اعتبارنامه آقای نظام الدوله از بارفروش، قرار شد کمیسیون بنام کمیسیون تحقیق تشکیل گردد که به سوابق نمایندگان منتخب رسیدگی نماید. سند زیر دعوت از اعضاء این کمیسیون است برای رسیدگی به پرونده نظام الدوله. (۱)

سند شماره ۱۳

تاریخ سند : ۶ میزان ۱۳۰۰ ش

بتاریخ ۶ برج میزان ۲۶ شهر محرم ۱۳۴۰/۱۳۰۰ نیل

خدمت جناب مستطاب ملازم الانام آقای مدرس نماینده محترم مجلس شورای ملی دامت برکاته، جناب مستطاب شریعتمدار آقای صدراالاسلام نماینده ... دامت سعاداته، جناب مستطاب شریعتمدار آقای شیخ الاسلام اصفهانی نماینده محترم مجلس دامت سعاداته، جناب مستطاب آقای سهام السلطان ... دام اقباله، جناب مستطاب آقای نجات ... دام اقباله، جناب مستطاب آقای متصراالملک ... دام اقباله، نظر به اینکه جناب مستطاب عالی به عضویت کمیسیون رسیدگی به دوسیه آقای نظام الدوله معین شده اید و لازم است هر چه زودتر این امر ختم شود لهذا متمنی است چهار ساعت بعد از ظهر روز یکشنبه نهم برج میزان به مجلس تشریف بیاورید که با حضور سایر آقایان اعضاء کمیسیون جلسه رسمی خود را منعقد نموده و در اختتام امر اهتمام فرمائید.

رئیس مجلس شورای ملی
دبیرالمالک

نمونه یک نامه شکایت از انتخابات دوره چهارم.

[illegible]

سند شماره ۱۴۵

تاریخ سند : ۲۲ عقرب ۱۳۰۰ ش

مقام مقدس مجلس دارالشورای ملی شیدالله ارکانه، عرضه میدارد آقای حایری زاده وکیل یک مشت رعیت بیچاره شده‌اند اولاً تا بحال به دستورالعمل سید کاظم یزدی مشغول پادوی و پارتی‌گری آقا سید ضیاءالدین بود و در یزد مردم بیچاره از دست این سید در عذاب هستند و به هیچ وجه اختیار اسلاک و اوقاف خود را ندارند. اگر بخوایم عرض کنم که این سید چه مقدار ضرر به اوقاف وارد آورده است، این عریضه گنجایش ندارد ثانیاً سن این شخص از بیست و پنج یا بیست و شش سال بیشتر نمی‌باشد و وکالت این شخص از جهت پادوی و پارتی‌گری آقا سید ضیاءالدین بوده است ثالثاً به ضرب پول و شکنجه آقا احمد شجاع لشکر مهریزی ضابط بلوک مهریز و میرزا عبدالبنی شورکی ضابط بلوکات قصبه میبد، رأی از رعیت بیچاره گرفتند، علاوه در شب صندوق آراه را بردند، تخته تحت آنرا شکستند و رأی‌ها را به سرقت بردند و در عوض آرائیکه میل خودشان بود در صندوق انداختند. مقصود این است کسی به طیب خاطر (۱) ایشان را وکیل نکرده است و رسمیت ندارند و اثری بر آن مترتب نیست، دیگر امر امر مبارک است. داعی سید مرتضی یزدی

۱۵

سند زیر پیش‌نویس گزارش انتخاب اعضاء کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات مجلس است که در جلسه چهل و هفتم مجلس شورای ملی به تاریخ ۱۴ قوس ۱۳۰۰ توسط نایب رئیس مجلس خوانده شده است (۱).

سند شماره ۱۵

تاریخ سند : ۱۰ قوس ۱۳۰۰ ش

کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات از دهم قوس ۱۳۴۰ شروع شده است ، در تاریخ ۱۳ قوس ۱۳۰۰ مطابق ۶ ربیع الثانی ، هیئت رئیس خود را تعیین و شروع به کار نموده‌اند.

اشخاص کمیسیون فوق به شرح زیر است :

۱ - مدرس	۸ - شاهزاده محمد هاشم میرزا افسر
۲ - حاج میرزا علی محمد دولت‌آبادی	۹ - شیخ ابراهیم زنجانی، رئیس
۳ - مشیرالدوله	۱۰ - فهیم‌الملک، نایب رئیس
۴ - نصرت‌الدوله	۱۱ - ملک‌الشعرا
۵ - مسادات	۱۲ - سردار معظم خراسانی، مخبر
۶ - امین‌الشریعه	۱۳ - حائری‌زاده
۷ - شیخ الاسلام اصفهانی	۱۴ - آصف‌الممالک، منشی

و پس از تاریخ ۲۹ قوس ۱۳۰۰ که بقیه جلسات کمیسیون تشکیل و در اجرای قانون انتخابات مذاکرات به عمل آورده و بالنتیجه کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات دو اصل (تمدید و تجدید) را لازم دانسته و خبر آنرا در دوم شهر رجب ۱۳۴۰ تصریح و در تاریخ ۱۵ حوت ۱۳۰۰ طبع و بین آقایان نمایندگان توزیع گردید.

۱۶ - ۱۷

شش ماه پس از افتتاح مجلس چهارم در اثر رفتار و حرکات سردار سپه، احمد شاه به فکر مسافرت به اروپا افتاد، طبقات مختلف مردم از علماء و نمایندگان مجلس و غیره به طرق مختلف، مخالفت خود را با این سفر ابراز داشتند. تلگراف هیئت علمیه اصفهان خواهان تکذیب خبر سفر شاه است. و سند شماره ۱۷ جواب این تلگراف از سوی مجلس است.

سند شماره ۱۶

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۲ ش

سجع مهر (عرایض)

۳۰۰/۱۰/۳

نمونه نمره ۱۶

سنه ۱۳۰

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب

از اصفهان	نمره قبض ۳۰۲۳	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	
به طهران	نمره تلگراف ۲۵	۴۱	۲	۲ جدی	

توسط نمایندگان محترم اصفهان مقام مقدس دارالشوری کبری شیدالله ارکانه.
انتشار اخبار حرکت اعلیحضرت همایونی اسباب وحشت و اضطرات تمام طبقات شد و
امید است که به تکذیب این خبر اهالی را قرین تشکر و سکون فرمائید.
هیئت علمیه اصفهان سجع مهر (تلگرافخانه مبارکه)

[درحاشیه]

هیئت علمیه اصفهان راجع به مفاد تلگراف نمره ۲۵ چون با دولت مشغول مذاکره
هستیم ممکن نشد جواب صریحی عرض کنیم بالفعل هم محض اینکه خاطر آن هیئت محترم
مسبق باشد که اقدامات لازم میشود مزاحم شدم.

پشت نامه

نمره ۳۵۶۲

سجع مهر (ورود به دفتر مجلس شورای ملی ۵ جدی ۱۳۰۰)
با مشاوری مقام ریاست جواب داده شود که مجلس و دولت متوجه آسایش اهالی بوده
و هستند ۶ جدی ۱۳۰۰ یعقوب الموسوی

نمره ۴۹۵

[امضاء]

سند شماره ۱۷

تاریخ سند : ۱۶ جدی ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ : دبیرالملک ۱۶ جدی ۱۳۰۰
اسم پا کنویس کننده : دبیرالتجار ۱۶ جدی
تاریخ و امضای پا کنویس

نمره کتاب ثبت ۳۵۶۲
کارتن ۱۱ دوسیه ۵
نمره های قبل - عده ضمائم

مجلس شورای ملی

اداره دایره

تاریخ ارسال ۱۶ برج جدی ۱۳۰۰

قیود مهمه : فوری تهیه شود ... لف چه مراسله بتوسط که

عنوان کاغذ : اصفهان جواب تلگراف نمره ۳۵ ... هیئت محترم علمیه نسبت به مدلول

ارسال

[illegible]

اسم نویسنده و تاریخ نگارش اسم بانک نویس کننده و تاریخ نگارش تاریخ امضای بانک نویس	 مجلس شورای ملی اداره دایره	شماره کتاب ثبت کارتن دوشنبه شماره های قبل عده ضامنه
---	--	---

فقرود مهمه: *موسیقی* *ارسلان* *۱۳*
لف چه مرسله بنویس که
عنوان کاغذ می باشد - *۲۵* - *پیشگام* مقصد و عنوان را بک

[illegible]

۱۸

نامه علی طباطبایی حائری عضو استیناف تهران به رئیس مجلس مبنی بر اینکه لوایحی برای عدلیه به تقاضای آیت الله مدرس تهیه نموده است. و دستخط مؤتمن الملک رئیس مجلس در زیر نامه که نوشته لایحه را از مدرس گرفته می خوانم و اطلاع میدهم.

سند شماره ۱۸

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۲ ش

به شرف عرض بندگان اجل عالی میسراند براین بنده به طریق مکاشفه احوال حکماء ، عرفاء و اولیاء خدا معلوم شده است که خدمت به نوع انسان موجب کمال نفس و لحوق به نفوس قدسیه است بنابراین عقیده هر وقت قلماً یا قدماً از این بنده خدمتی ساخته بوده است خودداری نشده باین جهت در مقام جسارت و تصدیع اوقات شریف برآمده که اطلاعات محسوسه خود را که حاصل از هفت سال خدمت دو رده در جریان مسائل قضایی است بعرض برسانم و چون میدانم حضرت اجل معتقد به مقدمه فوق الذکر میباشید (عبادت به جز خدمت خلق نیست) از رفع موانع و ایجاد وسائل راحتی هزاران نفوس مرکب از پیره زن و بیوه زن، صغیر، عاجز، غنیم شرافتمند که هر روز در مرکز و ولایات با ادارات و دوائر قضایی سروکار دارند خودداری نخواهید فرمود، متمنی هستم این عریضه را دیگری نبیند.

علل و موجبات جزائی و وضعیت کنونی قوه قضائیه که تأمین جان و مال مردم را نمیکند سهل است جهات حیاتییه عموم را تهدید می کنند، دو قسم است : اول اختیاری، دوم اضطراری، قسم اول ناشی از این شده است، وزراء خائن در این مدت برخلاف مصرحات قانون دوستان یا مسوین دوستان خود را برای تهیه پارتی قبل از دادن امتحان علمی و عملی و اخلاقی وارد به وزارت عدلیه نموده مصدر و مرجع امور مهمه قضائی کرده اند. این دسته علاوه بر عدم لیاقت، اسانت هم ندارند مسوولیتی هم که در کار نیست معلوم است بی دین جاهل بد اخلاق چه اثرات وجودی دارد خاصه که بیم از مجازات هم نباشد، دلیل بر آنکه مجازات و مسوولیت نیست

آنکه با هزاران شکایتها که از مظلومین بعمل آمده چند سال است شنیده نشده. یک نفر قاضی مورد ملامت بشود چه رسد به سیاستهای دیگر.

علاج این امر آنست که یک نفر وزیر مطلع به حال این اشخاص معین گردد و به عنوان آنکه استخدام این اشخاص اساساً برخلاف قانون بوده است تکلیف، دادن امتحان کند چون نمی توانند امتحان بدهند قهراً شر آنها از سر این ملت بدبخت رفع میشود، و نیز اشخاصی که در موقع خدمت عدم لیاقت آنها معلوم شده هر چند در اول تشکیل عدلیه هم مختصر امتحانی داده باشند، چون وزیر مطابق تشکیلات حق دارد، اگر شکایت از عدم لیاقت قاضی بشود امتحان او را بخواهد، دستور بدهد کسی از آنها کتباً شکایتی بکند چون نمی توانند امتحان بدهند بالطبع مطابق اصول منفصل شده اند.

انجام تمام این مقدمات فرع آنست که وزیر عدلیه خیر و وارد در امور قضایی باشد والا اشخاص عادی را هر چند، دستور هم بآنها داده شود به وسیله اشتباه کاری اجزاء داخلی نمی گذارند موفق بشود.

قسم دوم (علل قهریه) از قبیل نبودن ثبت اسناد، دائر نبودن دفتر خاقانی، نداشتن محاضر شرعی رسمی که تولید ثالث و رابع و خاس در دعاوی و خاتمه نیافتن امور در محاکم ناشی از فقدان این وسایل است و کثرت دعاوی و تراکم آن در محاکم و لزوم تزئید عده محاکم هر سال، تمام، مسببات همین امورست و جداً تأیید کرده است این بدبختی را عدم استقلال قضات که غالباً از نفوذ اصحاب عمل خائف شده، حتی المقدور بدفع الوقت می گذرانند که برعلیه صاحب نفوذ اقداسی نکرده باشند، این مطلب هم ناشی از وزراء خائن عدلیه شده است که به شکایات باطله ارباب نفوذ به ملاحظه نفوذ او ترتیب اثر داده مکرر تبدیل مأموریت قاضی را که خود در ایران بزرگترین مجازات است به همین جهت داده اند، رفته رفته برخلاف فلسفه تمام قوانین عالم استقلال قضاء از بین رفته است.

علاوه بر تمام مراتب معروضه اساساً قوانین و این تشکیلات متناسب با وضعیت اجتماعی ملت ایران نیست، بالاخص قانون جزا، باید تشکیلات از این ساده تر بشود، قوانین جرح و تعدیل گردد، اشخاص غیر لایق خائن اخراج بشوند، دفاتر ثبت اسناد و دفتر خاقانی راجع به منقولات بسط و توسعه یابد، محاضر شرعی تجدید بشود اهل علم و محصلین با فهم استخدام بشود، مدرسه حقوق فارسی بشود، اجزاء مجبور به تحصیل بشوند، مجله حقوق فارسی در همان مدرسه تأسیس گردد، تمام اینها یک نفر وزیر خیر وارد در امور لازم دارد در مدت دو ماه قابل انجام است. این بنده برحسب فرموده آقای مدرس، دو جزوه در تشکیلات قوانین برحسب

[در حاشیه]

[illegible]

عبد کبیر و اتمان دولت استوار خود و شکر لاکارت مراجع معلوم مانع شد
بر هر خانه غیر مستقیم از این کار براه دورت اصرار قریض منهد و احضار
و شکر لاکارت در هر وقت و علم مستقیم و در هر وقت و علم مستقیم و در هر وقت
لا بد که در هر وقت و علم مستقیم و در هر وقت و علم مستقیم و در هر وقت

جواب نمبر ۱۔ ہم کہہ لے ازاں ہر گز نہ دروغ

بہتر مطلع سے ک

[illegible]

... و ...

قلم بپای کمال و ادب و فاضل بود که کلمه عالم آستان که در قلم خود انداخته است
 بجز آنرا که از هر وقت و تحت هر خود از آنجا که در حق داشت و به دست او می افتاد
 چه در داد و داد کند و در هر امری که در آنجا که در حق داشت و به دست او می افتاد
 وقت و غیر آنرا که در آنجا که در حق داشت و به دست او می افتاد
 باقی بماند از اول و آخر و در هر امری که در آنجا که در حق داشت و به دست او می افتاد
 باشد و در هر امری که در آنجا که در حق داشت و به دست او می افتاد
 قسم (حقیر) از این مرتبه خستید و از این مرتبه خستید و از این مرتبه خستید
 گویند داشت و صاحب و حاضر و حاضر و حاضر و حاضر و حاضر و حاضر و حاضر و حاضر

۱۹

در دوره سوم تقنینیه قانون جزای عرفی از طرف دولت به مجلس شورای ملی پیشنهاد گردید و از مجلس به کمیسیون عدلیه فرستاده شد ولی بواسطه تعطیل مجلس ناتمام ماند، سپس توسط نصرت‌الدوله فیروز، وزیر عدلیه کابینه وثوق‌الدوله در کمیسیونی مرکب از اشخاص بااطلاع و مجرب مجدداً بررسی و با جلب نظریات مسیو پرینی مستشار عدلیه در ۳۴۸ ماده تنظیم گردید و در تاریخ پنجم جمادی‌الاولی ۱۳۳۵ ق به تصویب هیئت دولت رسید (۱). قانون جزای عرفی که بنوعی در مقابل قانون شرع قرار داشت، مورد اعتراض علماء و طبقات مردم قرار گرفت. نامه ذیل مخالفت جمعی از علماء است با قانون مزبور.

سند شماره ۱۹

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۲ ش

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين

ساحت مقدس نمایندگان مجلس مقدس دارالشورای کبری شیدالله ارکانه پس از تقدیم ادعیه صمیمانه جسارت میشود از بدیهیات اولیه است از اوایل ظهور قانون محکم اسلامی که سطح کره را منور و ادیان تمام ملل متنوعه عالم را نسخ و گردن کشان از کفر و فجره را در قید رقیت مقید ساخت، این بود که دین حنیف اسلام قدم به مقام ترقی و تعالی گذاشت و مملکت اسلامی رفته رفته توسعه یافت تا آنکه جمله از سلاطین و فرماندهان آسیا و آفریقا طوعاً او کرهاً مطیع اسلام و اسلامیان شدند. دیر زمانی نشد که مملکت اسلامی نسبت به سایر ممالک استیلا یافت و نسبت به سایر ممالک حکم فرما شد تا زمانیکه سلاطین جور در مدائن اسلامیة قدرت یافته به اراده شخصیه خودشان اقداماتی نمودند گاهی به قرآن مسلمین متشبه و پیشرفت نیت خودشان را در این تشبیه دانسته، گاه دیگر به اراده استبدادیه خودشان وضع قوانینی نموده و ملت بیچاره وقت را وادار به عمل به بطارح انظار خودشان

۱ - قانون جزای عرفی، مطبعه فاروس، تهران، بی تا.

نموده، رفته رفته ظاهراً در جمعی و ظاهراً و باطناً در جمع دیگر نفوذ یافته و وجهه ملت از قوانین اسلام برگشت و عملیات آنان برخلاف قوانین شرعیه شد و روز به روز این عملیات سبب شد که توسعه ممالک اسلامیة از حال سکونت و وقفه گذشت سهل است روی به انحطاط گذاشت، به چشم تاریخی که ملاحظه شود جمله از ممالک اسلامیة از قفقاز و مراکش و الجزائر و حبشه و مصر و جمله از هندوستان از حیطة تصرف اسلامیان خارج شد بلکه جرأت میتوان کرد بگوئیم که امروزه جمله از مملکت عثمانی ملحق به ممالک مستخرجه از حوزه اسلامیان است. الحاصل توانی و تساهل در حفظ قوانین اسلامیة اسلامیان را ضعیف و ممالک ایشان به این روز افتاد که مشهود است.

در این قرون اخیر که سلطنت استبدادیه ایران مبدل به مشروطیت شد و بحمدالله مجلس مقدس مفتوح شد با قیودیکه در قانون اساسی مصرح است در ماده سوم و غیرهها و لزوم وجود پنج نفر از علماء طراز اول در مجلس و عرض قوانین موضوعه به علماء اعلام ملت ایران عموماً و هیئت علمیه خصوصاً دل خوش داشته که بحمدالله مسلمین سربلند و مملکت اسلامیة ایران دارای مقام ترقی و تعالی خواهد شد، مع التأسف اشخاصی به لباس مشروطیت، قوانین وضع و برخلاف رضای صاحب و بدون تصویب مجلس مقدس در بلدان اسلامیة نشر و بموقع اجراء گذاشته، بعضی بنام قانون جزای عرفی، برخی باسم قانون باندربول مسکرات، جمله به اساسی دیگر که ملاحظه میشود و این قانون جزاء عرفی در مقابل سیاست جعفری که نه مذهب جعفری اجازه داده، نه مصوبه مجلس مقدس است بدون هیچ جهتی وضع و نشر شده جای سؤال است، از وکلاء محترم مجلس مقدس، لذا عرض بی کنیم: ای وکلاء محترم، ای نمایندگان محترم، ای نواب سی کرور ملت ایران، مدتهاست به نام مبارک اسلام دارای مقامات عالیہ هستیم، آیا صاحب شرع اجازه میدهد که بدون تصویب، چنین قانونی به موقع اجراء گذاشته شود؟ آیا در مملکت اسلام مراعات رضای صاحب شرع نباید بشود؟ آیا دور از قانون سیاست اسلامیة وضع قانون جزای عرفی سزاوار است.

اجمالاً استدعا داریم در کلیه قوانین موضوعه با حضور پنج نفر از علماء طراز اول تجدید نظری فرمائید و تمام مواد موضوعه را مطابق با مذهب جعفری فرموده صاحب شرع را از خودتان خشنود و ملت ایران را سربلند و دعاگو فرمائید. زیاده جسارت نمی کنیم. والسلام وعلیکم ورحمة الله وبرکاته

العبد ابن السید الفاضل (عبدالحسن ابن السید الفاضل) حاجی شیخ اسدالله (یا اسدالله الغالب) الاحقر محمدحسن الرضوی (عبده حسن بن محمد الرضوی) قاضی (الراجی حسین

۲۰

همانطور که در ادوار اول تا سوم مجلس علماء و مردم مکرر تقاضای اجرای مفاد ماده دوم متمم قانون اساسی^(۱) را نموده بودند، در دوره چهارم قانونگذاری نیز هیئت علمیه منقصر این تقاضا را تکرار کرده‌اند. ولی با وجود اینکه در دوره دوم مجلس اشخاص واجد شرایط از سوی علمای نجف معرفی و به وسیله مجلس انتخاب شدند، تعدادی از آنها هم در مجلس حضور یافتند، اما مانند دیگر نمایندگان انجام وظیفه نمودند، و آن مجمع علماء ناظر، هیچگاه تشکیل نشد.

سند شماره ۲۰

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۳ ش

ساحت مقدس مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه

مفاد ماده دوم متمم قانون اساسی که مرتسم داشته رسماً مقرر است در هر عصری از اعصار، هیئتی که کمتر از پنج نفر نباشد از مجتهدین و فقهاء متدینین که مطلع از مقتضیات زمان هم باشند، باین طریق که علمای اعلام و حجج اسلام مرجع تقلید شیعه اسامی بیست نفر از علماء که دارای صفات مذکوره هم باشد، معرفی به مجلس شورای ملی بنمایند. پنج نفر از آنها را یا بیشتر به مقتضای عصر اعضای مجلس شورای ملی بالاتفاق یا به حکم قرعه تعیین نموده به سمت عضویت بشناسند تا سوادیکه در مجلس عنوان میشود به دقت مذاکره و غوررسی نموده، هر یک از آن سواد معنونه که مخالفت با قواعد مقدس اسلام داشته باشد طرح و رد نمایند که عنوان قانونیت پیدا نکند و رأی این هیئت علماء در این باب مطاع و متبع خواهد بود و این ماده تا زمان ظهور حضرت حجت عجل الله فرجه تغییرپذیر نخواهد بود. پس وجود مقدس علماء اعلام برای ابقای دین اقدس خیزالانام احمدی لازم، باین معنی

۱ - معرفی ۲۰ نفر مجتهد مطلع از مقتضیات زمان از سوی علمای اعلام و انتخاب ۵ نفر از بین آنها از سوی نمایندگان مجلس برای نظارت بر قوانین مصوب مجلس و انطباق آن قوانین با شرع اسلام.

مملکتی که دارای مجلس شورای ملی باشد باید در همان مجلس کمتر از پنج مجتهد نباشد تا مواد معنونه در مجلس را مطابقه با قواعد مقدسه اسلام نموده مخالف آن را رد فرمایند. مجلس مقدس شورای ملی که امروزه در بهارستان تهران منعقد است، خالی از پنج نفر مجتهد فقیه است. از آن نمایندگان محترم مجلس اجرای ماده دوم قانون اساسی را استدعا نموده که به موقع اجرا گذاشته مزید امیدواری عموم ملت گردد، فعلا حافظ و نگهبان ملت اجرای مواد قانون اساسی مملکت اسلامی است که نمایندگان محترم ملت اجرای آن را عهده دار گشته.

پس در هر عصری وجود علمای امامیه برای مجلس شورای ملی لازم و آن ممکن نمیشود مگر اجرای مواد چهارگانه ذیل که ملت طهران در نظر گرفته و اجرای آن را به وسیله پیشوایان شرع مقدس خواستار^(۱) شده که به بدبختی های عمومی خاتمه داده شود.

ماده اول: آقایان طلاب مدارس باید به مصداق حقیقی خودشان تشویق شوند به تحصیل علوم و موقوفات هر مدرسه را کمالا صرف تحصیل طلاب همان مدرسه قرار دهند.

ماده دوم: آقایان علماء هر بلدی هفته یک روز مجمع عمومی داشته منحصر به مسائل شرعی و بررسی احکام اسلامی قرار دهند و آن مجمع متهم به حزب سیاسی و یا دسته بندی نشود. ماده سیم: علماء اعلام با موافقت هیئت محترم دولت مؤسسه ای برای ترویج احکام اسلامی تأسیس نمایند که به آن وسیله کتابخانه های علمی و قرائت خانه های ملی تشکیل، برای مصارف آن مؤسسه موقوفات مطلق که مصارف معینی ندارند تخصیص داده کتابهایی که برای ترویج دین شریف اسلام لازم به زبانهای مختلف طبع شود به ولایات داخله و خارجه نشر نمایند.

ماده چهارم: مؤسسه مذکور باید دعوات اسلامی که عالم و با اطلاع و از طلاب انتخابی مدارس باشند، انتخاب با تعیین حقوق و مخارجات لازمه به نقاط مختلف بفرستند و هرگاه برای مصارف آن مؤسسه از موقوفات مزبور کفاف نمایند هیئت محترم دولت در سال مبلغی به عنوان کمک به مصارف مذکور تخصیص دهند.

در خاتمه تأیید اسلام و مسلمین و نمایندگان محترم را از حضرت حق جلت عظمت خواهانیم.

هیئت علمیه سنقر

[امضاء ناخوانا]

در اتاق تنفس گذارده آقایان نمایندگان مسبوق شوند ۱۳۰۰/۱۰/۶ یعقوب الموسوی

[امضاء]

بر سر راه او در غایت جلدی رسیدن می نماید که بان بود که نهانی علی و اوست نهانی علی
و این صحت آن را که در وقتان معلی و غیره در بعضی از کتب معتبره که می نماید که در
تاریخ و این کتاب هم چنین رفته نهانی علی و در بعضی از کتب معتبره که می نماید که در
مآخذ چهارم در کتب معتبره که می نماید که در بعضی از کتب معتبره که می نماید که در
اسامی و این صحت آن را که در وقتان معلی و غیره در بعضی از کتب معتبره که می نماید که در
آن نوشته و این صحت آن را که در وقتان معلی و غیره در بعضی از کتب معتبره که می نماید که در
بعضی از کتب معتبره که می نماید که در بعضی از کتب معتبره که می نماید که در
و این صحت آن را که در وقتان معلی و غیره در بعضی از کتب معتبره که می نماید که در

در احوال نفس کده آمده اقایان نمایندگان مسیوق شوند

[illegible]

۲۱

سند شماره ۲۱، نامه‌ایست از علماء به مؤتمن‌الملک رئیس مجلس شورای ملی در اعتراض به قانون صدی دوازده مالیاتی، که بر درآمد املاک وقفی وضع شده بود. این درآمد معمولاً صرف پرداخت حقوق طلبه‌ها و مخارج حوزه‌های علمیه می‌شده است.

سند شماره ۲۱

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۳ ش

بسم الله الرحمن الرحيم

توسط حضرت مستطاب اجل اکرم افخم اشرف آقای مؤتمن‌الملک دامت شوکت و کلاء محترم عظام دامت تائیداتهم، مقام منیع مجلس محترم شورای ملی شیدالله ارکانه، این مسئله کاملاً روشن و قابل انکار نیست که جامعه هیئت علمیه و حجج اسلامیه نظر بتشیید مبانی شرعیه و ترویج معارف و اجراء احکام مقدسه الهیه و تغییر اساس سابقه به سبک حالیه و تأسیسات حکومت ملی و دولت شوروی، پیش قدم بلکه مؤسس و موجد بوده و حقاً مشروطیت مملکت ایران مولود احساسات عالیه و افکار صائبه ایشان میباشند. این سلسله بودند که در همین مرکز سلطنت منادی مشروطیت و مظهر عدالت و خواهان حقوق ملت بودند. همین طایفه بودند که برای نیل باین مقصود، در مقابل انواع فشارهای استبداد، مقاومتها نموده و برای قلع و قمع ظلم و فساد از بذل مال و سهجه مضایقه ننموده‌اند.

همین مجلس شورای ملی ثمره عملی و ولید اقدامات جدی این سلسله محترمه است که امروز مبعوثان چهارمین دوره تقنینیه جلوس و مقدرات آتیه را می‌خواهند مشخص نمایند، ولیکن مع التأسف در عوض تشویقات مادی و روحی و ترویجات صوری و معنوی و پاداش این همه فداکاری که از لوازم بشریت و قدرشناسی است، پس از اقامه مشروطیت جامعه علمیه و محصلین علوم شرعیه رفته رفته دچار انواع محن و بدبختی گشته و بجای پاداش و شفقت و در عوض مهربانی و مساعدت ابواب خیرات و طرق اقسام مبرات مسدود و حقیقتاً وضعیت حاضرشان مشکل غریبی پیدا کرده، آری ما کل مایتمنی‌المرء یدرکه تجری‌الریاح بمالا

تشتیه السفن . معذک معتمدیم که بعد از مضمی ادوار فترت و سپری شدن روزگار محنت و افتتاح مجلس مبعوثان و جلوس نمایندگان نظر به علاقمندی برگزیدگان ملت به لوازم اسلامیت جبران گذشته و تدارک سنوات ماضیه به احسن وجه بشود و لذا الطاف سامیه و کلاء عظام را عجلتاً به اوقاف مخصوصه و مبرات منصوبه که متدینین این دین حنیف از اطیب اموال خود حبس نموده و برای رفاهیت امر سعیشیت آقایان محصلین علوم دینیّه بشکل خاص و ترتیب مخصوص وقف کرده اند معطوف میداریم، که اولاً گذشته از اینکه مقادیر جزئی و عواید فعلی هرگز کفاف معاش طلاب و مشتغلین را نمیدهد و انصافاً وضع زندگانی جل از محترمینشان مختل است معذک به جای دادن مدد معاش و تشویق از این سلسله محترمه که مسلماً به نظر معتقدین به احکام شرعیه حفظ و ترغیب نوعشان لازم و واجب است بدیختانه از عواید جزئی این موقوفات اضعااً مالیات و منال مطالبه مینمایند، بدیخت محصلین علوم شرعیه که در عوض کمک و مساعدت و تشویق و مراقبت باید صدی دوازده مالیات بدهند و سایر مستغلات خصوصی صدی پنج و یا هفت، خوبست یک عطف نظری به دولت عثمانی بشود که کلیه اوقاف را از کافه رسومات معاف داشته حتی وجوه خیریه و نذورات مشاهد مشرفه را از تأدیه رسوم گمرکی که مهمترین عایدات مملکتی است، از دوره استبداد و مشروطیت معفو داشته بودند این است که افکار صائبه آقایان منتخبین محترم را به این مسئله جلب نموده و خواستاریم توجه بلیغی بفرمایند که موقوفات مدارس و مساجد که معابد مسلمین و طرف توجه بزرگان دین و محل ستایش یزدان پاک جلت قدرته می باشد و یکی از آثار بزرگ این نحلّه شریفه و مسلماً از مهمترین اسور معارف عمومی و اجتماعی و مذهبی است از تأدیه صدی پنج مستغلات و نیم عشر اوقاف که بدون تصویب مجلس محترم دریافت میدارند معاف شود ، بالخصوص نسبت به بعضی از مستغلات که به موجب فرامین سلاطین سلف انا الله براهینهم از مطالبه پرداخت کلیه منال معاف شده است تا لامحاله این مقدار مساعدت با آقایان محصلین علوم شرعیه شده باشد و قطع داریم که از این همراهی مشروع که مطابق عقل و شرع و انصاف و وجدانست مضایقه نخواهند فرمود و هیئت علمیه را از این تفقد جزئی قرین استنان و رهین احسان خواهند ساخت، انشاء الله تعالی والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

محمد بن زین العابدین الحسنی الحسینی (عبد محمد بن زین العابدین الحسنی الحسینی)
عن الداعی محمد حسن الموسوی الجزائري عفی عنه (محمد حسن بن محمد علی بن عبد الله الموسوی)
الاحقر محمد صادق (محمد صادق بن محمد تقی) الاحقر الجانی حاج آقا احمد البهبهانی عفی عنه
(الواثق بالله الملك المعبود احمد بن محمود) الاحقر نصرت الله العراقی (نصرت الله شیخ العراقین)

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين

توجهات سامیه ابناء ملت دامت تائیداتهم را در اجابت مسئول حضرات علماء اعلام و حجج اسلام دامت برکاتهم که موافق شرع انور است، مسترحم است. الاقل ابوالقاسم الحسيني النجفی الکاشانی (ابوالقاسم بن المصطفی الحسيني)

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين

اولین وظیفه واجبه حتمیه ابناء ملت و اولیاء دولت اسلامیة رفع الله تعالى اعلامها، استحکام و اتقان مبانی و اساس دیانت اسلامیة و حفظ و اجراء احکام مقدسه شریعت مطهره حضرت ختمی مرتبت علیه و اله آلاف الصلوة والتحية والتحف است و از جمله احکام متقنه مسلمة شریعت مقدسه اسلامیة الوقوف علی حسبما یوقفها اهلهاست باید در اتقان و استحکام اساس دیانت و حفظ و اجراء این حکم مقدس، جد و جهد وافی فرمایند و چنانچه حضرات آقایان حجج اسلام دامت برکاتهم تمنا فرموده اند نگذارند احدی برخلاف مقررات واقف، مال موقوفه را تصرف و صرف نماید. حرره الاحقر الجانی الحاج شیخ جمال الدین النجفی الاصفهانی فی شهر ربیع الثانی . ۱۳۴۰ (الراجی جمال الدین ابن محمد باقر)

بسم الله الرحمن الرحيم

یا ایها الذین امنوا کونوا انصار الله خاطر محترم آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه و وفق لمرضاته جلسائه و سکانه ، با ادنی توجه تصدیق مینمایند که اکثر خطرات متوجه یا مترقب التوجه مملکت را جز از راه دیانت و سوق عامه به التزام کامل به احکام مقدسه متینه اسلام مدفعی و منجائی نیست. این معنی نیز پوشیده و مستور نیست که از شانزده سال به این طرف به واسطه القائات غیر مستقیم دشمنان مملکت و مساعی و عملیات معدودی از منحرفین داخله که به اسم بلا رسم مملکت دوستی و وطن خواهی خود را دخیل و داخل امور جمهور و مملکت کردند، دولتهای متوالیه که زمام مهام ملک را در دست گرفتند تعظیم و توقیر و تقدیس اولیای شرع انور و حافظین احکام و صائنین حدود اسلام تقید و علاقمندی نشان ندادند سهل است بعضی از بی خردان آبادی خود را در خرابی آنان تصور میکنند (۱) . اینست آنچه در نتیجه این لایقیدها بر عالم روحانیت و بر مملکت و ملت پیش آمده روشن و واضح بود، پوشیده نیست. البته اثر و ثمر لایقیدی به عالم روحانیت

اسلامی و اسلام در مرکز و پایتخت مملکت اسلام، محصلین علوم دینی را از چند هزار طلبه و محصل به عدد امروزه میرساند^(۱). چون همانطوریکه عامه مردم در مقام صیانت و نگاهداری حدود اسلام به حضرات نمایندگان این دوره امیدواری داشته و هیئت محترمه دولت حاضر را برخلاف اسلاف علاقمند تعظیم و تقدیس مقام مقدس روحانیت اسلامی میدانند حضرات آقایان حجج اسلام و حصون شرع انور نیز نهایت رجاء و خوش بینی را دارند و بهمین لحاظ این تقاضای مختصر مشروع خود را از آن ذوات محترمه نموده و در انتظار انجاء عاجل مسئول خود هستند. وفقکم الله تعالی لما یحب و یرضا و اعاذنا مما یسخطه من ارتکاب ما زجر و نهی. زیاده عرضی ندارد. الاحقر یحیی الخوی (متوکل علی الله عبده یحیی) مدرس (عبده حسن بن اسماعیل طباطبایی)

بسم الله الرحمن الرحیم

بدبختانه از امور و اسرار لاینحل دوره کنونی نزد اقل خلیفه الله و عباد العصاة اینست که با اینکه مملکت و دولت هر دو اسلامی و ایمانی هستند که اساس هر دو جداً مقتضی است در تشبید مبانی شرعی و اقامه شعائر اسلامی و صیانت قوانین الهیه اسلامی از انطاماس و اندراس و متروک شدن در مقام عمل و لذا اهم مواد نظامنامه مجلس شورای را رسمی نبودن قوانین موضوعه برخلاف شرع انور مقرر داشته اند با اینکه پذیرایی از جهات مراجعه به معابد اسلامی و مساکن علماء و مشغولین و مدارس قدیمه بالبدیهه تام المدخلیه در حفظ مقام اسلامیت و قوانین شرعی بلکه مقوم صیانت است چه شده است که به اندازه هیئت محترم دولت بطبقاتهم و کذا، آقایان محترمین و کلاء عظام دام اعزازهم و زید عزهم غفلت از توجه باین معنی نموده اند که گذشته از اینکه جهات و مصالح راجعه به حفظ این معنی و رعایت مدارس و معابد ملحوظ نمی شود کانه مصلحتی در تضییق و تشدید حقوق و مأخوذات راجعه به موقوفات متعلقه به آنها احراز نموده اند که رفته رفته در اندک زمانی اینگونه از تضییقات که ضعف مالیات مستغلات ملکی است سبب شود که معابد منهدم و مدارس، بادهنها اهلها و خاویة علی عروشها گردد، و سروشم در گوش هوش بگوید وای اگر از پس امروز بود فردایی، و گمان می کنم حاجت نباشد که این اضعف عباد الله مصارعت نمایم و تذکاراً مزاحمت کنم که به اندک زمانی این رویه و مسلک که قلت توجه ما یعدم آن به حفظ شعائر اسلامی و قوانین محمدیه صلی الله علیه و آله اگر تعقیب شود نقض غرض گردد و نظر به عدم توجه مطلق به

کلیه اهل علم و ترویج و تشویق محصلین بالمره عما قریب موجب انعدام کلیه افراد آقاییان طلاب علوم شرعیه و بالاخره باعث اندراس مطلق احکام الهیه گردد و بالبدیهه تصدیق خواهند فرمود که مجلس شورای ملی و کذا هیئت دولت اسلامی علی تقدیر بقائها که اسم بالارسم بلکه بقول شاعر از قیدل برعکس نهند نام زنگی کافور خواهد بود پس لااقل اگر [ناخوانا] خارجه شاغل باشد که به ملاحظه جهات راجع به سیاست اسلامی و ملازمه بین بقاء این مملکت و قوانین و شعارات دینی و تعظیم و تجلیل و نگاهداری حیثیت معابد و کلیه اهل علم در مقام تعظیم و صیانت و رعایت و معاونت و الغاء اقسام مالیات بصیغ مختلفه از وزارتخانه‌های متعدده برآیند و نظر به این نکته رعایت از این دو عنوان فرمایند لااقل نظر به مسلک سمالک و دول اروپا و اجانب نسبت به معابد و مدارس و سایر شعائر ملیشان نموده اقتداً بهم و اقتفاءً الیهم نظر عنایت و لطفی به جهات راجعه به این حیثیت اسلامی فرمایند، والا باید متمثلاً به کلام الشیخ عرض نمود که، ترسم نرسی به کعبه ای اعرابی، کاین ره که تو میروی به ترکستان است. زیاده بر اعتذار از این اطناب محل، زحمتی و جسارتی ندارم ادام الله شوکتکم و توفیقکم لتشیید مبانی الشرع القویم و تعظیم شعائر الدین المستقیم حرره المدرس المدعویه (رضی بن محمدحسن)

بسم الله الرحمن الرحيم

اختلال امور معاشیه کلیه اهل علم علی اختلاف طبقاتهم در مرکز و غیره بطوری واضح است که حاجت به بیان نیست و دلیلی موضع که ملاحظات دینی و سیاسات ملکیه بر اولیاء امور جمهور ایجاب مینماید که مقام روحانیت را به عظمت و تقدس معرفی نمایند مع التأسف معاملات دولتهای وقت بالعکس خلاف آنرا بر عامه ثابت نموده بطوریکه این سلسله حیات طبیعی و شرفی شان با یک قتل صبر مصادف و از هاق روح خودشان را بدست این تعدیسات محقق الوقوع میدانند، لازم است این مختصر را عرض کنم در مملکتی که اصول مالکیت محفوظ و هنوز قاعده سلطانی مالکین بر اسلاک خودشان ملحوظ است، چه شده است که رعایت این اصول در موقوفات نمیشود و قطع نظر از اینکه شارع مقدس اسلام فرموده است، الموقوف علی حسب ما یقفها اهلهاء، قطع نظر از اینکه دولت اسلام حسب الوظيفه می بایست توسعه معارف دینی را از اهم وظایف حتمیه بداند، قطع نظر از اینکه دولت علیه و وکلاء ملت می بایست از افکار عامه کاملاً ملاحظه داشته باشند و افکار عامه هنوز به تزریقات معاندین تغییری پیدا نکرده اقلاً به ملاحظه اصول مالکیت تصدیق خواهد فرمود که یک دسته مسلمان با یک نیت

خالص و طهارت [ناخوانا] از مال حلال خود قسمتی برای مدارس دینی و معابد اسلامی معین نموده‌اند، کجا رواست که این مطلب را هیچ ملاحظه نکرده و با یک نظر بلامالکی به اوقاف نظاره نمایند و تصور کنند که غرض واقف بهیچ وجه محترم نیست و عوائد موقوفات را بالسنة مختلفه و عناوین متعدده مورد حمله مالیاتها قرار داد. باری مدارس دینی و علوم شرعی و احکام اسلامی را هرگاه احترامی هست ماها که اولیاء این امور هستیم صریحاً عرض می‌کنیم که تحمل این مالیاتها فوق الطاقه است و مدارس و معابد تاب و توان این مالیاتها را ندارد و کلاء ملت که ابناء این خلق هستند ملاحظه قلت بضاعت طلاب علوم دینی را فرموده مقرر دارند این مالیاتها کلیه نسخ شود. وفقکم الله و ایاماً و اعلاء کلمة المسلمین، والسلام علیکم و علی من اتبع الهدی و رحمة الله و برکاته.

الاحقر اسحق الغروی الجیلانی عفی عنه (اسحق بن حبیب الله) الاحقر الجانی الطهرانی المدرس (علی) العبد محمد علی (محمد علی بن محمد تقی) الاحقر حاج آقا حسین (حسین منی و انا من حسین) الاحقر الداعی محمد تقی نجفی القمی (محمد تقی بن حسین بن علیرضا الحسینی) الاحقر محمد بن عبدالله الرضوی الموسوی (راجی محمد بن عبدالله رضوی) الداعی محمد الموسوی البهبهانی عفی عنه (الراجی محمد بن عبدالله الموسوی) الداعی محمد لاله زار (محمد صادق الحسینی).
بسمه تعالی وجوب مساعدت بسا مروجین آثار شرع بین مقدس غنی از اظهار است عبد فانی احمد آشتیانی (احمد بن محمد حسن) الاحقر الجانی میر سید محمد الاسترآبادی (محمد الحسینی) العبد علی بن عبدالله الرضوی الحسینی (علی بن عبدالله الرضوی) الاحقر موسی بن احمد الطهرانی (الراجی الی الله موسی بن احمد) الاحقر حسین الموسوی التستری (عبد حسین بن محمد علی الموسوی) الاحقر محمد باقر الموسوی تبریزی (محمد باقر بن علی الموسوی)

بسم الله خیر الاسماء اجابت مستدعیات اهل شرع سزاوار است. حرره الجانی مهدی الحسینی الکاشانی (مهدی ابن زین العابدین الحسینی)

بسم الله الرحمن الرحیم

یگانه وسیله سعادت و ارتقاء ملت حفظ حیوة قوانین دیانت است. چنانکه از مطالعه وضعیات ادوار سابقه و لاحقه مدار وجود و عدم این سعادت و ارتقاء به محافظت کساری یا سهل انگاری اولیاء امور به کمال وضوح روشن و آشکار میشود و ملت را این سیادت به دست نیاید مگر به صلاح و آراستگی جامعه علمیه و از این جهت همواره سلاطین و صدور دانا در تأسیس و بناء مدارس و مجامع علمیه که محل اصلاح و مقام تحصیل این سلسله جلیله است

بذل اسوال و وقف املاک مینمودند بلکه اگر عطف نظر کنیم به ممالکی که هیئت دولت آنها غالباً طبیعی هستند، میبایم مراعات این اصل را از مسالک مهمه شمرده اند متأسفانه در این مملکت که رسماً مملکت اسلامی و اولیاء امور جمهور بحمدالله مسلمانند این مسئله بالمره مدارس و معابد اسلامی که علاوه بر تزئید موجبات اختلال و پریشانی این جامعه مقدسه اند عدم توجه و علاقمندی اولیاء امور را به معارف دینی و عوارف اسلامی نشان میدهد از مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه بحفظ قوانین اسلام و وکلاء عظام دامت تائیداتهم باکمال امیدواری تمنا می کنیم که موقوفات مساجد و مدارس را از تأدیه این مالیاتهای تازه معاف نمایند و عموم اهل علم را از این عطف توجه قرین تشکر و امتنان نمایند، زیاده تصدیع نمیدهد. الاحقر شیخ عبدالرحیم ابن شیخ المرحوم صاحب الفصول (عبده عبدالرحیم بن عبدالحسین)

البته بر منتخبین ملت و ابناء مملکت درکمال وضوح است حفظ اجتماع و جمعیت به جامعه مذهب و قوانین روحانیت خواهد بود و بقاء آن بدون اهلی مورد انتظار نخواهد بود فعلی هذا موجبات، این معنی و مقدمات این امر را همانطور که به عرض رسانیده اند، از فرائض اسلامی در شمار است.

الاحقر احمد الحسینی (الراجی الی الله احمد بن محمد حسن) الاحقر یحیی الحسن الحسینی غفرله (عبده یحیی الحسن الحسینی) مرتضی الحسن الحسینی صدر العلماء (عبده مرتضی بن محمد جعفر الحسن الحسینی) هادی الطهرانی (هادی بن مهدی) هدایت الله الطهرانی (هدایت الله) الاحقر محمد بن محمد حسین الطهرانی (عبده الراجی محمد) اقل حاج سید رضا (رضا الحسینی) ابراهیم غفرله (سلام علی ابراهیم)

بسم الله الرحمن الرحیم

یقین است انتظار شریفه مبعوثان محترم متوجه حفظ و ترقیات حوزه های علمیه بوده و می باشد محض تذکر و اهمیت مطلب مزاحمت شد تا موقعیت را به دقت ملاحظه فرموده سریعاً توجه جدی یفرمایند. الاحقر محمد الطباطبایی الیزدی (محمد ابن حسنی الحسینی)

بسم الله الرحمن الرحیم

نوع آقایان ابناء ملت و اولیای دولت سابقه دارند که این حقیر در ادوار عمریه مخل احوال ملت و دخیل در اوضاع سیاست نبوده و صاحب ملکی و متصرف وقفی نشدم تا اظهاراتم بر تأمین استفادات شخصییه حمل شود و غرض جز نجات مسلمین از هلاکت و حفظ حاکمیت

شریعت ندارم. لذا توجهات آن صاحبان وجدان و ایمان را جلب نموده عرض می‌کنم از صدر اسلام تا قرن چهاردهم مسلمین دنیا در هر عصری به قدرت سیف و قلم و ریاضت و مجاهدت بقدری جلالت و منزلت قوانین مقدسه اسلامی را ترویج و گوشزد اهل عالم کردند که حکمای هر ملت بلکه معاندین دین به رفعت موقعیت آن تصدیق دارند و برای ابقای شوکت اسلام وسائل مادی و معنوی تهیه نمودند که اعظم آنها جعل مدارس و معابد و وضع صدقات و موقوفات بود چنانچه به حس و عیان مشهود است که ملل حیه عالم برای اجرای مهمات سیاست و سیادت خود همین سینه سینه مسلمین را تعقیب دارند و امنای دولت و ملت اسلام مضافاً به آنکه در مزید موجبات آن اهمتاسی ندارند به مسامحاتی اسباب ضعف و فتور آنرا ایجاد مینمایند.

بدیهی است با وضع مالیات و تحمیلات بر مدارس و معابد و موقوفات آن و صرف آنها در اعاشه جمع دیگر حکمت تأسیس آنرا باطل و رکن اعظم روحانیت اسلام را منهدم خواهد ساخت آقایانی که امروزه نماینده مسلمین و حماة قواعد دین معرفی میشوند تصدیق میفرمایند همانطوریکه وضع و نشر دریافت با این اصول تدریجاً شده رفع (رفع شده) و نسخ آن هم بالطبع به مسامحه تدریجاً خواهد شد و همانطوریکه هر قسمت از ازنه سابقه اسلام در مدائح و قبائح درس عبرت قسمت لاحق بوده اشخاص و اعمال این دوره هم در دورات آئینه مسلمین مطرح انتظار خواهد گردید. حقیر بر حسب مأموریت الهی و اعتمادیکه به اسلامیت امنای فعلیه دارم توجهات ایشانرا در رفع این تحمیلات از صدقات جاریه معابد و مدارس و بدع مستحدثه حکومت‌های خودسر جلب نموده که به همم عالیه صیانت حاکمیت قوانین مذهب شده این نوامیس الهیه که سرمایه سعادت ابدی جامعه بشری است در تاریخ از ضایعات عصر حاضر ثبت نشود والا فسوف یالی اله بقوم یحیهم و یجونه اذله علی المومنین اعزه علی الکافرین والسلام علیکم ورحمة الله من الاحقر عبدالنبی النوری نورالله قلبه (الراجی عبدالنبی) الاقل علی بن زین العابدین (علی بن زین العابدین) محمد تقی الطهرانی (الراجی محمد تقی بن محمد الجانی محمد حسین التتکابی (عبداله راجی محمد حسین) الاحقر محمد رضا التتکابی (عبداله راجی محمد رضا) اقل خدام الشرع میرزا کوچک محمد علی [ناخوانا] العبد علی النوری (یا علی) الهمد انی [ناخوانا] الاحقر عبدالغفور الموسوی الغروی (عبدالغفور الموسوی)

ما استدعی کافه اهل المسلم و حجج الاسلام دامت برکاتهم فی اولیاهم الامر و مراجعه فی الزم ما یجب مراعاته علیهم حفظاً للسياسة العامة و مراعاة ما یجب مراعاتهم والسلام علی من اتبع الهدی حرره الاحقر احمد علی (احمد علی ابن علی اکبر بن محمد)

مراتب مرقومه علماء اعلام و حجج اسلام را البته مطابق اسلامیه خود دانسته و کوتاهی در انجام آن نخواهند فرمود . الاحقر محمد تقی (العبدمذنب محمدتقی) الداعی علی نقی طباطبائی (علی نقی طباطبائی)

البته به اندك ملاحظه در مساعدت سابقين از بزرگان دولت و ملت باین نحو از امور واضح میگرد که چه اندازه تشویق امور خیریه را ملاحظه داشته و تحمیلات کنونی چه مقدار اهل خیر را منزجر خواهد داشت که رفته رفته باب امور بریه مسدود و از جمله بدیهیات است که تأسیس مجلس شورای ملی برای حفظ صیانت مقام روحانیت و ترویج شعائر اسلامی بوده و میباشد و مساعدت در این مقام از تکالیف ملزومه مبعوثان است. تعاونوعلی البر والتقوی و لا تعاونوا علی الاثم والعدوان حرره الاحقر محمد بن ریحان الله الموسوی (محمد بن ریحان الله الموسوی)

قراراً من الاطاله حذاراً عن العلاله متمثلاً بقول ديك الجن اصبحت جم بلال الصدر و ابلت
منطوياً على حجر ان بحت يوما طل فيه دسي و ان كتمت يضيق به صدرى

سؤال دوم آیا چه سربست که ایرانیان در یک بلده طهران . و مدرسه جدیدی برای علوم جدیدی که قل مایتنفقی مبتلا به بشود برای اطفال حدیث السن با کمال اهتمام تأسیس مینمایند اما درباره علم و اهل علمی که در [ناخوانا] برای نظام دنیا و قوام آخرت هر فردی از افراد بشر محتاج و مبتلا هستند اینگونه معامله بشود اگر آنها جائز الاعانه نباشند واجب الا هانه که نیستند این است که اوراق نظامنامه اساسی در دکاکین عطاری فریاد و اغربتا و اغیرتا دارند لهم اذان لا یسمعون بها الی هنا جف القلم . حرره فقیر

الاحقر محمد رضا دماوندى (الراجى الى الله محمد رضا)

Handwritten manuscript page with dense Persian text in a cursive script. The page features a large, ornate circular seal at the top center, likely a library or ownership stamp. The text is arranged in horizontal lines, with some marginalia and smaller circular stamps scattered throughout. The bottom of the page contains a date in the Persian calendar (1050 AH) and a signature.

۲۲

نامه‌ای دیگر از علماء در مخالفت با قانون مجازات عرفی و تأیید قوانین شرعی

سند شماره ۲۲

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۹ ش

حضور محترم نمایندگان دولت اسلامی ایران بعد از تقدیم احترامات شایان و عرض دعوات بی‌پایان معروض میدارد پوشیده نیست انسان متمدن محتاج است به شرکت همگان و در هیئت جامعه خود احتیاجش به افراد و ترکیب اجزاء زیادتر بلکه بدون افراد متناسبه متحده هیئت جامعه که به عبارت اخیری ملت یا دولت است صورت نیندد و برای رفع تضاد و تحصیل اتحاد افراد یا جماعات یا هیئت جامعه سخت محتاجیم به احکام و قوانین و سیاستیکه از سمای مقدس بی‌آلایش الهی نازل تا در باطن از ترس انتقام الهی و در ظاهر از مخالفت مجازات قانونی به اطاعت آن قوانین از آثار شرارت یکدیگر ایمن و تحصیل آزادی کامل کرده باشیم و عالی‌تر و جامع‌تر و کامل‌تر و مصون‌ترین قوانین که دارای این دو مرحله باشد احکام و قوانین محمدی است صلی‌الله‌علیه‌وآله، اینک ملاحظه می‌کنیم برای یک جزئی از محاوایج، آیات و اخبار به الفاظ و عبارات مختلفه در این شریعت مقدسه موجود است که در هیچ یک از کتب قانونی بلکه هیچ مذهب یافت نمیشود، باز ملاحظه میکنیم بزرگترین مذاهب منسوخه روی زمین مذهب عیسوی است و معروف‌تر در سلوک طریقہ تمدن عیسویانند و حال اینکه از طریقہ آن حضرت بویی از تمدن به مشام و از سیاست نام برده نمیشود، علی نبینا و آله و علیه‌السلام و تمام اداب و سنن تمدن را از مؤسس اساس آن حضرت خاتم‌الانبیاء و خلفای او اقتباس و ممالک خود را ترقی دادند اینست که در قانون اساسی نیز از مخالفت آن تحذیر فرموده و خود معلوم است که هر زمان متابعت احکام و قوانین پیغمبر آخرالزمان را بهتر کرده ترقی دولت اسلامی بیشتر شده و ثروتشان زیادتر و بزرگواریشان در انظار اغیار نمودارتر بوده. چه کنیم بدبختانه خام‌طمعان و خائنان مملکت بی‌کس مفلوک ایران یک دفعه کلیتاً چشم از دین و دولت بزرگ چندین هزار ساله قدیمی محترم موروثی خود پوشیده علاوه بر اینکه قوانین

زرین دین را زیرپا، در انهدام ارکان قانون اساسی سخت کوشیده، چه شده که بایستی مشیر و مشار از مقتبسان اختیار و از کنار خوان خوشه چینان خرمن خود ریزه خواری نمائیم بلکه علاوه بر آن به دستگیری دشمنان قانون ادارات دولت ایران فقط هوای نفس ایشان باشد، آیا جز سامت نتیجه خواهد داشت، آیا به چه نقطه نظر منتظر دوام و ثبات چنین دولت باید بود چه رسد به ترقی، خلاصه قصد از تصدیق آنکه چون امروزه زمام مهام دولت اسلام به دست آن نمایندگان عظام است، بلکه غالباً از روحانیین کرامند و لابد خاطر مبارکتان مسبوق است چنانچه قانونی مخالف قوانین مقدسه اسلام وضع شده یا وضع بشود مانند قانون مجازات عرفی علاوه بر اینکه موافق قانون اساسی قانونیت نخواهد داشت روحانیین ناچار انگشت بر آن خواهند گذاشت و این مسئله بزرگتر موجب انحلال جامعه است و تکلیف آن ذوات محترمه است به انتخاب و اشتراك پنج نفر علماء از طراز اول، قانون اساسی را از لوث مفاسد و مکائد خائنان دولت و ملت ایران پاک و منزه داشته و توجهی به اصلاح ادارات که موجبات تنفر طباع عامه را فراهم کرده بفرمایند و اگر نه سورت اختلال اساس نظم مملکت و به انحلال جامعه اسلامی و تهور اجانب و تمسخر حاضر و غائب خواهد بود لا ارانا الله ذالک الیوم (حسن بن ابی القاسم الحسینی) (محمد رضا ابن اسمعیل الحسینی) (خلیل الله ابن عبدالرسول) [ناخوانا] (محمد علی بن محمد حسین) (افوض امری الی الله عبده حسین بن حبیب الله) (الراجی محمود بن محمد حسین) (الراجی احمد الموسوی ابن صدرالدین)

مهر [ناخوانا] (صدرالدین) (عبده محمد حسین بن نصرالله الموسوی) (عبده الراجی عبدالباقی)

(الراجی عبدالرسول بن محمد)

[درحاشیه]

اتاق تنفس

در اتاق تنفس برای ملاحظه آقایان نمایندگان محترم گذارده شود جوابی هم بخودشان

مرجوع نمائید

[امضاء]

۱۳ جدی ۱۳۰۰ یعقوب الموسوی

۲۳-۲۴

اسناد شماره ۲۳ و ۲۴ دو نامه است از طرف حاج اقا نورالله اصفهانی و دیگر علماء و طبقات مردم و اتحادیه تجار اصفهان، در مورد تونل کوهرننگ، تاریخیچه سد شاه عباس و آوردن آب کارون برای آبیاری زمین‌های کشاورزی اصفهان به همراه پیشنهاد پرداخت قرضه به دولت از جانب آبخور رودخانه زاینده رود. این پیشنهاد در تاریخ ۱۳۰۱/۱/۷ به تصویب مجلس رسید و صورت قانونی پیدا کرد.^(۱)

سند شماره ۲۳

تاریخ سند: ۱۲ جدی ۱۳۰۰ ش

مقام محترم مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه مورخه ۴ شهر جمادی‌الاولی ۱۳۴۰ شرحی در خصوص اتصال آب چشمه‌های کوهرننگ به زاینده‌رود به عرض رسانیده و لزوم این اقدام را خاطرنشان اولیای امور نموده‌ایم ولی از قرار مشروحاتی که از نمایندگان این‌جانبان رسیده و میرسد تراکم امور به طوری ذوات محترمه را احاطه نموده که مطلب باین مهمی و اساسی را که از حیث منافع عمومی و تزئید عایدات دولت از مسائل اولیه بشمار میرود در ردیف مستدعیات عادی قرار داده بودند بذل توجهی واقع نگردید این است که مجدداً در مقام تصدیق و تذکر برآمده استدعا مینمائیم هر چه زودتر امر به اقدام در شروع و مقدمات کار فرمایند. اگر فرضاً موانعی برای دولت از حیث بی‌پولی و عسرت‌مالی فراهم باشد آبخور رودخانه زاینده‌رود حاضر هستند در حدود امکان تقسیماتی مابین خود نموده و استقراض به دولت بدهند به شروطی که در ورقه ضمیمه این مشروح به عرض میرساند و اگر پس از ذکر آن مقدمات در لزوم و محسنات این کار و این مساعدت و کمک معنوی که با وجود فقر عمومی برای تسهیلات در اقدام دولت از طرف اهالی بعمل میاید، باز هم سهل انگاری و عدم توجه از طرف اولیای امور مشاهده شود حقیقتاً موجب تأسف و یأس عمومی است.

آبخور رودخانه زاینده‌رود به موجب این پیشنهاد حاضر هستند که مخارج بریدن و حفر

کوهرننگ را برای اتصال چشمه‌های کوه به زاینده‌رود به دولت با شرایط ذیل استقراض دهند که دولت شروع به عمل نماید.

۱ - پس از اعزام مهندس و تعیین مخارج مبلغی که معین میشود از طرف آبخور رودخانه زاینده‌رود مابین خود تقسیم نموده در صرافخانه معتبری به اسم دولت امانت گذارده میشود مقید باین شرط که بغیر از مصرف فوق‌الذکر برای مصارف دیگری پرداخته نشود.

۲ - با اطلاع دولت از اشخاصی که این قرضه را میدهند کمیسیونی انتخاب شود که نظارت تامه در کلیه اخراجات نموده و نگذارند دیناری بهیچ اسم و رسم حیف و میل شود توضیح آنکه دولت میتواند در صورت صلاحیت یک شست از اعضای این کمیسیون را از مأمورین دولتی معین نماید در صورتیکه فرضاً اگر حقوقی برای آنها منظور شود از طرف دولت پرداخته شود.

۳ - تأدیه این قرضه از طرف دولت ده ساله به ده قسط متساوی خواهد بود.

۴ - فرع استقراض فوق‌الذکر از محل صدی پانزده خواهد بود.

۵ - دولت برای تأمین و اطمینان اشخاصی که این قرضه را میدهند مالیات مودیان مالیاتی آبخور رودخانه زاینده‌رود را مسترد خواهند داشت و نظر باینکه شاید اشخاص مالیات بده نباشند و شرکت در این استقراض نمایند قبوضی که از طرف دولت صادر میشود بایستی بطوری نوشته شود که حکم کاغذهای رواج را داشته باشد.

۶ - شروط این استقراض و تعهدات دولت در پرداخت این استقراض بایستی به تصویب

مجلس شورای ملی باشد.

شیخ نورالله النجفی (عبدالله‌الراجی نورالله بن محمد باقر) محمد باقر طباطبایی (مشیرالملک) صدرالعلماء نماینده هیئت محترم علمیه (صدرالعلماء) نمایندگان تجار اعتمادالتجار (محمد علی بن حسین الحسینی) نماینده فلاحین، جعفرقلی (جعفرقلی) نماینده فلاحین، اقل‌الجانی محمد کاظم فردرالی، نماینده فلاحین، اقل نصرالله کلبادی (اذا جاء نصرالله) نماینده هیئت علمیه اصفهان [ناخوانا] حاج ملک‌التجار (عبدالله‌الراجی محمد ابراهیم بن محمد تیمور (تیمور) الحاج محمد حسین کازرونی (محمد حسین بن محمد جعفر) نماینده فلاحین علی اکبر (علی اکبر بن محمد حسن) نماینده فلاحین، عبدالصمد (عبدالصمد) کلباسی (محمد علی کلباسی) الاحقر عبدالحسین المدرس (عبدالله عبدالحسین ابن محمد مهدی الحسینی) علم الهدی (علم الهدی) العبد علیرضا مستوفی (علی رضا) محمودالحسینی ملاباشی (ملاباشی) داعی‌شیخ رضا (شیخ‌العراقین) همایون (همایون) صدرالاسلام (صدرالاسلام) الاقل مستشاردقتر (مستشاردقتر)،

سند شماره ۲۴

تاریخ سند: ۲۵ جدی ۱۳۰۰ ش

(اتحادیه تجار اصفهان)

نمره (۴۴۹)

بتاریخ (۱۷) شهر جمادی الاولی ۱۳۴۰

مقام مقدس دارالشورای کبری شیدالله ارکانه آب کوهرنک که به سمت ناصری می‌رود ابداً مشروب نمی‌شود و در سابق شاه عباس کبیر به خیال جلوگیری و الحاق به زاینده رود بوده‌اند و در واقع منابع خطیری هم مخارج نموده‌اند، به ملاحظاتی که معلوم نیست کار ناتمام مانده است و چون در این چند سال اخیر خشک‌سالی و کم‌آبی به قدری اثرات سوء بخشیده که اکثر اسلاک اصفهان از بی‌آبی زراعت نشد و آن قحطی عظیم پیش آمد و باعث تلفات نفوس زکيه گردید، یگانه علاج بی‌آبی تمام کردن این کار مهم و ملحق کردن این آب است به رود زاینده رود و برای اینکه شروعات و چگونگی این کار را درست به عرض اولیای دولت و کلای ملت برسانند جناب جلالت مآب آقای شکرالله خان نماینده زارعین و ملاکین که حامل عریضه میباشند شرفیاب می‌شوند. اتحادیه تجار تاکنون مطالبی را که عرض نموده می‌نماید، تا درست فایده آن را برای دولت و ملت و موجب سعادت افراد مشاهده ننماید عرض نمی‌کنند، این کار در واقع موجب احیای جمع رعایا و مالکین آخر آب اصفهان (که عبارت از محال‌پائین و باریین و برزه، رودجی، کراچ، برلان، رودشت میباشند) و اگر مجلس مقدس و هیئت معظم دولت در این کار اقدامات مجدانه فرمایند اسباب یأس جمیع اهالی خواهد شد و در واقع خواهند گفت تاکنون کار عام المنفعه در ایران نشده و نخواهد شد و این است که روز به روز دچار فقر، فلاکت بدبختی میشویم، استدعا داریم به فوریت مهندس با ربطی به اتفاق آقای شکرالله خان با ترتیب اساسی آن معین و ارسال فرمایند و پیشنهادات اهالی را هم، مشروحاً توسط نماینده محترم در فوق عرض شده تقاضای تصویب آنرا داریم تا تمام ساکنین اصفهان یک دل و یک زبان به صدای بلند فریاد کنند زنده باد مجلس مقدس، پاینده باد هیئت دولت.

اتحادیه تجار اصفهان (اتحادیه تجار اصفهان)

۲۵ - ۲۶

تلگرافی از حاج آقا حسین طباطبائی حائری در مورد معطل ماندن ماده دوم متمم قانون اساسی و عدم انتخاب علماء طراز اول از سوی مجلس و جواب مجلس به این تلگراف (سند شماره ۲۶).

سند شماره ۲۵

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۱۸ ش

سنه ۱۳۰۰

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب

ازکاشان	نمره قبض ۱۷۸۵۰	عدد کلمات	تاریخ اصلی	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به طهران	نمره تلگراف ۳۲۸	۱۱۹	۱۷		شب ۱۸ جدی	احمد

مقام منبع ریاست مجلس مقدس شورای ملی، کپیه ستاره ایران، کپیه اتحاد، کپیه طوفان :
حضور محترم عموم نمایندگان محترم بعد از ادعیه خالصه مزاحم است ماده دوم متمم قانون اساسی که رسمیت پنج نفر مجتهدین مصدقین طراز اول عالمین به مقتضای وقت باشد که فایده آن راجع بروح مملکت و اهم مواد قانونی است که تا قیام ولی عصر سلام الله علیه قابل تبدیل نیست تا بحال به موقع اجراء نرسیده طبقات مختلفه ملت مطالبه مینمایند و معلوم حفظ دیانت مملکت که جامعه عمومیه است و راجع اختلافات است، علت بقاء و ابهت مملکت است. چنانچه این ماده موقع اجراء نباشد نفوذ و رسمیت قوانین موضوعه مجلس متزلزل و معطل است الا حقر حسین طباطبائی حائری سجع مهر (تلگرافخانه مبارکه تهران)

[در حاشیه]

در اتاق تنفس گذارده شود ۲۳ جدی ۱۳۰۰

جواب محترمانه داده شود که انتخاب طراز اول بعد از معرفی بیست نفر از علماست که از طرف مراجع تقلید به مجلس بشود.

مجدداً به کمیسیون عرایض داده شود

امضاء علی محمد دولت آبادی اول دلو ۱۳۰۰

سند شماره ۲۶

تاریخ سند : سوم دلو ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ منظوری ۲ دلو ۱۳۰۰	مجلس شورای ملی اداره دائره	نمره کتاب ثبت ۳۹۴۴
اسم پاک نویس کننده و تاریخ		کارتن ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ امضای پاک نویس		نمره های قبل عده ضائم ۱

تاریخ ارسال ۳ برج دلو ۱۳۰۰

لفچه مراسله بتوسط که

قیود مهمه

عنوان کاغذ جناب مستطاب ملاذ الانام آقای آقا سید حسن حائری دامت توفیقاته

مقصد و عنوان پاکت تلگرافخانه - جواب تلگراف نمره ۳۲۸

تلگراف جنابعالی در موضوع تعیین پنج نفر از مجتهدین طراز اول و اصل، مجلس شورای ملی همواره با این عقیده موافقت و میل تامه داشته، لکن در قانون اساسی مصرح است که بدو بایستی از هیئت علمیه بیست نفر به مجلس شورای ملی معرفی شوند سپس پنج نفر مقرر انتخاب گردند. [امضاء]

تکونت باطله در سطح مقبول و غیر ذمہ دار قرار می یابد پس همی نوزادان عیال این قضیه
(روایت می رسد که بهشتی که در آن کعبه است کعبه بزرگ است ازین جهت که در
همی نوزادان عیال خود می رسد پس پنج نفر نور آفتاب گذشت -

۲۷

نامه جمعیت جامعه اسلامی به مجلس شورای ملی و طرح چهار سؤال در مورد سفر دوم احمد شاه که مقارن به قدرت رسیدن رضا خان انجام گرفته است.

سند شماره ۲۷

تاریخ سند : ۲۰ جدی ۱۳۰۰ ش

بتاریخ ۱۹ شهر جمادی الاولی ۱۳۴۰

ان تنصروالله ینصرکم

ضمیمه

عرایض

جامعه اسلامی

۳۰۰/۱۱/۱

نمره ۱۲۸

مقام منبع دارالشورای کبری سددالله قوائمه

موقع مسافرت غیرمترقبه ذات همایون شاهنشاهی بصوب فرنگستان و معلوم نبودن علت مسافرت و غایت آن، و توجه افکار عموم بکاوش در اطراف همین قضیه مهمه جمعیت جامعه مقدسه اسلامی را به طریق لزوم جلب مینماید که از مقام محترم دارالشورای کبری مطالب ذیل را به عنوان استکشاف حقیقت و استعلام نفس الامر سؤال نماید.

اول - مدتی قبل ذات همایون شاهانه همین تصمیم را داشتند مجلس ملی عائق تصمیم شاهانه شدند و امروز بکلی ساکت اند جهت منع سابق و مقتضی سکوت حالا چیست؟
دوم - در موقع مسافرت ذات ملوکانه به خارجه موافق مندرجات قانون اساسی و قوانین جاریه مملکتی وظیفه حتمیه مجلس ملی چیست؟ - مشوق حرکت؟ - یا عائق از آن؟ - یا بی طرفی و سکوت است؟

سیم - در مدت غیبت ذات همایونی اگر انقلابی در داخله پیدا شد مسئول آن کیست؟ - ذات ملوکانه؟ - هیئت شورویه؟ یا هیئت وزراء؟

چهارم - اگر در فرنگستان بودند تکالیف غیرمترقبه ناگهانی مصادم با حقوق ملت پیش آمد کند مسئول آن کیست؟ ذیلا نظر به اینکه سرپرستی قاطبه رعایا که از عواطف پدر

۲۸

جواب نامه علماء کاشان در خصوص انتخاب مجتهدین طراز اول از سوی مجلس .

اسم نویسنده و تاریخ	نمبر کتاب ثبت ۳۶۸۱
اسم پاک نویس کننده و تاریخ	کارتن ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ امضای پاک نویس	نمبرهای قبل ۳۴۸۳ عده ضامم

تاریخ ارسال ۲۰ برج جدی ۱۳۰۰

لف چه مرسله بتوسط که

عنوان کاغذ جنابان مستطابان آقایان محترم علماء اعلام کاشان دامت توفیقاتهم

از مفاد مرقومه آقایان محترم استحضار حاصل ، مجلس شورای ملی با رعایت نکات لازمه مشغول اقدام در کلیه امور هست و در قسمت راجع به انتخاب پنج نفر از آقایان علما طراز اول هم به موجب قانون اساسی بایستی بدو آده ای از طرف علماء اعلام دامت برکاتهم معرفی شده از مجلس تعیین و انتخاب شود .

سند شماره ۲۸

تاریخ سند : ۲۰ جدی ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ	مجلس شورای ملی	نمبر کتاب ثبت ۳۶۸۱
اسم پاک نویس کننده و تاریخ	اداره دائرة	کارتن ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ امضای پاک نویس		نمبرهای قبل ۳۴۸۳ عده ضامم

تاریخ ارسال ۲۰ برج جدی ۱۳۰۰

قیود مهمه : ... لف چه مرسله بتوسط که

عنوان کاغذ جنابان مستطابان آقایان محترم علماء اعلام کاشان دامت توفیقاتهم از مفاد مرقومه آقایان محترم استحضار حاصل ، مجلس شورای ملی با رعایت نکات لازمه مشغول اقدام در کلیه امور هست و در قسمت راجع به انتخاب پنج نفر از آقایان علما طراز اول هم به موجب قانون اساسی بایستی بدو آده ای از طرف علماء اعلام دامت برکاتهم معرفی شده از مجلس تعیین و انتخاب شود .

[امضاء]

۲۹ - ۳۰

تلگرافی از علماء و طبقات مردم گیلان به مجلس شورای ملی در خصوص اعتراض به سفر احمد شاه و تقاضای انتخاب وکلای گیلان، وسند شماره ۳۰ نامه مجلس است به مشرالذوله رئیس الوزراء به همراه سواد تلگراف مزبور.

سند شماره ۲۹

تاریخ سند: ۲۱ دی ۱۳۰۰ ش

(عرایض)

۳۰۰/۱۰/۲۴

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب ۳۰

از رشت	نمره قبض ۶۴۰۴	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به ط	نمره تلگراف ۶۳۴	۳۳۸	شب ۲۱		شب ۲۱ جدی	

ساحت قدس و مجلس مقدس ملی، دو کپیه جراید ایران و ستاره ایران. در موقعی که تکمیل اسنیت گیلان را همت عالیہ حضرت اشرف آقای وزیر جنگ و اقدامات فداکارانه قوای نظامی با حسن عملیات حکومت جلیله انتظار، و شب و روز با دو دست دراز تائید و نصرت دولت علیه را از درگاه ایزد متعال جل شأنه مسئلت داریم، بعضی از فرازا در ستون جرائد دیده میشود که اعلحضرت شاهنشاه تاجدار خلدالله ملکه در صد مسافرت به ممالک خارجه هستند. هنوز آبله پاهای مهاجرین گیلانی از پیاده روی باقی و هنوز سهام حوادث، گیلان را مورد هدف خود میداند و ایادی جابره - بالکلیه مقطوع نشده و آوازه تهدید ('') هم شنیده میشود و مرغ تزلزل در آشیانه شب به روز میرسد و بعلاوه از هزاران گونه رنج و ستم و موجبات غم و الم در گیلان و سایر ممالک ایران فراهم است این قضیه مسموعه ،

حاجی شیخ محمد نجفی، الاحقر سید علی احمد حسینی. الاحقر محمود رشتی. احقر محمود، فانی عیسی، حاجی سید عبدالله، حاجی سید محمود رشتی لاکانی، محمد علی مفتاح السلطنه، الاحقر شیخ احمد، یوسف ملک الحکماء، معین العلماء، معین تجار اکبر، حسین ابن محمد احمد شمس، مهدی الحسینی، عبدالله، محمد حسین، فیض الله، محمد تقی، قوام الدین الحسینی، محمد حسین هاشم، حسن ابن هاشم محمد رضا، محمد صادق، تقی ابن قاسم، محمود، ابن هاشم، عبدالحسین مستوفی، ابوعلی، حسین ابن محمود.

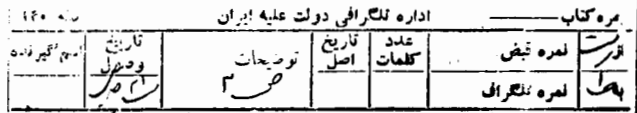
[در حاشیه]

به دولت مراجعه شود.

در اتاق تنفس گذارده شود ۲۶ جدی ۱۳۰۰

[امضاء]، علی محمد دولت آبادی

[illegible]

اداره تلگرافی دولت علیه ایران					شماره ۱۲۰
نوع کتاب	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم مستخدم
نوع قبض			ع	۳۱	
نوع تلگراف					

مرگشت دایم در ملک نفعه ما شوم هر چه محمد خضر الله قو
سد علی احمد حسن الله قو محمد خضر الله قو
محمد خضر الله قو محمد خضر الله قو محمد خضر الله قو
الله قو احمد زلف ملک آنگاه حسن ملک آنگاه
ما و الدیم در هر چه محمد خضر الله قو اگر حسن الله
احمد خضر الله قو محمد خضر الله قو محمد خضر الله قو
وام الدیم محمد خضر الله قو محمد خضر الله قو
محمد خضر الله قو محمد خضر الله قو محمد خضر الله قو
الله قو محمد خضر الله قو محمد خضر الله قو

اسم نویسنده و تاریخ: <i>پیرزاده</i>	 مجلس شورای ملی	نمره کتاب ثبت: <i>۱۱</i>
اسم پاك نویس کننده و تاریخ: <i>پیرزاده</i>		کارتن: <i>۱۱</i>
تاریخ امضای پاك نویس: _____		نمره های قبل: _____

تاریخ ارسال: *۱۳۰۰* *۱۳* *۱۳*
 قیود مهمه: _____
 عنوان کاغذ: _____
 لف چه مراسله بتوسط که: _____
 مقصد و عنوان پاك: _____
مجلس شورای ملی
پیرزاده

سند شماره ۳۰

تاریخ سند: سوم بهمن ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ احمد خجسته - اول دلو. ۳۰	مجلس شورای ملی اداره دائره	نمره کتاب ثبت ۴۰۶۲
اسم پاك نویس کننده و تاریخ احمد خجسته اول دلو		کارتن ۱۱ دوسیه ۵
تاریخ و امضای پاك نویس		نمره های قبل عده ضمائیم

تاریخ ارسال ۳ برج دلو ۱۳۰۰

قیود مهمه _____

لف چه مراسله بتوسط که _____

عنوان کاغذ ریاست محترم وزراء عظام، دامت شوکتهم مقصد و عنوان پاك:

تلگرافی از رشت مبنی بر استدعای ترك عزیمت اعلحضرت اقدس شهریاری خلدالله ملکه

رسیده است که سواد آنرا برای استحضار خاطر شریف لفاً ارسال میدارد.

[امضاء]

۳۱

جواب نامه علماء همدان در خصوص انتخاب علماء طراز اول از جانب مجلس شورای ملی

اسم نویسنده و تاریخ	اسم کتاب ثبت - اسم هر یک
اسم پاک نویس کننده و تاریخ نگارش	کارتن
تاریخ امضای پاک نویس	نمره های قبل - عده ضامم

مجلس شورای ملی
اداره - دائرة

تاریخ ارسال عده ثبت - ۱۳۰۰
لفظ چه مرسله بتوسط که
عنوان کاغذ - مقصد و عنوان پاکت

شماره ثبت ۴۰۶۲
کارتن ۱۱
نمره های قبل عده ضامم ۳ صفحه

تاریخ ارسال ۳ برج دلو ۱۳۰۰
لفظچه مراسله بتوسط که
قیود مهمه : آقایان محترم علماء همدان دامت توفیقاتهم
عنوان کاغذ
مشروحہ آقایان محترم راجع به بعضی از قوانین و تعیین پنج نفر طراز اول علماء، زیب
وصول داد، در قسمت اولیه مجلس شورای ملی مشغول مطالعات و اقداماتی است که قریباً از
نتیجه مستحضر خواهند شد. در قسمت ثانی هم به موجب قانون اساسی بایستی بدو آعده ای از
طرف علماء اعلام دامت برکاتهم معرفی شده و از مجلس تعیین و انتخاب شوند.

[امضاء] ناخوانا

سند شماره ۳۱

تاریخ سند : ۲۶ دی ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ	نمره ثبت ۴۰۶۲
اسم پاک نویس کننده و تاریخ	کارتن ۱۱ دوسیه ۵
منصوری ۲۶ جدی ۱۳۰۰	نمره های قبل عده ضامم ۳ صفحه
تاریخ و امضای پاک نویس	

مجلس شورای ملی
اداره - دائرة

تاریخ ارسال ۳ برج دلو ۱۳۰۰

لفظچه مراسله بتوسط که

قیود مهمه : آقایان محترم علماء همدان دامت توفیقاتهم

عنوان کاغذ

مقصد و عنوان پاکت

مشروحہ آقایان محترم راجع به بعضی از قوانین و تعیین پنج نفر طراز اول علماء، زیب
وصول داد، در قسمت اولیه مجلس شورای ملی مشغول مطالعات و اقداماتی است که قریباً از
نتیجه مستحضر خواهند شد. در قسمت ثانی هم به موجب قانون اساسی بایستی بدو آعده ای از
طرف علماء اعلام دامت برکاتهم معرفی شده و از مجلس تعیین و انتخاب شوند.

[امضاء] ناخوانا

[illegible]

سند شماره ۳۲

تاریخ سند : دوم بهمن ۱۳۰۰ ش

12. div

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمبره کتاب ۱۸۹

از استرآباد	نمره قبض ۷۱۶	عدد کلمات ۱۱۰	تاریخ اصل ۱	توضیحات	تاریخ وصول ۲ دلو	اسم گیرنده حسین
به طهران	نمره تلگراف ۹					

مقام منبع مجلس شورای ملی شیدان الله ارکانه، کپی هیئت وزراء عظام.

دعاگویان از طرف خود و عموم اهالی استرآباد از عزم مسافرت اعلیحضرت شهرباری مدظله به فرنگ فوق تصور افسرده و ملول، و تصریف خیال آن اعلیحضرت را از این مسافرت از آن ذوات محترم خواستاریم از طرف عموم علمای استرآباد

محمد حسین استرآبادی، احقر محمد اسمعیل، احقر محمد، احقر محمد مهدی حسینی،
احقر شیخ محمد، احقر یوسف حسینی، احقر مهدی الموسوی، احقر امام جمعه، احقر سید هاشم،
احقر شیخ طاهر، احقر ابوتراب، احقر ابراهیم حسینی، احقر شیخ محمد، احقر شیخ علی، احقر
شیخ هادی شیخ الاسلام، احقر سرالله عقلی، احقر محمد تقی،

سجیم سهر (تلگرافخانه مبارکہ)

[در حاشیه]

حفظ شود ۶ دلو ۱۳۰۰ یعقوب الموسوی

۳۵-۳۳

نامه از حاج سید حسین حاج سید جوادی به موتمن الملک رئیس مجلس شورای ملی که به همراه آن لایحه چاپ شده‌ای از هیئت جامعه علماء اعلام و مجتهدین قزوین (سند شماره ۳۴) را به عنوان راه‌گشای مشکلات جامعه و فقر برای رئیس مجلس فرستاده است و همچنین جواب مجلس به هیئت علمیه قزوین. (سند شماره ۳۵)

۱۱/۱۶/۱۳۰۰

مقام منیع ریاست مجلس شورای ملی شید الله ارکانه، علماء تقاضا دارند که مفاد لایحه لفیه را که اسباب پیش رفت یک مشت عامه مسلمین است به مقام اجرا گذاشته که بر این ملت ایران مبتلا به فقر و فاقه نشوند امید است در این اقدام اساسی صاحب شرع و اعلی حضرت ولی عصر عجل الله فرجه و ارواحنا له الفداء را خوشوقت خواهید فرمود. السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته. الاحقر حاج سید حسین الشهیر به حاج سید جوادی

در تاریخ
۱۱/۱۶/۱۳۰۰

سند شماره ۳۳

جواب بمقام منیع ریاست مجلس شورای ملی
در ۲۴ روزه در ۱۵ مهر ۱۳۰۰

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۱/۱۶ ش

فوری ۳۰۰/۱۱/۱۶

مقام منیع ریاست مجلس شورای ملی شید الله ارکانه، علماء تقاضا دارند که مجلس مقدس مفاد لایحه لفیه را که اسباب پیش رفت یک مشت عامه مسلمین است به مقام اجرا گذاشته که زیاده بر این ملت ایران مبتلا به فقر و فاقه نشوند امید است در این اقدام اساسی صاحب شرع و اعلی حضرت ولی عصر عجل الله فرجه و ارواحنا له الفداء را خوشوقت خواهید فرمود. السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته. الاحقر حاج سید حسین الشهیر به حاج سید جوادی

[در حاشیه]

عرایض (عرایض) ۱۳۰۰/۱۲/۱۸

جواب محترمانه به حجج اسلام قزوین داده شود و اصل لایحه در اتاق تنفس گذارده

۲۰ حوت ۱۳۰۰

شود

سند شماره ۳۴

تاریخ سند: ۱۶ دلو ۱۳۰۰ ش

هذا بيان للناس و هدى و موعظه

هل ادلكم على تجارة تنجيكم من عذاب اليم، برکليه ذوى العقول و صاحبان ادراك واضح و مبرهن است که هر ذی عقل و شعور باید در عموم احوال و امور جاده معموره اقتصاد را به مقتضای الاقتصاد اقرب الى الصواب، مقصد و مسلک خود قرار دهد و طرف تقریط و افراط را که در نزد خردمندان از رذایل شمایل است اجتناب و احتراز نماید، خصوصاً در امر معاش و زندگانی که هر چقدر شخص عاقل و بینا، نقطه اقتصاد را پیروی نموده و از مقام افراط و بسط به مقتضای، ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك و لا تبسطها کل البسط فتقعد ملوماً محسوراً، احتراز نماید و این تکلفات عادیة مذمومه امروزه را که موجب اختلال معاش و معاد است متروک سازد از مهالک دنیوی و عقوبات اخروی نجات یابد. اقتصاد است که ترقیات هر ملت و مملکت را محتوی است.

اقتصاد است که ازدیاد ثروت و مکنث و دولت را منطوی است متأسفانه ملت ایران و مسلمین این مملکت بقدری توسعه در تزئینات و تجملات مستعدنه داده اند و خود را به واسطه تقلید دچار یک مشکلات معاشی لاینحل نموده اند که موجب حیرت عقول ذوی العقول گردیده و بالاخره اغلبی را مبتلا فقر و فلاکت ساخته و عده معدودی هم اگر در تمام ایران نفسی و قدرتی داشته باشند عن قریب آنها هم دچار این بلا خواهند گشت و چون بدیهی است این گونه ابتلاآت و فقر و فلاکت به واسطه اشاعه منهیات و عدم اجتناب از محرّمات و متارکه واجبات است و اعراض و مخالفت از اوامر شرع مطاع است، لذا هیئت مقدسه علمیه علمای اعلام و حجج اسلام قزوین، متع الله المسلمین بطول بقائهم بتائیدات اعلی حضرت اقدس امام عصر عجل الله تعالی فرجه عامه طبقات مسلمین را از نقطه نظر شرع و دیانت و اسلامیت متذکر می نمایند که الیوم وظیفه شرعیة عامه مسلمین و متشرعین آن است که حتی المقدور این عادیات مذمومه خود را که موجب هزاران خسران است در البسه و اقمشه و حلویات و تزئینات تقلیل و به مرور ایام موقوف و متروک سازند و بقدر الامکان به اقتصاد، مشی و رفتار نمایند و طریقه

آباء کرام و اجداد فخام خود را پیشه گیرند، با بودن ماکولات ارزان مایه ایران البته باید انواع حلویات را که از ماده قند و شکر بعمل می آید متروک سازند و به همین مختصرات داخلی به حکم عز من قیع، قانع گردند و به حلویات وطنی از قبیل استعمال چایی با کشمش اکتفاء نمایند و نیز تجملات خود را در اعیاد از همین اجناس و حلویات وطنی قرار دهند و به همین منسوجات ایران اکتفاء و اقتناع نموده و خود را به مشقت و کلفت نیندازند که شاید زاید بر این مسلمین رو به فقر و فلاکت نروند، انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً اللهم وفقنا و وفقهم لما تحب و ترضی.

هیئت جامعه علماء اعلام و مجتهدین قزوین

عنا ین قلبی وهدی و موعظه

هو اهلکم علی تجارۃ ینکم من غناب الیم برکۃ ذوی الخول و صاحبان ادواک واضح و میرهن است که مرئی علی و شعور باید در محوم احوال و امور جاهه مسموره اقتصادرا مقتضای اقتصاد اقرب الی الثواب مصلحت و سبک خود قرار دهد و طرف تخریط و افراطاً صکه در نزد خرمندان از ذایل عیال است اجتناب و احتراز باید خصوصاً در امر سالی و زندگانی که هر قدر شخص مطلق و رضا نقطه اقتصاد را بدوی نموده و از مقام افراط و بسط مقتضای ولا محکم ینک ملوکه الی ذنک ولا یسطها علی البسط قند ملوماً هسورا احتراز باید و این تکلفات مایه مذمومه امروزه که موجب اختلال سالی و ساداست متروک سازد از ممالک دینی و موطرات اخروی بجات باید اقتصاد است که ترقیات هر ملت و مملکت را عتوی است اقتصاد است که از راه زور و سکت و دولت را منطوی است تناسف ملت ایران و مسلمین الی مملکت خدوی تومعه دوزخیات و تجملات مستعدّه مادامه و خود را بواسطه تقلید دچار ینک مذکرات سالی لایچیل نموده اند که موجب جهت منقول ذوی الثول گردیده و بالاخره اقلی را مبتلا بفق و فلاکت ساخته و عده معدودی هم اگر در تمام ایران نفس و قدونی داشته باشند عن قریب آنها هم دچار این بلا خواهند گشت و بیون بدی است این تومعه ابتلا و فقر و فلاکت بواسطه افشای بنیات و عدم اجتناب از هزیمات و مشارک و اجیان است و اعراض و مخالفت از اوامر شرع مطاع است قیامت حقه علیه علی مصلای اعلام و صحیح اسلام قزوین منع الله المسلمین بطول قائم بنائیمات علی حضرت اقدس امام عصر علیه السلام فرجامه طبقات مسلمین و الاقطعه نظر شرع و دانت و اسلامیت تذکری نمایند فالیوم و ظیفه شرعی طبع مسلمین و مسترین از است که حق المقدور این مایه مذمومه خود را که موجب هزاردان خسرافات است و الب و اقصیه و حلویات و تزیینات قلیل و برور الیم موقوفه متروک سازند و بعد از امکان باقتصاد سالی و رقت و نایب و طریقه آداب کرام و اجداد فخام خود را پیشه گیرند با بودن ماکولات ارزان مایه ایران البته باید انواع حلویات را که از ماده قند و شکر بعمل می آید متروک سازند و به همین مختصرات داخلی بحکم عز من قیع قانع گردند و حلویات وطنی از قبیل استعمال چایی با کشمش اکتفاء نمایند و نیز تجملات خود را در اعیاد از همین اجناس و حلویات وطنی قرار دهند و به همین منسوجات ایران اکتفاء و اقتناع نموده و خود را به مشقت و کلفت نیندازند که شاید زاید بر این مسلمین و فقر و فلاکت نروند انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً اللهم وفقنا و وفقهم لما تحب و ترضی

هیئت جامعه علماء اعلام و مجتهدین قزوین

اسم نویسنده و تاریخ فروردین ۱۳۰۰	نمبر کتاب ثبت ۵۸۷
اسم پاک نویس کننده و تاریخ فروردین ۱۳۰۰	کارتن ۳۷
تاریخ امضای پاک نویس	نمبرهای قبل عدد ضمائم ۲

تاریخ ارسال: ۲۱ فروردین ۱۳۰۰

قبود مهمه : لفچه سراسله بتوسط که
عنوان کاغذ: سرقومه شریفه منضمّاً به لایحه مطبوعه واصل و از احساسات آن ذوات محترمه استحضار حاصل

(۱) سرقومه شریفه منضمّاً به لایحه مطبوعه واصل و از احساسات آن ذوات محترمه استحضار حاصل
سبر ندرات همواره رفعت آه ۵۲ را در نیرفت نگرین ابراهیم؛ خزانة
و آثار رفعت آه ۵۱ ثبت گردانند

سند شماره ۳۵

تاریخ سند: ۲۱ اسفند ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ احمد خجسته بیستم حوت
اسم پاک نویس کننده و تاریخ احمد خجسته بیستم حوت
تاریخ و امضای پاک نویس

مجلس شورای ملی
اداره دایره

نمبر کتاب ثبت ۵۵۶۷
کارتن ۳۷
نمبرهای قبل عدد ضمائم ۲ صفحه

تاریخ ارسال ۲۱ برج حوت ۱۳۰۰

قبود مهمه : لفچه سراسله بتوسط که

عنوان کاغذ هیئت محترمه علمیه قزوین دامت توفیقاتهم مقصد و عنوان پاکت قزوین
سرقومه شریفه منضمّاً به لایحه مطبوعه واصل و از احساسات آن ذوات محترمه استحضار حاصل
آمد مجلس شورای ملی همواره موفقیت آن آقایان را در پیشرفت اینگونه اقدامات نافع از
خداوند خواستار و نظریات آن هیئت محترمه را تقدیر مینماید.

توسی

۳۶

نامه هیئت اتحادیه اسلامیة فارس به موتمن الملک رئیس مجلس شورای ملی که
متضمن اعتبارنامه حاج میرزا محمد باقر دستغیب نماینده فارس در مجلس شورای ملی است.

بنام اعلی حضرت حجة بن الحسن علی نقی فرجه
تاریخ ۱۲ شهر جمادی الاولی ۱۳۴۰
نمره ۳۹
طهران
مقام محترم حضرت مستطاب آقای موتمن الملک رئیس مجلس دارالشورای کبری ملی
دامت شوکتہ
پس از اداء مراسم اتحاد و یگانگی خاطر محترم را مسبوق مینماید:
چندی است که در شیراز هیئتی به نام اتحاد اسلام تشکیل و فقط برای بسط مرام
مقدس اسلام به عملیات مشغولند. اعتبارنامه و دستورات لازمه، به هم مقصد محترم آقای حاج
سید محمد باقر دستغیب نماینده محترم فارس داده شده است، انشاء الله به سمت طهران حرکت و
مطالب را کاملاً به عرض محترم خواهند رسانید، اولین بیانیہ هم ارسال گردید.
[امضاء] محمد
سجع مهر (والاسلام یعلوا ولا یعلی علیه، هیئت اسلامی فارس)

سند شماره ۳۶

تاریخ سند: ۲۱ بهمن ۱۳۰۰ ش

تاریخ ۱۲ شهر جمادی الاولی ۱۳۴۰ بنام اعلی حضرت حجة بن الحسن عجل الله فرجه

هیئت اتحادیه اسلامیة مرکزی فارس

نمره ۳۹

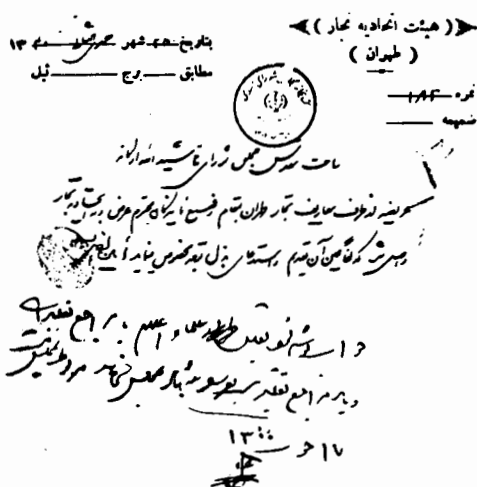
طهران

مقام محترم حضرت مستطاب آقای موتمن الملک رئیس مجلس دارالشورای کبری ملی

دامت شوکتہ.

۳۷-۳۹

سند شماره ۳۷، نامه امین‌الضرب به مجلس شورای ملی است برای تقدیم عریضه تجار تهران (سند شماره ۳۸)، در این نامه تجارتقاضای انتخاب مجتهدین طراز اول و اجرای اصل دوم متمم قانون اساسی را نموده‌اند، و سند شماره ۳۹ جواب مجلس است به نامه هیئت اتحادیه تجاره.

سند شماره ۳۷

تاریخ سند: ۱۴ اسفند ۱۳۰۰ ش

هیئت اتحادیه تجار
طهران
ساحت مقدس مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه
عریضه از طرف معارف تجار طهران به مقام رفیع نمایندگان محترم عرض و به اتحادیه
تجار واصل شد، که لفأ عین آن تقدیم و استدعای بذل توجه مخصوص مینماید.
امین‌الضرب
سجع مهر (هیئت اتحادیه تجار طهران)

[درحاشیه]

جواب نوشته شود، تعیین علماء اعلام با مراجع تقلید است و باید مراجع تقلید بیست
نفر را پیشنهاد به مجلس فرمایند، مربوط به مجلس نیست

۱۷ حوت ۱۳۰۰

علی محمد دولت آبادی

سند شماره ۳۸

تاریخ سند: ۱۴ اسفند ۱۳۰۰ ش

مقام رفیع ریاست محترم دارالشورای ملی شیدالله ارکانه
 ما امضا^(۱) کنندگان از تجار، پس از تقدیم تشکر از اهتمامات و اقیه حضرت ریاست پناهی
 در حسن جریان امور مرکز تقنینیه و درخواست مزید توفیقات و تأییدات آن و جود محترم از
 حضرت رب العزه جله عظمته توجه خاصه آن مقام منیع را به اصل دویم قانون اساسی جلب و
 مخصوصاً تمنی داریم هر چه زودتر حضور علمای اعلام را از مراجع تقلید درخواست و در
 تسریع و تسهیل موجبات آن بذل توجه فرموده، عموم مسلمین را زائداً علی ماسبق متشکر
 فرمایند.

اقل میرزا حسن بنکدار اصفهانی (بنکدار)، محمد (یا محمد)، اقل حسن طاهباز (حسن)
 عبدالرحیم موسوی، صحیح است محمد رضا (محمد رضا)، مرتضی بن علی الحسینی نخجوانی،
 اقل احقر علی اکبر کاشانی (علی اکبر) اقل محمد (محمد)، حسن طهرانی (ناخوانا)، اقل
 محمد، مهدی کاشانی (محمد مهدی) علی اکبر (عبده علی اکبر)، اقل حاج علی تفرشی
 (علی بن احمد) (علی اکبر)، [امضا ناخوانا]، (یا علی الاعلی)، [امضا ناخوانا]، (یا علی)
 (المحمود) عبدالرحیم الموسوی (عبدالرحیم الموسوی)، شامیرزا علی (مهدی بن هدایت الله)
 (جلال بن شکرالله الحسینی) افشار (یا علی) اقل حاج محمد آقا شالفروش (شالفروش) (محمد
 حسن برادران) اقل حاج محمد ابراهیم طهرانی (طهران ۱۳۳۱ حاج محمد ابراهیم طهرانی)،
 امین الضرب حسین، اقل ابوطالب اسلامی (ابوطالب شیرازی)، سید حسین طباطبائی (محمد حسین
 الطباطبائی)، (حاج محمد مهدی بنکدار و برادران) [و تعدادی مهرا و امضاها ی دیگر]

تعمیم رئیس است محرم دارالملکهای تشیده ارکان
 ماهی شسته گان زینت برین از نعمت مشکو از اقامات دایه غیبت ریاست هر مجلس جوان امر کار
 تقیضیه دد عات نیزه توفیقات و ایادت ابودرحم در حضرت ربیع من مقله قبه خاسه هتیم رخ سو باسر و دوزن باسر جیب دعوای
 دایم بر بدو حضرت راضی را از راج تقیضه دعوات مد تیس دتیر ریاست آن بدل تبه و نه هم سیم و نه نه ای حق مشکو فایده

تعمیم رئیس است محرم دارالملکهای تشیده ارکان
 ماهی شسته گان زینت برین از نعمت مشکو از اقامات دایه غیبت ریاست هر مجلس جوان امر کار
 تقیضیه دد عات نیزه توفیقات و ایادت ابودرحم در حضرت ربیع من مقله قبه خاسه هتیم رخ سو باسر و دوزن باسر جیب دعوای
 دایم بر بدو حضرت راضی را از راج تقیضه دعوات مد تیس دتیر ریاست آن بدل تبه و نه هم سیم و نه نه ای حق مشکو فایده

اسم نویسنده و تاریخ تحریر	 مجلس شورای ملی اداره دایره	نمبر کتاب ثبت
اسم پاک نویس کننده و تاریخ تحریر		کارتن
تاریخ امضای پاک نویس		نمبرهای قبل عده ضمائم

تاریخ ارسال ۲۱ برج ۱۳۰۰
 قیود مهمه : لفچه مرسله بتوسط که
 عنوان کاغذ : هیئت محترم تجار مقصد و عنوان پاکت
 بهر دفتر در شهر آذربایجان بهر شهرت ریاست مدینه
 بهر دفتر در شهر آذربایجان بهر شهرت ریاست مدینه
 بهر دفتر در شهر آذربایجان بهر شهرت ریاست مدینه

سند شماره ۳۹

تاریخ سند : ۲۱ اسفند ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ	مجلس شورای ملی اداره دایره	نمبر کتاب ثبت ۵۵۳۰
دیپیرالتجار ۲۰ حوت		کارتن ۳ دوسیه ۶۷
اسم پاک نویس کننده و تاریخ دیپیرالتجار ۲۰ حوت		نمبرهای قبل عده ضمائم
تاریخ امضای پاک نویس		

تاریخ ارسال ۲۱ برج حوت ۱۳۰۰

قیود مهمه : لفچه مرسله بتوسط که اتحادیه تجار

عنوان کاغذ : هیئت محترم تجار مقصد و عنوان پاکت

با استحضار از مفاد مشروحه آقایان جواباً اشعار میشود مجلس شورای ملی همواره باین عقیده موافق بوده است، لیکن به مصداق صریح قانون اساسی بایستی بدو از مراجع تقلید بیست نفر به مجلس شورای ملی معرفی شوند و سپس پنج نفر از آنها انتخاب گردند، بدیهی است با این اقدام مقدماتی، مجلس شورای ملی در اجرای مقصود آقایان کاملاً موافقت خواهد نمود.

[امضاء]

[در حاشیه]

؟ تجدید شد

۴۰

نامه هیئت علمیه اصفهان مبنی بر تقاضای نسخ قانون مجازات عرفی بدلیل مخالفت آن قانون با قوانین شرع بخصوص که در غیاب مجلس طرح شده است.

سند شماره ۴۰

تاریخ سند : ۴ اسفند ۱۳۰۰ ش

(عرایض) ۱۳۰۰/۱۲/۲۸

۲۵ جمادی الثانیه ۱۳۴۰ ق

مقام منبع ریاست محترمه دارالشورای ملی شیدانه ارکانه پس از ادعیه خالصانه و تشکرات لائقه در تعقیب تلگرافات و تقاضای نسخ قانون مجازات عرفی با سواعید صادقانه تاکنون اثری ظاهر نشده چون ابقای این قانون خلاف، لطمه بزرگی به عالم اسلامیت خواهد بود، چگونه خاطر محترم روا میدهد و وکلاء ملت اسلامی تصویب خواهند کرد به موجب فصل دوم قانون اساسی مفاد آن، این قانون به هیچ وجه سمت رسمیت و قانونیت ندارد و نظریه مخالفت صریحه با قوانین شرع مقدس اسلام مردود است چه رسد به اینکه در غیاب مجلس به میل خاطر چند نفر طبیعی مذهب و به صرف تقلید اجانب و دولی که به واسطه نداشتن قانون ناچار از جعل این قوانین هستند، نوشته شده. بعمدالله در شریعت اسلام قانون مجازات در کمال استحکام بیان شده به نحو اتم و اکمل که به تصدیق جمیع ادیان بهترین قوانین است لذا با کمال امیدواری به مراتب حق گذاری و حفظ مراسم مذهبی که از آن وجود محترم ترقب داریم جداً عطف توجه عاجل را در امر بتوقیف، به اسرع وقت انتظار داریم در خاتمه صریحاً بدون پرده به صدای بلند که تمام مسلمین شرق و مغرب عالم بشنوند و با ما هم آواز شوند عرض میکنم که هر کس تصویب و اجراء این قانون جزای عرفی را در مقام باشد باید اولاً نسخ شریعت مقدس حضرت ختمی مآب (ص) را اعلان و پس از آن تصویب این قانون خلاف را نمایند، البته خاطر محترم مستحضر، است... از صدهزار احکام، سه حکم را نسخ و ابدالدهر مورد طعن و دق گردیده و ضرب المثل شده است چگونه مجلس مقدس این

در حاشیه [سج مهر (هیئت علمیه اصفهان)]
در اتاق تنفس گذارده شود (۷ حمل . ۴ امضاء میرزا علی محمد دولت آبادی)
گذاشته شود [امضاء ناخوانا]

در کتب تصویر بطوار اربعه فاضله را خوانده و در متعین شده ابراهیم و خضر
بر غیرت معجزه خضر خضر را در سوره اعراف و در ابراهیم تصویر را در سوره
مطهره و غیره از اینها را خوانده و در متعین شده ابراهیم و خضر را در سوره اعراف
در کتب طریقه و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه
مکتوبه مجلس معتمدین که در کتب طریقه و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه
احمد خضر خوانده و در تصویر خضر و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه
دو ابراهیم و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه
مستور و در کتب طریقه و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه
ایران و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه و ابراهیم و خضر را در کتب طریقه
(بیت علم و معرفت)

[illegible]

کتابخانه

۴۱

نمونه برگه ارسال مراسلات از دفتر مجلس شورای ملی

سند شماره ۴۱

تاریخ سند: ۴ اسفند ۱۳۰۰ ش

دفتر مجلس شورای ملی

در باب اجراء احکام و قوانین اسلامی

مراسله یا تلگراف / مراسله / مدرسه حقوق / اشخاص متهم به فساد عقیده از (۱)

مراسله یا تلگراف / مجازات عرفی (۲) ۵۴۷۹/۵۴۷۸

مورخه ۵ شهر رجب سنه ۱۳۴۰ ۴ حوت ۱۳۴۰

افادات دفتری

مهر

دفتر مجلس شورای ملی

در باب اجراء احکام و قوانین اسلامی

مراسله یا تلگراف / مراسله / مدرسه حقوق / اشخاص متهم به فساد عقیده از (۱)

مراسله یا تلگراف / مجازات عرفی (۲) ۵۴۷۹/۵۴۷۸

مورخه ۵ شهر رجب سنه ۱۳۴۰ ۴ حوت ۱۳۴۰

(۸) افادات دفتری

نمره کارت که اصل آن ضبط شده

نمره دوسیه که اصل آن ضبط شده

(۱) محل ارسال باید ذکر شود
(۲) عنوان فرستنده قید شود

(۱) محل ارسال باید ذکر شود آقایان علماء طهران
(۲) عنوان فرستنده قید شود « « «

۴۴ - ۴۲

نامه‌ای از حاج آقا نورالله اصفهانی در ذم قانون عرفی و اشکالات تبعیت از قوانین اروپایی و تذکر بر مشکلات عدلیه اصفهان و نبود محکمه استیناف در آنجا.
سند شماره ۴۳ نامه مجلس است به وزارت عدلیه درباره نامه حاج آقا نورالله اصفهانی و سند شماره ۴۴ جواب وزارت عدلیه به مجلس است.

سند شماره ۴۲

تاریخ سند : ۱۶ اسفند ۱۳۰۰ ش

عرایض ۱۳۰۰/۱۲/۲۸

رجب ۱۳۴۰

مقام محترم مجلس مقدس دارالشورای کبری شیدالله ارکانه

بعد از مسئلت دوام این اساس مقدس تصدیع می‌دهد گمان نمی‌بردم مصائب و شدایدی را که داعی در مدت هفده سال برای تأسیس و تسجیل مشروطیت و قانون عدالت و حیات ملت و دولت ایران تحمل نمودم گردش روزگار باین زودی از خواطر و ضمائیر فراموش کند و خیرخواهیهای داعی را خدانکرده یا حمل به بی‌اطلاعی یا شایبه دیگر بنمایند دشمنان دیرینه داعی نیز این پیرایه را نبسته و همه به ملت خواهی و دوران‌دیشی، داعی و ایران دوستی انصاف می‌دهند. در این صورت معروف است آنچه در آینده جوان بیند، پیر در خشت خام آن بیند. داعی وخامت عواقب بعضی قوانین اروپایی را که بخواهند در ایران منتشر نمایند به آینده روزگار از پیش می‌بینم که گذشته از مخالفت با قوانین شرع مطهر چه لطماتی بزرگ خدا نخواست به استقلال مملکت می‌زند و عاقبت هم مردم نمی‌پذیرند مثلاً تصور می‌فرمایند قانون جزای عرفی جز تنفر عموم مسلمین از مشروطیت و قانون چه نتیجه می‌بخشد، شنیدم در مراکش و الجزائر که تا فرانسه مسافتی ندارد خود کارگزاران فرانسوی به پاریس نوشتند اهل این مملکت چون مسلمانند باید برای آنها از شریعت خودشان قانون گذارد و بهتر پیشرفت مینماید و آسودگی دولت حاصل است حال ایرانی که ده مملکت به فرانسه دور است، قوانین آنها را

ترجمه و نشر دهد و آیا در بعضی حوادث و اتفاقات ناگوار اعتضاد دولت نباید به ملت باشد و رضای خاطر ملیون را به اشتباه کاری مردم کج تجربه مبدل به تنفر کند و منحصر به جزای عرفی نیست هر مسئله که ضرر ملت است موجب نفرت میشود و نمیدانم چه شده که اگر بعضی مترجمین اصلاحی میخواهند بکنند، فضول را قطع و دفع نمی نمایند به اصول میپردازند، مثلاً در عدلیه فضول آنرا کسر و دفع نمی کنند، اصولش را که محکمه استیناف است طریق نجاتی برای مظلومین ضعاف میخواهند قطع بنمایند. در اصفهان، آنگاه نتیجه چنین میشود که عدلیه یکک اصفهانی، مرکز محاکمات یزد و ابرقو و نائین و اردستان و کمره و گلپایگان و خوانسار و قمیسه و نطنز و جوشقان و دیگر نواحی و حوالی، اسباب دخل و غارت اقویا و اغنیاء میشود و ضعفاء بالمره از میان میروند چه اگر قوی محکوم علیه شد فوراً به طهران استیناف میدهد، ضعیف نه میتواند خود را به طهران برساند نه قوه دادن خرج دارد و تعیین وکلای کم طمع عدلیه طهران حکم حقش تا روز قیامت غیر مؤثر و مردود است و اگر اقویا و اغنیاء به رشوه یادسیسه وکلایشان محکوم له شدند و ضعیف خواست استیناف بدهد وسایل استیناف به طهران و قوه مالی و حالی برای ادای مصارف استیناف در طهران را ندارد، مدت هم گذشته هر چه هم تظلم کند جواب میرسد، قانون چنین حکم مینماید و از مجاری این قانون باید وارد و خارج شد و آیا اگر برای تقلیل مصارف است مگر نه برای استیناف محاکمات محلی مثل اصفهان که تا ده منزل ولایات اطرافش محاکمات خود را به عدلیه آنجا می آورند باید جمعی را در طهران حقوق داد و معین کرد، چه تفاوت مینماید اگر از خرج اصفهان کسر شود بر طهران می افزاید و از همه گذشته خوب است نظری به بودجه وزارت عدلیه اعظم انداخته و شعب و اسامی و اطرافش را دقت نموده که چه حقوقاتی بی اندازه می برند و در مقابل کاری منتج و اهم لازم ندارند که اگر یک رشته اش را کسر و حذف نمایند. تدارک همه استینافها را که مایه امید ضعف است مینماید. امید است اظهارات داعی را عین خیرخواهی دانسته و آنچه صلاح ملت و دولت است به نیت مقدمه مقرر می فرمایند، ایام عظمت مستدام باد

شیخ نورالله النجفی

[در حاشیه]

در اطاق تنفس گذارده شود ۷ حمل ۱۳۴۰ [امضاء] حاج میرزا علی محمد دولت آبادی
به وزارت عدلیه مراجعه شود بعد در اطاق تنفس گذارده شود. [امضاء ناخوانا]

[illegible]

تاریخ سند : ۸ حمل ۱۳۰۱ ش

تاریخ ارسال ۸ برج حمل ۱۳۰۱

قیود مهمه : بعد از اقدام در اطاق تنفس گذارده شود لفچه مراسله به توسط که

عنوان کاغذ وزارت جلیله عدلیه مقصد و عنوان پاکت مائند کاغذ
از شریعتمدار آقای حاجی آقا نورالله مشروحه رسیده است که سواد آن لفأ ارسال میشود
تا از نظریه و اقداسی که در این باب بعمل میآورند مجلس شورای ملی را مستحضر نمایند امضاء
[در حاشیه]

قسمت ذیل را اضافه فرموده اند
مخصوصاً قسمتی که راجع به عدلیه اصفهان است قابل توجه است.

ارسال

اسم لوینده و تاریخ مهر فیه اسم پاک لوینده و تاریخ مهر فیه تاریخ امضای پاک لوینده	 مجلس شورای ملی	نامه کتاب ثبت ۵۸۹۶ کارکن ۲۳ دوسیه ۶۱ نمره های قبل + عده ضمیمه
اداره — دائره — تاریخ ارسال ۱۳۰۸ فیود مهمه : جمله نامه در طاق مشرف نگار گف چه مر اسله بواسطه که عنوان کاغذ — مملکت — مقصد و عنوان پاکت — انشرا نفع		

در محبت و تقرب شریف در تاریخ ۱۳۰۸/۱۰/۱۵
 به امضاء و مهر و تاریخ ۱۳۰۸/۱۰/۱۵
 به امضاء و مهر و تاریخ ۱۳۰۸/۱۰/۱۵
 به امضاء و مهر و تاریخ ۱۳۰۸/۱۰/۱۵

قسمت ذیل را اضافه فرموده اند
 مخصوصاً قسمتی که راجع به عدلیه اصفهان است قابل توجه است.

محل (۱) ۲
۳۰۱/۲/۲
وزارت عدلیه
اداره کابینه
مورخه ۲۹ حمل ۱۳۰۱
نمره ۶۳۸۸
ضمیمه

سند شماره ۴۴

تاریخ سند: ۲۹ حمل ۱۳۰۱ ش

عرایض ۳۰۱/۲/۲

وزارت عدلیه
اداره کابینه
مورخه ۲۹ حمل ۱۳۰۱
نمره ۶۳۸۸
ضمیمه

در جواب مرقومه محترمه نمره ۵۸۹۷ به عرض میرساند که آن قسمت از مشروح حضرت آقای حاج شیخ نورالله که راجع به قانون جزای عرفی است مربوط به تصمیمات آنیه مجلس شورای ملی است و البته اصلاحات لازمه بعمل خواهد آمد در باب انحلال محکمه استیناف اصفهان هم که در قسمت ثانی مشروح ایشان مندرج است وزارت عدلیه نظر ایشان را به یک درجه تصدیق کرده و در ضمن بودجه خود تقاضای اضافه و اعتبار برای تأسیس محکمه استیناف اصفهان نموده است، ولی این نظریه در وزارت عدلیه را کمیسیون محترم بودجه تصویب ننموده است م ۲ [امضاء] عبدالحسین خان سردار معظم خراسانی (۱)

(وزارت عدلیه اعظم)

[در حاشیه]

عجالتاً ضبط شود ۳ ثور ۱۳۰۱ یعقوب الموسوی

۴۵-۴۶

نامه علماء قم به رئیس مجلس آقای موتمن الملک به پشتیبانی از قانون شرع و رد قانون جزای عرفی و تصدیق بیانات روحانیون اصفهان. و سند شماره ۶۴ جواب مجلس است به نامه علمای اعلام.

سند شماره ۴۵

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۲/۲۰ ش

(عرایض) ۱۳۰۰/۱۲/۲۳

طهران

۲۲/۲۱

حضور محترم انای دارالشورای ملی شیدالله ارکانه
هزار و سیصد و کسری است که نفوس مقدسه شریفه نبوت و اولیای طاهرین و علماء و فقهای عاملین و سلاطین و خلفاء و وزراء اسلام بذل جهد فوق الطاقه در اعلا کلمه اسلام و ترویج شریعت سید انام فرموده اند. کرورها بی حد اموال جزیه و دماء نفوس محترمه جلیله صرف جهاد در اطراف بلاد شد بتائیدات و جنود الهیه در مشرق و مغرب اسلام منبسط و منتشر و موجب افتخار تمام و ترقیات در مراتب انسانیت و روحانیت شد (لیظهره علی الدین کله و لو کره المشرکون) و اسلاف اشراف و اجداد امجاد ایرانیان فایز باین نعمت عظمی گردیدند و تصدیق خبر نبوت، لوکان العلم معلقاً علی الثریا لنالته رجال من فارس، معاینه شد. ادیان منسوخه ناقصه و تحریفات زمان قنوت و جاهلیت و قوانین شرک و کفر از ایران زائل و باطل شد. تحیر و تعجب است در این اوان میشومه که فتن آخر الزمان است ادیان باطله قوت و شوکت دولت و تمدن خود را در ترویج ملت منسوخه خود دیده دعاء مسیحی در اطراف عالم پراکنده و خرافات و همیه خود را به اسم قانون منتشر کنند و نواقص قوانین خود را از شریعت مقدسه اسلام تکمیل نمایند، ولی افسوس که پاره ای از جهال و سفله ایران گمان کنند که قانون دین مبین اسلامی ناقص و باید از کفار اروپا تکمیل شود و تبعیت قوانین اروپا را شعار

خود دانند و حفظ شریعت اسلام را عار و شمار شمارند. اگر چه همیشه دشمنان دین در زوایای زنده و الحاد بوده‌اند لکن مقهور سیف و شوکت اسلام. در این سنوات جمعی به اسم آزادی و حریت از سوراخ بیرون آمده و مکنونات قلوب خبیثه که حقیقتاً حیوانیه و طبیعیه و هوا پرستی است و مسخ صورت انسانیت است به اسم قوانین تمدن ابراز نمایند و قانون جزا و خلاف‌نامندو به خیال خود در میانه مسلمین مرسوم دارند و ناسخ قوانین حدود و مجازات شرعیه قرار دهند (ای مگس عرصه سیمرخ نه جولانگه تست عرض خود می‌بری و زحمت ما میداری) الذین یتخذون الکافرین اولیاء من دون المؤمنین یتغنون عندهم العزة فان العزة لله جميعاً به گمان فاسد، اسلام را ذلتی و مسلمین را نکبتی روی داده و باید انتظام نوع و معاش، به مداخله و قوانین مخترعه اخلاف و اوباش بشود، هرگز نفوس قویه مسلمانان تحمل این عار را ندارند چنانچه علمای اعلام و حجج اسلام اصفهان، ادام‌الله افاضاتهم از زبان متحد مسلمین در ابطال قانون جزا اقدام فرموده از زبان عموم سخن سروده و به وصیت رسول اکرم صلم (اذا ظهرت البدع فعلى العالم ان يظهر علمه والا فعليه لعنة الله) علمای دارالایمان قم بلکه سایر بلاد به یک زبان سخن رانند و همان بیانات شریفه روحانیین اصفهان را تصدیق نمایند، نمایندگان که وکلاء و امنای مردم هستند البته به حمیت و غیرت مذهب همراه و آگاهند و به فریاد بلند کلمه حق نبوت خود را گویند المسلمون تتكافأ دماؤهم و يسعى بذمتهم ادناهم وهم يد على من سواهم* (عموم علمای قم)

[سج ۹ مهر]

(ابوالقاسم خاتم الانبیاء) (عبده حسن الرضوی) (الراجی محمد بن علی اکبر) (محمد مهدی) (محمد تقی الرضوی) (ابوالقاسم بن محمد تقی) (الراجی محمد بن عبدالله الرضوی) (العبد المذنب محمد) [ناخوانا]

[در حاشیه]

جواب محترمانه به علماء قم نوشته شود که مجلس مشغول مطالعات است و البته اقدامات مقتضی را خواهد نمود

۲۵ حوت ۱۳۰۰ علی محمد دولت آبادی

تاریخ سند : ۲۷ اسفند ۱۳۰۰ ش

نمره کتاب ثبت ۵۷۳۳	اسم نویسنده و تاریخ امیرالتجار ۲۵ حوت
کارتن ۲۱ دوسیه ۲۲	اسم پاکنویس کننده و تاریخ امیرالتجاره ۲ حوت
نمره های قبل عده ضامم	تاریخ امضای پاکنویس

قيود مهمه

مشروحہ آقایان واصل، مجلس شورای ملی همواره با این عقیدہ و نظریات موافقت داشته

مخصوصاً در این باب مشغول مطالعاتی هستند و قریباً از نتیجه مستحضر خواهید شد.

اسم نویسنده و تاریخ اسم پاك نویس كنده و تاریخ تاریخ انضای پاك نویس	 مجامع شورای ملی اداره دائره	شماره كتاب ثبت کاتر دوسیه شماره های قبل عدد ضمايم
--	--	---

تاریخ ار-ال ۷۷ برج ۱۳

قبود مهمه : -

مقصد و عنوان پاکت

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا هذا كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

۴۷-۴۹

بدنبال نامه‌ای از آقا شیخ محمد کردستانی روحانی اهل تسنن که به طرز اداره عدلیه در کردستان و دستور وزارت معارف مبنی بر تدریس شرعیات جعفری به اطفال اهل سنت اعتراض کرده بود، نامه‌ای از سوی مجلس به مشیرالدوله رئیس‌الوزراء، جهت اقدام در باره مسائل مندرج در نامه آقا شیخ محمد کردستانی نوشته شده است. (سند شماره ۴۷)

همچنین سند شماره ۴۸ نامه مجلس است به روحانی مذکور برای اطلاع دادن به ایشان در مورد دستور وزارت معارف که آن دستور متضمن تدریس شرعیات اسلامی مطابق عقاید اهل سنت می‌باشد. در صفحه روبروی این سند یادداشتی با امضاء شیخ الاسلام اصفهانی-نماینده مجلس دیده می‌شود که لزوم دعوت از وزیر عدلیه و وزیر معارف را برای بررسی مسائل مذکور یادآور می‌شود؛ و سند شماره ۴۹ گزارش کمیسیون عدلیه مجلس مبنی بر تشکیل کمیسیون مشترک با رؤسای عدلیه جهت حل مشکلات عدلیه در کردستان است.

سند شماره ۴۷

تاریخ سند: ۱۶ حمل ۱۳۰۱ ش

اسم نویسنده و تاریخ	مجلس شورای ملی اداره دائرة	نمره کتاب ثبت ۶۳۶۱
اسم پاک‌نویس کننده و تاریخ		کارتن ۲۰ دوسیه ۲۳
تاریخ امضای پاک‌نویس		نمره‌های قبل عده ضامم

تاریخ ارسال ۱۶ برج حمل ۱۳۰۱

لف چه مراسله بتوسط که

قیود مهمه :

مقصد و عنوان پاکت

عنوان کاغذ

ریاست محترم وزراء عظام دامت شوکتهم ، آقای شیخ محمد کردستانی از علماء

سند شماره ۴۸

تاریخ سند: ۱۳ مرداد ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ دبیرالتجار ۹ اسد	مجلس شورای ملی اداره... دائرة...	نمره کتاب ثبت
اسم پاکنویس کننده و تاریخ دبیرالتجار دهم اسد		کارتن ۲ دوسیه ۲۳
تاریخ وامضای پاک نویس		نمره های قبل عده ضائم

تاریخ ارسال برج ۱۳

قیود مهمه: لف چه مراسله بتوسط که

عنوان کاغذ جناب مستطاب شریعتمدار ملاذالانام آقای آقا شیخ محمد کردستانی
دامت برکاته،

یک قسمت از مراسله شریفه راجع به تربیت مدرس و تحصیلات اطفال سنی مذهب بود،
از وزارت معارف و اوقاف در این خصوص به اداره معارف کردستان دستور داده شد که در
مدارس کردستان برای اطفال سنی، شرعیات اسلامی را مطابق عقاید اهل سنت تدریس نمایند؛
بدیهی است بعد از وصول دستور مزبور موجبات آسایش خاطر عالی و سایر آقایان محترم از این
رهگذر فراهم گردیده است.

[درحاشیه]

کمیسیون محترم عرایض، مذاکرات لازم دارد.

کمیسیون محترم عدلیه.

۱۳ اسد ۱۳۰۱

پس از مذاکرات حضوری و دقت کامل این قسم صلاح است که به کمیسیون عدلیه و

سند شماره ۴۹

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۶/۱ ش

مقام محترم ریاست جلیله مجلس شورای ملی دامت شوکة،
 در خصوص مراسله آقای شیخ محمد کردستانی راجع به اجرای بعضی از مواد اصول
 محاکمات حقوقی در کمیسیون با حضور آقای معاون وزارت عدلیه مذاکره به عمل آمد جناب
 معزالیه عقیده داشتند که کمیسیونی در وزارت عدلیه با حضور عده‌ای (۱) از رؤساء (۲) اولیه
 آن وزارتخانه تشکیل و عده‌ای هم از اعضاء (۳) کمیسیون عدلیه را دعوت و تصمیمی در این
 خصوص اتخاذ شود، لذا لازم است محض تذکر از آن مقام منبع مجدداً مراتب به وزارت
 عدلیه اطلاع داده شود ۱ سنبله ۱۳۰۱

[در حاشیه]

عین مراسله هم مسترد شد

[امضاء ناخوانا]

تأمین دامت شوکة
 در خصوص مراسله آقای شیخ محمد کردستانی راجع به اجرای بعضی از مواد اصول
 محاکمات حقوقی در کمیسیون با حضور آقای معاون وزارت عدلیه مذاکره به عمل آمد جناب
 معزالیه عقیده داشتند که کمیسیونی در وزارت عدلیه با حضور عده‌ای (۱) از رؤساء (۲) اولیه
 آن وزارتخانه تشکیل و عده‌ای هم از اعضاء (۳) کمیسیون عدلیه را دعوت و تصمیمی در این
 خصوص اتخاذ شود، لذا لازم است محض تذکر از آن مقام منبع مجدداً مراتب به وزارت
 عدلیه اطلاع داده شود ۱ سنبله ۱۳۰۱
 عین مراسله هم مسترد شد

۱ - متن : عده .

۲ - متن : رؤساء .

۳ - متن : اعضاء .

۵۰

تلگرافی از جانب اصناف اصفهان که توسط آقای شیخ الاسلام اصفهانی به مجلس شورای ملی فرستاده شده است، در مخالفت با قانون جزای عرفی.

شماره کتاب ۱۲۲		اداره تلگرافی دولت علیه ایران		شماره سند ۳۹۵۶	
از اصفهان	به طهران	تاریخ کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	اسم گیرنده
		۵۹	۲۶		

بسم الله الرحمن الرحیم
 تلگراف حجج الاسلام کثرت الله امثالهم، راجع به قانون جزای عرفی مطابق اصل صریح قانون اساسی هر قانونی که مخالف با قوانین شرع مطهر اسلام است سمت قانونیت پیدا نخواهد کرد، بدیهی است و کلاء محترم مراعات این اصل را خواهند فرمود، اتحادیه اصناف اصفهان
 سجع مهر (تلگرافخانه مبارکه تهران)

سند شماره ۵۰

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۲/۲۶ ش

عرایض) ۳۰۰/۱۲/۲۸

نمره کتاب ۱۲۲

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

از اصفهان	نمره قبض ۳۹۵۶	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به طهران	نمره تلگراف ۶۸۰	۵۹	۲۶		۲۶ حوت	

به توسط آقای شیخ الاسلام، ساحت مقدس دارالشورای کبری شیدالله ارکانه در تعقیب تلگراف حجج الاسلام کثرت الله امثالهم، راجع به قانون جزای عرفی مطابق اصل صریح قانون اساسی هر قانونی که مخالف با قوانین شرع مطهر اسلام است سمت قانونیت پیدا نخواهد کرد، بدیهی است و کلاء محترم مراعات این اصل را خواهند فرمود، اتحادیه اصناف اصفهان
 سجع مهر (تلگرافخانه مبارکه تهران)

[در حاشیه]

در اطاق تنفس گذارده شود ۷ حمل ۱۳۴۰ علی محمد خان دولت آبادی

۵۱ - ۵۲

لایحه چاپی از طرف هیئت علمیه اصفهان در تأکید بر اجراء قوانین شرعی و اجرای اصل دوم متمم قانون اساسی که متضمن انتخاب ه نفر مجتهد طراز اول و سؤال در مورد قوانینی که در غیاب این مجتهدین از مجلس گذشته است و همچنین مخالفت صریح با قانون مجازات عرفی و سند شماره ۵۲ جواب مجلس است به این لایحه.

سند شماره ۵۱

تاریخ سند: ۲۶ اسفند ۱۳۰۰ ش

بسم الله تعالی

اصل اول

اصل دوم

مذهب رسمی ایران اسلام و طریقه حقّه جعفریه اثنی عشریه است باید پادشاه ایران دارا و مروج این مذهب باشد مجلس مقدس شورای ملی که به توجه و تأیید حضرت امام عصر عجل الله فرجه و بذل مرحمت اعلی حضرت شاهنشاه اسلام خلد الله سلطانه و مراقبت حجج اسلامیه کثر الله امثالهم و عامه ملت ایران تأسیس شده است باید در هیچ عصری از اعصار مواد قانونیه آن مخالفتی با قواعد مقدسه اسلام و قوانین موضوعه حضرت خیر الانام صلی الله علیه و آله و سلم نداشته باشد و معین است که تشخیص مخالفت قوانین موضوعه اسلامیه بر عهده علماء اعلام ادام الله برکات وجودهم بوده و هست لهذا رسماً مقرر است که در هر عصری از اعصار هیئتی که کمتر از پنج نفر نباشد از مجتهدین و فقهای متدینین که مطلع از مقتضیات زمان هم باشند باین طریق که علماء اعلام و حجج اسلام مرجع تقلید شیعه، اساسی بیست نفر از آنها یا بیشتر به مقتضای عصر اعضای مجلس شورای ملی بالاتفاق یا به حکم قرعه تعیین نموده به سمت عضویت بشناسند تا موادیکه در مجلس عنوان می شود به دقت مذاکره و غوررسی نموده هر یک از آن مواد معنونه که مخالفت با قواعد مقدسه اسلام داشته باشد طرح و رد نمایند که عنوان قانونیت پیدا نکند و رأی این هیئت علماء در این باب مطاع و متبع خواهد بود و این

ماده تا زمان ظهور حضرت حجة عصر عجل الله تعالی فرجه تغییر پذیر نخواهد بود
نمره ۲۱۰. بیانیه مجلس سوم شعبان ۱۳۲۵ که اصل عکس آن موجود می باشد.

بسم الله الرحمن الرحيم

واضح است که مملکت ایران مملکت اسلامی است و شریعة حضرت خاتم انبیاء محمد مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم، دائم و مستمر و ناسخ کافه شرایع، و احکام آن تغییرناپذیر است در این صورت ظاهر است که مراد از کلمه مشروطه در این مملکت نمی تواند چیزی باشد که منافی با احکام شرعیه باشد پس در جواب این دوسؤال چنین اظهار میشود معنی مشروطیت حفظ حقوق ملت و تجدید حدود سلطنت و تعیین تکالیف کارگزاران دولت است بر وجهی که مستلزم رفع استبداد و سلب اختیارات مستبدانه اولیاء دولت بشود و حدود این مجلس اصلاح امور دولتی و تنظیم مصالح مملکت و رفع ظلم و تعدی و نشر عدل و تصحیح دوائر وزارتخانه ها به عبارت اخیری وظیفه این مجلس اینست که به تعاضد افکار اموری که قابل مشورت و جرح و تعدیل و تغییر و تبدیل است به وضع قوانین عرضیه و نظارت در اجراء آن مقرون به تسویه و انتظام نمایند. پس دخالت در احکام شرعیه و حدود الهیه که به هیچ وجه قابل تغییر و تبدیل نیست از وظیفه این مجلس خارج است و مرجع احکام و امور شرعیه کسانی هستند که حضرت خاتم الانبیاء و ائمه گرام علیهم السلام معین فرموده و ایشان علماء اعلام و عدول مجتهدین عظام هستند و مسلم است که قوانین موضوعه در این مجلس مخالف باقواعد شرعیه نبوده و نخواهد بود و چنانکه در قانون اساسی ذکر شده است هر مطلبی که مخالف با شریعت اسلامی باشد سمت قانونیت پیدا نخواهد کرد و مراد به حریت، حریت در حقوق مشروعه و آزادی در بیان مصالح عامه است تا اهالی این مملکت مثل سوابق ایام گرفتار ظلم و استبداد نباشند و بتوانند حقوقی که از جانب خداوند برای آنها مقرر است اخذ و مطالبه نمایند نه حریت ادیان باطله و آزادی در اشاعه منکرات شرعیه است که هر کس آنچه بخواهد بگوید و بموقع اجراء گذارد.

محل مهر مجلس شورای ملی ایران

با کمال توقیر و احترام حضور محترم علماء اعلام و حجج اسلام هیئت محترمه علمیه دام بقائها عرض و زحمت میدهم این دو اصل فوق و بیانیه جوابیه تکلیف را از گردن مجلس برداشته به گردن علماء اعلام انداخته لهذا مستدعی هستم جواب این چند فقره را صریحاً مرقوم فرمائید.

اولاً پنج نفر طراز اول که قانون اساسی صحت قوانین را منوط به تصدیق آنها نموده معین و مشخص شده یا خیر؟
ثانیاً حال و سابقاً که طراز اول در مجلس مقدس معین نشده، قوانینی که وضع شده قانونیت دارد یا خیر؟ و جهت عدم تعیین طراز اول چیست؟
ثالثاً این قانون مجازات عرفی آیا مخالفتی با قوانین اسلام دارد یا خیر؟

بسم الله والسلام علی من التبع الهدی و جانب الغوایه والهوی

اما جواب از دو مسئله اولی، جواب آنرا از امنای مجلس مقدس باید مطالبه نمائیم و البته مطابق دو فصل فوق قانون اساسی و بیانیه مرقومه فوق امنای مجلس مقدس قوانینی که دارای شرایط مرقومه نباشد به قانونیت نخواهند شناخت؛ اما جواب از سؤال سوم، صریحاً عرض میکنیم قانون مجازات عرفی تقریباً من البدو الی الختم به نص شریعت قرآن مجید و حکم امام عصر عجل الله تعالی فرجه مخالف قوانین شریعت مقدسه اسلام است و تنفیذ و تصویب و اجرای آن در حکم محاده با خاتم انبیاء و محاربه با امام عصر است و معتقد به صحت آن از ربنه اسلام خارج است و لقد حکمنا بذالک.

فی ۱۷ شهر رجب ۱۳۴۰ (هیئت علمیه اصفهان)

(اصفهان مطبعه جبل المتین)

[پشت سند]

جواب داده شود که مجلس مانع از این درخواست نبوده و نیست تکلیف با خود علمای اعلام است در صورتیکه طراز اول عضویت مجلس را داشته باشد فقرات دیگر نیز اصلاح خواهد شد.

بسم الله تالی

۱. مل اول مذهب دینی ایران اسلام و طریقه حنّ جعفریه اثنی عشریه است باید بادشاه ایران دارا و مروج این مذهب باشد
 ۲. مل دوم مجلس مقدس شورای ملی که بترج و تأیید حضرت امام عصر علیه السلام فرجه و بذل مرحمت اعلی حضرت شاهنشاه اسلام شد الله شاهد
 و مراقبت حجج اسلامیه کرام الله علیه و آله ملت ایران تأسیس شده است باید در هیچ عصری از اصناف مواد قانونیه آن مخالفتی
 با قرائت حد مقدسه اسلام و قوانین موضوعه حضرت خیر الانام صلی الله علیه و آله و سلم نداشته باشد و همین است که تشخیص
 مخالفت قرائت این موضوعه با قواعد اسلامیه بر عهده علماء اسلام ادام الله برکات وجود هم برده و هست لهذا رسماً مقرر است که
 در هر عصری از اصناف حقوقی که کثر از پنجاه نایب از مجتهدین و قضای متدین که مطلع از مقتضیات زمان هم باشند باید بطریق
 که علماء اسلام و حجج اسلام مرجع تقلید شیعه امامی است فر از آنها یا بیشتر مقتضای عصر افاضی مجلس شورای ملی بالاتفاق
 یا بمکرم فرجه تعیین نموده بدست عضویت باشند تا موادی که در مجلس عنوان میشود بدقت مذاکره و غور و خردی نموده هر یک از آنها را
 منزه که مخالفت با قواعد مقدسه اسلام داشته باشد طرح و رد نمایند که عنوان قانونیت پیدا نکند و روی این حیث علماء در
 این باب مطاع و متبع خواهند بود و آنچه از زمان ظهور حضرت حجة عصر علیه السلام تالی فرجه تغییر پذیر نخواهد بود
 نمره ۲۱۰ یازدهم مجلس سوم شعبان ۱۳۲۵ که اصل عکس آن موجود میباشد

بسم الله الرحمن الرحیم

واضح است که مملکت ایران سلطنت اسلامی است و شرعاً حضرت خاتم انبیاء محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم دائم و مستور و تابع
 کافه شرائع و احکام آن تغییر پذیر نیست در اینصورت ظاهر است که مراد از کلمه مشروطه در این مملکت نمیتواند چیزی
 باشد که متافی با احکام شرعیه باشد پس در جواب این دو مقال چنین اظهار میشود معنی مشروطیت حفظ حقوق ملت
 و نهاده حد و سلطنت و تعیین تکلیف کار گذاران دولت است و وجوبی مستلزم دفع استبداد و سلب اختیارات مستبدانه اولیاء
 دولت بشود و حدود انجمنی اصلاح امور دولتی و تنظیم مصالح مملکت و دفع ظلم و تعدی و نشر عدل و تصحیح دوائر و زارتخانه ها
 بجاوردن امری و غلبه انجمنی اینست که بشانده انکار اموری که قابل مشورت و جرح و تعدیل و تنقیح و رد است برض قوانین عربیه و نظایر
 در امیران آن مقرر نموده و انتظام نمایند پس دخالت در احکام شرعیه و حدود الهیه که قابل تنقیح و تبدیلی نیست از
 وظایف این مجلس خارج است و مرجع احکام و امور شرعیه کسانی هستند که حضرت خاتم انبیاء و آله کرام علیهم السلام
 چنین فرموده و ایشان علماء اسلام و مدول مجتهدین حکام هستند و مسلم است که قوانین موضوعه این مجلس مخالف با قواعد شرعیه
 نمیدهد و نخواهد بود و چنانکه در قانون اساسی ذکر شده است هر مطلبی که مخالف با شریعت اسلامیه باشد مست قانونیت پیدا نخواهد
 کرد و مراد بحریّت حریت در حقوق مشروطه و آزادی در میان مصالح عامه است که احاطی این مملکت مثل سواقی ایام کرامت
 علم و استبداد نباشد و بپایان حقوقیکه از جانب خداوند برای آنها مقرر است اندک و مطالبه نمایند نه حریت ادیان یا طایفه و
 آزادی در اشاعه منکرات شرعیه است که هر کس آنچه بخواهد بگوید و بوقع اجراء گذارد عمل سیر مجلس شورای ملی ایران

با کمال توفیق و احترام حضور عظم علماء اسلام و حجج اسلام حیث عظمه علیه دام پناها عرض و زحمت میزدیم این در اصل
 فوق و بیانیه برای تکلیف را از گردن مجلس برداشته بگردان علماء اسلام انداخته لذا مستدعی هستیم جواب این چند قمره
 را صریحاً هر قوم فرمائید

اولاً پنج نفر طراز اول که قانون اساسی صحت قوانین و شروط بمقتضای آنها نموده معین و مشخص شده یا خیر
 تا بحال و سابقاً که طراز اول در مجلس مقدس معین نشده قوانینی که وضع شده قانونیت ندارد یا خیر و جهة عدم تعیین طراز اول چیست
 تا این قانون مجازات حرفی یا مخالفتی با قوانین اسلام ندارد یا خیر

بسم الله و السلام علی من اتبع الهدی و جانب التوایه و التروی
 اما جواب از دو مسأله اولی جواب آنرا از انجمنی مجلس مقدس باید مطالبه نمایند و البته مطابق دو فصل فوق قانون اساسی و یا نه
 مرقوم فوق انجمنی مجلس مقدس قوانینیکه دارای شرائط مرقومه نباشد یا قانونیت نخواهند شناخت اما جواب از متوال سوم مریحاً
 عرض میکنیم قانون مجازات حرفی تقریباً من البید و انی اعظم بنص شریعت قرآن مجید و حکم ادام عصر علیه السلام تالی فرجه مخالف
 قرائن شریعت مقدسه اسلام است و تنقیذ و تحویب و اجرای آن در حکم محابّه با خاتم انبیاء و محابّه با امام عصر است و
 مستند صحت آن از رتبه اسلام خارج است و نقد حکمتاً بذاتک فی ۱۷ شهر رجب ۱۳۴۰ حیث علماء افاضات
 «اصناف علیه جلالتین»

[illegible]

دوایه سر، بگوید ای زانو، چو چرخه حاج، بایست خیزد و در راه
چو کعبه می باشد، بگردان خیزد و در راه، بایست خیزد و در راه
دانه چو سر نیز در وقت، بپسیند، و در راه، بایست خیزد و در راه
حیثی عزیزان، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند
در راه، دانه خیزد و در راه، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند
بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند، بپسیند

تاریخ سند : ۱۳۰۱/۲/۹ ش

اسم نویسنده و تاریخ نهم ثور ۳۰۱	مجلس شورای ملی اداره دائرة	نمره کتاب ثبت
اسم پاک نویس کننده و تاریخ احمد خجسته		کارتن ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ امضای پاک نویس		نمره های قبل عده ضمائم

تاریخ ارسال برج ۱۳

قیود سهمہ : لف چہ مراسلہ بتوسط کہ

عنوان کاغذ ہیئت محترمہ علمیہ اصفہان دامت توفیقاتہم

در جواب مشروح مطبوعه زحمت افزا میشود راجع به انتخاب پنج نفر از آقایان طراز اول علماء اعلام چنانکه قبلاً هم اشعار شده بود خاطر نشان میشود بدو بایستی بیست نفر از مراجع تقلید تعیین و سپس پنج نفر مذکور را از آن بیست نفر تعیین و معرفی فرمایند و چون هنوز این اقدام بدوی که وظیفه هیئت جاسعه علمیه است به عمل نیامده برای مجلس موقع اقدامی نیست.

در موضوع قانون جزای عرفی که موجب نگرانی خاطر آقایان است بهیچ وجه پیشنهادی از دولت نرسیده و اقدامی نشده است، مجلس شورای ملی دقایق امور را همواره در نظر داشته و امید است مساعی دوره چهارم تقنینیه بیش از پیش مرضی خاطر عامه گردد.

[در حاشیه]

سابقاً جواب نوشته شد

حسب الامر حفظ شود.

۵۳

نامه‌ای دیگر از سوی هیئت علمیه اصفهان به رئیس مجلس شورای ملی در اعتراض به اینکه جواب مساعد تلگرافات و نامه‌های گذشته را دریافت نکرده‌اند و خواستار لغو هر چه سریعتر قانون مجازات عرفی شده‌اند.

سند شماره ۵۳

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۲/۲۸ ش

(عرایض) ۱۳۰۰/۱۲/۲۸

بسم الله المستعان

حلال محمد (ص) حلال الی‌یوم‌القیمة و حرام محمد (ص) حرام الی‌یوم‌القیمة، المستغاث بک یا حجة الله،

مقام منبع ریاست مجلس مقدس شورای ملی و ریاست وزراء دامت شوکتها،
مخالفت مدلول قانون مجازات عرفی با صریح قرآن و احکام شریعت مقدسه اسلام از جمله واضحات بر عموم خواص و قاطبة عوام است بلکه مضر به آسایش و تمدن نوع بشر و کافه انام است، مکرر به وسائل کتبی و تلگرافی لغویت و ردیت آن تقاضا، و مسئلت گردید و تا کنون جواب مفید مساعد نرسید، الحال ما جمعیت از زبان تمام طبقات ملت با نهایت جدیت الغاء آن قانون را که منحوس‌ترین قوانین فرنگیان است خواستگاریم و از حسن نیت آن ذوات محترمه امیدواریم قانونیکه با اصول و عناصر ملی ما موافقت ندارد و پیشوایان مطاع مذهب اثنی‌عشری حکم قطعی بتی به حرمت تصویب و تمکین و اجراء آن فرموده‌اند وضع و مجری ندارند، مگر به ذهاب اسوال و تلف نفوس و اعراض و در این صورت علی‌الاسلام السلام.
هیئت علمیه اصفهان (هیئت علمیه اصفهان). محمد هاشم الکلباسی (محمد هاشم بن عبد الجواد کلباسی) شیخ نورالله النجفی (عبداله راجی نورالله بن محمد باقر) اقل‌الطلبه نظام الاسلام (نظام الاسلام) الاحقر الجانی عبد الله الحسینی (سید عبدالله بن محسن الحسینی) الاحقر الداعی احقر محمد باقر (عبد محمد باقر بن محمد حسین) الاحقر ابراهیم شمس آباد موسوی (عبد

ابراهیم بن عبدالله موسوی (خادم الشریعه محمد تقی مجلسی ابن ابوجعفر) داعی صدرالاسلام
(ابوالحسن صدرالاسلام) (عبدالراجی محمد بن عبدالعلی) العبد محمد تقی (محمد تقی بن حسن)
اقل حسن الجابری سدید الاسلام (سدید الاسلام الجابری)

حرمت اجراء قانون مجازات عرفیه از ضروریات حتم اسلامی می باشد و قاطبه مسلمین .
محمد حسین الموسوی (عبد محمد حسین بن القاسم الموسوی)

هو الله تعالی شانه

حرمت اجراء قانون مجازات عرفیه که مخالف قوانین اسلام است محل بحث و کلام
نیست البته نسخ این قانون از لوازم اسلامیت است. والسلام علی من اتبع الهدی الاخر
جلال الدین الموسوی (الراجی جلال الدین بن محمد مسیح الموسوی).

بسم الله الرحمن الرحیم، قانون جزای عرفی را به نظر داعی رساندند و چیزیکه اسباب
حیرت و تعجب داعی بود این بود که چگونه در مملکت اسلامی این کتابچه سرتاسر پر از
لعنت طبع شده است و آیا کدام یک از ابناء دولت زیر بار این شنعت رفته و خیال اجرای آنرا
در کله خود جای داده است. الاخر عبدالله (یا ابا عبدالله) الاخر (ابوالقاسم الموسوی) (عبد
ابوالقاسم بن محمد جواد الموسوی) سید محمد باقر محمود اهری (عبد محمد باقر بن محمد
حسن الحسینی) ان هذا هو الحق، الاخر میرسید حسن دولت آبادی (عبد محمد حسن بن محمد
صادق) [و تعداد بیشماری مهر و امضاء دیگر].

[illegible]

۵۵ - ۵۴

نامه‌ای از طرف علمای کاشان‌سبزی بر ذم قانون مجازات عرفی و تأیید عمل بر قوانین شرعی به مجلس شورای ملی. و سند شماره ۵۵ جواب مجلس به این نامه است.

سند شماره ۵۴

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۱/۸ ش

مقام مقدس ریاست دارالشورای ملی دامت عظمه،

در این موقع که قوه مقننه به تشکیلات قضایی مملکت و تحکیم مجلس و تأمین حقوق ملت عطف توجه فرموده و به وسیله وضع قوانین، مصمم تهیه موجبات اعاده حیثیات مهتوکه اجتماعی برآمده‌اند، متأسفانه شنیده میشود قانون جزای عرفی، برای تصویب و کلاهی ملت قریباً تقدیم مجلس مقدس خواهد شد؛ هر چند علاوه بر نص صریح قانون اساسی که خطمشی مجلس است و حکم عقل و وجدان اعتماد و افر و اطمینان کامل به حسن عقیدت و حق اسلامیت اغلب از نمایندگان محترم، علاقمندان مجامع اسلامی را امیدوار و مستظهر داشته ولی تذکراً خاطر دقیقه‌شناس مسئولین مقننه را مستحضر میدارد :

با اینکه سیاست‌دین حنیف اسلام نکته [ای] از حوائج اجتماعی را فروگذار ننموده انتظام معاد و معاش را توأم و فوق عقول بشری تضمین فرموده و به همین ملاحظه کاملیت و جامعیت خاتم شرایع وادیان سالفه گردیده و احکام سراسر حکمت و فلسفه‌اش ناسخ غیر منسوخ است به علاوه در یک جامعه مذهبی که در طی هزار و سیصد و اندی سال این اصول معمول و حکم فرما بود و اطاعتش فریضه مقدس شمرده شده تغییر یا مخالفت با آن بسی گران و بالاخره عملی نخواهد بود اکنون جمعی از گمراهان و مضلین فقط از جهل و بی‌اطلاعی به موازین عالیه و احکام اسرار آمیز آن مقتضیات و غیره مشتت شوند. یاوه سرائی و نادانی مفرط آنها بر ارباب عقول منوره و صاحبان دانش و خرد روشن و ثابت است. اسلام از تقلید و اقتباس مستغنی است، ملل سائر عالم به واسطه فقدان این سوهبت عظمی به زحمت افتاده مجبوراً وسائل انتظام اداره اجتماعی خود را از این و آن اقتباس و جعل مینمایند، بنابراین احکام مقدس آسمانی و حدود و اوامر لایتغیر

اسم نویسنده و تاریخ	 مجلس شورای ملی	نمره کتاب ثبت
اسم پاک نویس کننده و تاریخ		کارتن
تاریخ امضای پاک نویس	اداره	نمره های قبل

تاریخ ارسال ۱۶ برج ۱۳۰۱
 قیود مهمه : لف چه مراسله بتوسط چه ...
 عنوان کاغذ : هیئت محترم علمیه کاشان دامت توفیقاتهم مقصد و عنوان پاکت
 ۱) سرشناس درین زمانه دهر زن، رفت از بهت فیج نایزنده
 رسومات آن پان درینج غیر سلع بهر منی نایزنده بهر ندرع
 بیسبب قیود فیج بهر ندرع ...

سند شماره ۵۵

تاریخ سند : ۱۶ فروردین ۱۳۰۱ ش

اسم نویسنده و تاریخ :	مجلس شورای ملی اداره ... دائرة ...	نمره کتاب ثبت ۶۰۰۱
اسم پاک نویس کننده و تاریخ		کارتن ۲۴ دوسیه ۷۳
تاریخ و امضای پاک نویس		نمره های قبل — عده ضمائم

تاریخ ارسال ۱۶ برج حمل ۱۳۰۱

قیود مهمه لف چه مراسله بتوسط که... آقای آقامیرزا سید حسن نماینده محترم ارسال شود
 عنوان کاغذ هیئت محترم علمیه کاشان دامت توفیقاتهم مقصد و عنوان پاکت
 مراسله شریفه در مواضع قانون جزای عرفی واصل، لزوماً زحمت افزاست، این شایعه خالی
 از صحت و مسمومات آن آقایان از منابع غیر مطلع بوده است و چنین قانونی به مجلس شورای
 ملی نیامده است.

۵۶

نامه‌ای دیگر از هیئت علمیه اصفهان به مجلس شورای ملی جهت تبریک عید نوروز و تشکر از نمایندگان در اجرای قوانین به موازین شرع و الغای قوانین مخالف شرع، خاصه قانون جزای عرفی.

سند شماره ۵۶

تاریخ سند: ۹ فروردین ۱۳۰۱ ش

مقام منبع مجلس مقدس دارالشورای کبری شیدالله ارکانه، با کمال صمیمیت تبریک عید سعید را تقدیم مینمائیم و تشکرات عموم مسلمین و هیئت علمیه را خصوصاً از نیات مقدسه بعضی نمایندگان در اجرای قوانین به موازین شرع و الغای قوانین مخالف شرع خاصه قانون جزای عرفی کاملاً تقدیم مینمائیم و مجدداً مستدعی هستیم با کمال جدیت در الغای عملیات ادارات به مواد جزای عرفی تصمیم و اسر و زرای عظام را تلگرافاً برای ادارات صادر فرمائید از بابت نیم عشر اوقاف هم رفع آنرا مستدعی هستیم، ایام شرافات مستدام باد.

غره شعبان ۳۴ از طرف هیئت محترم علمیه اصفهان

[در حاشیه]

در اتاق تنفس گذاشته شود ۳ ثور ۳۰۱ یعقوب الموسوی

[پشت سند]

نمره ۶۸۸۳ (ورود به دفتر مجلس شورای ملی ۲ ثور ۱۳۰۱)

[سج ۱۴ مهر و امضاء]

داعی محمد علی (علی محمد علی الشریف) داعی کهنکی (عبد محمد حسین ابن ابراهیم الطباطبایی) داعی صدرالاسلام (صدرالاسلام) داعی محمد باقر تویسرکانی [مهر ناخوانا] داعی کلباسی (محمد علی کلباسی) داعی منیرالدین (علی مع الحق و الحق مع العلی) داعی فشارکی (حسین منی و اناسن حسین) داعی سید احمد بن محمد (احمد بن محمد هادی الحسینی) الاحقرالجانی عبدالله الحسینی النجفی (سید عبدالله ابن محسن الحسینی) داعی باقر تویسرکانی (محمد باقر الحسینی) داعی صدرالعلماء (صدرالعلماء) داعی شیخ علی [مهر ناخوانا] داعی حاج آقا (الراجی محمد بن محمد الحسینی) داعی نظام الشریعه (نظام الشریعه)

مقام فی مملکت مستر دارالعلوم و تدریس و تالیف
 با کمال مصیبت بترکیت عیدیه را تقدیم می‌آید
 و شکوات مردم مملکت و بهجت عیدیه را خصوصاً
 از نیات مقدسه بفرمانده گان در اجرا
 قوانین بولایت شرع و الناس قوانین مملکت
 شرح خاصه قانون جزا و عرفه کافه
 و همه دایره عریضه با کمال قیاس
 در الناس علیات ادوات مجاد
 جزا و عرفه تقیم و امر و ذرا
 مملکت افرا بر ادارات صادره می‌باشد
 و بابت نیم عشر اوقاف مملکت و اوقاف خاصه
 لام شرافات ستمای محمد علی
 نکات

در اعلان غرض از تدریس و تالیف
 و نشر و ترویج

۹۸۸۴

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
 ۳۰

۵۹-۵۷

در تاریخ شنبه ششم حوت ۱۳۰۰ ش در جلسه علنی مجلس شورای مالی، سؤالی به وسیله حاج شیخ اسدالله محلاتی و ارباب کیخسرو و شاهرخ درباره جواهرات و ذخایر سلطنتی از دولت مشیرالدوله مطرح گردید (۱) و سپس در جلسه ۷۷ مجلس مراسله دولت، در مورد رسیدگی به جواهرات سلطنتی و لزوم بررسی مسئله از جانب کمیسیونی که سه نفر از نمایندگان مجلس (مساوات، شیخ اسدالله محلاتی، کیخسروشاهرخ) را بعنوان اعضای آن نام برده بود، (۲) قرائت شد. در جلسه ۷۸ پیشنهادی از طرف عده‌ای از نمایندگان، درباره رسیدگی دولت به موارد سؤال ششم حوت، مطرح گردید. (۳) پیرو موارد فوق و نشر مسائل مربوط به آن در نشریات وقت، عریضه‌ای از کاسران میرزا که یکی از موارد اتهام منسوب به او بود، به مجلس رسید (سند شماره ۵۷) و متعاقب آن در تاریخ ۱۸ حمل ۱۳۰۱ کیخسروشاهرخ را پورت اداره محاسبات و بیوتات سلطنتی را به وزارت مالیه، تقدیم مجلس کرد، (سند شماره ۵۸) که درواقع جواب نامه کاسران میرزا بود. این مسئله بسکوت ماند تا بعد از خلع احمد شاه و انقراض سلسله قاجار که رسیدگی به کلیه اموال و اشیاء سلطنتی بعمل آمد و معلوم شد که جواهرات سلطنتی صحیح و بدون کسر میباشد. (۴) و سند شماره ۹۵ نامه‌ای به سهر و امضای عده‌ای از روحانیون و طبقات مختلف مردم، از جمله آیت‌الله کاشانی به موتمن‌الملک رئیس مجلس است درباره تعقیب مسئله جواهرات سلطنتی و نتیجه سؤال ارباب کیخسروشاهرخ.

۱ - مجله مذاکرات مجلس دوره ۴ ج ۲ ص ۳۷ و ۳۸

۲ - مجله مذاکرات مجلس دوره ۴ ج ۲ ص ۹۳ و ۹۴

۳ - مجله مذاکرات مجلس دوره ۴ ج ۲ ص ۱۰۰۰

۴ - حسین مکی، مختصری از زندگانی سیاسی سلطان احمد شاه قاجار، ناشر علمی، آذر

۲۰ حوت ۱۳۰۰
 خدمت با شرافت ریاست محترم مجلس شورای ملی شیدانه ارکانه
 شرحی در جریده ایران مورخه ۸ حوت ۱۳۰۰ در تحت نمره ۱۰۸۷ راجع به سؤالات
 آقای ارباب کیخسرو، در موضوع جواهرات سلطنتی خواندم که یک قسمت آن را بدون هیچ
 مأخذ و مدرکی راجع به این جانب نموده، ضمناً اظهار نمودند که اینجانب مکرر خواسته‌ام
 در مقابل تبدیل مروارید و زمردهای سلطنتی هشتاد هزار تومان بدهم قبول نشده است. این
 است احتراماً خاطر شریف را زحمت داده مطالب مزبور را تکذیب و خود را در مقابل این قبیل
 اظهارات بی‌مدرك و مأخذ مسؤول نمیدانم زیاده زحمتی نمیدهم.
 کامران

(۷)
 اینجانب در جواب سؤالاتی که در تحت نمره ۱۰۸۷ راجع به سؤالات
 آقای ارباب کیخسرو، در موضوع جواهرات سلطنتی خواندم که یک قسمت آن را بدون هیچ
 مأخذ و مدرکی راجع به این جانب نموده، ضمناً اظهار نمودند که اینجانب مکرر خواسته‌ام
 در مقابل تبدیل مروارید و زمردهای سلطنتی هشتاد هزار تومان بدهم قبول نشده است. این
 است احتراماً خاطر شریف را زحمت داده مطالب مزبور را تکذیب و خود را در مقابل این قبیل
 اظهارات بی‌مدرك و مأخذ مسؤول نمیدانم زیاده زحمتی نمیدهم.
 کامران

سند شماره ۵۷

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۲/۳۰ ش

۳۰ حوت ۱۳۰۰

خدمت با شرافت ریاست محترم مجلس شورای ملی شیدانه ارکانه،

شرحی در جریده ایران مورخه ۸ حوت ۱۳۰۰ در تحت نمره ۱۰۸۷ راجع به سؤالات
 آقای ارباب کیخسرو، در موضوع جواهرات سلطنتی خواندم که یک قسمت آن را بدون هیچ
 مأخذ و مدرکی راجع به این جانب نموده، ضمناً اظهار نمودند که اینجانب مکرر خواسته‌ام
 در مقابل تبدیل مروارید و زمردهای سلطنتی هشتاد هزار تومان بدهم قبول نشده است. این
 است احتراماً خاطر شریف را زحمت داده مطالب مزبور را تکذیب و خود را در مقابل این قبیل
 اظهارات بی‌مدرك و مأخذ مسؤول نمیدانم زیاده زحمتی نمیدهم.
 کامران

[در حاشیه]

در کمیسیون بماند تا نتیجه اقدامات و تحقیقات معلوم شود ۱۳ حوت ۱۳۰۰

چون موقع دیر شده از جواب دادن، عجالاً ضبط شود

سرطان ۱۳۰۱ یعقوب الموسوی

سند شماره ۵۸

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۱/۲۸ ش

۲۸ حمل ایت ثیل ۱۳۰۱

نظر به آنکه پس از سؤال بنده در جلسه مورخه ششم حوت تخاقوی ثیل ۱۳۰۰ مجلس شورای ملی راجع به جواهرات و ذخائر دولتی، شاهزاده کامران میرزا عریضه [ای] به مجلس عرض و سؤال بنده را راجع به قسمت خودشان تکذیب فرموده‌اند، اینک سواد اصل راپورت محترمه محاسبات بیوتات سلطنتی به وزارت جلیله مالیه را محض ازدیاد استحضار آقایان نمایندگان عظام به شرح ذیل عرضه می‌دارم و خاطر (۱) مبارک پر مسئولیت هر یک را مستدعیانه به حقایق امر جلب می‌نمایم.

کیخسروشاهرخ

به تاریخ ۱۳ شهر صفرالخير ۱۳۴۰

وزارت مالیه

سواد راپورت اداره بیوتات دولتی راجع به جواهرات و غیره

اداره محاسبات بیوتات دولتی که از ابتدای دولت جدید یعنی از سنه ماضیه پیچی بیل ۱۳۲۷ جزو ادارات وزارت جلیله مالیه تأسیس یافته است به ملاحظه اختلاط و ارتباط و دیگر محاسبات عملی که با وزارت جلیله دربار اعظم دارد سر و کار و موقعیتش از ابتداء دچار انواع محظورات بوده و تا حدی خارج از تأثیرات مستقیم اداری بوده و هست به این معنی که مطابق تقسیمات و رصدندی عمومی کلیه مایملک منقوله دولتی مثل دارایی غیرمنقول و خالصجات جزو مالیه دولت و در تحت اقتدار و کفالت وزارت مالیه محسوب و در جزو قوانین مجلس و از طرف ملت معین و مقرر شده است، ولی به ملاحظه اینکه از قدیم کلیه مایملک منقوله دولتی در

تصرف کارگزاران (۱) حوزه سلطنت عظمی بوده و تا زمان مشروطیت ایران (خزانه اندرون) (جواهرخانه بیرون) (موزه) (کتابخانه) (اسلحه‌خانه) (خیام‌خانه) (زین‌خانه) و اثاثیه کلیه عمارات و قصور داخل شهر و خارج شهر و دیگر بیوتات از قبیل آبدارخانه، قهوه‌خانه، عکاسخانه، کارخانه الکتریسته (۲)، مطبوعه و غیره، تماماً جزو اموال و دارایی شخص پادشاه به شمار رفته و مطابق سبک مشرق زمینی قسمتی از این اموال و اثاثیه نفیسه گران بها لازم [و] ملزوم تشریفات سلطنت و از ضمایم تاج و تخت ایران است به این نحو مقرر شد که صاحب جمع و تحویلدار کل، وزارت دربار اعظم باشد مشروط بر اینکه نماینده وزارت مالیه یعنی اداره و محاسبات بیوتات (با ظهور انواع فضایی که مباشرین و صاحب جمعان سابق درباری نسبت به اثاثیه و مایملک منقوله دولتی بارآورده و سرقت‌هایی که کرده بودند) شروع به بازدید کلیه بیوتات کرده، سارقین را تعقیب و اموال مسروقه را مسترد و ترتیب بیوتات را به شالوده صحیح کافی مستقر داشته و وزارت دربار کاملاً در پیشرفت این اساس ساعی و به خلاف گذشته صمیمانه حافظ و نگهبان مایملک منقوله دولتی باشد و به همین زمینه فرمانی به مأموریت بنده صادر و مأمور ایجاد اداره محاسبات، اداره بیوتات شدم که با مساعدت و نظارت وزارت دربار اعظم مشغول اصلاحات و اجرای عملیات بشود. اگر چه محل اتکاء و متصدی خدمات این اداره از هر حیث معنأً وزارت جلیله مالیه بوده است که علی‌القاعده بایستی در پیشرفت منظورات مشروعه یکی از ادارات تابعه خود کاملاً مساعد باشد، لیکن انجام وظایف و تکالیف وارده اداره محاسبات بیوتات صورتاً منقسم به دو قسمت شد که یکی در تحت نفوذ و تقویت مستقیم وزارت جلیله مالیه تعقیب و انجام شد دو قسمت دیگر را وزارت جلیله دربار اعظم جدیت نموده، خاتمه بدهد. (که باز در معنی نظارت و تکمیل قسمت ثانی هم محول و مربوط به وزارت جلیله مالیه است. از این جهت امور معوقه در تحت دو قسمت ذیلاً به عرض رسیده و محض مزید استحضار خاطر مبارک یادآوری می‌شود که این اداره در باب کلیه مسائل پس از مدتی اقدام و می‌دا کرده و دوندگی‌های فوق‌التکلیف همینکه از اصلاح و پیشرفت اسری یأس حاصل کرده، به عرض راپورتهای کتبی مبادرت ورزیده و در هر موقع مراتب را به وزارت متبوعه معروض داشته، با داشتن اسناد مثبت به عرض و یادآوری خودداری نکرده است، معهذا از امور معوقه انجام و اتمامی نیافته، سهل است بی‌نظمی و عدم توجه به سوی اثاثیه و اموال دولتی به حدی است که هرج و مرج امروزه از دوره غارتگریهای سابق هم وخیم‌تر و شرم‌آورتر است.

۱ - متن : کارگزاران (در تمام موارد)

۲ - متن : الکتریسته

امورات معوقه راجعه به قسمت اول

در باب این قسمت در مدت ده ساله که از دوره مجلس اول و زمان انحلال کمیسیون وزارت امور خارجه می‌گذرد. هر موقع و عصری که تصور شود این اداره تلاش کرده و به وزارت جلیله مالیه معروض داشته است که کلیه راپورتهای مفصل مکرر این اداره در آرشیو کابینه ضبط و سواد هر یک موجود است، مع هذا اگر محتاج به توضیح شفاهی یا تقدیم راپورتهای کتبی بشود این اداره حاضر به هر نوع تصریحی است و خلاصه آنها از این قرار است :

۱ - استرداد بقیه اسناد و قبایجات املاک خالصجات منتقله از اعلیحضرت شاه مخلوع که به موجب پروتکل بایستی سفارت روس از کارگزاران معظم له گرفته، به دولت عایه رد نمایند و سواى آن دو فقره که تحویل گرفته شده است، مقداری باقی است که به جهت عدم استرداد اغلب، مؤدی و مدعی برای این املاک به هم رسیده و مکرر اداره خالصجات آذربایجان و طهران دچار این محذور و محتاج به اسناد بوده اند.

۲ - استرداد چهل و نه طغرا قبایجات و اسناد مهمه دولتی است (که به موجب طومار مفصل که سوادش در این اداره و آرشیو مالیه هر دو موجود است).

میرزا ابوترابخان مختار الدوله از صندوق خانه و حاجی عدل السلطنه گرفته و همراه خود برده یا در طهران سپرده است که پس از رفتن حضرات به روسیه و تحقیقات بنده معلوم شده و به موجب متداول^(۱) پروتوکل باید هرچه را ملتزمین رکاب شاه مخلوع از مال دولت برده اند مطالبه و استرداد بشود و به علت عدم توجه در این کار خساراتی متوجه دولت شده و بعدها بیشتر خواهد شد.

۳ - مسئله تبدیل مرواریدهای دولتی و کسر زمردها در دستگاه حضرت والا شاهزاده کابران میرزا امیرکبیر مطابق صورت مجالس عدیده با امضای نمایندگان سفارتین که در دوسیه کامل این فقره جزو نوشتجات مضبوطه در دفتر وزارت جلیله امور خارجه است و وزارت معزى الیها تا کنون نه اسناد و دوسیه را به وزارت جلیله مالیه رد کرده اند و نه مستقیماً درصدد انجام این کار برآمده اند، چه در همان اوقات شاهزاده معزى الیه تقریباً تا هشتاد هزار تومان حاضر [به] ادای غرامت این مسائل شده بودند و بعد تعقیب نشده معوق مانده است و به علاوه از بابت مرواریدهای معروضه به موجب دوسیه [ای] که در دفتر وزارت خارجه ضبط است مقداری مروارید شده و غیر شده و یکی دو رشته تسبیح که حاجی میرزا ابوطالب، شرکت

اسلامی و حاجی شکرالله و غیره خریده بودند و پس از تحقیق مدلل شد که از جزو جواهرات دولتی است و قرار شده بود عین آنها را (که قیمتشان بالغ به چهل هزار تومان بود و آنها به قیمت نازل خریده بودند) به دولت رد کنند. همه اینها بلا توجه و اعتنا گذارده شده، از میان رفته است.

۴ - استرداد و رسید جواهرات دولتی است که شاه مخلوع در بانک استقراضی روس رهن داده بود و به موجب صورت‌های مجلس مالکیت دولت محقق شده، هنوز اقداسی در استرداد آنها فرموده‌اند.

۵ - استرداد دویست و سی عدد لیره که آقای مفتاح‌الملک از میرزایوسف سرشته‌دار اعتماد حضور از بابت مسروقات کتابخانه و غیره در راه مکه معظمه گرفته و بایستی مشارالیه به وزارت جلیله مالیه مسترد دارد، زیرا که میرزا یوسف از سرسلسله سارقین اثاثیه دولتی است و بر حسب اقرار خودش کلیه دارایی او لایم‌حاله در مقابل چند کرور خسارت باید ضبط و تقاص شود.

۶ - استرداد باقی اثاثیه بیوتات دولتی و سرایدارخانه از عابدین‌خان مجلل‌السلطان و دیگران که دوسیه اعمالشان در دفتر وزارت جلیله امور خارجه مانده است.

۷ - رد کردن قبالجات و اسنادی که کمیسیون امانتاً به دفتر وزارت جلیله امور خارجه سپرده بود که به وزارت مالیه رد و تحویل کنند از قبیل قباله باغ اعتماد حضور، بنچاقات مربوط به قراء (زرتقی) (آلان) (کیسوج)، قبالجات اراضی و قطعات خرم‌دره به اضافه سندی که نصرت‌الله خان مباشر داده است. همچنین قباله منتقله از اعلیحضرت شاه مخلوع که باید ضمیمه اسناد و قبالجات تحویل بشود و کلیه این اسناد هنوز در دفتر وزارت جلیله امور خارجه مانده، مسترد فرموده‌اند.

۸ - کسر جواهرات که نزد خود اعلیحضرت محمدعلی میرزا باقی مانده و دوسیه و اسناد این عمل در دفتر وزارت امور خارجه باقی است.

۹ - تفنگ و اسلحه که نزد اشخاص باقی مانده و اسنادش در دوسیه وزارت خارجه ضبط است.

قسمت دوم که از تکالیف وزارت جلیله دربار اعظم بوده و هست

در این باب حقیقتاً بنان و بیان فرسوده و خجل می‌شود و به علاوه به حدی عرض این مسائل تکرار شده و بی‌نتیجه مانده است که تجدیدش باعث انفعال این اداره است و اجمالاً

اینکه بعد از تأسیس این اداره اوایل امر به جهاتی وزارت دربار اعظم در پیشرفت وظایف این اداره ظاهراً مساعد بود. به این معنی که راجع به بازدید و انتظام بیوتات از قبیل کتابخانه و موزه و قسمتی از سرایدارخانه، همراه و مهیا شد. الا اینکه هرکس از صاحب جمعان سابق هرچه را غارت و سرقت کرده بودند، وزارت دربار در استرداد و استیفای حق و مال دولت شانه خالی کرده، می‌گفت از این به بعد هرچه را اداره محاسبات بیوتات منظم و بازدید کرده، تحویل کند مسئول خواهیم بود. از این جهت این قسمت ثانی هم منشعب به دو شعبه شده، آنچه در باب مطالبه و استرداد مسروقات و تلفات اموال دولت است، وصول و ایصالش به عهده کفالت و تقویت وزارت جلیله مالیه محول و مرجوع شد (که هر قدر از این بابت را این بنده شخصاً تعقیب کرده، توانستم از جیب و دامن و خانه و لانه دزدان و غارت‌گران بیرون کشیده، متجاوز از معادل یک کرور تومان اموال رفته را گرفته و از روی ثبت و صورت مشخصه جمع و تحویل بیوتات درباری کرده، سند محبوره گرفته، در این اداره ضبط کرده‌ام و بعد از بیست و هشت سال درستی و خدست‌گزاری به وزارت مالیه نتیجه [ای] که عاید بنده شده است، این است که مشتی دشمن خونی برای خود فراهم آورده و از سایر جهات هم مورد تحقیق و تمسخر واقع شده و از هر ثبات و رونویسی هم قهراً عقب افتاده‌ام و با اینحال کاش آنچه تحویل بیوتات و دربار می‌شود سالم و محفوظ می‌ماند. ولی آنچه را که در این قسمت هم وزارت جلیله دربار اعظم موکول به اقدامات وزارت جلیله مالیه کرده‌اند اینها است که ذیلاً به عرض می‌رسد :

۱ - استرداد باقی لسان‌الدوله و همدستان او که با وجود چندین فقره اقدامات بنده و کشفیات سرقت‌های او معهداً لسان‌الدوله آزاد و مرفه‌الحال از سرقت‌های اندوخته می‌گذراند.

۲ - باقی مباشرین سرایدارخانه که بعضی معدوم و مرحوم و عده [ای] بلا تکلیف و آزاد و چند نفری هنوز داخل مستخدمین سرایدارخانه هستند.

۳ - استرداد مقدار پنجهزار و کسری تفنگ و چندین هزار فشنگ که به موجب قبوض اشخاص از زمان رقتن اعلیحضرت محمدعلی شاه به باغ شاه از اسلحه‌خانه گرفته، رد نکرده‌اند. و اما آنچه را وزارت جلیله دربار اعظم به اصطلاح از موجوده تعهد نموده، به‌طوری که در فوق به عرض رسید در اوایل امر به واسطه مساعدت هیئت دولت و وجود مجلس و دیگر جهاتی که ذکرش مقتضی نیست، وزارت دربار با هرگونه بطوه و کندی هم که بود تدریجاً در وظایف، نظارت و مساعدت و همراهی داشت و به صاحب جمعان و مباشرین خود اصرار کرد که در دادن سان اموال و تعیین محاسبه و رسیدگی به کسر و نقص و دادن سند حاضر شوند،

از این جهت این اداره موفق به نظم و رسیدگی کلیه جواهرات و سوز و کتابخانه و قسمتی از سرایدارخانه و چند محل از قصور و باغات خارج شهر شد، رفته رفته هر قدر سستی و رخوت در امور ظاهر شد، وزارت دربار در اسرار وقت و مداخله خود افزوده، کم کم اقدام و عملیات رو به تعطیل و تعویق گذارده و هر قدر عدم توجه بیشتر شد، هرج و مرج اوضاع بالاتر گرفت تا بالاخره بی نظمی به آن قسمت بیوتات و کارهای منظم شده هم سرایت کرد به حدی که تا کسی صورت حال رقت اشمال اسوال واثاثیه دولت را نبیند^(۱) تصور عرض این گونه راپورتهای راهم نمی تواند کرد که امروزه در حوزه صاحب جمعان وزارت جلیله دربار اعظم هیچگونه دلسوزی یا مسئولیت که نیست سهل است هریک مطابق اغراض و مقاصد شخصی طوری این اسوال و اثاثیه را فاسد ضایع باطل خاک غارت ویران کرده و می کنند که در هیچ جای دنیا هم همچو اوضاعی وجود ندارد. کار بیحالی و بیچارگی بعضی به جایی رسیده است که مشاهده می شود مثل طفل قبا سوخته برای امحای غفلت و تقصیر خود در پی نابود کردن قبا و جامه هستند و بعضی دیگر که آسوخته دوره های سابق بوده اند، این آشفتگی^(۲) و هرج و مرج را رخنه امید اعمال سابق خود دانسته و شروع به عملیات سابق کرده و خواهند کرد، متنبی چیزی که هست بنده نقاطی را که توانسته ام با هر زحمت و مرارتی که هست، در قید مهر و بند داشته ام که عاقبت سشت خاک و خاکستری خواهد ماند، ولی مجلهایی که در دست خود درباریها بوده، از قبیل خیابانخانه، کارخانه چراغ برق و اغلب عمارات و قصور خارج شهر، زین خانه که همه طلا و نقره و جواهر بوده است، باید دید چه شده و چه اوضاعی است و لامحاله یک مسئول اسمی هم در این نقاط تعیین نکرده اند. علی ای حال ما حاصل امور معوقه مختلفه مربوطه به وزارت جلیله دربار اعظم از قراری است که ذیلا به شرف عرض می رسد.

ابواب جمعی سرایدارخانه

۲ - بعد از کشف اعمال محقق السلطنه سرایدارباشی قدیم و بروز سرقت های مهمه که گوشزد عامه دنیا شده است، وقتی که بنده مأمور این خدمت شدم، معلوم شد چند نفر از نواب سرایدارخانه و اعتماد حضور و یکی دو نفر از محررین مشارالیه در این کار زشت شرکت داشته و سوای اطاقهای اسمی که تحویل سرایداران جزء بوده است، مابقی مخازن و انبارها از قبیل موزه و غیره هنوز در ضبط و تحت اسهار سارقین باقی است. نظر به اینکه عدلیه و اولیای امور آن روزه در باب رسیدگی به ابواب جمعی لسان الدوله و کار کتابخانه عجله و تأکید داشتند،

۱ - متن: نه بیند.

۲ - متن: آشفتگی.

اضطراباً بنده ائاثیه موجوده اطاق‌های آزاد را بازدید و توصیف و ترتیب کرده، بر حسب دستور و معرفی وزارت جلیله دربار اعظم به محمد ابراهیم خان، نایب سرایدارخانه تحویل نموده، کتابچه دریافت داشت که پس از رسیدگی و فراغت از کار کتابخانه همینکه شروع به بازدید سرایدارخانه شد، اشیاء و ائاثیه تحویلی محمد ابراهیم خان را از بابت ابواب جمعی محقق السلطنه و سارقین محسوب دارد، در ضمن بازدید کتابخانه آقای اعتمادالسلطنه (سرایدارباشی حالیه) را وزارت جلیله دربار اعظم به ریاست سرایدارخانه منصوب و به بنده معرفی فرمودند، بعد از فراغت کار کتابخانه، شروع به موزه و سرایدارخانه شده اما چه فایده که حمایت محقق السلطنه و دزدان دیگر در قلوب بعضی‌ها طلوع کرده و همه آنها از قید حبس و بند نجات یافته، آزاد و راحت به هر در و مأسی که گاه و بیگاه می‌خواستند، مجاز از رفت و آمد بودند، بنده یکنفر و حامیان آنها ده بیست نفر^(۱) بودند و به علاوه بنده در این اداره تشخیص دهنده ابواب جمعی و کسر و حساب صاحب جمعان بوده، وزارت دربار اعظم در حقیقت صاحب مال و بایستی مؤدی استرداد اسوال‌سنهویه مسروقه باشد، به جای مطالبه و دقت معارضه و ظرفیت با بنده شروع شد و مطابق اسناد کتبی که موجود است، اقدام در این کارها را به کلی رد و منفور داشتند و به عوض تقویت از بنده، اوضاع دیگری جلوه‌گر شد به هدی که پس از یأس از تطمیع سارقین بنده را هر شب و روزی علناً تهدید به قتل می‌کردند. با همه این احوال بازدید و رسیدگی موزه و سرایدارخانه شروع و با حضور امنای وزارت جلیله دربار اعظم بنده مشغول تفکیک شدم، اگر چه خود محقق السلطنه در منزل جناب مستطاب آقای سید علی آقای یزدی متحصن شده بود، لیکن یک نفر وکیل او و دو نفر صاحب جمعان سرایدارخانه همه روزه حاضر شدند و از روی ثبت و سرشته‌های قدیمی ائاثیه و ابواب جمعی موزه و غیره خوانده و مطالبه می‌شد. هر چه موجود بود کاملاً توصیف و ابواب جمع آقای اعتمادالسلطنه شده و بقیه که مسروق و غیرموجود بود، عیناً بر طبق ثبت‌های قدیمی باقی و بلا مطالبه ماند و بالاخره کار سارقین اموال دولت به جایی رسید که از دربار موظف و شهریه‌خور شده و بعضی هنوز سمت استخدام دارند. هیچ کس یک دفعه باقی آنها را نپرسید، چنانکه بعدها مسروقات ذخیره شده را تدریجاً به فروش رسانیدند و باز هم شاید مشغولند و فقط کاری را که بنده از خارج توانستم مسئله حمل به خارجه و تفتیش و دادن جواز را پیشنهاد دولت و برقرار کرده‌ام که در این ضمن گاهگاهی نتیجه حاصل شده است.

ب - اما تفصیل اوضاع سرایدار خانه جدید منقسم به دو قسمت می‌شود.

قسمت اول ائاثیه عمارات و انبارهای شهر

آنچه را در یکی دو سال اول به هر اصرار و زحمتی که بوده تحویل گرفته‌اند، خوب و بد، صحیح یا ناصحیح، پاك یا ناپاك رسیدگی و مسئولیتش تا حدی مربوط به وزارت جلیله‌دربار است، چه که بعد از تحویل کردن هر شیئی و اسبابی اداره محاسبات بیونات تا وقت گرفتن سند از صاحب جمعان درباری که در واقع نمایندگان وزارت جلیله‌دربار اعظمند، وظیفه و تکلیف در حفاظت و صحت عمل دارد، از آن به بعد هر گاه وظیفه یا مسئولیت یا اقلاً وجداناً تکلیفی وارد شود، متوجه کارگزاران وزارت دربار اعظم خواهد بود، مگر وقتی که بنای تفتیش و رسیدگی مجددی پیش آید که با این اداره آن وقت ممیز و مشخص خواهد بود، لیکن در ضمن این قسمت بعضی تیکه‌ها [؟] و واقعاتی هست که عجالتاً عرض و اظهارش خارج از موضوع است، فقط چیزی که در خور خیلی تأسف است و برای نمونه عرضش بی‌جا نیست، این است که البته بندگان حضرت اشرف ائاثیه و زینت‌های اطاق بزرگ معروف به گالاری را که شاه مرحوم ناصرالدین شاه بعد از سفر فرنگ ساخته و موزه تأسیس فرموده بود، به خاطر دارند که به عرض باغ ارك (محلی که فعلاً اطاق‌های هیأت وزراء عظام است) اطاقی بود که این اطاق از چهار جهت مملو از اسلحه ممتاز نفیسه قدیمی اعم از آنچه متعلق به ایران یا هدایای سلاطین و بزرگان دول خارجه اروپ و غیره بود، به ضمیمه مقداری تابلوهای نقاشی عالی مطرز و مزین و آرایش شده بود، اگرچه سارقین به حد کافی از این موزه سرقتها برده بودند، مع هذا این اطاق و موزه تا شش سال قبل، یعنی کابینه آقای سپهسالار اعظم باقی و در معرض نمایش بود، همینکه معظم له خواستند برای محل توقف وزراء عظام مکانی بسازند بر حسب حکم دولت مقرر شد اشیاء نفیسه آنجا به موزه اصلی انتقال یافته، موافق معمول همه دنیا دیوار و گنبد‌های موزه را به این اشیاء گران‌بها مزین دارند. در موقع نقل قبلاً مقرر شد که اساتید اسلحه‌ساز و جبه‌دارانی از خارج آمده، اشیاء معروضه را پاك و تمیز کرده، نظیف شده، به موزه انتقال بدهند. نظر به اینکه ائاثیه گالاری هم جزو آنکه بازدید نشده، در تحت مهر بنده و اسنای دربار توقیف بود، با یک زحمتی آن همه اشیاء از گالاری به طالار واقعه در سمت جنوبی گلستان مشهور به اطاق الماس برده شد و پس از آن قریب پنج ماه تمام همه روزه این بنده با معیت مرحوم بیان‌السلطنه حضور به هم رسانیده، از طرفی کارگران معروضه آنها را صیقلی و پاك می‌کردند و از طرفی بنده با دقتی که معمول است، صفات و تاریخچه آنها را توصیف کرده، جزو ابواب جمعی آقای

اعتماد السلطنه قریب هفتاد فرد صورت نوشته معین داشتیم که یا به موزه حمل و زینت کنند یا در محل دیگری جزو ابواب جمعی خودشان مضبوط و محفوظ دارند. با اینکه از آن وقت تا به حال چند سال گذشته و مقداری اسبابهای دیگر جمع معزی الیه شده است، اسبابهای معروضه را به موزه حمل نکرده‌اند. خود دانند با وظایف دربار، چیزی که موضوع عرض بنده^(۱) این است که سند آن مقدار را تاکنون نداده و نمی‌دهند و به علاوه حیرت در این است که وزارت جلیله دربار برای نظافت و پاک کردن احتیاطی آن اشیاء گویا متجاوز از صد و پنجاه تومان مزد دادند، متأسفانه از آن وقت تا به حال تمام آن اشیاء و آهن آلات زیر سقف مجدر آن اطاق دچار برف و باران و خاک بوده که هر گاه به آهن پاره‌های درب مسجد شاه رجوع شود به مراتب از این بیچاره اشیاء نفیسه مزیت خواهند داشت و البته چندین هزار تومان اشیاء زیر آب و برف و خاک فاسد و به یکدیگر چسبیده و تقریباً سی‌رود که خاک شده باشد. مخصوصاً استدعای شود برای تصدیق و تکذیب مطالب معروضه پنج دقیقه به آن محل تشریف فرما شوند تا چگونگی اوضاع اموال دولت را معاینه فرموده باشند و نظربه اینکه در آن اطاق و جنبش مقداری اشیاء دیگر محتوی بر اسناد مهمه دولتی و غیره انباشته شده و به همین صورت افتاده‌اند و پس از دوازده سال وزارت جلیله دربار اعظم تکلیفی برای اسناد و نوشتجات بی‌صاحب دولت معین نفرموده است، لاعلاج و بر حسب وظیفه بنده درب آنجا را مهر و لاک کرده‌ام لیکن کرا را کتباً و شفاهاً در باب حمل یا اقلای محافظه اسباب و اسلحه حمل شده از گلاری به آقای اعتماد السلطنه و بالاخره به مقام وزارت جلیله اعظم عرض و یادآوری کرده‌ام، به هیچ وجه من الوجوه ترتیب اثری حاصل نکرده و تا تشریف نیاورید معلوم نمی‌شود اوضاع تحویلات اثاثیه دولت از چه قرار است و در این باب عجالتاً بیش از این عرضی ندارد. ولی قسمت عمده اموال و اثاثیه دولتی آنهایی است که قدیم و جدیداً در انبارهای مرطوب و غیر مرطوب زیر خاک و خاشاک در شرف فنا و زوال است و قطع نظر از آنچه که معمول سارقین این بوده (که اشیاء و اسبابها را بدو از امن خود به انبارها نقل و انتقال داده، مدت‌ها در انبار می‌گذاشتند و اگر یک وقتی مطالبه می‌کردند می‌گفتند انبار است و فوراً بیرون می‌آوردند و اگر از خاطر رفته و کهنه شده بود (که در دوره شاه مرحوم مظفرالدین شاه به ملاحظه آوردن اشیاء بی‌اندازه از فرنگ فراموشی معمول بوده) آن وقت با همدستان خودشان از انبارهای گلستان به انبارهای تخت مرمر نقل داده، مدتی هم آنجا می‌گذاشتند. بعد در موقع فرصت بیرون می‌بردند و بنده کلیه این انبارها را از تو و بیرون با

نظارت صاحب جمعان مهر و توقیف کرده‌ام) قسمت زیادی از اسبابها و اشیاء اطاق‌های برلیانت را که در طالار بزرگ سفره‌خانه انباشته کرده بودند، در دوره نیابت آقای ناصرالملک دفعه اولی که بنای مهمانی سفرا شد حکماً و کرهاً مقرر شد که آن طالار سفره‌خانه را خالی کنند، از این جهت تمام اشیاء گرانبهایی که از پول‌های استقراضی سه سفر فرنگ آورده بودند به حوضخانه زیر موزه و غیره حمل و ریخته‌اند که به ضمیمه چندین انبارهای دیگر، بنده در این مدت دوازده ساله به منزله قراول و سرایدار، آنها را از چپاول محفوظ داشته، نگاهداری کرده‌ام، به این معنا که با نظارت امنای دربار اعظم درب کلیه انبارها را مهر و لاک کرده، حافظ بوده‌ام. ولی تصدیق خواهند فرمود که اولاً این ترتیب خارج از وظیفه و موضوع بوده و بایستی کلیه این اشیاء و اسوال را ریاست سرایدارخانه که از طرف وزارت دربار حافظ و نماینده هستند تحویل گرفته، مشخص و صاحب جمع داشته باشد والا اگر بنده از کار خارج شدم یا اتفاقاً مهر برداشته شود این مقدار بی حساب اسوال دولت هر قدر دست خورده شود هیچ کس قادر [به] رسیدگی و تعیین نخواهد بود و در ظرف این مدت مدید هر قدر عرض عجز کرده‌ایم هیچ کس گوش به عرایض دولتخواهانه بنده نداده و انبارها مملو و بلا تعیین مانده است و ثانیاً با یک بار مراجعه تصدیق خواهند فرمود که به فاصله یکی دو سال دیگر کلیه این اشیاء بالفرض که از مداخله بیرون محفوظ ماند رطوبت و عدم مناسبت داخله امکنه همه اشیاء را خاك و نابود خواهد کرد.

قسمت دوم اثاثیه و ابواب جمعی باغات و امکنه خارج شهر

در همان سنوات اولیه یعنی تا پنج سال قبل که بالنسبه اسورات، پیشرفتی داشت به هر مرارتی که بود بنده به تنهایی موفق به رسیدگی و بازدید عمارات و امکنه معروضه ذیل شده و مطابق اصولی که اتخاذ شده، کلیه اثاثیه و اسوال عمارات معروضه را با خیلی مسائل دیگری را که باید حضوراً به عرض برسانم: (صاحبقرانیه) (شاه‌آباد) (فرح‌آباد) (باغ‌شاه) (عشرت‌آباد) (جاجرود) (قصر یاقوت سرخه حصار) منظم داشته، کتابچه ممهوره با قید التزام در حسن مراقبت از نوابشان گرفته‌ام، لیکن در ضمن بازدید هر چه را باقی داشته‌اند بلا مطالبه مانده و هنوز هم همانها نایب و صاحب جمع هستند. از محلهای مهمه خارج شهر که بدون رسیدگی و بازدید مانده محلهای معروضه ذیل است که شاید در این موقع تصدی (لوشان تپه) (قصر فیروزه) (سلطنت‌آباد) (باغ مهدیه) (مقبره شاه شهید) (قصر قاجار) بندگان حضرت اشرف به ملاحظاتی پاره کم و کسر که موجود مانده به محلهای خودش اعاده بشود والا هر گاه در این موقع هم توجهی مبذول نفرمایید، محققاً هیچ وقت برای دولت اثاثیه در اینجاها باقی نخواهد ماند. از بنده عرض و تقدیم راپرت است.

قسمت دیگری هم راجع به ائانه و تحویلات سرایدارخانه هست که عبارت از ائانه و اشیاء فوق العاده گرانبهای خوابگاه اندرون شهر است که از ابتداء، ذات اقدس ملوکانه ارواحناله الفداء در عمارت خوابگاه توقف و منزل نفرمودند و ائانه و مبل و فرش خوابگاه اندرون به مراتب عالی تر از ائانه بیرون ثبت و صورت شده است که راپورت این قسمت باید حضوراً و مفصلاً به عرض برسد، چه که با وجود انواع مداخلات هیچ کس مسئولیت قبول نکرده و سندی در دست نیست و حال اینکه تمام ائانه و اسبابهای گرانبهای قصر اندرون را بیرونیها مداخله دارند و عنقریب معلوم خواهد شد که همه را از میان برده اند.

اوضاع اسناد دولتی

با آنچه که بنده گرفتار بازدید و ترتیب موزه کتابخانه و سرایدارخانه بعضی اسکنه خارج شهر بوده است، مع هذا چون در زمان صدارت مرحوم میرزا نصرالله خان مشیرالدوله یا قدری قبل از آن هر قدر عهد نامجات دولتی در خزانه و صندوق خانه از قدیم ضبط شده بود، به مباشرت و ریاست آقای مؤتمن الملک همه را بیرون آورده و در یکی از بالاخانه های قصر ایض جمع و ضبط کرده، صورتی از روی آنها برداشته که چاپ شده است و از آن وقت به بعد عهدنامجات در همان بالاخانه به مهر اعتماد حضور حالیه مانده بود، بنده مداخله شخصی را مقتضی ندانسته با معیت مرحوم بیان السلطنه و آقای اعتماد السلطنه عند الحاجة رجوع می نمود و ضمناً هر گونه سند و نوشته اعم از قبالات و غیره که در هر نقطه از قبیل کتابخانه اندرون آبدارخانه و غیره متشتت و متفرق بی ثبت و بدون مسئول مانده بود. همه را تدریجاً به همان اطاق جمع آوری کرده و مدت مدیدی هم برای تدوین و تنظیم اینکار صرف وقت نموده، ترتیب کتب کسرچاپی (آندیکاتور) و رصدنیهای مفصل داده، قریب الاختتام بود که مسئله حریق وزارت داخله و سرایت آتش به طرف قصر ایض روی داده، اگرچه با جدیت شخص حضرت اشرف اعظم آقای قوام السلطنه رئیس الوزراء که در آن وقت وزیر داخله بودند، جلوگیری به عمل آمد، ولی فردای آن روز قرار شد که اسناد مهمه از قبیل عهدنامه جات و مقداری قبالات به محل دیگری انتقال داده شود و این دو قسمت به یکی از اطاقهای صندوق خانه نقل و در تحت نظارت بنده گذارده شد ولی مقدار زیادی نوشتجات و غیره در همان بالاخانه قصر ایض در میان دو قفسه باقی بود تا اتفاقاً اطاق مزبور را به جهت محل و مسکن مستخدمین خواستند و اجباراً نوشتجات و اسناد را سه سال بیشتر است در یک دخمه کثیف پر از موش و خالک ریخته و انباشته اند که جنب اطاق الماس واقع و به اصطلاح از بیرون بنده حافظ بوده ام، تا تشریف نیاورید و ملاحظه نفرمایید

صورت محل ضبط اسناد دولت علیه مشهود نخواهد بود و مسلماً چیزی نخواهد گذشت که همه اسناد معروضه خاک یا لانه موشها شده است.

مسئله جواهرات

قسمت اول آنچه که از بدو دولت جدید برای استعمال ذات اقدس ملوکانه ارواحناله الفداه تخصیص یافته از همان ابتدا جمع و تحویل صندوقخانه و آقای حاج عدل السلطنه شده، مسئول آن قسمت کماکان هستند.

قسمت دوم جواهرات خزانه اندرون اعم از ضبطی سابق و آنچه که در آغاز دولت جدید از بیرون برای ضبط خزانه معین شده بود، همه در همان خزانه مرطوب خطرناک ضبط بود تا موقع جشن تاجگذاری که از آن به بعد حسب الامر مطاع مبارک مقداری به دفعات استخراج شده، آنچه که برای تشریفات جشن بود از قبیل تاج مبارک و غیره، به خزانه اعاده داده‌اند، منتهی به غیر محل اصلی خودش گذارده‌اند و زحمات ترتیب نمره و غیره بنده را در واقع هدر داده‌اند و آنچه حسب الامر برای ضبط حضور با هرالنور ملوکانه استخراج شده بود، بیرون است. به این معنی که تا اواسط سال گذشته به اشکال مختلفی بدون ترتیب و تنظیم مانده بود، پس از مراجعت موکب مسعود مبارک از سفر خیریت اثر فرنگ مقرر فرمودند که جواهرات مزبوره ابواب جمع آقای حاج عدل السلطنه بشود. علیهذا از بابت جواهرات مستخرجه از خزانه مبارکه اندرون به استثنای جواهرات معروضه ذیل که هنوز در اندرون تسبیح‌های مروارید درشت نمره اول ۳ رشته، انگشترهای تخمه الماس برلیانت، فلک ۱۱ حلقه، برلیانت ۸ حلقه، فلک ۳ حلقه، انگشترها [ی] تخمه زسرد ۴ حلقه، انگشتر تخمه لعل حلقه، انگشتر تخمه یاقوت کبود دو حلقه، انگشتر تخمه فیروزج یک حلقه، تکه تخمه الماس برلیانت یازده قیراطی یک‌قطعه، سنجاق تخمه الماس یک قطعه، ساعت طلای مرصع ساده ۳ دستگاه مرصع، دو دستگاه ساده عینک طلای دماغی یک نظاره، قوطی طلای مدور قلم خورده عدد، نشانهای مرصع دولت روس و بخارا دو عدد، ضبط حضور با هرالنور اقدس ملوکانه ارواحناله الفدای مانده و دستخط یا سند خرجی هم شرف صدور نیافته، در این باب هر چه به عرض رسیده فرموده‌اند، دستخط لازم نیست اعاده خواهد شد و تا کنون اراده سنیه در این باب تعلق نگرفته [] و البته بندگان حضرت اشرف وزارت پناهی در باب اعاده جواهرات ضبطی حضور انور اقدس شهرباری ارواحناله الفدا با صدور دستخط آفتاب فقط ملوکانه اقدامی خواهند فرمود) بقیه به موجب چهل و نه طغرا افراد و صورت مجلس مسمور به مهر اشخاص مفصلة الاسلامی، جمع آقای حاجی عدل السلطنه ابواب جمع

معزی‌الیه شده و بیرون مانده است. لیکن تفصیل جواهرات خزانه اندرون خاصه سرواریدهای گرانبها همان است که کراراً به مقام منبع وزارت (۱) جلیله مالیه راپورت عرض شده و کماکان چند سال است در آن رطوبت هوای بد خزانه مانده، تا به حال بیشتر ضایع و عنقریب تماماً فاسد خواهد شد که باید به فوریت در باب نقل و تحویل آنها یعنی جواهرات به محل مناسبی در اندرون یا هر نقطه که تصویب فرمایند، تصمیمی اتخاذ فرمایند والا تماماً هدر خواهد رفت. مسئله [ای] که در صندوق‌خانه بلا اقدام مانده است، ترتیب بازدید و گرفتن اسنادسایر تحویلات جنسی صندوق‌خانه از قبیل شال ترمه و غیره است که هنوز در باب این کار عطف نظر و ترتیب اثری داده نشده و بدون سند و رسیدگی مانده است. البته این قسمت هم از نظر مبارک نخواهد گذشت.

سایر اسکنه و بیوتاتی که بلا رسیدگی مانده‌اند

اگر چه تفصیل و راپورت هر یک از محلهای ذیل مفصل است، لیکن اجمالاً باید به عرض برسد که نقاط و محلهای ذیل تاکنون بازدید و رسیدگی نشده، سهل است، مفاسدی که در کار نقاط مفصله محتوی است که اقلاً شرح هر یک هزار و دو هزار بیت کتابت و شرح راپورت خواهد داشت. علی‌ای حال به محل ذیل رسیدگی نشده و همینکه شروع به رسیدگی شد شرح خرابیهای وارده به عرض خواهد رسید، تاکی و از کجا قرار رسیدگی را مقرر فرمایند، کارخانه، چراغ برق، خیامخانه، زین خانه، عکاسخانه، کالسکه‌خانه، از بابت کارخانه اتومبیل‌سازی بسته به اراده اولیای امور است.

اسلحه‌خانه

تفصیل این قسمت از اسوال دولت که اقلاً بیشتر از سیصد هزار تومان ابواب جمعی داشته است. قصه حیرت‌آوری است. اجمالاً اینکه صاحب جمع و اسلحه دار باشی امروزه یکی از نوکران و مباشرین عصر شاه مرحوم مظفرالدین شاه است که از آغاز سلطنت آن مرحوم خودو برادرش صاحب جمع این محل معظم بوده‌اند، همینکه اعلیحضرت شاه مخلوع به تخت نشسته، بدون رسیدگی به حساب و گرفتن مفاسد اسلحه‌خانه را به اسلحه‌دار باشی معظم‌لّه واگذار و بعد از خلع سلطنت هم باز تاکنون بدون رادع و مانع متصرف یکک مخزن مهمی شده و صریحاً هیچ گونه تابع قاعده و نظمی نیست و با وجود انواع صدور احکام گوش به حرف هیچ کس نمیدهد بعد از یازده سال طرفیت بنده با این شخص و مسائل علنی

از تلفات فوق العاده اسلحه خانه که شاید همه کس مطلع است در زمان غیبت موکب مسعود همایونی و سفر فرنگستان، بنده موفق به بازدید قسمتی از اسلحه خانه شده می رفت تلفات و سرقت های این مخزن گرانها مکشوف و محقق شود که اتفاقاً موکب مسعود مبارک تشریف فرما طهران شده و از آن وقت تا کنون هر قدر کتباً و شفاهاً در صدد تعقیب این کار برآمده ام بطور وضوح جواب گفته و تابع هیچ حکمی نمی شود و عنقریب مکشوف خواهد شد که موجوده این سنوات اخیر هم از میان رفته و دویست هزار تومان اموالی را که دولت برای یک قبضه تفنگ و یا یک دانه فشنگش، اسروزمعطل است از میان خواهد رفت، واضح تر از این عرض و راپرت نمی شود.

امضاء موسی مرآت الممالک

تاریخ طبع اول ثور ۱۳۰۱

مطبعة مجلس

۲۲

است ولی بلا حاشیه، بلکه از قدیم کتب، مایملک منقوله دولتی در تصرف کار گذاران حوزه سلطنت عظمی بوده و تا زمان مشروطیت ایران (خرانه اندرون) (جواهر خانه بیرون) (موزه) (کتابخانه) (اسلحه خانه) (ختم خانه) (زین خانه) و ... کتب، عمارات و قصور داخل شهر و خارج شهر و دیسکر بیوتات از قبیل آیداز خانه، قهوه خانه، عکاس خانه، کارخانه الکتریسیته، مطبخ و غیره تماماً جزو احوال و دارائی شخصی پادشاه بشمار رفته و مطابق سبک مشرق زمینی قدیمی از این احوال و اثاثیه نفیسه گرانها لازم ملزوم بشریفات سلطنت و از ضمایم تاج و تخت ایران است باین نحو مقرر شد که صاحب جمیع و تحویلدار کل وزارت دربار اعظم باشد مشروط بر اینکه نماینده وزارت مالیه بضمین اداره، محاسبات بیوتات (بطور انواع قضایای که میانشین و صاحب جعبان سابق درباری نسبت به اثاثیه و مایملک منقوله دولتی بار آورده و سرتهایم که سکرده بودند) شروع بپایز وید کلبه بیوتات کرده سارقین را تطهیر و اموال مسروقه را مسترد و ترتیب بیوتات را بشالوده صحیح کافی مستقر داشته و وزارت دربار کاملاً در پیروفت این اساسی سامی و بخلاف گذشته صمیمانه حافظ و نگهبان مایملک منقوله دولتی باشد و بهین زمینه فرمانی بهماوریت بنده صادر و مأمور ابجداد اداره محاسبات اداره بیوتات شمع که با مساعدت و نظارت وزارت دربار اعظم مشغول اصلاحات و اجرای عملیات بشود اگر چه محل انگاه و متصدی خدمات این اداره از هر جهت متنا و وزارت جلیله مالیه بوده است که علی القاعده بایستی در پیشرت منظورات مشروعه یکی از ادارات تابعه خود کاملاً

۲۸ جمل ایت ابله ۱۳۰۱

نظر بانک پس از سوال بنده دوجله مورخه قشمت حوت تشاری لیل ۱۳۰۰ مجلس شورای مل راجع به جواهرات و ذخائر دولتی شاهراده کاشران مهذا عریضه مجلس عرض و سوال بنده را راجع بستم خودشان تکذیب فرموده اند اینک سواد اصل راپورت اداره محترمه محاسبات بیوتات سلطنتی وزارت جلیله مالیه را عرض از دیاد استحضار آگاهان نمایندگان عظام بشرح ذیل عرضه میدارم و خواطر مبارک پر مسئولیت هر یک را مستدیان بهتاقی امر جلب مینمایم :
کیخسرو شاهرخ

تاریخ ۱۳ شهر سفرالطیر ۱۳۴۰

وزارت مالیه

سواد راپورت اداره بیوتات دولتی راجع به جواهرات و غیره

اداره محاسبات بیوتات دولتی که از ابتدای دولت جدید یعنی از سنه ماشه پنجمی ابله ۱۳۴۷ جزو ادارات وزارت جلیله مالیه تاسیس یافته است به لحاظ اختلاط و ارتباط دیگر محاسبات عملی که با وزارت جلیله دیور اعظم داده سر و کار و موقعیتش از ابتداء دچار انواع محظورات بوده و تا حدی خارج از تأثیرات مستقیم اداری بوده و هست باین معنی که مطابق تقسیمات و رسد بندی عمومی کتب مایملک منقوله دولتی مثل دارائی غیر منقول و خاصجات جزو مالیه دولت و در تحت ائدار و کماله وزارت مالیه محسوب و در جزو قوانین مجلسی و از طرف ملت معین و مقرر شده

سند شماره ۵۹

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱/۱۴ ش

۱۴/۱/۳۰۱ نمره ۱۷۳ ملاحظه شد

بسمه تعالی

مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه

بحمدالله تعالی اثری که طبعاً باید از بروز نور حاصل شود در دوره‌های مجلس مقدس شورای ملی که روی به تکامل است هویدا گردیده، دیده‌های بصیر آقایان نمایندگان محترم در کشف مفقودات ملی با عینک‌های ذره‌بین آراسته است، منجمله کشفیاتی است که نماینده محترم آقای ارباب کیخسرو راجع به جواهرات و سایر ذخایر ملی که در دربار سلطنتی به ودیعه گذاشته بوده از روی یک حقیقت وجدانی و ادای وظیفه خالص نمایندگی به عمل آورده و در تعقیب آن برای عملی شدن مقصود، پیشنهاد اساسی به مجلس شورای ملی تقدیم کرده، چه شده است که تاکنون همه آن اظهارات و اقدامات بی‌اثر مانده؟ معلوم نیست ملتی که برای حفظ حقوق خود از هرگونه فداکاری مضایقه ننموده است تا از تجاوزات استبدادی به حقوق و دارایی خسود جلوگیری شود در این مورد که نمایندگان ملت برای صیانت همان حقوق، کرسیهای مجلس شورای ملی را مزین نموده‌اند و زمام امور اجرایی در دست رئیس الوزراء محبوب میباشد، آیا چه مانعی برای استرداد مال ملت در پیش خواهد بود و آیا کی خواهد رسید آن روزی را که ملت بتواند در مقابل آن همه فداکاری به حفظ حق و مال خود مطمئن شود، این است که بنام شرافت ملی با کمال نگرانی از مقام منبع مجلس مقدس استرحام مینمائیم با کمال فداکاری که از مسلمیات حافظین حقوق ملی است، این عمل بخصوص را تعقیب و عملی نموده، نگذارید مال ملت به غارت رود و برای مبلغی بخش هر روز دست دولت نزد اجانب دراز باشد،

زیاده‌تر این فعلاً حاجت به اطاله ندانسته با شدت انتظار، منتظر نتیجه امیدبخش هستیم.

الاحقر صادق الحسینی (صادق بن ابراهیم الحسینی) (حسین بن محمد علی الموسوی)

عباس نراقی (عباس نراقی) ابوالقاسم نراقی (ابوالقاسم) علی طهرانی (یاعلی) احمدسد کاشانی (احمد).

بسم الله تعالی. البته این امر وظیفه و کلاء ملت است انشاءالله در این اقدامات خود را

معمول خواهند نمود، به خواست پروردگار. اقل خادم الشرع کاظم الحسینی (الراجی محمد کاظم بن محمد باقر الحسینی) الحقیق حبیب الله خرازی (حبیب الله) (اسد الله) (علی ابن صفر سیف الذاکرین) ابوالحسن (ابوالحسن بن محمد علی) اقل سید محمد حسینی (مفید الحسینی) سر قومات آقایان که معروض گردید صحیح است. الاحقر ضیاء الدین نوری (الراجی الی الله ضیاء الدین بن فضل الله) اقل الحاج شیخ محمد صادق واعظ عراقی جدلی (عبد محمد صادق) ابوالقاسم، اقل احمد، الداعی اقل السادات والذاکرین محمد باقر الطباطبائی الجندی، عزت الله انوری محصل (علی حسینی) اقل محمود مروستی (الراجی محمد حسین) معمار (محمد باقر) روضه خوان خاکی (محمد علی) مهدی اصفهانی حدید (عبد الراجی محمد مهدی) ادبی قوامیان (محمد باقر) قزوینی (الراجی حبیب الله) لاجوردی (مهدی الحسینی).

بسمه تعالی هذه المطالب المرقومه صححة، الاحقر محمد حسن ابن مصطفى الطباطبائی القنات آبادی، محمد حسن طباطبائی (صدر المتکلمین).

بسم الله تعالی

حفظ و ذخائر و نقائس خزائن دولتی از اهم وظائف و کلاء محترمین است بلکه به منزله نوامیس است و غفلت و مسامحه^(۱) در این امر ذنب غیر مغفور است. الاحقر الجانی محمد جواد الواعظ العراقی (محمد جواد بن جلال الدین).

بسم الله تعالی

الی این یتغاث فلا مغيث الی من یتجار فلا مجیر یا صاحب الزمان اغثنا و اجرنا. حرره الاحقر محمد حسین طباطبائی القنات آبادی (محمد حسین بن مصطفى الطباطبائی) اقل انتظام الذاکرین (الموسوی انتظام الذاکرین)

بسم الله الرحمن الرحيم و به تقي

انشاء الله تعالی آقایان عظام نمایندگان فخام ایدهم الله تعالی در این مطلب مهم که جمعی از ملت از راه خیرخواهی و دلسوزی فراهم شده اند کمال جدیت را خواهند فرمود که علاوه بر ادای وظیفه موجب مزید رغبت عموم به مجلس شورای ملی شید الله ارکانه خواهد بود. الاحقر ابوالقاسم الحسینی النجفی الکاشانی (ابوالقاسم ابن المصطفی الحسینی).

[در حاشیه]

در اتاق تنفس گذارده شود

۱۶ حمل ۱۳۰۱

امضاء: حاج میرزا علی محمد دولت آبادی

4

11

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۶۰

نامه‌ای از طرف دختران مرحوم سراج‌الملک از اصفهان، که توسط آیت‌الله مدرس به مجلس شورای ملی فرستاده شده است.
نامه در مورد مظالم ظل‌السلطان و شکایت از واگذاری املاک دختران سراج‌الملک به غیر است.

سند شماره ۶۰

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۲ ش

نمره ۶۰۹ [امضاء]

عرایض ۳۰۱/۲/۱۰

ساحت مقدس مجلس دارالشورای ملی شیدالله ارکانه،

قرتین خورجان و خرم که واقع در رویدشتین اصفهان است سه دانگ آن ملکی این بندگان، اولاد مرحوم سراج‌الملک بوده و سه دانگ که خالصه دولت، احتیاطاً این بندگان شش دانگ را فرمان واگذاری صادر نموده و مبالغی کلی خرج آبادانی و بند آنجا نموده در جزو مظالم طاقت‌فرسای مرحوم ظل‌السلطان که قطع هستی دویت ساله این بندگان را نموده و اولیاء دولت و اهالی اصفهان کاملاً مستحضرند، از روی غرض دو قریه مزبور را برخلاف تمام قوانین الهی و مدنی از این بندگان انتزاع و به تصرف‌گیران داد و در این چند ساله به جایی نبوده که تعظم ننموده باشیم و تا حال استغاثه و ناله و فریاد مظلومانه ما بیچارگان در ادارات مالیه و جرائد مرکزی و محلی بر مظلومیت این بندگان گواه مسلمی است. از آن ساحت مقدس نیازمندیم که با دیده انصاف به سمت یک مشت صبا‌یای فلک‌زده که چاره‌شان بیچارگی است توجه فرموده و راضی نگردند در این موقع افتتاح دوره چهارم تقنینیه که کعبه آمال ایرانیان است پس از چندین سال، حق‌کشی و ظلم ظل‌السلطان ادامه داشته باشد و وزارت مالیه رفع این ظلم و پریشانی را از این بندگان نمایند، چنانچه یک سال است سراج‌السلطنه که سهم و وکیل است به خانه فروشی برای مخارج توقف در طهران با نهایت پریشانی روانه داشته‌ایم و الی الان به یأس و حرمان گذشته، دست نیازمندی به طرف قرین‌الشریف برگزیدگان ملت دراز و

(العبد عبدالله الحسيني) (انا عبد من عبد محمد) (عبدالحسين) (انا اسدالله) (سراج)
[ناخوانا] (الراجي محمد)

از اصفهان توسط آقای مدرس.

به وزارت جلیله مالیه نوشته شود که در این خصوص توضیحات لازم بدهند که جواب عارض داده شود ۱۳۰۱/۲/۱۷ یعقوب الموسوی.

[illegible]

۶۱

نامه مجلس شورای ملی در جواب سؤالات هیئت مرکزی جامعه اسلامیہ راجع به انتخاب علماء طراز اول، قانون جزای عرفی و قانون استخدام کارکنان ادارات دولتی.

سند شماره ۶۱

تاریخ سند: ۲۵ جدی ۱۳۰۰ ش

اسم نویسنده و تاریخ	مجلس شورای ملی	نمره کتاب ثبت ۷۲۷۳
اسم پاک نویس کننده و تاریخ ۱۲ ثور	اداره ... دائرہ...	کارتن ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ و امضای پاک نویس		نمره های قبل ۳۴۸۳ عده ضائم

تاریخ ارسال ۱۳ برج ثور ۱۳۰۱

قیود مهمه: لف چه مراسله بتوسط که

عنوان کاغذ هیئت مرکزی جامعه محترمه اسلامیہ دامت توفیقاتهم مقصد و عنوان پاکت مشروحه شریفه دایر بر مواء سه گانه زیب وصول بخشید و نسبت به هریک از آنها ذیلا ایراد جواب میشود.

۱ - راجع به انتخاب پنج نفر آقایان علماء طراز اول مطابق تصریح قانون اساسی بایستی بدو آ بیست نفر از مراجع تقلید تعیین و سپس پنج نفر مذکور را از آن بیست نفر معین و معرفی نمایند، هنوز این اقدام ابتدایی که وظیفه هیئت جامعه علمیہ است بعمل نیامده تا برای مجلس موقع اقدامی رسیده باشد.

۲ - در موضوع قانون جزای عرفی پیشنهادی از طرف دولت نرسیده و مجلس شورای ملی

۶۵-۶۲

سند شماره ۶۲ نامه ایست از رئیس الوزراء احمد قوام السلطنه به مجلس شورای ملی جهت درخواست نظریات مجلس در باره سؤالات مطرح شده در نامه اتحادیه علماء و فرستادن سواد نامه اتحادیه علماء به مجلس، سند شماره ۶۳ جواب مجلس است به نامه قوام السلطنه و سند شماره ۶۴ تلگراف هیئت علمیه (اتحادیه علماء) از اصفهان است به مجلس در مورد لغو قانون جزای عرفی و حفظ قوانین اسلامی و سند شماره ۶۵ جواب مجلس به نامه هیئت علمیه است. در زیر سند شماره ۶۲ و ۶۴ خط مرحوم مؤتمن الملک دیده می شود که دستور چگونه نوشتن جوابها را داده است.

سند شماره ۶۲

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۵/۱۷ ش

بتاریخ ۱۵ برج اسد ۱۳۰۱

۳۰۱/۵/۱۷

ریاست وزراء

نمره ۵۶۵۳

ریاست محترم مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه،

سواد تلگراف واصله از اصفهان به امضای اتحادیه علماء، لفاً ارسال میشود تا پس از ملاحظه و مذاقه در مندرجات آن هرطور مقتضی میدانند، جواب داده شود و نظریات مجلس شورای ملی را برای صدور جواب مرقوم فرمایند. قوام السلطنه [سجع مهر] (ریاست وزراء)
[در حاشیه]

جواب بنویسید که سابقاً هیئت علمیه اصفهان و آقای آقا شیخ نورالله راجع به بعضی از این فقرات چیزی نوشته بودند جواب داده شد. نسبت به اصل دوم قانون اساسی هم خاطرنشان شد که مطابق مفاد اصل مذکور باید خود آقایان علما انتخاب و اساسی را معرفی کنند، تا انتخاب بشود. این طرز به سایر آقایانی که در این خصوص، شرحی نوشته بودند، جواب داده شود. سواد از رقعہ جوابیه مجلس به آقایان علماء طهران بنویسید.

سند شماره ۶۳

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۵/۲۸ ش

اسم نویسنده و تاریخ احمد	مجلس شورای ملی اداره...دائرة...	نمره کتاب ثبت ۱۰۲۹۸
اسم پاکنویس کننده و		کارتز: ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ		نمره های قبل عده ضائم
تاریخ واسضای پاکنویس		

تاریخ ارسال ۲۸ برج اسد ۱۳۰۱

قیود مهمه : لف چه مراسله بتوسط که

عنوان کاغذ ، ریاست محترم وزراء عظام دامت شوکتهم مقصد و عنوان پاکت

(۹)

مراسله مورخه ۱۵ برج جاری به نمره ۵۶۵۳ راجع به مندرجات تلگراف اتحادیه علماء اصفهان واصل جواباً زحمت افزاست؛ در این موضوعات از طرف هیأت علمیه اصفهان و آقای حاج آقا نورالله سابقاً شرحی رسیده وجواب لازم از طرف مجلس داده ای شده و مخصوصاً راجع به اصل دوم قانون اساسی خاطرنشان شده است که باید خود آقایان علماء عده ای را معرفی و پیشنهاد کنند تا از طرف مجلس اقدام به انتخاب شود. سایر آقایانی هم که در این موضوع اظهاراتی نموده اند به همین ترتیب جواب داده شد. در موقع مراجعه از طرف دولت البته در مجلس مورد غور و دقت واقع شده، و تعدیلات لازمه بعمل خواهد آمد و نسبت به مستخدمین دولت هم پیش بینی های لازمه شده و در دست اقدام است. [امضاء]

[در حاشیه]

راجع به لویایحی هم که در غیاب مجلس نوشته شده است جواب داده شد.

۳۰/۵/۱۷

تاریخ کتبی و تاریخ
ضمیمه

دبستان و وزراء

معاونت و وزراء

کتابخانه و وزراء

کتابخانه و وزراء

کتابخانه و وزراء

کتابخانه و وزراء

کتابخانه و وزراء

کتابخانه و وزراء

کتابخانه و وزراء

تاریخ کتبی و تاریخ
ضمیمه

اسم نویسنده و تاریخ
اسم کتابخانه و تاریخ
تاریخ اضافی یا ترمیم

اسم کتابخانه	۱۳۹۸
کتاب	۴۷
تاریخ اضافی یا ترمیم	

تاریخ ارسال: ۱۳۹۸
تاریخ ثبت: ۱۳۹۸
تاریخ کتبی و تاریخ
ضمیمه

تاریخ کتبی و تاریخ
ضمیمه

تاریخ کتبی و تاریخ
ضمیمه

نمره کتاب ۱۶۳		اداره تلگرافی دولت علیه ایران		سنه ۱۳۰۱	
نمره قبضه ۱۵۹۱۵	کلمات ۳	صفحات ۹۹	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول
نمره تلگراف ۳			۱		اسم گیرنده

رابطه ریاست اعلیٰ محترم مجلس شورای کبری، که در تاریخ ۱۳۰۱/۱/۱۳ در باب لزوم حفظ قوانین اسلام و قانون اساسی و الغاء (۱) جزاء عرفی و امثاله عرض شد جوابی نرسیده، عاجزانه استدعا داریم. زیاده بر این راضی به اتهام مجلس مقدس، به این که در صدد تبدیل بلکه تخریب اساس شریعت هستند نشده و جواب مساعد مرحمت شود. هیئت علمیه اصفهان. [سجع مهر] (تلگرافخانه مبارکه)

سند شماره ۶۴

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۱/۱۳ ش

نمره کتاب ۱۶۳ اداره تلگرافی دولت علیه ایران ایت ثیل سنه ۱۳۰۱

از اصفهان	نمره قبضه ۱۵۹۱۵	عدد کلمات	تاریخ اصلی	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به طهران	نمره تلگراف ۳	۶۶	۱		۱ سنبله	

توسط آقای شیخ الاسلام، حضور مجلس مقدس شورای کبری، تلگرافی به توسط حضرت حجة الاسلام اصفهانی در باب لزوم حفظ قوانین اسلام و قانون اساسی و الغاء (۱) جزاء عرفی و امثاله عرض شد جوابی نرسیده، عاجزانه استدعا داریم. زیاده بر این راضی به اتهام مجلس مقدس، به این که در صدد تبدیل بلکه تخریب اساس شریعت هستند نشده و جواب مساعد مرحمت شود. هیئت علمیه اصفهان. [سجع مهر] (تلگرافخانه مبارکه)

[در حاشیه]

تلگرافی توسط آقای رئیس الوزراء داده بودند جواب داده شود. ملاحظه خواهد گشت.

اسم نویسنده و تاریخ	 مجلس شورای ملی اداره ... دائرة ...	نمره ثبت ۱۰۹۵۷
اسم پاک نویس کننده و تاریخ		کارتن ۶۷
تاریخ امضای پاک نویس		نمره های قبل ۱۰۲۹۸ عده ضامم

تاریخ ارسال ۱۳۰۱/۶/۷
 قیود مهمه : لف چه مراسم به توسط که
 عنوان کاغذ : جواب تلگراف مزبور توسط آقای رئیس الوزراء مخایره شده

هیئت محترمه علمیه دامت توفیقاتهم ، تلگراف شریف عطف به تلگراف قبل توسط آقای
 شیخ الاسلام نماینده محترم واصل ، چون تلگراف مزبور توسط آقای رئیس الوزراء مخایره شده
 بود جواب هم به ایشان داده شد، البته ملاحظه خواهید فرمود.
 [امضاء]
 ارسال

سند شماره ۶۵

تاریخ سند : ۱۳۰۱/۶/۷ ش

اسم نویسنده
اسم پاک نویس کننده و تاریخ
تاریخ و امضای پاک نویس

مجلس شورای ملی
 اداره ... دائرة ...

نمره ثبت ۱۰۹۶۷
کارتن ۲ دوسیه ۶۷
نمره های قبل ۱۰۲۹۸ عده ضامم

تاریخ ارسال ۷ برج سنبله ۱۳۰۱

لف چه مراسم به توسط که

قیود مهمه :

اصفهان جواب تلگراف نمره ۳ قبض ۱۵۹۱۵

عنوان کاغذ

هیئت محترمه علمیه دامت توفیقاتهم ، تلگراف شریف عطف به تلگراف قبل توسط آقای
 شیخ الاسلام نماینده محترم واصل ، چون تلگراف مزبور توسط آقای رئیس الوزراء مخایره شده
 بود جواب هم به ایشان داده شد، البته ملاحظه خواهید فرمود.
 [امضاء]

ارسال

۶۶ - ۶۷

تلگرافی از علماء شیراز به مجلس شورای ملی، مبنی بر اخطار به عدم اجرای اصول قانون اساسی و صرف نظر کردن از انتخاب پنج نفر از علماء واجد شرایط و در نتیجه طبع و نشر قانون جزای عرفی، کتب ضلال و ورود متهمین به فساد عقیده به مجلس و اینکه در صورت عدم اجرای اصول اخلاقی اسلام، علماء به تکلیف شرعی خویش عمل خواهند نمود.

سند شماره ۶۷ جواب مجلس است به تلگراف علماء شیراز.

سند شماره ۶۶

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۶/۱۳ ش

عرایض ۴۱

۳۰۱/۶/۲۰

نمره ۲۳۶۶

سند ۱۳۰۱

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب

از شیراز	نمره قبض ۹۹۱۷	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به طهران	نمره تلگراف ۱۶۷	۱۱۰	۱۲		۱۳ سنبله	

توسط جنابان آقایان آقای محقق العلماء و آقای دست غیب نمایندگان محترم فارس، مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه، کپیه ریاست وزراء عظام و نقههم الله لما یحب و یرضی، کپیه جریده ایران، کپیه جریده اتحاد، کپیه حاجی امام جمعه خویی،

پیش آمد اوضاع چنین مینمایند که این ملت و اولیاء دولت اصول قانون اساسی را که مشروطیت ایران مبتنی بر آن است از نظر انداخته و به هیچ وجه قابل توجه نمی دانند والا چرا از انتخاب پنج نفر از علماء اعلام که غالب مواد مطروحه در مجلس بدون تصویب آنها قانونیت نخواهد داشت صرف نظر کرده در مقابل احکام مقدسه الهیه کتابچه هائی به اسم قانون جزای عرفی و غیره طبع و نشر مینمایند و از دخول متهمین به فساد عقیده در هیئت مقننه

نمبر ۱۶

نمبر کتاب _____

نمبر ۱۳۹ _____

اداره تفریفات دولت علیه ایران

نمبر ۱۶

نمبر ۱۳۹

نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹
نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹
نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹	نمبر ۱۶	نمبر ۱۳۹

نمبر ۱۶

نمبر ۱۳۹

اداره تفریفات دولت علیه ایران

نمبر ۱۶

نمبر ۱۳۹

نمره کتاب ثبت	 مجلس شورای ملی اداره ... دائره ...	اسم نویسنده و تاریخ
کارتن ۳		اسم پاك نویس کننده و تاریخ
نمره های قبل		تاریخ امضای پاك نویس

تاریخ ارسال برج ۱۳

قیود مهمه : ۱۶۷۷ ۱۶۷۷
 عنوان کاغذ شیراز — جواب تلگراف ۱۶۷۷ قبض نمره ۹۹۱۷ مقصد و عنوان پاك

بیا به نایب مددوم علی محمد میرزا

در جواب تلگرافت بیا که هم بطوریکه در قانون پاك مجمع برآورد
 از تاریخ تعیین پس بنظر آید که فرزند دل را پس و سرافراز
 تاریخ اقدام که رفیق خدیج با سرکار محمد علی محمد
 برابر پس بداد احمد میرزا

سند شماره ۶۷

تاریخ سند : بی تاریخ

نمره کتاب ثبت	مجلس شورای ملی اداره ... دائره ...	اسم نویسنده و تاریخ
کارتن ۳		اسم پاك نویس کننده و تاریخ
نمره های قبل		تاریخ / امضای پاك نویس

تاریخ ارسال برج ۱۳

لف چه مراسله بتوسط که

قیود مهمه :

عنوان کاغذ شیراز — جواب تلگراف ۱۶۷۷ قبض نمره ۹۹۱۷ مقصد و عنوان پاك

جنابان مستطابان ملاذالانام آقایان علماء اعلام کثرا الله امثالهم، در جواب تلگراف
 آقایان محترم بطوریکه در قانون اساسی مصرح است بدو بایستی بیست نفر از مراجع تقلید
 تعیین و سپس پنج نفر آقایان طراز اول را معین و معرفی فرمایند و این اقدام که وظیفه اختصاصی
 جامعه محترمه علمیه است هنوز بعمل نیامده ، تا برای مجلس مورد اقدامی باشد.

[امضاء]

۶۸

سند شماره ۶۸ نامه دختر مرحوم آقا میر محمد بهبهانی به آیت الله مدرس و درخواست توصیه از ایشان برای دریافت کمک مالی از مجلس شورای ملی است. همچنین جواب مرحوم مدرس در صفحه مقابل نامه و در حاشیه دستور پرداخت این کمک به اداره مباشرت مجلس توسط مؤتمن الملک.

سند شماره ۶۸

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۶/۲۰ ش

علویه صبیحه مرحوم آقا میر محمد علی بهبهانی

مقام منبع و موقع رفیع حضرت مستطاب حجة الاسلام ملاذالانام آیت الله آقای آقا سید محمد حسن مدرس مدظله، به شرف عرض اقدس عالی می رساند اولاً امیدواری از حضرت احدیت دارم که وجود مبارک را از جمیع آلام و اسقام محفوظ دارد و ضمناً آنکه چندی قبل عریضه عرض نموده بودم با توصیه، حضرت مستطاب حجة الاسلام هم در توصیه خط و مهر حضرت حجة الاسلام بود و هم جداگانه مرقوم داشته بودید به آقای حضرت اشرف آقای مؤتمن الملک فرموده بودید این خط مرا با توصیه نشان به حضرت اشرف بدهید ان شاء الله احسانی در حق شما خواهد کرد و چون قبل از ماه محرم بود آن توصیه، را با دستخط مبارک به حضور مبارک ایشان رسانیدم، جواب فرمودند که جواب المسئله را خدمت آقای مدرس میدهم، پنج روز تأمل نمودم دو دفعه رفتم معلوم شد حضرت حجة الاسلام به دماوند تشریف برده اید، در موقعی که حضرت اشرف از درشکه پیاده می شد فرمودند منزل شما کجاست آدرس منزل دادم و توصیه و نوشته حضرت حجة الاسلام را نگاه داشته، نمی دانم آن احسانی که می خواهند بفرمایند خدمت حضرت مستطاب عالی می رسانند یا در خانه جان نثار و این توصیه را هم که از او لقمه نانی برای اطفال فراهم می شد نگاه داشته اند، استدعا دارم دو کلمه توصیه به آقای مؤتمن الملک مرقوم فرمایند و اظهار مرحمتی که می فرمائید با آن توصیه در حق این علویه مرحمت فرمائید و خدای واحد گواه است در این فصل تعزیه داری خامس آل عبا تمام اطفال بنده در گرسنگی مانده اند، امیدوارم خدای متعال وجود مبارک را از تمام حادثات عالم محفوظ دارد.

[در حاشیه]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

همشیره محترمه، رقیمه حضرت آقای مؤتمن الملک زیارت نشده، شاید هم چون من آنجا نبودم این اتفاق افتاده، شما باید خدمت خود ایشان مجدداً بروید تا خداوند چه مقدر فرموده باشد.

۱۹ شهر محرم ۱۳۴۱ مدرّس

۱۹ شهر محرم ۱۳۴۱ مدرّس

آقای معتمد الممالک

آقای مدرس در سابق توصیه فرموده بودند وجهی بعنوان استحقاق به این زن بدهند، اگر اداره مباشرت مساعدت دارد، توسط آقای مدرس ده تومان بدهند.

در تاریخ ۱۳۲۸/۶/۱ ابلاغ علیحده به اداره مباشرت صادر شد که بپردازند.

سیدنا اربعین

امیر محمد رفیع حضرت ابانہ مرتضیٰ

زیرت نامہ شہید مہرجن دیو

منبع: ایالتی قاتل و سبزه‌زار

مفتی محمد رفیع الدین

زمین: ۱۹۲
مردم

۱۰۰

(Handwritten signature)

2/11/2024

۱۰

10/11/11

مجلسه ۱۰۰

[illegible]

۶۹ - ۷۲

سند شماره ۶۹ - تلگرافی است از هیئت علمیه اصفهان به رئیس مجلس جهت درخواست اسامی ۲ نفر علماء معرفی شده در دوره سوم قانونگذاری.

سند شماره ۷۰ - نامه ایست از احمد قوام السلطنه، رئیس الوزراء به رئیس مجلس در مورد جواب به تلگراف بالا و اسناد شماره ۷۱ و ۷۲ جواب مجلس به تلگراف علماء اصفهان است.

سند شماره ۶۹

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۷/۷ ش

۳۰۱/۷/۹

سنه ۱۳۰

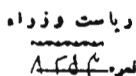
اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب ۱۹۲

از اصفهان	نمره قبض ۱۹۳۱۵	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به ط	نمره تلگراف ۱۴۵	۱۸	۷		۷ میزان	مهدی

مقام محترم رئیس مجلس دارالشورای کبری، کپیه مقام ریاست وزراء فخام، تلگراف جوابیه مبارکه در باب طراز اول دائر بر اینکه علماء اعلام عده لازم را پیشنهاد و معرفی نمایند تا از جانب مجلس اقدام در انتخاب بشود، زیارت و موجب مزید تشکر و امتنان گردید، مستدعی است، صورت بیست نفر علمای منتخب دوره اسبق را که البته در کابینه مجلس و ریاست وزراء موجود است تلگرافاً سرقوم فرمائید تا اینکه اگر ناتمامی دارد تمام نموده (۱) به عرض برسانیم و نظر به حسن ظنی که به اسلام پروری و دیانت آن دو وجود مبارک داریم مستدعی بذل توجه عاجل می‌باشیم.

هیئت علمیه اصفهان سجع مهر (تلگرافخانه مبارکه)

[illegible]

تاریخ ۱۱ رجب ۱۳۰۰

عبدالحق

[illegible]

سند شماره ۷۰

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۷/۱۱ ش

بتاریخ ۱۱ برج میزان ۱۳۰۱

ضمان

3.1/5/11

ریاست وزراء

نمبره ۸۲۵۳

ریاست محترم مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه

از علمای اصفهان تلگرافی راجع به علماء طراز اول که باید در مجلس شورای ملی انتخاب بشوند رسیده است که البته کپی آن از ملاحظه محترم گذشته است، چون باید جواب علماء اعلام داده شود متمنی است تکلیف صدور جواب را معلوم فرموده زودتر اعلام فرمائید.

سجده مهر (ریاست وزراء) [امضاء] قوام السلطنه

سند شماره ۷۱

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۷/۱۷ ش

اسم نویسنده و تاریخ	مجلس شورای ملی	نمره کتاب ثبت ۱۲۱۲۹
اسم پاک نویس کننده و تاریخ	اداره ... دایره...	کارتن ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ و امضای پاک نویس		نمره های قبل عده ضائم

تاریخ ارسال ۱۷ برج میزان ۱۳۰۱

لف چه سراسله بتوسط که

قیود مهمه :

مقصد و عنوان پاکت

عنوان کاغذ

(۱۲) اصفهان جواب تلگراف نمره ۱۴۵ قبض نمره ۱۹۳۱۵

جنابان مستطابان ملاذالانام آقایان هیئت محترمه علمیه کثرالله امثالهم

تلگراف شریف راجع به انتخاب علماء خمسہ زیب وصول داده و در این باب جواب

[امضاء]

مشروح کتباً ارسال میشود.

ارسال

سند شماره ۷۲

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۷/۲۱ ش

اسم نویسنده و تاریخ	نمره کتاب ثبت ۱۲۳۳۶
اسم پاک‌نویس کننده	کارتن ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ امضای پاک‌نویس	نمره‌های قبل ۱۲۱۸۹ عده ضامم ۳

مجلس شورای ملی
اداره... دائرة...

تاریخ ارسال ۲۱ میزان ۱۳۰۱

لف چه مراسله بتوسط که

مقصد و عنوان پاکت

قیود مهمه :

عنوان کاغذ

هیئت محترمه علمیه دامت توفیقاتها ،

در تعقیب تلگراف نمره ۱۲۱۲۹ بدوآ خاطر شریف آقایان محترم را متوجه میداریم که چون توضیح مطلب به وسیله تلگراف خالی از اشکال به نظر نمی‌آید تفصیل جواب به مشروح کتبی ثانوی محول، و اکنون تصدیق می‌شود از شرح تلگراف استنباط شد که آن هیئت همچو گمان کردند که پنج نفر آقایان طراز اول بایستی از بین این بیست نفری که برای دوره اسبق تقنینیه تعیین شده بودند انتخاب شوند، و حال اینکه این قضیه هنوز حل نشده و اختلافاتی در اطراف این امر موجود است. باید سعی و اهتمام شود که این مشکل حل شده و بتوان موفق به تعیین علماء خمسہ گردید، در این جا اقداماتی نسبت به این امر شده، امید است بزودی نتیجه دهد. البته خاطر آقایان مستحضر خواهد شد.

خداوندی و خداوند، آیه میسر میسر میسر میسر
تکون شرف راجع به مبارک الله که برده مهر دارد و در دست به جانیست

2/1

اسم لوینده و تاریخ اسم پاك لويس كندمو تاريخ تاريخ اعصاب پاك لويس		نمبر كتاب ثبت ۱۲۴۵ کارتن ۱۲۴۵ نمبر های هر ۱۲۴۵ تاریخ ارسال ۱۳۰۹ لف چه مرابطه بوسطه مقصد و عنوان پاك
--	---	--

[illegible]

۷۶-۷۳

نامه حجة الاسلام آقا شیخ ابوالحسن مرندی به مجلس شورای ملی و شکایت از مخبرالسلطنه والی آذربایجان که موقوفه مسجد دولت آباد مرند را غصب نموده است، که مطابق اسناد شماره ۷۴ و ۷۵ تولیت این موقوفات طبق احکام آیات، آخوند خراسانی و عبدالله مازندرانی و تأیید رئیس الوزراء (سپهدار رشتی) و وزارت معارف و اوقاف و عدلیه با آقا شیخ ابوالحسن مرندی می باشد. سند شماره ۷۶ نامه مخبرالسلطنه والی آذربایجان است که تأیید مدارک تولیت را نموده و خواستار تعیین تکلیف شده است.

سند شماره ۷۳

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۷/۲۵ ش

مجلس مقدس دارالشورای ملی

هیئت و کلاء محترم کمیسیون عرایض دامت برکاتهم

(۲۶)

موافق وقت نامه و حکم حضرت آیه الله خراسانی مؤسس مجلس شورای ملی، تولیت موقوفه مسجد دولت آباد مرند مخصوص داعی است، وزارتین جلیلتین داخله و معارف حکم مبرم مرحمت فرمودند، جناب مخبرالسلطنه ایالت آذربایجان با وجود این احکام، گماشتگان داعی را با غاصب موقوفه به محضر حجة الاسلام آقا میرزا صادق تبریزی ارجاع کرده، پس از صدور حکم شرعی به حقانیت داعی، سی و پنج خروار محصول و هشتصد تومان اجور سنوات موقوفه به گماشتگان داعی تفویض، پس از ترسانیدن طرف مقابل عین محصول را رشوه گرفته دو هزار تومان به وقت ضرر وارد کرده بدون قانون، رقبه موقوفه را به غاصب تحویل داده با این امانت، وکیل مجلس شده سهل است حکم حضرت آیه الله خراسانی طیب الله مضجعه را رد کرده متمنی آنکه عین احکام حجج اسلام و ارقام اولیاء امور را ملاحظه به ایالت نظامی آذربایجان حکم داده شد احکام حجج اسلام و ارقام اولیاء امور را به موقع اجرا گذارده

سند شماره ۷۴

تاریخ سند: شوال ۱۳۲۶ ق
آبان ۱۲۸۷ ش

در خصوص تولیت موقوفات مسجد دولت آباد مرند

بسم الله الرحمن الرحيم

مخفی نماند که چون مزرعه مخصوصه که تخم افشان هفتصد من سنگ مرند و واقعه در کوشن آبی قریه دولت آباد از محال مرند است و بحدود اربعه محدود و نزد اهالی دولت آباد از هر جهت معلوم و مشخص است و هکذا مزرعه یخه محدود بحدود اربعه از قرار تفصیل شرقاً جاده زنوز، جنوباً ذوالبین، غرباً جاده عام، شمالاً مزرعه ساروتپه که واقعه در کوشن دیمی دولت آباد و بهر حیثیت نزد اهالی معروفست و هر دو مزرعه مذکورترین از بیع آن قریه بموجب قبالات مالکین و بار بایعین سابق مستثنی و هر دو وقف به جهت تعمیر و مصالح و مصارف مسجد جامع بزرگ آن قریه است و همه اهالی از قدیم الزمان میدانند و همیشه معمول بوده و هست و از قرار مذکور تولیت شرعیه هر دو مزرعه مذکورترین حسب وقف واقف با اعلم و اشهر علمای آن قریه است و در این عصر چون جناب مستطاب شریعتمدار عمدة العلماء الاخیار ملاذالانام مروج الاسلام حاج شیخ ابوالحسن مرندی دولت آبادی سلمه الله تعالی، اعرف و اشرف علمای آن بلده است و بزیور صلاح و تقوی و امانت آراسته، علی الاستحقاق والانطباق تولیت هر دو مزرعه موقوفین را دارند و با وجود ایشان جایز نیست کس دیگر مداخله در آن موقوفها نماید و بر فرض اینکه تولیت آن دو مزرعه به علمای اعلام و مجتهدین عظام عصر بوده باشد و بعبارة آخری تولیت شخص معین ناسعلوم و استر تولیت به حکومت شرعیه راجع است در اینصورت احقر هم تولیت را به جناب حاج شیخ ابوالحسن تفویض و واگذار نمودم، انشاء الله همه ساله منافع هر دو مزرعه را ضبط کرده به تعمیر و مصارف مسجد مذکور برسانند و کمال احتیاط را رعایت کند و اختیار اهالی مرند و اخوان از سکنه دولت آباد مضمون این ورقه را که حکم شرعی در استحقاق جناب معزی الیه است در عهده شناسند و موافقت و همراهی نمایند انشاء الله در جریده

حمات حق ماجور خواهند بود. والسلام.

شهر شوال سنه ۱۳۲۶

خره الجانی فتح الله الغروی الاصفهانی، المشتہر بشیخ الشریعة عفی الله عن جرائمہ الفظیعة
(محل مهر حجة الاسلام شریعت اصفهانی) (محل مهر حجة الاسلام آخوند ملا حسین القمشی)
(محل مهر حجة الاسلام حاج ملا احمد کوزه کنانی).

بسم الله الرحمن الرحيم

بر تقدیر، بودن جناب معظم له اعلم و اشهر اهل این قریه و بودن متولی بحسب قرارداد
واقف اعلم و اشهر جناب ایشان متولی میباشند از قبل واقف و اگر متولی تعیین نشده است از
قبل واقف جناب ایشان متولی میباشند از قبلی و جمعی از اعلام دامت برکاتہم. محل مهر
حجة الاسلام آخوند ملا کاظم خراسانی و آخوند ملا محمد علی نخجوانی.

بسم الله الرحمن الرحيم

امر تولیت در صورت مذاکره با جناب معظم الیه دامت برکاتہ می باشد و کسی دیگر حق
مداخله ندارد (محل مهر حجة الاسلام آخوند ملا محمد علی الخونساری)

بسم الله الرحمن الرحيم

المراتب كما زبرت فی المتن من كون المزرعتين المسطورتين فيه مستثنيتين من بيع القرية و
تفویض تولیتہما للمعظم له دامت برکاتہ كما فوض تولیتہما للموسی الیه والدی حجة الاسلام
قدس الله نفسه الزکیة بمحضر منی الراجی نجل المرحوم حجة الاسلام الفاضل الشرایبانی قدس سره
(محل مهر حجة الاسلام حاج میرزا حسن آقای شرایبانی)

بسم الله وله الحمد تولیت مزرعتین مزبورتین با جناب مستطاب شامخ الالقاب عمدة العلماء
الاعلام و زیدة الفقهاء العظام ملاذ الاسلام حاج شیخ ابوالحسن مرندی دامت برکاتہ می باشد
(محل مهر حجة الاسلام شیخ محمد تقی آل شیخ اسد الله و آشیش ابراهیم السلماتی الکاظمین)

بسم الله الرحمن الرحيم

ما کتب وحکم به العلماء الاعلام وحجج الاسلام دامت برکاتہم من كون المزرعتين مستثنيتين
من بيع البایعین السابقین القرية المسطوره وموقوفتان للمسجد المرقوم وتفویضہم تولیتہما للشیخ
المعظم دام ظلہ ثابت عندی و لقد حکمت وقضیت بذلک فالغاصب مستحق للنار و مستوجب
لغضب الجبار (لاحقر محمد علی الرشتی) (محل مهر حجة الاسلام میرزا محمد علی الرشتی)

بسم الله تعالی تفویض علمای اعلام و حجج الاسلام دامت برکاتہم واقع در محل و
لازم الاطاعه است. حرره الاحقر عبد الله المازندرانی. (محل مهر حجج الاسلام آشیش عبد الله المازندرانی)

و آشیخ حسین ابن شیخ الطائفه شیخ زین العابدین المازندرانی (الحایری)
 (و محل مهر آمیرزا علی نجل المرحوم میرزا محمد حسن شیرازی) (و محل مهر حجة الاسلام
 حاج سید علی آقا الشهیر بداماد تبریزی)
 بسم الله تعالی آنچه را آقایان عظام و حجج اسلام دامت برکاتهم مرقوم و حکم فرموده اند
 مطاع و لازم الاتباع است (محل مهر حجة الاسلام آسید عبدالله و آقا سید کمال الدین بهمانی)
 بسم الله الرحمن الرحیم آنچه را که حضرات حجج اسلام دام ظلهم العالی مرقوم فرموده اند
 مطاع و متبع است (حرره الاحقر سید محمد ابن زین العابدین الحسنی الحسینی محل مهر حجج اسلام
 حاج سید محمد امام جمعه طهران و آقای صدر العلماء و آقای آسید محسن طهرانی)
 بسم الله الرحمن الرحیم چنانچه حضرت آیه الله خراسانی دام ظلّه و سایر اعلام مرقوم
 فرموده اند باید معمول بشود بلکه بر تمام مسلمین لاسیما القاهرین منهم واجب است نصرت
 جناب مستطاب ذخرا لایام و ملجا لالانام آقای حاج شیخ معظم زید فضلّه و توفیقّه، حرره الاحقر
 آمرتضی الغروی عفی عنه محل مهر حجة الاسلام حاج شیخ مرتضی آشتیانی).
 به تاریخ نهم جوزا یونت ثیل هزار و سیصد و شش در دفتر شرعیات اداره اوقاف ثبت
 شد نمرة ۸۶۸

ورود به دفتر وزارت معارف و اوقاف به تاریخ ۲۷ شهر محرم الحرام ۱۳۲۸ نمرة ۶۱۰
 خروج ۲۷ محرم الحرام ۱۳۲۸ نمرة ۶۱۰ تمبر ملصق شد پنج قران

[حاشیه]

سواد حکم وزارت معارف و اوقاف

طهران مورخه ۸ صفر سنه ۱۳۲۸ اداره اوقاف نمرة ۶۱۰ مهر شیر و خورشید وزارت
 معارف و اوقاف و فوائد عامه مطابق احکام مطاعه مبارکه حجج اسلام نجف اشرف دامت
 برکاتهم و سایر مجتهدین عظام عتبات عالیات عرش درجات در وزارت اوقاف ثبت و
 ملاحظه شد، معادل ششصد من بذر افشان مزرعه واقعه در مزرعه کوشن آبی دولت آباد من
 قراء مرند از توابع آذربایجان و هکذا مزرعه یغّه واقعه در کوشن دیمی واقعه در دولت آباد
 است و موافق معمول سنواتی تولیت آن راجع به اعلم و اشهر علمای بلد مقرر شده است چون از
 قرار شرح تصدیقات علمای اعلام فعلا جناب مستطاب شریعتمدار ملاذالانام مروج و الاحکام
 حاج شیخ ابوالحسن مجتهد مرندی دولت آبادی اعرف و اعلم و اشهر از علمای آن بلد به زیور
 صلاح و تقوی و امانت و دیانت هم آراسته است علی الاستحقاق تولیت مزرعتین موقوفتین رابه
 ایشان راجع فرمودند علیهذا این حکم از وزارت اوقاف صادر شده به کارگذاران ایالت جلیله

(۲) صور لنگاه اسلامیه مشرق و المغرب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
برخیزید و برون میانر سطر را حلقه را تا سر اصله بشوید و چون سوزن بجزایق
را حلقه حلقه را تا سر سوزن بپایان سوزن بشوید مانند از سوزن را خف و اگر سوزن
ببین چشمه است مانند از سوزن را خف و سوزن را بشوید مانند از سوزن را خف
از حلقه تا سر سوزن را خف

من البتة شك في أن أبا عبد الله (ع)
في خصوصيات موقوفه وأما ما ذكره (ع)

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

() (r)

[illegible]

(۳)

[illegible]

سند شماره ۷۵

تاریخ سند: ۱۲ عقرب ۱۲۹۹ ش

سواد حکم ریاست وزراء عظام

تبریز

ایالت آذربایجان

در تعقیب احکام سابقه راجع به امر تولیت مسجد دولت آباد مرنند، تاکید می‌کنم که قدغن اکید فرمایید مدلول احکام صادره از وزارتین داخله و معارف و اوقاف ریاست وزراء را به موقع اجرا گذارده، موجبات احقاق حق و آسایش خاطر شریف جناب مستطاب شریعتمدار ملاذالانام آقای حاج شیخ ابوالحسن مرنندی را فراهم نمایید.

سواد تلگراف جوابیه ایالت آذربایجان، مقام ریاست وزراء دامت شوکته نمره ۸۰۵۴ زیارت اسناد آقای حاج شیخ ابوالحسن را ولو به غلط عدلیه و اوقاف محل رد کرده‌اند، بنده در کمال مجاهدت در مقابل دو اداره قانونی یک دو مجلس رسیدگی کرده، به واسطه رجوع به آقای آقامیرزا صادق آقا مجتهد، اسناد ایشان را اعتبار جدید داده‌ام و به موقع اجرا خواهم گذارد. نمره ۸۸۷۴

امضاء مهدیقلی مخبرالسلطنه ایالت آذربایجان ۲۹ عقرب
مهرکابینه شماره ...

سواد تلگراف فوق محض استحضار خاطر شریف جناب مستطاب ملاذالانام ثقة الاسلام آقای حاج شیخ ابوالحسن مرنندی دامت افاضاته ارسال گردید.

محل امضاء ریاست وزراء عظام

سپهدار اعظم

سواد حکم وزارتین جلیلتین عدلیه و معارف و اوقاف به عدلیه و اوقاف آذربایجان

تاریخ ۱۲ عقرب پیچی ثیل ۹۹

نمره ۴۳۵۹

جناب مستطاب شریعتمدار ثقة الاسلام آقای حاج ابوالحسن مرندی

مراسله شریفه در خصوص موقوفه مسجد دولت آباد مرند واصل گردید، به اداره اوقاف شرحی مرقوم شد که در این موضوع برخلاف دستور حکم ایالت جلیله آذربایجان دخالتی نکنند. همانطوریکه ایالت جلیله حکم فرمودند مجری شود، البته فکر دخالت نمی کنند خاطر شریف آسوده شود.

امضاء وزارت معارف

محل مهر وزارت معارف

سواد حکم وزارت عدلیه

مورخه ۱۷ عقرب ۹۹

نمره ۹۷۵۶

ریاست استیناف آذربایجان

در تعقیب مراسلات سابق راجع به تولیت مسجد دولت آباد مرند اشعار میدارد از قرار اظهارات جناب آقا شیخ ابوالحسن مجتهد مرندی اسناد مقتضیه و احکام محکمه شرعیه و عرفیه نسبت به تولیت موقوفه در دست دارند، شرحی هم در این موضوع، حکم از ایالت آذربایجان صادر نموده اند، لازم است در حدود قانونی از اظهارات حقه ایشان مساعدت لازمه را نموده و سریعاً به این قضیه خاتمه داده، حکم مقتضی را صادر نمایند که رفع شکایت ایشان شود.

محل امضاء وزارت عدلیه اعظم

ریاست وزراء

سواد

مورخه ۹ ثور ۱۳۰۰

شماره

اسناد جناب شیخ ابوالحسن معتبر است و بنده مقدس

لا این در محضر کرامت سید این در محضر کرامت وزارت اوقاف

است. بکنند. این مستند از این است که این چون

پیدا شده است و مطلقاً به این وزارت اوقاف

و این از کرامت این وزارت اوقاف

قطعاً در نظر گرفته می شود که این دارد راجع به

اینست و راجعاً مختصراً به این است

راجع به اینست که اینست و اینست

به اینست که اینست و اینست

که اینست و اینست

از طرف اینست

سند شماره ۷۶

تاریخ سند: ۹ ثور ۱۳۰۰ ش

ریاست وزراء

سواد تلگراف واصله از ایالت آذربایجان

مورخه ۹ ثور ۱۳۰۰

بعدالعنوان اسناد جناب شیخ ابوالحسن معتبر است و بنده مقداری کار ایشان را
 محکم تر کرده ام لیکن ایشان به احکام وزارت اوقاف و حجج اسلام استناد می کنند، البته
 مستند هم همان احکام است. لیکن چون عنوان پیدا شده است و مطلب به دیوان خانه رفته
 است ناگزیر بر وفق ماده اول از قرارداد بین وزارت عدلیه و وزارت اوقاف قطع و فصل کلیه
 اسوری که محاکم لازم دارد راجع به موقوفات مانند سایر قضایا، مختص به محاکم عدلیه است
 بعض تحقیقات راجع به مجلس تحقیق اوقاف؛ جناب شیخ ابوالحسن از رجوع به عدلیه استنکاف
 دارند اگر آن اسم قانونی که لابد وسیله شکایت طرف خواهد شد لازم نیست بعمل بیاید
 صراحتاً امر فرمایند اطاعت خواهد شد.

مخبر السلطنه

سواد مطابق اصل است

۷۷

تلگرافی از جانب چند تن از علماء کرمانشاه به مجلس شورای ملی و اعتراض به رأی غیر قانونی در مورد املاك حاج عبدالرحیم و کیل الدوله و بی حق نمودن اولاد آن مرحوم.

سند شماره ۷۷

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۸/۶ ش

عرائض ۲۹۵۹

۳۰۱/۸/۱۰

۱/۸/۱۰

سنه ۱۳۰۱

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب

از کرمانشاه	نمره قبض ۱۱۷۱۹	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به طهران	نمره تلگراف ۱۰۶	۳۴۷	۶		۶ عقرب	عباس

توسط حضرت مستطاب حجة الاسلام آقای مدرس دامت برکاته مقام منیع مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه،

در نتیجه کمیسیونی که بدون اطلاع و سراجعه به مالکین و متصرفین املاك و اسوال^(۱) اولاد مرحوم حاج عبدالرحیم و کیل الدوله به اسر ریاست وزراء عظام از چهار نفر عضو در وزارت جلیله خارجه تشکیل شده و بدون اطلاع و تحقیقات از سابقه اسر عزت خانم را یک وقتی در املاك ورثه متصرف فرض نموده رأی داده اند، املاك ورثه را با محصول سبنواتی از تصرفشان خارج و به عزت خانم واگذار کنند و با اینکه مجلس از عموم اعیان و تجار و اصناف و اینجانبان تشکیل و همگی بوسیله تلگراف به اطلاع ریاست وزراء عظام رسانیدند که تاکنون بهیچ وجه و در هیچ زمانی عزت خانم دخالت و تصرف در آن املاك نداشته و بعلاوه مادام که مدعی به محاکمه مقتضیه و مجاری صالحه شرعی و عرفی تظلم نکرده و حکمی مبنی بر حقانیت یا حق تصرف خود صادر ننموده است به اسر یک کمیسیون، انتزاع املاك متصرفی

(سہر تلگراف خانہ مبارکہ)

[در حاشیه]

سه شنبه ۱۰ شهر ربیع المولود ۱۳۴۱ تسلیم مجلس شد. مدرس

Module 10

۲۶۵۹
۱۸۸۰

نسخه ثبت شده در اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی تهران
تاریخ ثبت: ۱۳۷۹/۱۰/۱۵
شماره ثبت: ۱۳۷۹/۱۰/۱۵

کتابخانه ملی ایران

نسخه کتاب _____

تاریخ ورود اسم فهرست

توضیحات

عدد صفحات ۱۱۷۱۹
اصل ۵

نسخه فیش ۱۰۵
نسخه میکروفلم ۳۴۲

نسخه کتاب ۲۴

نسخه کتاب ۱۳۷۹/۱۰/۱۵

[illegible]

۷۸-۷۹

سند شماره ۷۸ نامه ثقة الاسلام آقا محمد شریعتمدار کرمانی نماینده رفسنجان، در هنگام رفتن به سفر عتبات است به مؤتمن الملک رئیس مجلس شورای ملی، به منظور گرفتن اجازه از مقام ریاست مجلس جهت تقاضا از علماء اعلام عتبات برای معرفی ۲۰ نفر از مجتهدین طراز اول به مجلس و انجام یافتن اصل دوم متمم قانون اساسی.

حاشیه سند دست خط مرحوم مؤتمن الملک است خطاب به منشی مجلس.
همچنین سند شماره ۷۹ نامه جوابیه مجلس است به آقای شریعتمدار کرمانی.

سند شماره ۷۸

تاریخ سند: آبان ۱۳۰۱ ش

به عرض شریف عالی می‌رساند، نظر به لزوم و عملی شدن اصل دوم قانون اساسی که رسماً مقرر است حجج اسلام مرجع تقلید شیعه باید معرفی فرمایند، چنانچه رأی شریف اقتضاء فرماید، استجازه بینماید در این موقع که داعی تصمیم به زیارت عتبات عالیات عرش درجات دارم و خدمت آقایان حجج اسلام مرجع مشرف می‌شوم از طرف ریاست جلیله مجلس مقدس تقاضای معرفی اسامی ۲۰ نفر از علماء اعلام بشود که هرگاه در این آخر دوره تقنینیه ۴، من باب ضیق وقت اقتضاء ننماید و اسکان بهم نرساند به جهت دوره آتیه قبلاً تدارک شده و معرفی فرموده باشند، زیاده ایام شوکت و عظمت مستدام. الاحقر شریعتمدار کرمانی

[در حاشیه]

جواب بنویسید که در چند ماه قبل از طریق آقایان علماء طهران انجام این امر خواسته شد ولی متأسفانه تا حال نتیجه نداده است، بجاست شما هم که به عتبات عالیات مشرف می‌شوید، ممکن است به آقایان علماء آنجا خاطر نشان نمائید که مفاد اصل دوم قانون اساسی این است که مراجع تقلید بدو باید بیست نفر را به مجلس معرفی نمایند تا از میان آنها پنج نفر را مجلس انتخاب کند و این بیست نفر هنوز معرفی نشده‌اند.

سند شماره ۷۹

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۸/۱۲ ش

اسم نویسنده و تاریخ توسی ۱۲ عقرب ۱۳۰۱	مجلس شورای ملی دائرة ... اداره ...	نمره کتاب ثبت ندارد خصوصی است
اسم پاک نویس کننده و تاریخ توسی ۱۲ عقرب ۱۳۰۱		کارتن ۳ دوسیه ۶۷
تاریخ و امضای پاک نویس		نمره های قبل عده ضامم ندارد

تاریخ ارسال برج ۱۳

لف چه مراسله بتوسط که

قیود مهمه :

مقصد و عنوان پاکت

عنوان کاغذ

(۱۵) جناب مستطاب ثقة الاسلام مروج الاحکام آقای شریعتمدار نماینده محترم دامت سعادت، در جواب مراسله شریفه زحمت میدهد چند ماه قبل راجع به انتخاب پنج نفر آقایان علماء طراز اول از طریق آقایان علماء اعلام طهران انجام امر خواسته شده، متأسفانه تاکنون نتیجه نداده است؛ در این موقع که جنابعالی به عتبات عالیات مشرف می شوید، ممکن است به آقایان محترم علماء اعلام آنجا خاطرنشان نمائید که مفاد اصل دوم قانون اساسی این است که مراجع تقلید بدو باید بیست نفر را به مجلس معرفی نمایند، تا از بین آنها پنج نفر را مجلس انتخاب کند و این بیست نفر هنوز معرفی نشده اند. [امضاء] توسی

[illegible]

۸۰

لایحه محاکمه وزراء در زمان نخست‌وزیری قوم‌السلطنه و در جلسه هشتم عقرب ۱۳۰۱ تقدیم مجلس شورای ملی گردید و برای رسیدگی به کمیسیونی خاص مرکب از ۱۲ نفر از وکلای مجلس فرستاده شد.

کمیسیون مزبور در تاریخ ۱۳ عقرب ۱۳۰۱ تشکیل و پس از انتخاب هیئت رئیسه به این صورت: مدرس، رئیس. سید فاضل، نایب رئیس. تدین، مخبر. شیخ‌العراقین، منشی. در طی چهار جلسه و تا تاریخ ۱۲ قوس ۱۳۰۱ در مورد لایحه فوق بحث نمودند، پس از آن به دلایل ناشعوم کار این کمیسیون متوقف ماند.

بعدها در تاریخ ۱۴/۶/۱۳۰۷ در دوره ششم، این طرح صورت قانونی یافت. سند زیر قسمتی از صورت مذاکرات کمیسیون محاکمه وزراء در دوره چهارم است. (۱)

سند شماره ۸۰

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۸/۲۹ ش

جلسه در یوم سه‌شنبه ۲۹ عقرب، دو ساعت و نیم به غروب در تحت ریاست آقای مدرس با حضور آقای منصورالسلطنه منعقد گردید. شور در کلیات قانون محاکمه وزراء شروع شد.

آقای مدرس اظهار داشتند که این قانون محتوی بر مواد محاکمه وزراء و غیر وزراء است که یک قسمت آن مربوط به قانون جزاء است که هنوز ما نتوانسته‌ایم آن را کاملاً مرتب نمائیم خوب است که این دور را از هم تفکیک کرده در قسمت اولی شروع به مذاکره نموده و

۱ - نقل به مفهوم، یک: از دفتر صورت جلسات کمیسیون محاکمه وزراء و کمیسیون عدلیه دوره ۴ و دوره ۶ (خطی)

دو: مکی، حسین، تاریخ ۲۰ ساله، ج ۲ ص ۱۹۰

سه: مجله مذاکرات دوره ۴ ج ۳ ص ۱۲۱۳

چهار: فهرست تاریخی قوانین و مصوبات از دوره ۲۴ - ۱ ص ۸۵

راپورت آن را زودتر به مجلس بدهیم.

آقای تدین اظهار نمودند که تا فصل دهم این قانون فقط راجع به وزراء می باشد و از فصل دهم راجع به غیر وزراست و با اینکه من عقیده دارم که هر دو را باید تحت شور آورد فعلاً تا فصل دهم را مورد بحث و شور قرار می دهیم و این نظریه تفکیک را برای بعد می گذاریم.

ماده اولی قرائت، آقای مدرس اظهار داشتند که چون هنوز در مملکت درجات مجازات قانوناً معین نگردیده بعلاوه این عقیده که محاکمه وزراء فقط صورت جنایی را خواهد داشت خوب است کلمه جنحه و جنایت [را] تبدیل به تقصیرات کرده که موافق قانون اساسی هم باشد.

آقای منصورالسلطنه این اصلاح را قبول نمودند که بجای جنحه و جنایت کلمه (جرم) نوشته شود.

آقای آقا میرزا ابراهیم قمی اظهار داشتند که اطلاق (مورد اتهام مجلس) به تقاضای پانزده نفر صحیح نیست، زیرا وقتی می توان این اطلاق را در باره مجلس نمود که به اکثریت، قرار اتهام را گذاشته باشد.

آقای منصورالسلطنه اظهار داشتند نقطه نظر [ناخوانا] در این عبارت این است که این عنوان اتهام از طرف مجلس شورای ملی یا مجلس سنا واقع شده باشد و همینکه این عنوان از طرف یکی از مجلسین گردید ولو به تقاضای پانزده نفر باشد، اصطلاحاً آن را مورد اتهام مجلس می گویند و در خصوص اینکه آیا مجلس برای صدق متهم بودن باید به اکثریت رأی بدهد یا نه، مذاکراتی شد و آقای طباطبائی اظهاراتی داشتند، که اساساً این حتی از نقطه نظر پارلمانی برای اقلیت در همه جای دنیا منظور شده است که می تواند همیشه تقاضای تشکیل هیئت تحقیقه را بنماید، در قرار تعقیب دعوی اکثریت مجلس شرط است، لذا باید به مجرد تقاضای عده ای هیئت تحقیقه تشکیل گردد، آقای مدرس اظهار نمودند که جمله تقاضا بدون هیچ قیدی شاید تولید اشکالاتی مینماید و عقیده شان این بود که باید جمله «دلائل موجه» علاوه گردد ولی آقای طباطبائی پیشنهادی نمودند که مورد توجه واقع و قرار شد که در شور ثانی یا ضمیمه نیمه اولی یا به جای نیمه دوم نوشته شود.

ماده ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷ قرائت گردید. در ماده هفت مذاکراتی شده و قرار شد که «به توسط وزیر عدلیه» تا جمله «توسط رئیس الوزراء» حذف گردد.

۸۱

یادداشتی به خط آیت الله مدرس به منظور کسب اجازه مرخصی از مجلس و جواب آن توسط آقا سید یعقوب انوار.

بسم الله تعالی
 بجاگاه عالی
 استجازه مرخصی
 که در خصوص
 ظهور یکشنبه
 مدرک
 میهمانی رفتن به مجلس
 می توانم نمود بدون اجازه منظور دارند.
 از سید یعقوب الموسوی

سند شماره ۸۱

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۹/۱۱ ش

بسم الله تعالی

به لحاظ اینکه راه دور باید بروم استجازه می نمایم که مرخص شوم.

ظهر یکشنبه. مدرس

[در حاشیه]

میهمانی رفتن، با جلسه علنی نمی توان جمع نمود بدون اجازه منظور دارند.

۱۱ قوس ۱۳۰۱ بعقوب الموسوی

۸۲

نامه اهالی اردستان و زواره که توسط آقای شیخ الاسلام اصفهانی به مجلس تقدیم داشته‌اند و در طی آن از اداره نواقل به علت گرفتن باج راه در داخل و خارج اردستان، شکایت کرده‌اند.

سند شماره ۸۲

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۹/۲۴ ش

عرایض نمرة
۴۸۲۲
 ۱/۹/۲۴ ۳۰۱/۹/۲۲

توسط حضرتین مستطابین آقای شیخ الاسلام و آقای عماد السلطنه طباطبایی نمایندگان^(۱) محترم اصفهان دام اجلاله به ساحت مقدس دارالشورای ملی شیدالله ارکانه، پس از تقدیم ادعیه خالصانه عموم ساکنان اردستان و زواره خاطر مبارک آقایان نمایندگان محترم خصوصاً حضرت آقای مدرس نایب رئیس، کاملاً از اوضاع پریشانی و صدمات و خرابی و خسارات چندین ساله اهالی اردستان مستحضر و تاکنون هم از هیچ جهتی ترفیه و جبران صدمات نشده، تا السماعه هم که اشرار و سارقین به اطراف اصفهان هجوم آورده، اغلب دستجات متوجه خاک اردستان و غارت احشام و مزارعات نموده‌اند، از تمام صدمات بالاتر، سه سال است گرفتار یک اداره نواقل غیر قانونی قاچاق شده، دو سه سال قبل هر منزلی از یزد تا کاشان یک یاغی یا یک امنیه غیر دولتی از عابرین و قوافل به اسم امنیه یا به اسم باج راه، سری یک تومان، یازده قران، پنج قران الی سه قران، نظر به انقلاب وقت و قدرت آن

دو مأمور دریافت می‌شد. احتشام السلطان امین مالیه اردستان هم یک نفری را گماشت و به اسم نواقل سری سیصد دینار از قوافل گرفته و مدتی این وجه قاچاق را دریافت داشتند تا سال گذشته که نواقل دولتی واگذار به اداره تحدید شد، محمدحسین خان نام کاشی که مأمور تحدید اردستان بود به اسم اینکه نواقل جزء اداره تحدید است این عمل را مجری داشت و از عابرین خارج از اردستان دریافت می‌شد. این اوقات بنا گذارده از بعضی رعایا [ی] داخله اردستان دریافت می‌کند. در صورتی که اردستان نه شهریت دارد، نه دروازه و حصار دارد که قابل نواقل باشد، نه بلدیة دارد و نه لایق است، از قراری که در روزنامه ایران در شماره ۱۲۴۷ از اوضاع داخله نوشته شده، کمیسیونی در وزارت مالیه برای تهیه نواقل و تعیین شهرها و قصبات عمده ایران تشکیل شده، استرحاماً ما عرضه بداریم که محض رضای خدا توجه مخصوص به حال یک جمعی روستائی و ضعفای فلک‌زده اردستان فرموده، خاطر محترم اولیای امور را از بدبختی و بیچارگی^(۱) دعاگویان مستحضر سازید و نگذارید این بدعت قاچاق رسمیت و قانونیت پیدا کند و حکمی در رفع این بدعت صادر [نمایید] که همه اهالی و عابرین دعاگوی انسانی دولت و ملت بوده باشند، با وجدان پاک حق حقیقت خودتان را به‌جا آورده، بر تشکرات و دعاگویی افزوده خواهد شد.

[در حاشیه]

به وزارت مالیه فرستاده شود که در این باب اقدام مقتضی بنمایند. سواد ورقه‌خوبست به وزارت فواید عامه فرستاده شود که از وزارتخانه در این امر توضیح دهند.

۲۷ [ناخوانا] ۱۳۰۱

یعقوب الموسوی

[در پشت سند مهرهای متعدد از جمله :

(یا امام حسین) (عبد محمد اسمعیل طباطبائی) (عبد غلامعلی) (علی اکبر طباطبائی)
(عبدالرشید طباطبائی) (ولی‌الله طباطبائی) (الراجی محمدحسن الطباطبائی) (عبدالاحسین الطباطبائی) (الراجی عبد محمدحسین الطباطبائی) (صدرالاسلام طباطبائی) [و مهرهای دیگر همه با نام طباطبائی].

[صفحه مقابل]

توسط این بنده تقدیم مجلس شورای ملی شد. ۳۴۲۴

شیخ الاسلام اصفهانی

۱۴۶۲۶

ورود به دفتر مجلس شورای ملی

۲۴ قوس ۱۳۰۱

شیخ الاسلام
اصفهان
۱۳۰۱

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام علی من لا نبي بعده
اینجانب به موجب این سند
توسط این بنده تقدیم
مجلس شورای ملی شد
تاریخ ۱۳۰۱ قوس ۲۴
شیخ الاسلام اصفهانی

۸۳

سند شماره ۸۳ نامه ایست به رئیس مجلس و تقاضای کمک مادی از او، و شاهد آوردن آیت الله مدرس.
در حاشیه نامه، دستور پرداخت ۱۵ تومان از سوی مؤتمن الملک و به خط او دیده می شود.

سند شماره ۸۳

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۱۱/۱۷ ش

مقام منیع حضرت اشرف اقدس آقای مؤتمن الملک رئیس مجلس شورای ملی دامت
عظمته،

قربان حضور مبارکت شوم خداوند متعال سایه مبارک بندگان حضرت اشرف عالی را بر سر دعاگوکم نفرماید و یوم فیوم بر عمر و عزت و شوکت وجود مبارک را بیفزاید، این دعاگو ذره بی مقدار مداح آستان مبارک شیخ حسین استرآبادی که در منزل حضرت اشرف تشرف حاصل کرده، از مکان و منزل و آسایش دعاگو را مستفسر گردید و پریشانی، بعد امر فرمودید بروم خدمت حضرت ملاذالاسلام سروج الاحکام آقای آقا سید حسن مدرس دامت برکاته که خوب داعی را می شناسند، برحسب امر مبارک، خدمت حضرت ایشان رسیدم، فرمودند که حضرت اشرف آقای رئیس چیزی نفرمودند، از قضایا، بعد از دو سه روز باز خدمت حضرت اشرف رسیدم واقعه را عرض کردم فرمودید خودم فردا خدمت ایشان می گویم. بعد از دو سه روز مجدداً خدمت حضرت آقا رسیدم بدون اینکه از داعی اظهار بشود فرمودند حضرت اشرف آقای رئیس به من چیزی نگفتند. چون از کثرت پریشانی و عیال ملجاء به آستان مبارک گردیدم و از آنجائیکه حضرت اشرف را کریم و بزرگ و آقا میدانند بشرح این عریضه ملتجی

سند شماره ۸۴ نامه هیئت متحده علمیه طلاب اصفهان و سند شماره ۸۵ مرام نامه هیئت

مزیور و سند ۸۶ جواب مجلس به نامہ هیئت متحده علمیه طلاب است.

هیئت متحده علمیه طلاب
اصفهان

تاریخ: --- برج --- ثلث --- ۱۳۰۴
مطابق: ۴ - شهر صفر - ۱۳۰۴

مهر

[illegible]

سند شماره ۸۴

تاریخ سند : ۱۲ اسفند ۱۳۰۱ ش

هیئت متحده علمیه طلاب
اصفهان
متحد المال
نمره ۴۱
تاریخ
مطابق ۱۴
عرايض
۱/۱۲/۲۰
برج ثیل ۱۳۰
شهر رجب ۱۳۴۱

در این موقع که جمیع طبقات بشر حیثیات خود را در تحت افکار و اجتماعات مصون و هر طبقه حدود خود را به اجتماع افراد آن محفوظ و معرفی می کنند و ترویج علوم و معارف حقه بالاترین وظیفه مسلمین است، هیئت متحده علمیه طلاب که جدیداً تشکیل و از کلیه محصلین مدارس نماینده از اشخاص صالح بی غرض مجتمع، سواد عشره محتویه را تقدیم و وصول به مقصود را که حفظ حیثیات مشروع هیئت و تکمیل وسائل تحصیل و ترویج سروجین و محصلین بلاد اسلامیة است به توجهات اعلی حضرت امام زمان عجل الله تعالی فرجه، از حضرت حق به زودی خواهانند و بی غرضی خود را به تمام طبقات و مقامات عالیہ معرفی می کنند.

سجده مهر (هیئت متحده علمیه طلاب اصفهان)

[در حاشیه]

در اطاق تنفس گذاشته شود. ۲۲ حوت ۱۳۰۱ یعقوب الموسوی.

بسم الله تعالی شأنه
مرام هیئت شعله علمیه طلاب اصفهان دام افشاء

ماده [۸] ترویج علوم و معارف حقه

- (۲) تشویق محصلین و تنظیمات امور آنها از تمام جهات
- (۳) حفظ حوزه اسلامی از تعرضات اجانب و مساعدت در اجرای قواعد مسلمة اسلامیة
- (۴) احیاء مدارس و معابد مسلمین و سایر آثار و ابنیه عتیقه اسلامیة
- (۵) تأسیس شعب در بلاد اسلامیة و مساعدت با محصلین آن بلاد
- (۶) تقویت از قوانین مشروعه دولت
- (۷) تأسیس کتبخانه عمومی که محتوی کتب دینی و اخلاقی و ادبی و تاریخی بوده باشد با مساعدت اداره محترمه معارف
- (۸) تشکیل مجلس علمی برای اشاعه احکام و بیان اصول عقاید حقه و دفع شبهات از ارباب مذاهب باطله و نشر مجلات دینانی
- (۹) تصفیه افکار عمومی و ابطال اصول مذمومه تشخصات، الا آن تشخصاتی که اسلام اجازه می دهد از قبیل علم و فضل و تقوی و غیره
- (۱۰) احقاق حقوق حقه و طرفدار عدالت و معاونت با مظلومین

سند شماره ۸۵

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۱۲/۱۲ ش

چاپخانه باسداد اصفهان

نمره معارف ۶

بسم الله تعالی شأنه

مرام نامه هیئت علمیه طلاب اصفهان دام افشاء

- ماده ۱ - ترویج علوم و معارف حقه.
- ۲ - تشویق محصلین و تنظیمات امور آنها از تمام جهات.
- ۳ - حفظ حوزه اسلامیة از تعرضات اجانب و مساعدت در اجرای قواعد مسلمة اسلامیة.
- ۴ - احیاء مدارس و معابد مسلمین و سایر آثار و ابنیه عتیقه اسلامیة.
- ۵ - تأسیس شعب در بلاد اسلامیة و مساعدت با محصلین آن بلاد.
- ۶ - تقویت از قوانین مشروعه دولت.
- ۷ - تأسیس کتابخانه عمومی که محتوی کتب دینانی و اخلاقی و ادبی و تاریخی بوده باشد با مساعدت اداره محترمه معارف.
- ۸ - تشکیل مجلس علمی برای اشاعه احکام و بیان اصول عقاید حقه و دفع شبهات از ارباب مذاهب باطله و نشر مجلات دینانی.
- ۹ - تصفیه افکار عمومی و ابطال اصول مذمومه تشخصات، الا آن تشخصاتی که اسلام اجازه می دهد از قبیل علم و فضل و تقوی و غیره.
- ۱۰ - احقاق حقوق حقه و طرفدار عدالت و معاونت با مظلومین.

چاپخانه باسداد اصفهان

نمره معارف ۶

اسم نویسنده و تاریخ	 مجلس شورای ملی اداره ... دائرة ...	نمره کتاب ثبت
اسم پاک نویس کننده و تاریخ		کارتین
تاریخ امضای پاک نویس		نمره های قبل عده ضامنه

تاریخ ارسال (۷ برج) ۱۳۰۱

قیود مهمه : لف چه مراسله بتوسط که ...

عنوان کاغذ : مقصد و عنوان پاکت ...

بیت محترم علمیه طلاب اصفهان
 رهبر آهیت بغیر در تبعید و سر دزدیده است آن کفار مکرر
 اصفهان

سند شماره ۸۶

تاریخ سند : ۲۷ اسفند ۱۳۰۱ ش

اسم نویسنده و تاریخ	مجلس شورای ملی اداره ... دائرة ...	نمره کتاب ۱۷۹۳۱
اسم پاک نویس کننده و تاریخ		کارتین ۲۳ دوسیه ۱۲۱
تاریخ و امضای پاک نویس		نمره های قبل عده ضامنه ندارد

تاریخ اسال ۲۷ برج حوت ۱۳۰۱

لف چه مراسله بتوسط که

اصفهان

مقصد و عنوان پاکت

قیود مهمه :

عنوان کاغذ

هیئت محترم علمیه طلاب اصفهان

مراسله آن هیئت بضمیمه ورقه مطبوعه واصل و از مندرجات آن استحضار حاصل گردید.

[امضاء] طوسی

۸۷

در جلسه ۲۳۵ چهارشنبه ۹ حوت ۱۳۰۱ در هنگام طرح لایحه ممیزی از جانب ۳۴ تن از نمایندگان مجلس طرحی راجع به لغو مالیات اصناف کوچک که بواسطه اعمال یدی اعاشه مینمایند تقدیم مجلس گردیده (سند شماره ۸۷) و برای بحث و بررسی به کمیسیون مبتکرات ارجاع شد ولی تا پایان دوره دیگر مطرح نگردید و بلا تکلیف مانده (۱).

سند شماره ۸۷

تاریخ سند: ۱۳۰۱/۱۲/۱۴ ش

راجع به الغای مالیات اصناف

نظر به اینکه در ازمینه سالفه اصول مالیات غیرمستقیم معمول نبوده و برای مخارج دولت مالیاتهای مستقیم به انواع و اقسام بر ملت طرح می شده، و نظر به اینکه در ازمینه سابقه روابط تجارتنی ایران با سایر ممالک محدود بوده و صنایع داخله رفع حوائج محلی خود را می نموده، و نظر به اینکه صنایع اروپا امروزه دست صنعتگران ایران را از کسب کوتاه کرده و از صنایع ایران غیر اسم چیزی باقی نیست، و نظر به اینکه دولت های کوتاه عمر موفق به تجدید نظر در اصول مالیات های قدیمه نشده اند تا بتوانند طرح عادلانه، عوض اصول قدیمه به مجلس شورای ملی پیشنهاد کنند.

و نظر به اینکه عرایض عدیده راجع به تحمیلات و مالیات های صنایع قدیمه (از قبیل شمشیرسازی، کفاشی، صباغی و اصناف متفرعه از صنف نساج و غیره) به مجلس شورای ملی رسیده،

و نظر به اینکه امروز با بودن مالیات های غیرمستقیم (گمرکات، تحدید دخانیات و غیره) و عواید معادن، دولت مجبور نیست این جزئی مالیات صنایع را که غیر از خرابی مملکت نتیجه ندارد و حقیقتاً می توان معتقد شد که به مخارج وصول آن ارزش ندارد مطالبه کند، ما اعضاء کنندگان، ماده واحده ذیل را به عنوان طرح قانونی تقدیم مجلس شورای ملی نموده با

ماده واحده : مجلس شورای ملی از اول حمل تکوزئیل ۱۳۰۲ شمسی اصنافی راکه به واسطه اعمال یدی اعاشه می نمایند از پرداخت مالیات معاف می سازد.

- [در حاشیه]

کمیسیون محترم مبتكرات سواد مطابق اصل است، معاون اداری ریاست مجلس شورای ملی.
بلا تکلیف مانند. [امضاء]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

حمایت از احکام علمای اعلام و جلوگیری

از مفاسد و عقاید خلاف دین اسلام.

الزطرف من الآلام والمسلمين حاميهم أبو الحسن محمد بن أبي البرندى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

[illegible][illegible]

سند شماره ۸۸

تاریخ سند : ۱۳۰۱ ش

از طرف حجة الاسلام والمسلمين حاجي شيخ ابوالحسن مجتهد النجفي المرندي

بسم الله الرحمن الرحيم

مقصود از تشکیل مجلس شورای ملی رفع ظلم و تعدیات حکام و ولات ایالات و اجرای احکام شرعیه و اعتلای (۱) کلمه حقّه اسلام و انهدام شهوات نفسانی و تصفیه حقوق مسلمانان در اواسر و نواهی (۲) شرعیه و انتظامات کلیه است، چه باعث شد که امنای دولت و وکلای ملت از هر کناری لطمه به اسلام دیدند و از هر گوشه نغمه‌ای (۳) شنیدند که رخنه‌ها در دین میکنند و گاهی ولی عصر اسام زبان ارواحناده را در عداد مسائل موهومه گذاشته و گاهی مخالفین شریعت، آیه مبارکه حجاب را به وضع مخصوصی که مهیج و مشهی باشد تفسیر (۴) نمودند و شیرازه هزار و سیصد ساله دین مبین احمدی (ص و سلم) را به بیانات اراجیفه و مکاتیب کاذبه عنقریب بطوری از میان می‌برند که باید به (۵) اسلام گفت السلام.

۱ - متن : اعلیٰ

۳ - متن : نعمة

• - متن : پر

۲ - متن : نواحی

٤ - متن : تفصیل

اول سرتبه داستان آزادی و حریت بیان و بنان را پیش کشیدند که هر کس هر چه بخواهد بگوید و هر چه بخواهد بنویسد، اکنون که کار باین مقاسد^(۱) و شنای رسید، حضرات علمای اعلام و حجج اسلام شیدانته امثالهم^(۲) حاضرین در مسجد جامع دارالخلافت و غیره به نظر دور بین المؤمنین نظر بنورالله، نتایج آنرا مشهود داشته، تکذیب تشکیل این مراتب را می نمایند، علیهذا نظریه مدلول خبر شریف عن محمد ابن القاسم بن العلاء عن عبدالعزیز بن مسلم عن الرضا فی حدیث طویل قال (ع) : ان الله لم يقبض^(۳) نبیه حتی اكمل له الدین و انزل علیه القرآن فیه تبیان كل شیء بین فیه^(۴) الحلال والحرام والحدود والاحکام و جمیع ما یحتاج الناس الیه فقال عز وجل ما فرطنا فی الكتاب من شیء^(۵) و انزل علیه فی حجة الوداع و هی آخر عمره «الیوم اکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دیناً» و اسرأله من تمام الدین الی ان قال و ماترك شیئاً یحتاج الیه الامة الا یبینه فمن زعم^(۶) ان الله لم یكمل دینه فقد رد کتاب الله فهو کافر. و بمنطوق صریح مقبوله عمر بن حنظلة ان الصادق (ع) قال فلینظر من كان منکم قد روی حدیثنا و نظر فی حلالنا و حرامنا و عرف احکامنا فیرضوه حکماً فانی قد جعلته حاکماً فاذا حکم بحکمنا فلم یقبل منه فانما استخف بحکم الله و علینا رد و الراد علینا راد علی الله و هو علی حد الشرک^(۷) بالله، و به موجب نبوی شریف (ص) : لولا العلماء لدرست الاحکام الشرعیة و انه حجت^(۸) الآثار النبویه - الیوم برقاطبه مسلمین ذکوراً و اناثاً، جانا و مالا، یداً و لساناً اعانت و حمایت از احکام حجج اسلام و ناصران دین مبین احمدی (ص) حاضرین در مسجد جامع و غیره واجب و لازم و رد احکامشان موجب کفر و ارتداد است. و السلام علی من اتبع الهدی، حرره باملاء الاحقر خادم الشریعه، ابوالحسن النجفی المرنندی ۱۳۴۱/۴/۱

مطبعه طهران

محل اسضاء وزارت معارف و اوقاف

۲ - متن : امثالهم

۴ - متن : فیه

۶ - متن : شرکه

۸ - متن : آثار

۱ - متن : مفاسه

۳ - متن : یقبز

۵ - متن : دغم

۷ - متن : انه حجت

۸۹

نامه‌ای به خط مرحوم آیت‌الله مدرس در معذرت‌خواهی خطاب به معتمدالممالک.

بسم الله الرحمن الرحيم
 خدمت آقاى معتمدالممالک
 زحمت داده اول شب
 مانعی را
 در معذرت می‌خواهم
 به آیت‌الله مدرس
 ۱۳۴۱
 مدرس

سند شماره ۸۹

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۱/۲۳ ش

بسم الله الرحمن الرحيم

خدمت آقاى معتمدالممالک زحمت داده اول شب را مانعی را داد شاید دیر شود
 معذرت می‌خواهم.

یوم یکشنبه ۲۶ شهر رمضان ۱۳۴۱ مدرس

۹۰

در جلسه ۲۵۵، به تاریخ سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۲ میرزا علی کازرونی نماینده بوشهر در مجلس سؤالی در مورد جزایر خلیج فارس مخصوصاً ابوسوسی و بحرین از دولت وقت (مستوفی الممالک) می‌نماید، و در ضمن بیانات خود اظهار می‌دارد «در ۴۵ سال قبل در سر این جزیره مشاجرہ فیما بین دولت ایران و عثمانی واقع شد که عثمانی‌ها ادعای موهومی مینمودند بالاخره کار به حکمیت منجر و در برلن مجمعی از نمایندگان دول [که] فرانسه و انگلیس هم در آنجا حضور داشتند تشکیل و در این موضوع دقت شد، بالاخره مجمع رأی داد که جزیره بحرین متعلق به ایران است؛ منتهی دولت انگلیس اظهار کرد، مادام که دولت ایران چهار کشتی در خلیج فارس ندارد، من حفاظت جزیره مزبور را عهده دار می‌شوم، حالا ما از چهار کشتی بیشتر بلکه پنج، شش کشتی داریم و محتاج به حفاظت دیگران نیست، بنده خواستم از هیئت دولت سؤال کنم آیا راجع به جزیره بحرین یعنی جزیره گوهر چه اقدامی کرده‌اند؟» (۱).

و متعاقب آن یعنی ۵ روز بعد از این تاریخ و در جلسه ۲۵۸ علنی در تاریخ ۲۵ حمل ۱۳۰۲ پیشنهادی از طرف همین نماینده و عده‌ای دیگر از نمایندگان، از جمله آقای مدرس تقدیم مجلس میشود، که پس از قرائت برای بحث و بررسی به کمیسیون تجدید نظر در انتخابات فرستاده میشود ولی تا آخر دوره ۴ و با وجود چندین بار تذکر از سوی آقای کازرونی و سایر نمایندگان اعضاء کننده طرح پیشنهادی، این مسئله مسکوت مانده است (۲).

سند شماره ۹۰

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۱/۲۵ ش

سواد طرح قانونی آقای کازرونی

نمره	مورخه	برج	۱۳
که منضمّاً بمراسله مورخه	نمره	ارسال میشود	

نظر به اینکه در ادوار گذشته به واسطه غفلت حکام و فقدان وسائل لازمه اهالی بحرین

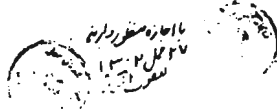
۱ - مذاکرات مجلس شورای ملی دوره ۴، ج ۳، ص: ۱۸۴۸.

۲ - مذاکرات مجلس شورای ملی دوره ۴، ج ۳، ص: ۱۸۴۸ و ۱۸۵۶.

۹۱

نامه‌ای به امضای حاج شیخ اسدالله محلاتی (نماینده محلات و خمین و کمره) خطاب به رئیس مجلس، مبنی بر تقاضای مرخصی برای آیت‌الله مدرس به دلیل بیماری.

مقام بنیاد ممبر و اساتید
 قریب به ده سال که در این مدرسه
 این تالیف که از حضرت میرزا ابوالحسن
 و کتبه اطلاع دلم که که بنابر زنده
 باقی دلم و کتبه که
 تاریخ شنبه سلخ شعبان ۱۳۰۲

سند شماره ۹۱

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۱/۲۷ ش

مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی دامت شوکه
 آقای مدرس به واسطه کسالت و تبی که عارض گشته و تب ایشان قطع نگشته از
 حضور در جلسه امروز عذر خواسته‌اند و به حقیر اطلاع داده‌اند که به عرض رسانیده و مرخصی
 به ایشان داده شود.
 احقر شیخ اسدالله محلاتی
 تاریخ سه شنبه سلخ شعبان ۱۳۰۲

[در حاشیه]

با اجازه منظور دارند ۱۷ حمل ۱۳۰۲ یعقوب الموسوی

۹۲ - ۹۳

سند شماره ۹۲ پیشنهاد آیت الله مدرس است در ماده ششم لایحه امتیاز نفت که در جلسه ۲۷۵ سه شنبه اول جوزاء ۱۳۰۲ مطرح بوده و برای بررسی به کمیسیون شور در لایحه امتیاز نفت رفته است.

اصل ماده ششم لایحه امتیاز نفت چنین است :
ماده ششم - پس از مذاکره با صاحب امتیاز، دولت مدت این امتیاز را صریحاً تعیین خواهد نمود، حداقل مدت مزبور چهل و حداکثر آن پنجاه سال خواهد بود. (۱)
همچنین سند شماره ۹۳ اصلاحات پیشنهادی تعدادی از نمایندگان مجلس در لایحه امتیاز نفت است.

سند شماره ۹۲

تاریخ سند : ۱۳۰۲/۳/۱ ش

مجلس شورای ملی

سواد یک فقره پیشنهاد آقای مدرس راجع به ماده ششم امتیاز نفت که در جلسه اول جوزا /۱ در موقع دوم قابل توجه شده است.

نمره	مورخه	برج	۱۳
که منضمّاً به مراسله مورخه	نمره	ارسال میشود	

پیشنهاد می کنم که نوشته شود ماده ششم - پس از مذاکره با صاحب امتیاز، دولت مدت این امتیاز را به مجلس پیشنهاد خواهد کرد. امضاء مدرس

[در حاشیه]

سواد مطابق با اصل است [محل امضاء]
کمیسیون محترم شور در لایحه امتیاز نفت
معاون اداری ریاست مجلس شورای ملی [محل امضاء]

سند شماره ۹۳

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۳/۵ ش

مجلس شورای ملی مورخه شهر سنه ۱۳۲

اصلاحات پیشنهادی آقایان نمایندگان راجع به ماده پانزدهم لایحه امتیاز نفت که در جلسه ۳ جوزا ۱۳۰۲ در موقع شور ثانی تسلیم و به کمیسیون ارجاع شده است.

پیشنهاد می‌کنم که بعد از لفظ تصفیه شده اضافه شود و تصفیه نشده (مدرس)

در ماده ۱۵ بنده پیشنهاد می‌کنم نوشته شود مقدار نفت تصفیه شده و بنزین برای مصارف ایران به قیمتی که حقیقتاً تمام میشود بعلاوه صدی پنج از صاحب امتیاز خریداری شود (فتح الله).

بنده پیشنهاد می‌کنم که سطر چهارم ماده (۱۵) بترتیب ذیل اصلاح شود.

دولت و ساکنین ایران حق خواهند داشت که مقدار نفت تصفیه شده و بنزین و قیر و موم و نفت خامی که برای استعمال و مصرف داخله لازم است. (مساوات)

بنده پیشنهاد می‌کنم مادامیکه سرمایه کمپانی مستهلک نشده علاوه بر آن قیمتی که تمام می‌شود برای استعمال و مصرف باید بفروشد و بعد از استهلاك سرمایه علاوه صدی شش خواهد فروخت. سید فاضل کاشانی

بنده پیشنهاد می‌کنم در ماده ۱۵ لایحه امتیاز نفت بعد از عبارت (در ایران تحصیل می‌شود) مزید شود (لا اقل) کیخسرو.

حائری‌زاده پیشنهاد می‌کند ماده ۱۵ به عبارت ذیل نوشته شود:

(۱۵) دولت باید در امتیازنامه قید کند که (صاحب امتیاز متعهد است که تمام نفت و سایر مواد حاصله را برای احتیاجات دولت و اتباع ایران تخصیص دهد فقط آنچه اضافه داشته باشد میتواند حمل به خارج نماید) صاحب امتیاز متعهد شود که همیشه نفت را به قیمت بازار دنیا بعد از کسر مخارج حمل فقط (از محل استخراج تا محل فروش بازار دنیا) نفت را در مراکز استخراج بفروش برساند.

این بنده پیشنهاد مینمایم که بعد از جمله (مقدار نفت تصفیه شده و بنزین) «و سایر مواد مستخرجه» اضافه شود (سدیدالملک)

بنده پیشنهاد می‌کنم که ماده ۱۰ اینطور نوشته شود (۱) بجای نفت و بنزین نوشته شود کلیه سواد نفتی (۲) از بابت سرمایه سالی صدی ۶ محسوب شود (۳) ربح سرمایه صدی پنج محسوب شود. کازرونی

چون عبارت سطر هفتم ماده پانزدهم تا اندازه تأسیس نوشته شده، پیشنهاد می‌کنم باین ترتیب اصلاح شود، قیمت حقیقی هر چلیک نفت، خارج قسمت مبالغ ذیل خواهد بود، به‌عده چلیکهای استخراج شده که عبارت است از اول و دوم الی آخر... (محمدحسین)

بنده پیشنهاد می‌کنم در سطر چهارم ماده ۱۰ نوشته شود ساکنین ایران حق خواهند داشت که مقدار نفت و بنزین و سایر مواد نفتی که برای استعمال و مصرف داخله لازم دارند. (حسن‌الحسینی‌الکاشانی)

حائری‌زاده پیشنهاد می‌کند تبصره ذیل ضمیمه ماده ۱۰ پیشنهادی سابق شود،

تبصره — تمام عملیات نفتی از تصفیه و غیره باید در ایران باشد.

پیشنهاد می‌کنم در ماده پانزدهم عوض جمله (مقدار نفت تصفیه شده و بنزین که برای استعمال و مصرف داخله لازم است) جمله ذیل نوشته شود (مقدار نفت تصفیه شده و نفت تصفیه نشده و بنزین و سایر مواد معدنی از قبیل قیر و موم و بستفرعات آنها که برای استعمال و مصرف داخله لازم است) وکیل‌الملک

این بنده پیشنهاد مینمایم که در جمله به قیمتی که حقیقه تمام میشود (عبارت بعلاوه صدی ده) تبدیل شود (بعلاوه صدی شش) الی آخر... سدیدالملک

بنده پیشنهاد می‌کنم که بعد از جمله دولت و ساکنین ایران حق خواهند داشت که مقدار نفت تصفیه شده (جمله و تصفیه نشده) و سایر مواد نفتی قید شود. محمد دانش

بنده پیشنهاد می‌کنم که قسمت اولی از ماده ۱۰ این قسم اصلاح شود، دولت و ساکنین ایران حق خواهند داشت که مقدار نفت تصفیه شده و تصفیه نشده و تمام مواد نفتی (قیر و موم معدنی و گاز طبیعی و غیره) که برای استعمال و مصارف داخله ایران لازم است الی آخر... و نیز در آخر ماده راجع به مخارج در فقره ۴ این قسم اصلاح شود، استهلاك سرمایه مصروفه برای احداث کارخانجات و ملزوماتی که در معرض استعمال برای تحصیل نفت و تصفیه و فروش در ایران صرف شده تا وقتی که سرمایه مصروفه بالغ بر صدی صد شود. (شیخ‌اسدالله)

[در حاشیه]

سواد مطابق با اصل است [امضاء]

کمیسیون محترم مطالعه در لایحه امتیاز نفت شمال.

۵ جوزا ۱۳۰۲ معاون اداری ریاست مجلس شورای ملی [امضاء]

بسم الله الرحمن الرحیم
اینجانب به موجب این سند
در تاریخ ۱۳۰۲/۵/۱۵
مجلس شورای ملی
سواد مطابقت با اصل است
کمیسیون محترم مطالعه در لایحه امتیاز نفت شمال
۵ جوزا ۱۳۰۲ معاون اداری ریاست مجلس شورای ملی
[امضاء]

مجلس شورای ملی
سواد مطابقت با اصل است
کمیسیون محترم مطالعه در لایحه امتیاز نفت شمال
۵ جوزا ۱۳۰۲ معاون اداری ریاست مجلس شورای ملی
[امضاء]

۹۷ - ۹۴

آیت‌الله مدرس در جلسه روز شنبه ۱۹ جوزا ۱۳۰۲ دولت مستوفی‌الممالک را در رویه سیاست خارجی استیضاح نمود و در جلسه ۲۱ جوزا در بیانات مفصلی موقع را برای حکومت مستوفی مقتضی ندانسته دلایل کلی بر استیضاح خود برشمرد، ذکاء‌الملک فروغی وزیر خارجه هم جواب مفصلی به بیانات مدرس داد، و سپس مستوفی‌الممالک نطق معروف خود را نموده، به قهر همراه کابینه مجلس را ترک و استعفا داد.

چهارسند زیر متن استیضاح مدرس، نامه مجلس به رئیس‌الوزراء، برگه رأی مخالف و موافق نمایندگان در جلسه ۲۱ جوزا و نامه مستوفی‌الممالک به مؤتمن‌الملک است، در مورد آمادگی دولت برای حضور در جلسه علنی و جواب دادن به نمایندگان. برگه استیضاح به خط و امضای مرحوم مدرس و نامه ریاست وزراء به امضاء مستوفی‌الممالک است. (۱)

بسم الله الرحمن الرحيم

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی

اینجانب از رویه دولت در سیاست خارجی

استیضاح دارم. ۱۳۰۲/۳/۱۹

سند شماره ۹۴

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۳/۱۹ ش

مدرس

۱۳۰۲

در جلسه صبح ۱۹ جوزا

قرائت شد

بسم الله الرحمن الرحيم

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه

اینجانب از رویه دولت در سیاست خارجی استیضاح دارم. فی ۲۳ شهر شوال ۱۳۴۱.

مدرس

[در حاشیه]

در جلسه صبح شنبه ۱۹ جوزا ۱۳۰۲ قرائت شد.

۱ - مجله مذاکرات مجلس، ج ۲، ج ۳ ص ۱۹۹۹ - ۱۹۸۱.

و عاقلی، باقر، روز شمار تاریخ ایران ج ۱ ص ۱۷۵.

اسم نویسنده و تاریخ ۱/۴/۱۹	 مجلس شورای ملی اداره ... تاریخ ارسال ۱۹ برج جوزا ۱۳۰۲	نمبر کتاب ثبت ۲۰۳۷۳
اسم پاک نویس کننده و تاریخ ۱۲/۱۹/۱۹		کارتین ۱۶
تاریخ امضای پاک نویس ۱/۴/۱۹		نمبره های قبل ... عده ضامم

قیود مهمه :
 عنوان کاغذ ریاست محترم وزارت عظام دامت شوکتهم
 لف چه مراسله بتوسط که
 مقصد و عنوان پاکت
 تاریخ ارسال ۱۹ برج جوزا ۱۳۰۲
 در پیشتر راجع به رویه هیئت محترم دولت در سیاست خارجی استیضاحی نموده اند
 که مواد آن ارسال می شود و در جلسه امروز مذاکره و قرار شد در جلسه فردا (۲۰ جوزا)
 عصر، هیئت محترم دولت در مجلس شورای ملی حضور به هم رسانند تا قرار روز استیضاح
 داده شود. ب

سند شماره ۹۵

تاریخ سند : ۱۳۰۲/۳/۱۹

اسم نویسنده و تاریخ ۲/۳/۱۹
اسم پاک نویس کننده و تاریخ ۲/۳/۱۹
تاریخ امضای پاک نویس ۲/۳/۱۹

مجلس شورای ملی
 اداره ...
 دائرة ...

نمبره کتاب ثبت ۲۰۴۷۱
کارتین ۱۶ دوسیه ۱۴
نمبره های قبل عده ضامم

تاریخ ارسال ۱۹ برج جوزا ۱۳۰۲

قیود مهمه : لف چه مراسله بتوسط که

عنوان کاغذ ریاست محترم وزرای عظام دامت شوکتهم مقصد و عنوان پاکت
 آقای مدرس راجع به رویه هیئت محترم دولت در سیاست خارجی استیضاحی نموده اند
 که مواد آن ارسال می شود و در جلسه امروز مذاکره و قرار شد در جلسه فردا (۲۰ جوزا)
 عصر، هیئت محترم دولت در مجلس شورای ملی حضور به هم رسانند تا قرار روز استیضاح
 داده شود. ب

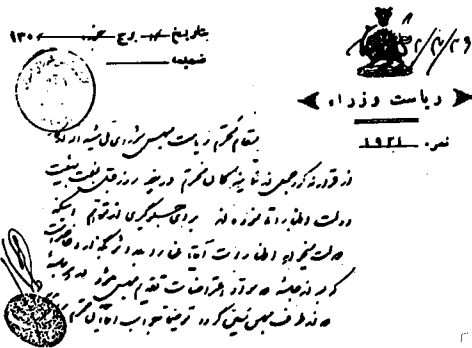
رئیس مجلس شورای ملی

[illegible]

تاریخ سند : ۱۳۰۲/۳/۲۱ ش

دستور جلسه ۲۱ جوزا ۱۳۰۱ قبل از ظهر
راجع به استيضاح در موضوع رویه دولت در سیاست خارجی

مخالف		موافق با دولت	
در کلیات یا مواد	محل امضاء	در کلیات یا مواد	محل امضاء
مدرس		در تمام موضوع موافقت	سایمان محسن
حاجری زاده		ایضاً	اقبال السلطان
نصرت الدوله		ایضاً	محمد صادق طباطبائی
داور		ایضاً	م. ع. کازرونی
ملک الشعراء			
یعقوب الموسوی در تمام موضوعات			
سلطان العلماء طباطبائی			

سند شماره ۹۷

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۳/۱۲ ش

بتاریخ ۱۴ برج جوزا ۱۳۰۲

ضمیمه

(ریاست وزراء)

نمره ۱۹۲۱

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه

از قرار مذکور جمعی از نمایندگان محترم در چند روز قبل نسبت به هیئت دولت
اظهاراتی نموده اند، برای جلوگیری از توهم اینکه دولت می خواهد اظهارات آقایان را بلااثر
بگذارد، حاضر است که بعد از جلسه که موافقت می شود در هر جلسه ای
که از طرف مجلس معین گردد توضیحاً جواب آقایان بدهند. (ریاست وزراء)

[امضاء] حسن مستوفی الممالک

۹۸-۱۰۰

سند شماره ۹۸ سوادنامه یک شاکی است به ریاست دادگاه بدایت و سند شماره ۹۹ نامه رئیس دادگاه بدایت است به وزارت عدلیه مبنی بر اینکه چون موضوع شکایت قبلاً سابقه نداشته از مجلس کسب تکلیف شود.

سند شماره ۱۰۰ جواب آیت الله مدرس رئیس کمیسیون عدلیه مجلس، در باره نامه های فوق است.

سند شماره ۹۸

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۱/۲۶ ش

وزارت عدلیه

سواد شکایت آقای آقا سید حسن سبط الشیخ

مورخه ۱۳

نمره

مقام محترم ریاست پارکه بدایت

در شماره (۱۰۲) قانون و شماره (۱۶۵) ستاره ایران که منظم عرض حال میباشد از طرف آقای قوام السلطنه یک مکتوب جعلی که مشعر بود بر اینکه اینجانب در مقابل تهدید، مطالبه وجهی ناسرورع از ایشان نموده ام، درج شده بود نظر به اینکه این مطلب عاری از حقیقت و مقرون به کذب است و درج باید نیز صریحاً ایشان را تکذیب نموده ام و چون مشارالیه بوسیله نشر مکتوب جعلی یک نوع لطمه به شرافت من وارد آورده لذا به وسیله این عریضه درخواست تعقیب ایشان را از مجاری قانونی مینماید و از طرف دیگر چون قوام السلطنه مرتکب مکتوب جعلی شده است، از این راه نیز تعقیب مشارالیه را به عنوان اینکه مرتکب خیانت شده است خواستارم البته آن اداره محترمه برای حفظ انتظامات عمومی و حیانت حیثیات و شرافت یک نفر آدم شرافتمند، مشارالیه را به فوریت به محکمه صالحه جلب خواهند فرمود.

سبط الشیخ زاده حسن الموسوی

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۲/۲۱ ش

نمبره ۳۳۷۱

آقا سید حسن سبط الشیخ عریضه شکایتی از آقای قوام الدوله به پارکه بدایت تقدیم داشته که نظر به اصل ۱۲ قانون اساسی سواد آن لفاً تقدیم میگردد، چون این قضایا تاکنون سابقه در پارکه نداشته است در صورت انطباق مورد با اصل مذکوره قانون اساسی مقرر نمائید از طرف آن مقام منیع به مجلس شورا اطلاع داده و در صورت عدم انطباق، از آن مقام منیع به پارکه بدایت جواب داده شود تا پارکه بدایت مستقیماً اقدام نماید، امر امر مبارک است.

رجل مهر و امضاء پارکه بدایت [امضاء]

 حذو وزارت عدلیہ
 سواد
 مورخہ ۳۰ جون ۱۹۴۷ء
 نمبر ۲۷۱

[illegible]

سند شماره ۱۰۰

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۴/۲۲ ش

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی دامت شوکة
سواد مراسله سبط الشیخ که از پارکه بدایت به وزارت عدلیه ارسال و از آن وزارتخانه
به مقام ریاست مجلس شورای ملی برای کسب تکلیف فرستاده شده، در کمیسیون عدلیه قرائت
گردید، چون این امر به هیچ وجه مربوط به کمیسیون عدلیه نبود لهذا اوراق مزبوره عودت
داده شد. مدرس

[در حاشیه]

۱۳ جوزا ۱۳۰۲

ملاحظه شد.

ملاحظه فرمودند ضبط شود ۱۶ / جوزا / ۲

تعمیم یافت بهر مدرسه و دبیرستان
از این امر معلوم می شود که در این وزارت
در این زمان به تمام مدارس و دبیرستانها
(در این زمان که در این وزارت بود) چون این امر بهر مدرسه و دبیرستان
بمهرین مدرسه بود لهذا اوراق مزبوره عودت داده شد

مدیر کل و کتبه بهر مدرسه
۱۳ جوزا ۱۳۰۲

۱۰۳-۱۰۱

سند شماره ۱۰۱ تلگرافی است از سبزوار و از جانب حاج میرزا حسین سبزواری، در رابطه با انتخاب علماء طراز اول و سند شماره ۱۰۲، دستور نوشتن عنوان نامه است، از جانب آقا سید یعقوب انوار و سند شماره ۱۰۳ جواب مجلس به تلگراف مزبور می باشد.

سند شماره ۱۰۱

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۴/۲۲ ش

عرایض نمره ۳

(ورود به دفتر مجلس شورای ملی)

۳/۲۶/سرطان

۵۸۵۸

۱۳۰۲/سرطان/۲۶

سنه ۱۳۰۲

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب ۷۲

از سبزوار	نمره قبض ۲۳۹۱	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به ط	نمره تلگراف ۲۵۸	۱۷۹	۲۲		۲۲ سرطان	والی

توسط سرکار شریعتمدار اشرف والاشاهزاده شیخ الرئیس و جناب مستطاب اجل آقای رئیس التجار، نمایندگان محترم مجلس شورای، چون که قوانین موضوعه مجلس شورا باید برخلاف قوانین شرعیه و احکام الهی نباشد و به همین جهت در قانون اساسی مقرر شده که پنج نفر از علماء اعلام به جهت نظارت تعیین شود که برخلاف شریعت مطهره قانونی وضع نشود، متأسفانه در ادوار سابقه از این، موضوع تعقیب نشده و به واسطه عدم رعایت همین ماده شریفه بسیاری از قوانین موضوعه راجع به امور حقوقی و قضایی به هیچ وجه موافقت با شریعت مقدسه ندارد، در این موقع که از طرف حجج اسلام عتبات عالیات بیست نفر از علماء اعلام تعیین، پنج نفر از آنها را مجلس مقدس انتخاب نماید، از عموم نمایندگان محترم که حافظ قوانین

حسین علوی

[در حاشیه]

٢٦ سرطان ١٣٠٢ - يعقوب الموسوي

[illegible]

سند-شماره ۱۰۲

تاریخ سند : بی تاریخ

جواب آقای حاجی میرزا حسین سبزواری که کمیسیون دستور داده بود جواب محترمانه نوشته شود. عنوان حجة الاسلام نوشته شود.

یعقوب الموسوی

[در حاشیه]

منوط به اجازه است.

تجدید شود.

اطاعت شد.

جواب لایطریق حضرت زین العابدین
که مکسود دستور داده بود
جواب محترمانه نوشته شود
عنوان حجة الاسلام نوشته شود
یعقوب الموسوی

نموده شد

تکمیل کرد
۱۵/۵/۱۳۰۲

اسم نویسنده و تاریخ	نمبر کتاب ثبت
اسم پانویس کننده و تاریخ	کارتن
تاریخ امضای پانویس	نمبرهای قبل

تاریخ ارسال: ۱۳۰۲/۵/۲
 لف چه مراسله بتوسط که
 مقصد و عنوان پاکت
 عنوان کاغذ
 سید مرتضی میرزا حسین میرزا حسن میرزا حسن میرزا حسن میرزا حسن
 راجع به: طراز اول اقامات
 پانویس: رضا قلی

سند شماره ۱۰۳

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۵/۲ ش

اسم نویسنده	رضا قلی
اسم	۱۳۰۲
اسم پانویس کننده	رضا قلی
اسم	۱۳۰۲
تاریخ و امضای پانویس	

مجلس شورای ملی
 اداره ... دائرة ...

نمبر کتاب ثبت	۵۸۵۸
کارتن	۸۳
نمبرهای قبل	عده ضامم
ندارد	

تاریخ ارسال ۲ برج اسد ۱۳۰۲

لف چه مراسله بتوسط که

مقصد و عنوان پاکت

قیود مهمه:

عنوان کاغذ

نمبر ۳

جناب مستطاب حجة الاسلام آقای حاج میرزا حسین دامت
 تلگراف شریف واصل، مجلس مقدس شورای ملی مشغول اقدامات لازمه قانونی است.
 طوسی

اضافه فرمودند راجع به لایحه آقایان طراز اول اقدامات شده است پاره‌ای نواقص دارد

انشاء الله بزودی در مجلس مطرح خواهد شد

طوسی

نامه مجلس به هیئت متحده علمیه طلاب، در جواب تلگراف آنها در مورد اجرای مفاد

قانون اساسی

قریب ارسال ۱۳۰۰
 قریب ارسال ۱۳۰۰
 قریب ارسال ۱۳۰۰
 قریب ارسال ۱۳۰۰

اینست که در حق تعالی
و در حق تعالی

سند شمار ۵ ۱۰۴

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۴/۲۶ ش

مجلس شورای ملی
اداره ... دائره ...

نمره کتاب ثبت ۵۷۰۴
کارتن ۸۳ دوسیه ۱
نمره های قبل _____ عده ضمائم ندارد

تاریخ ارسال ۲۶ سرطان ۱۳۰۲

قیدود مهمه کتبی لی چه مراسله بتوسط که برای مخابره خدمت آقای مدرس ارسال شود

عنوان کاغذ اصفهان در جواب تلگراف نمبر ۵۲۱ مقصد و عنوان یا کت،

نمبره ۲

هیئت محترمه متحده علمیه طلاب، تلگراف آقایان محترم واصل، البتہ مجلس مقدس

شورای ملی در اجرای مواد قانون اساسی ساعی و رضایت خاطر آقایان در انجام این مقصود

قریباً به عمل خواهد آمد.

ملاحظہ شدہ۔ طوسی

۱۰۵

تلگرافی از جانب اهالی اردکان به مجلس شورای ملی و آیت الله مدرس و آیت الله کاشانی، در شکایت از انتخابات و حکومت یزد.

سند شماره ۱۰۵

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۷/۲۳ ش

سنه ۱۳۰۲

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب ۱۲۰

ازاردکان	نمره قبض ۲۸۷	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	تاریخ وصول	اسم گیرنده
به ط	نمره تلگراف ۹	۲۸۱	۲۲	۱	۲۳ میزان	

مقام منیع ریاست وزراء عظام دامت شوکت، کپیبه حضرت وزارت جنگ، کپیبه حجة الاسلام حاجی آقا جمال، کپیبه آقای آقا سید حسن مدرس، کپیبه آقای حاجی شیخ محمد حسن یزدی کپیبه آقای حاجی میرزا ابوالقاسم کاشانی، کپیبه آقای مؤتمن الملک ریاست مجلس، کپیبه شفق سرخ، کپیبه گلشن، کپیبه عصر انقلاب، کپیبه آقای سلیمان میرزا، حکومت یزد موقرالملک معاون حکومت، ریاست قشون انتخاب، شهر را به زور سرنیزه گردانیده و وکلای سابق را که منظور عموم مردم بودند تحمیل بر بیچارگان نمودند. بکل نقاط اطراف مأمورهای مخصوص و افراد نظامی فرستادند متنفذین هر محلی سلطه داده با توسط آنها سلب حریت و آزادی از مردم مینمایند و هر محل که با آنها موافقت نداشتند جوان بیچاره را مقتول و قتل او را نسبت به مخالفین خود داده شرف محترمین را متهم و علناً مأمورین حکومتی و نظامی مدعی العموم را از تحقیقات محلی ممنوع داشته، اگر عرایض ما را تصدیق نمی فرمایند از حجج الاسلام یزد، ریاست مالیه، عدلیه، امنیه سایر ادارات بخواهید، متحصنین تلگرافخانه و سایر اهالی اردکان. محمدابن مهدی، محمد علی صدرالشریعه، اسماعیل ابن محمد سعید، غلام حسین، اسماعیل،

محمد میرزا، حسن باقر طباطبائی، محمد کاظم، محمد، محمد حسین، محمد اعتضاد الفضلاء، فضل الله، عبدالرسول، مهدی، محمد حسین، عبدالحسین، جواد الشریف رضی، ابوالقاسم اعتضادزاده، حسین، جمال الدین، محمد ابراهیم، علی ابوطالبی، محمد تقی، حسین، غلام حسین، مهدی الشریف، حسن، حسین علیمراد، احمد، علی، عسکر، محمد کاظم. سجع مهر (تلگرافخانه مبارکه)

[در حاشیه]

حضرت اشرف آقای مؤتمن الملک.

۲/۸/۱ بعد از خ (۱). دوره چهارم تسلیم فرمودند.

کپیہ است ضبط شود.

اداره تلگرافی دولت ملی ایران				
شماره	تاریخ	موضوع	محل	محل
۱۳۰	۱۳۰۰	۴	۴	۴

بسم الله الرحمن الرحیم
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.

اداره تلگرافی دولت ملی ایران				
شماره	تاریخ	موضوع	محل	محل
۱۳۰	۱۳۰۰	۴	۴	۴

بسم الله الرحمن الرحیم
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.
 این سند در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ صادر گردید و در تاریخ ۱۳۰۰/۸/۲ به دسترس رسید.

۱۰۶

نامه حاج شیخ جمال‌الدین اصفهانی به رئیس مجلس شورای ملی، مؤتمن‌الملک جهت سفارش اسکندر شاه و همراهان که از مهاجرین هندوستان بوده و آنها را مهمان دولت اسلامی قلمداد کرده است.

سند شماره ۱۰۶

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۱۲/۳ ش

عرایض

بسم الله الرحمن الرحيم

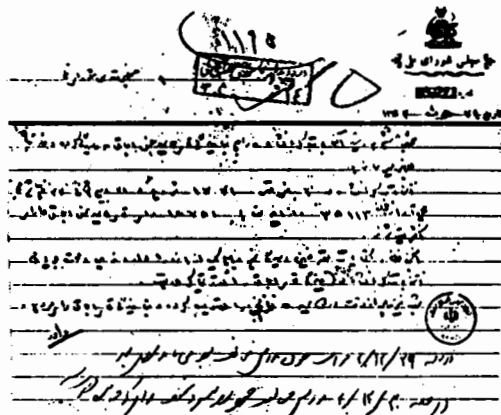
۴۰

۶۲

به عرض عالی میرساند همواره سلامتی مزاج مبارك و موفقیت کامله حضرت اجل عالی را در اصلاح امورات ودائع الهیه جلت عظمة مسئلت نموده و مینمایم ضمناً مصدع میشود ، زمانی دوستان را فراسوش فرموده، مسلم کثرت مشاغل نمی‌گذارد والا یادآوری حضرت اجل عالی معلل به علل اهل زمانه نخواهد بود و در هر صورت از توجهات مخصوصه که در استقلال مملکت در سایه اجراء احکام قرآن مجید و فرقان حمید داشته و دارید و مسموع می‌شود کمال تشکر را دارم بشرط آنکه بر اهتمامات کافیه کاملاً افزوده باشید که اسباب چشم‌روشنی اسلام و اسلامیان زائداً علی‌ما سبق شده و بشود عجالتاً زحمتی که دارم جناب اجل اسکندر شاه و سه نفر همراهان ایشان از مهاجرین هندوستان و در اینجا غریب و مهمان و وارد بر دولت علیه اسلامی که امروزه اول دولت اسلامی که دارای رئیس مجلسی است مثل حضرت اجل غائی، و باید از اینها نگاهداری فرمائید و به هر قسم صلاح بدانید از مواردیکه در نظر دارید یا در اداره، خلاصه منوط به نظر مبارك است، همین قدر بشود که ملول و افسرده نشده باشند و مورد توجهات مخصوصه حضرت اجل عالی واقع شده باشند، که آسوده باشند موجب مزید مسرت است، زیاده موجب تصدیع است. من الاحقر الحاج شیخ جمال‌الدین النجفی الاصفهانی .

۱۰۲

گزارش از شعبه ششم و تأیید جریان انتخابات
کرمانشاه و وکالت آقا سید حسن اجاق.

سند شماره ۱۰۲

تاریخ سند: ۱۳۰۲/۱۲/۲۹

نمره ۱۵ خبر از شعبه ششم به مجلس شورای ملی
تاریخ ۲۹ حوت ۱۳۴۲ ۱۴ حمل ۱۳۰۳
شعبه ششم به دوسیه انتخابات کرمانشاه راجع بنماینده آقای آقا سید حسن
اجاق، رسیدگی کرده و خلاصه آن را بعرض میرساند:
انتخابات کرمانشاه در ۳ ذیقعه ۱۳۴۱ شروع و ۲۱ ربیع الثانی ۴۲ ختم شد.
مجموع آراء حوزه ۳۵۱۱۳ و ازاین عده با ۱۶۷۵۱ رأی آقای آقا سید حسن اجاق
دارای اکثریت شدند.
انجمن نظار به شکایات معترضین رسیدگی نمود و هیچ یک از آنها را وارد ندید و صحت
جریان انتخابات کرمانشاه را تصویب و نمایندگی آقای اجاق را تصدیق کرده است.
شعبه نیز پس از دقت در دوسیه، نظر انجمن را تصویب کرده و بنماینده آقای اجاق
رأی می‌دهد.

[در حاشیه]

در جلسه ۲/۱۲/۲۹ قرائت، چون مدرس مخالف بود می‌ماند برای بعد.

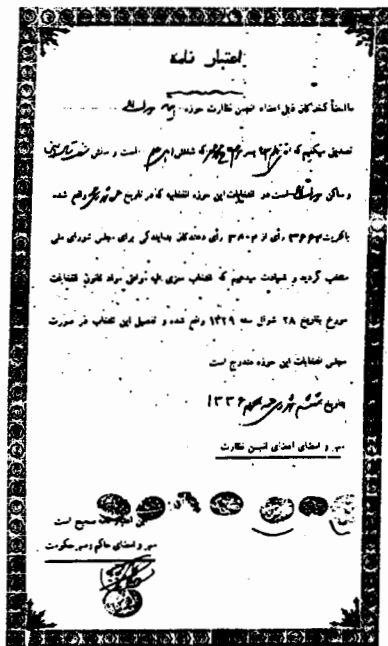
داور

در جلسه ۲/۱۲/۳۰ مدرس مخالفت خود را مسترد نمود، رأی گرفته شد، تصویب

شد.

بخش سوم:

اعتبارنامه‌های روحانیون در
دوره چهارم قانونگذاری
مجلس شورای ملی

سند شماره ۱۰۸

تاریخ سند: ۱۲۹۷/۶/۲۱ ش
۶ ذیحجه ۱۳۳۶ ق

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه دولت آباد تصدیق می کنیم که آقای ناظم العلماء پسر مرحوم حاج محمد صفر که شغلش اهل علم است و سنش شصت سال است و ساکن دولت آباد است در انتخابات این حوزه انتخابیه، که در تاریخ غره شهر ذی حجه واقع شده به اکثریت ۳۶۶ رأی از ۳۸۰ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ششم شهر ذی حجه الحرام ۱۳۳۶

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

ابوالقاسم (شیخ الاسلام) (صارم السلطان) (حبیب الله مشی نظام) (هاشم الموسوی)
(مهدی ۱۳۱۹) (عبد محمد علی ابن عبدالغفور).

این اعتبارنامه صحیح است. مهر و امضای حاکم و مهر حکومت.

محمد بختیاری (سردار بهادر)

تاریخ سند : ۱۶ ذی حجه ۱۳۳۶ ق

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه دولت آباد تصدیق می کنیم که آقای آقا اسمعیل شیخ الاسلام که شغلش اهل علم است و سنش سی و چهار سال است و ساکن دولت آباد است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ غره شهر ذی حجه ۱۳۳۶ واقع شده به اکثریت سه هزار و صد و دو رأی، از سه هزار و هشتصد و چهار رأی، رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ششم شهر ذی حجة الحرام ۱۳۳۶

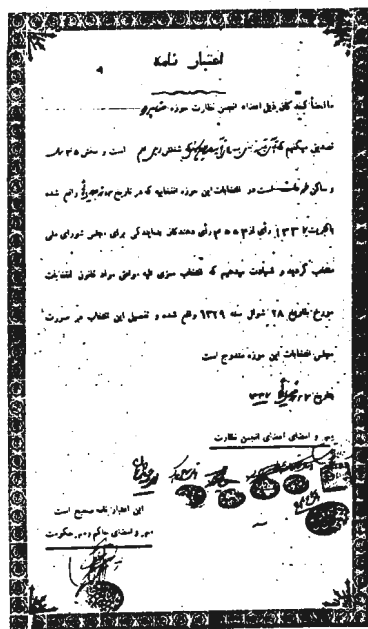
مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

(شيخ الاسلام) (صارم السلطان) (حبيب الله منشى نظام) (هاشم الموسوى) (مهدي

(١٣٠٠) عبده محمد علي ابن عبد الغفور

این اعتبارنامه صحیح است. مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

محمد بختیاری (محمد سردار بهادر)

سند شماره ۱۱۰

تاریخ سند: ۱۲۹۸/۱/۹ ش

اعتبارنامه

ما امضا کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه شاهرود تصدیق میکنیم که آقای آقا سید فاضل پسر آقای آقا سید صدرالدین کاشی که شغلش اهل علم است و سنش ۵۰ سال و ساکن طهران است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ۱۳ شهر جمادی الثانی واقع شده با اکثریت ۱۳۳۷ رأی از ۴۵۵۴ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ۲۷ شهر جمادی الثانی ۱۳۳۷

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

[مرتضی ابن علی اکبر] [امضاء ناخوانا] [مرتضی الموسوی] [امضاء ناخوانا] [ناخوانا]

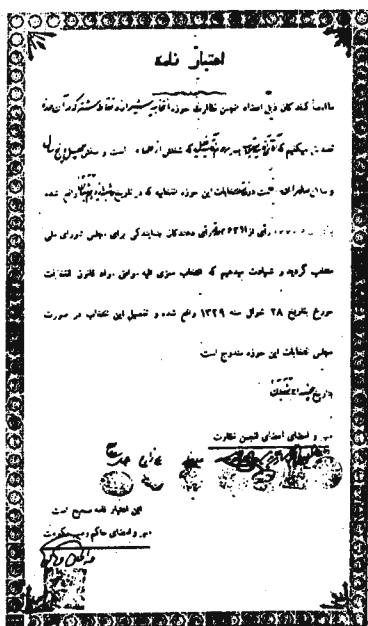
[امضاء ناخوانا] [جعفر ابن احمد الموسوی] اقل حاج علی اکبر (علی اکبر بن محمد صادق)

محمد حسین آقاجان، اقل الحاج محمد حسن (محمد حسن ابن محمد اسمعیل)

این اعتبارنامه صحیح است.

مهر و امضای حاکم و بهر حکومت

[امضاء ناخوانا] [حکومت شاهرود و بسطام]

سند شماره ۱۱۱

تاریخ سند: ۱۲۹۸/۳/۱ ش
۲۱ شعبان ۱۳۳۷ ق

اعتبارنامه

ما امضا کنندگان ذیل' اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه شیراز و نقاط مشترکه در آن حوزه تصدیق می کنیم که آقای آقا سید یعقوب پسر مرحوم آقا سید خلیل که شغلش از علماء است و سنش چهل و پنج سال و ساکن در طهران است در خاتمه انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ دوشنبه یازدهم شعبان ۱۳۳۷ واقع شده به اکثریت ۱۷۷۷۵ رأی از ۲۶۳۹۱ ورقه رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است. به تاریخ پنجشنبه ۲۱ شعبان ۱۳۳۷

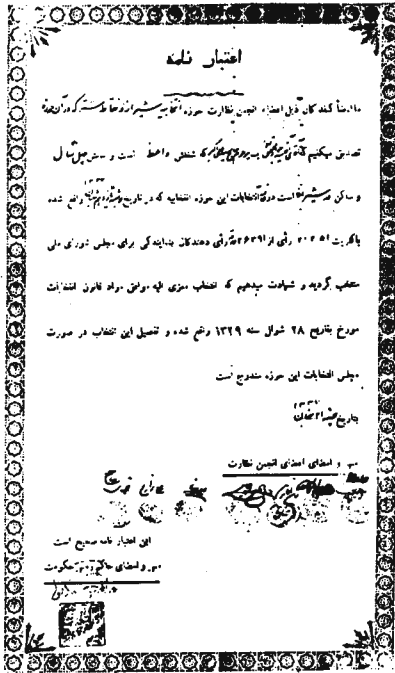
مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

[امضاء ناخوانا] (هو، رئیس العلماء) ابراهیم الموسوی (ابراهیم الموسوی) زین العابدین (مدبر السلطنه) صدرا الاسلام (صدرا الاسلام) علیرضا (ضیاء الادباء) علی زارع (محمد علی) هادی رضا محمد (محمد هادی)

این اعتبارنامه صحیح است.

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

عبدالحسین فرمانفرما (ایالت فارس و بنادر)

سند شماره ۱۱۲

تاریخ سند: ۱۲۹۸/۳/۱ ش
۲۱ شعبان ۱۳۳۷ ق

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه شیراز و نقاط مشترکه در آن حوزه تصدیق می کنیم که آقای آقا سید جواد محقق العلماء پسر مرحوم حاج سید علی اکبر که شغلش واعظ است و سنش چهل سال و ساکن در شیراز است در خاتمه انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ دوشنبه یازدهم شعبان ۱۳۲۷ واقع شده به اکثریت ۲۰۲۵۱ رأی از ۲۶۳۹۱ ورقه رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ پنجشنبه ۲۱ شعبان ۱۳۳۷

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

ابراهیم الموسوی (ابراهیم الموسوی) زین العابدین (مدبر السلطنه) صدر الاسلام (صدر الاسلام)

علیرضا (ضیاء الادباء) علی زارع (محمد علی) هادی رضا محمد (محمد هادی)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت عبدالحسین فرمانفرما (ایالت فارس و بنادر)

سند شماره ۱۱۳

تاریخ سند: ۱۰ رمضان ۱۳۳۷ ق
ش ۱۲۹۸/۳/۱۹

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه رفسنجان تصدیق می کنیم که آقای آقا محمد شریعتمدار کرمانی پسر غفران باب آقا مهدی که شغلش حکومت شرعیه است و سنش چهل و پنج سال است و ساکن کرمان است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ۲۶ شهر شعبان ۱۳۳۷ واقع شد به اکثریت ۶۵۴۳ رأی از ۶۷۵۶ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ دهم رمضان المبارک ۱۳۳۷.

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

مجدالاشراف (مجدالاشراف) (علی صدرالاسلام) نصرالله ابراهیمی (نصرالله) حسن رفسنجانی

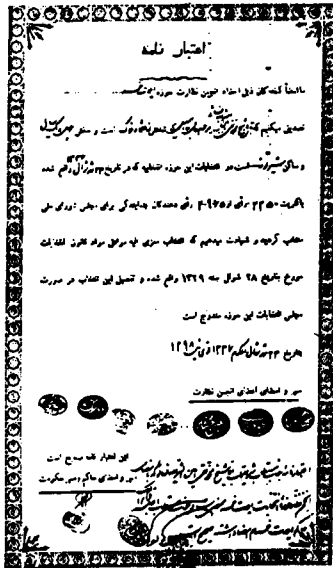
(امین الرعایا) اسدالله رفسنجانی (اسدالله رئیس اصناف) علی رفسنجانی (یا مرتضی علی)

حسن زاده (علی ابن اکبر)

این اعتبارنامه صحیح است.

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

احمد (احمد نصرت الملک) (حکومت رفسنجان)

سند شماره ۱۱۴

تاریخ سند: ۲۳ شوال ۱۳۳۷ ق
ش ۱۲۹۸/۴/۳۰

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه ایلات خمسه تصدیق می کنیم که آقای آقا شیخ محمد تقی امین الشریعه فسائی پسر مرحوم حاجی ملا اسماعیل که شغلش از علماء و ملاک است و سنش چهل و یک سال و ساکن شیراز است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ۲۳ شهر شوال ۱۳۳۷ واقع شده به اکثریت ۲۲۵۰ رأی از ۲۹۷۵ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال به سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ۲۳ شهر شوال المکرم ۱۳۳۷ قوی ثیل ۱۲۹۸

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

(سهام عشایر ۱۳۷۷) (عبدالحسین سطوت عشایر) (محمد معین عشایر) (ایارین کوهی)

(نجفقلی ۱۳۲۰) (بابا بیگ) (غلام حسین)

این اعتبارنامه صحیح است.

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت امضاء (قوام الملک)

اعتبارنامه جناب مستطاب شریعتما ب آقا شیخ محمد تقی امین الشریعه فسائی که به امضای انجمن نظارت حوزه انتخابات ایلات خمسه ممضی است و جناب مستطاب اجل قوام الملک حاکم ایلات خمسه هم امضاء داشته صحیح است فرمانفرما (هو، فرمانفرما) (ایالت فارس و بنادر)

سند شماره ۱۱۵

تاریخ سند: ۱۳ محرم ۱۳۳۸ ق
 ۱۶/۷/۱۲۹۸ ش

اعتبارنامه

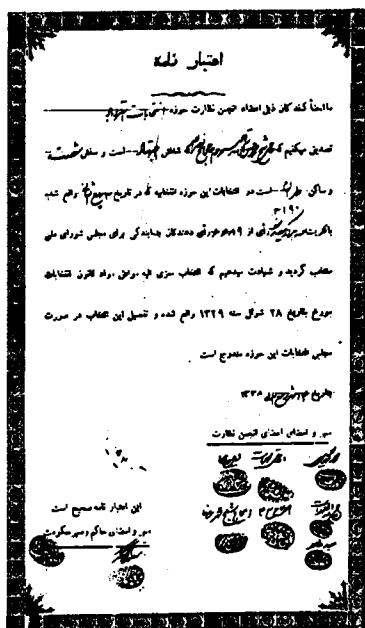
ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه شهر کرمان تصدیق می کنیم که آقای حاجی میرزا مرتضی پسر مرحوم آقا باقر مجتهد که شغلش حکومت شرعیه است و سنش ۳۷ سال و ساکن شهر کرمان است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ۳ شعبان ۱۳۳۷ واقع شده به اکثریت ۶۹۹۹ رأی از ۹۵۶۵ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزی الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ۱۳ شهر محرم ۱۳۳۸

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت، الاحقر شریعتمدار (شریعتمدار) حسن ابراهیمی (مختارالملک) شیخ الملک (شیخ الملک) لطفعلی الحسینی (لطفعلی الحسینی ۱۳۳۴) علی کوراغلی (علی کوراغلی)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت ابوالفتح الطباطبائی (ابوالفتح الطباطبائی) (ایالت کرمان و بلوچستان)

سند شماره ۱۱۶

تاریخ سند: ۱۴ ربیع الاول ۱۳۳۸ ق
ش ۱۲۹۸/۹/۱۵

اعتبارنامه

ما امضاکنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابات استرآباد تصدیق می کنیم که حاج شیخ محمد حسن استرآبادی پسر مرحوم حاجی شیخ نصرالله که شغلش اجتهاد است و سنش شصت و ساکن طهران است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ۳ ربیع الثانی واقع شده به اکثریت سه هزار یکصد نود رأی از ۶۶۸۹ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزی الیه موافق مواد قانون انتخابات به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ۱۴ شهر ربیع الثانی ۱۳۳۸

مهر و امضای اعضاء انجمن نظارت

محمد مهدی الحسینی (محمد مهدی الحسینی) الاقل محمد است (محمد بن محمد جعفر)
نظر علی (سردار اشرف قاجار) علی عبدالصمد است (علی بن عبدالصمد) اقل حاج شیخ عالی
(علی مع الحق و الحق مع علی) الحاج شیخ محمد رضا (محمد رضا ابن محمد) سید طاهر (محمد طاهر الحسینی ۱۲۹۸)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

معتمدالدوله (معتمدالدوله) (حکومت استرآباد)

سند شماره ۱۱۷

تاریخ سند: ۲۹ ربیع الاول ۱۳۳۸ ق
 ۱۲۹۸/۱۰/۱ ش

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء نظارت حوزه انتخابیه طهران و توابع شمیرانات کن و سولقان و ارنگه و رودبار و لواسانات و قصران تصدیق می کنیم که آقای آقا میرزا طاهر تنکابنی پسر مرحوم میرزا فرج اله که شغلش از سلسله جلیله علماء است و سنش پنجاه و هشت سال و ساکن طهران است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ شهرشوال و ذیقعدة و ذیحجه ۱۳۳۵ واقع شده به اکثریت ۳۲۰۶ رأی از ۱۱۸۰۳ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ۲ شهر ربیع الاول ۱۳۳۸

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

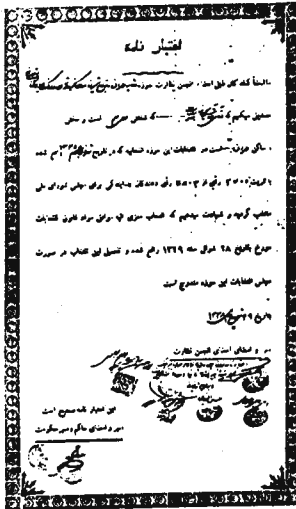
مخبر السلطنه (مخبر السلطنه)

اعتبارنامه سابقاً امضاء شده نزد مرحوم دبیرالملک بود فعلاً پیدا نشده ثانیاً امضاء شده، صحیح است ابراهیم زنجانی [ناخوانا] الاحقر علی نجم آبادی (الحق مع العلی و علی مع الحق) اقل حاجی آقا جواد (حاجی آقا ابن جواد) حسین الیزدی (الواثق بالله الغنی محمد حسین) اقل التجار محمود اصفهانی (یا محمود)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

عین السلطنه (عین السلطنه) (ایالت طهران)

سند شماره ۱۱۸

تاریخ سند: ۱۲۹۸/۱۰/۱ ش
۲۹ ربیع الاول ۱۳۳۸ ق

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه طهران و توابع شمیرانات کن و سولقان و ارزنگه و رودبار و لواسانات و قصران، تصدیق می کنیم که آقای آقا سید محمد رضا مسادات پسر که شغلش اهل علم است و سنش و ساکن طهران است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ شهر ذی حجه الحرام ۱۳۳۵ واقع شده با کثرت ۳۷۰۰ رأی از ۱۱۸۰۳ رأی دهندگان بنماینده برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ۲۹ شهر ربیع الاول ۱۳۳۸

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

اعتبارنامه سابقاً امضاء شده نزد مرحوم دبیرالملک بود، فعلاً پیدا نشده، ثانیاً [امضاء]

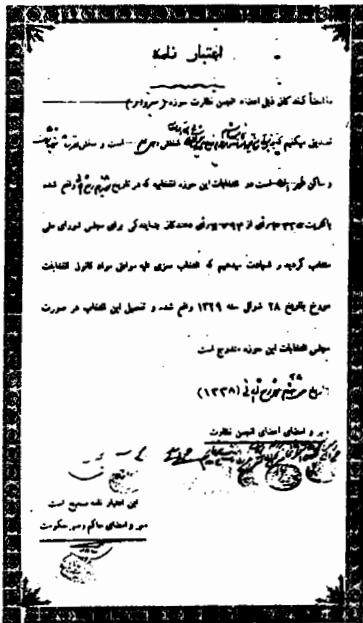
سند صحیح است. (مخبر السلطنه) (مخبر السلطنه)

ابراهیم زنجانی [ناخوانا] اقل حاج آقا جواد (حاجی آقابن جواد) الاحقر علی نجم آبادی (الحق مع علی و علی مع الحق) حسین الیزدی (محمد حسین الوائق بالله الغنی) اقل التجار محدود اصفهانی (یا محمود)

این اعتبارنامه صحیح است.

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

(عین السلطنه) (ایالت طهران)

سند شماره ۱۱۹

تاریخ سند: ۱۲۹۸/۱۰/۲۹ ش

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه سبزوار، تصدیق می کنیم که جناب مستطاب شریعتمدار آقا میرزا هاشم پسر مرحوم حاج میرزا حسن مجتهد شیبانی اعلی الله مقامه که شغلش اهل علم است و سنش تقریباً پنجاه سال و ساکن طهران است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ هجدهم ربیع الثانی واقع شده به اکثریت ۱۰۲۲۵ رأی از ۱۱۷۹۴ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ ۲۸ شهر ربیع الثانی ۱۳۳۸

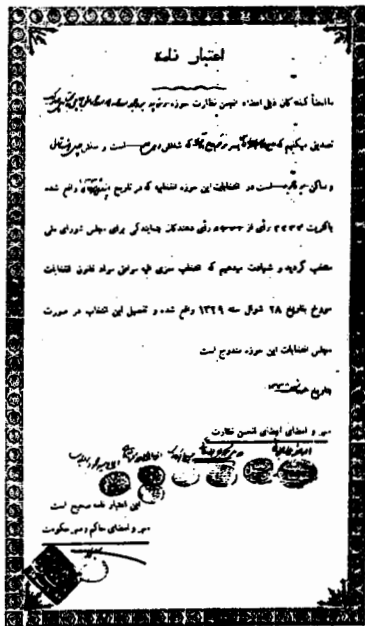
مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

رئیس انجمن نظارت انتخابات سبزوار، حسن بن حسین العلوی (حسن بن حسین العلوی)
منشی انجمن نظارت انتخابات (بقراط التولیه) منشی انجمن نظارت انتخابات سبزوار (رضا بن ابراهیم) (الوائق بالله الغنی عبده محمد علی) صحیح است حسن الحسینی (رئیس التجار)
صحیح است (محمد حسین اولیاء) صحیح است (عبدالکریم بن عباس [ناخوانا])

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

سالار (حکومت سبزوار)

سند شماره ۱۲۰

تاریخ سند: ۱۳۹۹/۳/۲۸ ش

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه بروجرد، سیلاخور بالا سیلاخور پائین، جابلق و بختیاری چهارلنگ تصدیق می کنیم که حاج علی اصغر سلطان العلماء پسر مرحوم حاج آقا مهدی که شغلش اهل علم است و سنش چهل و هشت سال و ساکن بروجرد است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ پانزدهم رمضان واقع شده به اکثریت ۲۲۳۴ رأی از ۸۶۷۱ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزیه موافق مواد قانون انتخابات مورخه به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ غره شوال ۱۳۳۸

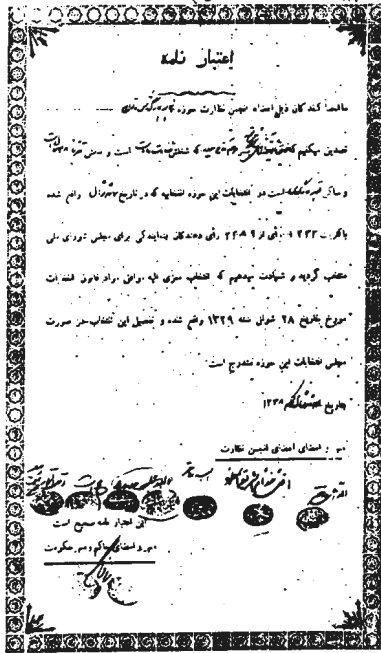
مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

لاحقر علی الطباطبائی (علی الطباطبائی) (سلطان العلماء) الاقل محمدتقی الطباطبائی
(محمدتقی الطباطبائی) حسینعلی گودرزی (حسینعلی) اقل الحاج محمدباقر اصفهانیسی
(محمدباقر) الحاج سید محمود بروجردی (محمودالحسینی)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

قوام الدوله (قوام الدوله) (ایالت بروجرد و لرستان و ولایات ثلاث)

سند شماره ۱۲۱

تاریخ سند: ۱۲۹۹/۴/۱۰ ش

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه بیجار و گروس و توابع تصدیق می کنیم که حضرت شریعتمدار آقای حاجی شیخ محمدحسن مجتهد پسر مرحوم آقا علی حیدر که شغلش قضاوت و امامت است و سنش تقریباً ۴۸ سال است و ساکن قصبه بیجار گروس است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ۷ شهر شوال واقع شده به اکثریت ۱۲۳۳ رأی از ۲۲۸۹ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزی الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

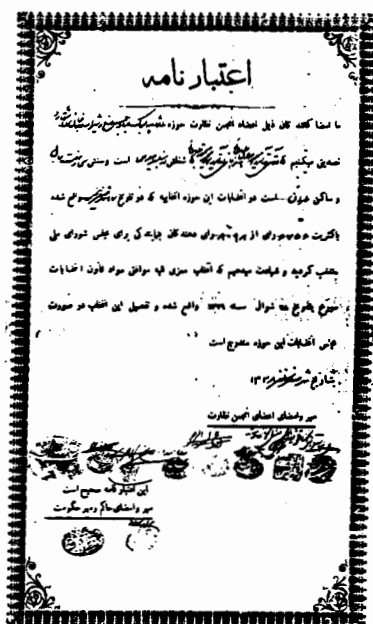
به تاریخ ۱۴ شوال المکرم ۱۳۳۸

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

الداعی الاحقر (العبد حبیب الله) اقل خدام الشریعة المطهره (الراجی علی اکبر) العبد الاحقر (عبد علی الحسینی) العبد ([ناخوانا] السلطنه) (موسی الموسوی) صحیح است (مراد علی وکیل الرعایا) صحیح است اقل التجار علی اصغر (علی اصغر)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت دیوان بیگی (دیوان بیگی) (حکومت قزوین).

سند شماره ۱۳۲

تاریخ سند: میزان ۱۲۹۹ ش

اعتبارنامه

ما اعضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه بلوک ساوجبلاغ و شهریار و برغان و اشتهارد تصدیق می کنیم که آقای آقا میرزا محمدصادق طباطبائی پسر آقای آقامیرزا سید محمد طباطبائی که شغلش از سلسله جلیله علماء است و سنش سی و هفت سال و ساکن طهران است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ۱۷ شهر صفرالخیر واقع شده به اکثریت ۶۷۵۶ رأی از ۸۰۹۸ رأی دهندگان نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ شهر صفر مظفر ۱۳۳۸

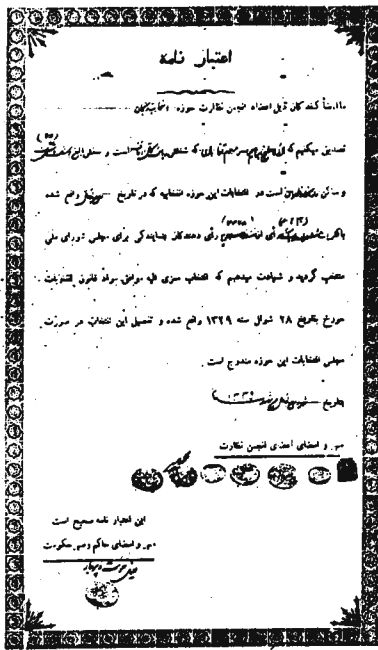
مهر و امضای اعضاء انجمن نظارت

عباسقلی رئیس انجمن (عباسقلی) قریش الحسینی منشی انجمن نظارت (قریش الحسینی) رحمت الله (رحمت الله) محمود (محمود ناصر الاسلام) معاضد السلطان (معاضد السلطان) علی افشاری (یا علی). انجمن نظارت ساوجبلاغ.

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

موفق السلطنه (موفق السلطنه) حکومت ساوجبلاغ و مضافات

سند شماره ۱۲۳

تاریخ سند: آبان ۱۲۹۹ ش
ربیع الاول ۱۳۳۹ ق

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه زنجان تصدیق می کنیم که آقای آقا شیخ ابراهیم پسر مرحوم آقا هادی که شغلش ریاست کل اوقاف است و سنش بالغ بر شصت و شش سال است و ساکن دارالخلافه طهران است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ربیع الاول واقع شده به اکثریت شش هزار و دویست و سی رأی از هفت هزار و سیصد و هفتاد و پنج رأی دهندگان به نمایندگی مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ شهر ربیع الاول من شهور ۱۳۳۹

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

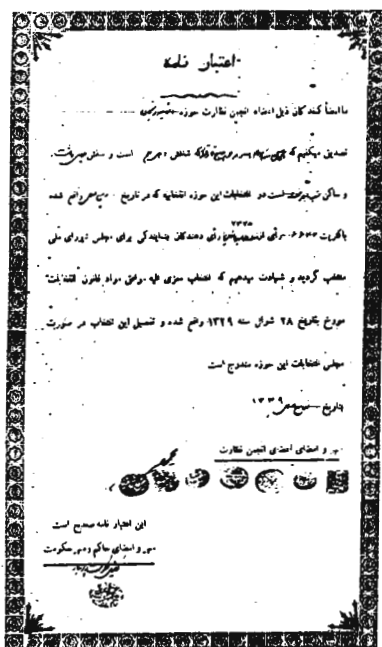
(ابوجعفر الحسینی) (یا هادی) (رضا امیر اشجع) (محمد الحسینی نقیب الاشرف)

(رجب علی) محمود (یا محمود) (علی امین الشریعه)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

کفیل حکومت دبیر دربار (حکومت خمره ۱۳۳۷)

سند شماره ۱۲۴

تاریخ سند: عرب ۱۲۹۹ ش
ربیع الاول ۱۳۳۹ ق

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه زنجان تصدیق می کنیم که حاجی شیخ علی صدرالاسلام پسر مرحوم حاج آقا رحمة الله که شغلش اهل علم است و سنش چهل و هشت و ساکن قصبه ابهر خمره است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ربیع الاول واقع شده به اکثریت ۶۶۴۲ رأی از هفت هزار و سیصد و هفتاد و پنج رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ شهر ربیع الاول ۱۳۳۹

مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

(ابوجعفر الحسینی) (یا هادی) (رضا امیراشجع) (نقیب الاشراف) (رجب علی)

محمود (یا محمود) (علی امین الشریعه)

ین اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

کفیل حکومت دبیر دربار (حکومت خمره)

سند شماره ۱۲۵

تاریخ سند: ۲۱ عقرب ۱۲۹۹ ش
۲ ربیع الثانی ۱۳۳۹ ق

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نفارت حوزه انتخابیه اصفهان، تصدیق می کنیم که حاج میرزا علی اکبر شیخ الاسلام پسر مرحوم آقای میرزا رحیم شیخ الاسلام اصفهان که شغلش اهل علم است و سنش پنجاه و سه سال و ساکن محله باغ همايون اصفهان است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ ۱۸ محرم ۱۳۳۹ واقع شده به اکثریت ۳۸۷ رأی از ۷۸۰۰ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ شنبه دوم ربیع الاول ۱۳۳۹

مهر و امضای اعضای انجمن نفارت

محمد حسین طباطبایی (محمد حسین الطباطبایی ۱۳۳۴) احقر سید هادی صدرالعلماء
(صدرالعلماء) حسنعلی (حسنعلی) اقل احمد الحسینی (عبد احمد بن محمد تقی الحسینی)
اقل السادات جواد کسائی (عبد الجواد بن جعفر الحسینی) اقل استاد عبدالکریم [مهر ناخوانا]
الحاج میرزا علی اکبر شیخ الاسلام اصفهان (هو العلی الاکبر ۱۳۳۸)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

نصیر بختیاری (نصیر بختیاری) حکومت اصفهان (حکومت اصفهان)

سند شماره ۱۲۶

تاریخ سند: ۲۳ دلو ۱۲۹۹ ش
سوم جمادی الثانی ۱۳۳۹ ق

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه انتخابیه مرکزی ساری مازندران تصدیق میکنیم که آقای آقا رضا پسر آقای حاج شیخ علی شیخ العراقین که شغلش تحصیل علم است و سنش سی و چهار سال و ساکن ساری است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ هزار و سیصد و سی و نه واقع شده به اکثریت هفت هزار و پانصد و بیست و سه رأی از پانزده هزار و سیصد و چهارده رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزی الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال سنه ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است به تاریخ سوم شهر جمادی الثانی هزار و سیصد و سی و نه مطابق با بیست و سوم دلو هزار و دویست و نود و نه

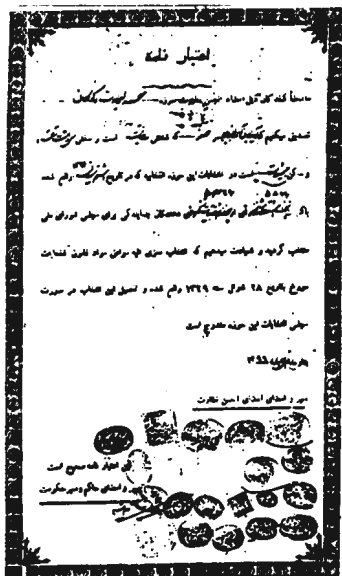
مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

رئیس انجمن نظارت مرکزی احمد بن یوسف (الراجی احمد) محمد صادق (محمد صادق بن محمد قلی) محمد حمزه (محمد بن محمد شفیع) دکتر نصرالله (نصرالله) غلامعلی قناد (غلامعلی ابن جعفر) اقل الحاج عبدالوهاب (عبدالوهاب) [امضاء ناخوانا] (احمد الموسوی)

این اعتبارنامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

نظام الدوله امیرنور (ایالت مازندران و محال ثلاثه تنکابن)

سند شماره ۱۲۷

تاریخ سند: ۱۲۹۹/۱۰/۱ ش

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه صحرای یموت و کوکلان تصدیق می کنیم که آدینه جان آخوند جعفریای پسر صفر که شغلش روحانیت است و سنش سی و هشت سال و ساکن بیوسقا است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ هشتم میزان ۱۲۹۹ واقع شده به اکثریت پنج هزار و هشتصد و شانزده رأی از پنج هزار و هشتصد و بیست و شش رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت می دهیم که انتخاب معزیه الیه موافق قانون انتخابات سورخ به تاریخ ۲۸ شوال ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ اول جدی ۱۲۹۹.

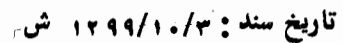
مهر و امضای اعضای انجمن نظارت

[ناخوانا] (ملا خالی بن قلیچ محمد) (ملا ولی محمد بن قوشلاق خان) اعبد شده مشهد
 (ملا سید ۱۳۳) (ملا آراز مراد بن خواجه راد) (ملا محمد یزدی بن ای نوغدی) (حاجی قربان محمد بوعلی) [ناخوانا] (علی حاجی اتش اوغلی) صوفی خان خالی بن [ناخوانا] (جان محمد خان ۱۳۳) (عاشوریای) (عزاز قربان) (حسین خان) (غروم) (آتاخان) (اوبلیک بهادر) (عبد طله بای) (سعد بک اوغلی) (نظر قلیچ) حاجی مجال (دالات اوغلی).

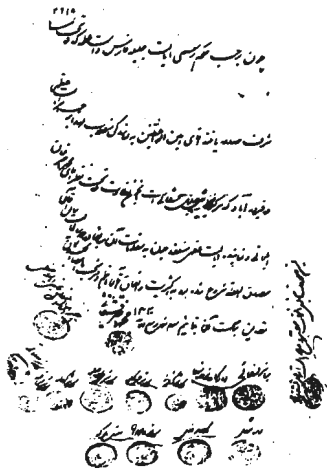
این اعتبار نامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت

قائم مقام

عبدالحسين (نايب حكومت بندرعباس و مضافات)

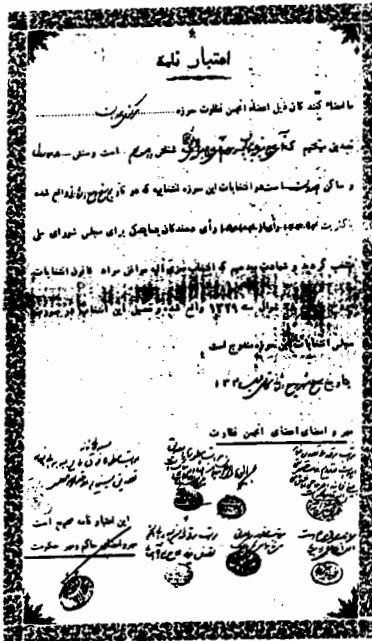
سند شماره ۱۲۹

تاریخ سند: ۱۱ قوس ۱۳۰۰ ش

اعتبارنامه

چون بر حسب حکم رسمی ایالت جلیله فارس دامت عظمته که در تحت نمره ۹۱۵۴ شرف صدور یافته آقای امین الواعظین به نمایندگی منصوب لهذا بر حسب امر ایالت عظمی در فیروزآباد که مرکز فعلی ایل جلیل قشقایی است انجمن نظارت در تحت نظر آقای محمد ناصرخان ایلخانی و نماینده ایالت عظمی منعقد چون به مقدمات آن سابقاً در دوره ایالت سابق آقای مصدق السلطنه شروع شده بود به اکثریت و اتفاق آقای ناظم دفتر منتخب، ما امضاء کنندگان تصدیق بر صحت آن مینمائیم، سوم شهر ربیع الثانی ۱۳۴۰ محمدناصر قشقایی (محمد ناصر) ناچیز امین الواعظین نماینده ایالت عظمی (امین الواعظین) قشقایی (معین دفتر ایازکی کلدسردره شوری) (ایاز) کلد سرکشلولی (حمزه) کلد سرجواد (جواد) کلد سرموصلو (حاج موصول) کلد سرکهله (خسرو) کلد سرفرحه (حبیب الله) کلد سرفقاتی (نصرالله) دره شوری (حسین ۱۳۳۸) کلد سرغدی (ابراهیم) کلد سرهمدان (ذوالفقار ۱۴۳۰) شش بلوکی (عبده بهروز).

این صورت مجلس انتخاب معتبر و صحیح است اسماعیل قشقایی (اسماعیل)

سند شماره ۱۳۰

تاریخ سند: ۱۳۰۰/۱۰/۸ ش

اعتبارنامه

ما امضاء کنندگان ذیل اعضاء انجمن نظارت حوزه مرکزی همدان تصدیق می کنیم که آقای حاج میرزا عبدالوهاب پسر مرحوم آقای حاج میرزا هادی طالقانی شغلش اهل علم است و سنش ۳۸ سال و ساکن همدان است در انتخابات این حوزه انتخابیه که در تاریخ سلخ ربیع الثانی واقع شده به اکثریت ۱۲۳۹۴ رأی از ۱۵۱۰۴ رأی دهندگان به نمایندگی برای مجلس شورای ملی منتخب گردید و شهادت میدهم که انتخاب معزی الیه موافق مواد قانون انتخابات مورخ به تاریخ ۲۸ شوال ۱۳۲۹ واقع شده و تفصیل این انتخاب در صورت مجلس انتخابات این حوزه مندرج است.

به تاریخ سلخ شهر ربیع الثانی تخاقوی ثیل ۱۳۴۰

مهر و امضای اعضاء انجمن نظارت

مراتب مرقومه را تصدیق مینماید امید است در ترویج مذهب جعفری سعی بلیغ فرمایند.

احقر حاجی آقا حسین قاضی

مبارك است (الراجی حسین الرضوی). عبدالوهاب الرضوی (عبدالوهاب الرضوی) مراتب مسطوره را تصدیق مینماید انشاءالله مبارك است اقل الحاج رضا قلی (رضا قلی). بسمه تعالی شانه مراتب مسطوره فوق را الی البدایة الی النهایة تصدیق مینمایم الاحقر محمد الرضوی (محمد بن اسماعیل الرضوی) مراتب مرقوم صحیح است اقل حاج محسن (محسن) مراتب مرقومه را تصدیق مینماید اقل مکرم الملك (مکرم الملك) مراتب مرقومه فوق را من البد و الی الختم تصدیق مینماید الحاج علی آقاهمدانی (یا علی)

این اعتبار نامه صحیح است

مهر و امضای حاکم و مهر حکومت امضاء (سالار لشکر)

ضمائم

فهرست آیات

«الذين يتخذون الكافرين اولياء من دون المؤمنين يبتغون عندهم العزة فان العزة لله جميعاً»
کسانی که کافران را بجای مؤمنان دوست خود می گیرند در نزد آنان عزت را می جویند
پس همانا عزت همه در نزد خداست.

«انا هديناه السبيل اما شاكرآ و اما كفورآ»
همانا ما راه را نشان دادیم یا [مردم] شکرگذارند یا کافر.
«تعاونوا على البر والتقوى ولا تعاونوا على الاثم والعدوان»
بر نیکی و تقوی یکدیگر را یاری کنید و بر گناه و ستم یکدیگر را کمک نکنید.
«ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك ولا تبسطها كل البسط فتقعد ملوماً محسوراً»
و دست خود را به گردن خود مبنده و کاملاً گشاده دستی مکن که پس از آن بلاست و
حسرت زده شوی.

«هذا بيان للناس و هدى و موعظه»
این [قرآن] بیان برای مردم و هدایت و موعظه است.
«هل ادلكم على تجارة تنجيكم من عذاب اليم»
آیا دلالت کنم شما را بر تجارتی که شما را از عذاب دردناک می رهاند؟
«يا ايها الذين آمنوا كونوا انصاراً لله»
ای کسانی که ایمان آورده اید ، یاران خدا باشید.
«اليوم اكملت لكم دينكم و اتممت عليكم نعمتي و رضيت لكم الاسلام دينا»
امروز دین را بر شما تکمیل کردم و نعمتم را به شما تمام کردم و برای شما اسلام را
دین خود قرار دادم.

فهرست احادیث، روایات و اصطلاحات

إذا ظهرت البدع فعلى العالم ان يظهر علمه و الا فعليه لعنة الله - هنگامیکه بدعت‌ها آشکار می‌شود پس بر عالمان است که علم خود را آشکار کنند وگرنه لعنت خدا بر او خواهد بود.

ارواحنا له الفداء - جان‌های ما فدای او باد.

اقتداء بهم و اقتفاء اليهم - با اقتدای به ایشان و پیروی از آنان.

اللهم وفقنا وفقهم لما تحب و ترضى - خداوندا ما را توفیق ده نسبت به آنچه تو دوست داری و خشنود می‌شوی.

الى اين يستغاث فلا مغيث الى من يستجار فلا مجير يا صاحب الزمان اعثنا و اجرنا - به کجا پناه باید برد ، پس فریادرسی نیست ، به که پناه برد ، پس پناه دهنده‌ای نیست، ای صاحب‌الزمان به فریاد ما برس و ما را پناه ده .

انا لله براهينهم - خداوند دلائلشان را روشن گرداند.

ان الله لم يقبض نبيه حتى اكمل له الدين و انزل عليه القرآن فيه تبیان كل شى یسن فيه الحلال والحرام والحدود والاحكام و جميع ما یحتاج الناس اليه فقال عز وجل ما فرطنا فی الكتاب من شى و انزل علیه فی حجة الوداع و هی آخر عمره «اليوم اكملت لكم دينكم و اتممت علیكم نعمتی و رضیت لكم الاسلام دیناً» و اسر الامة من تمام الدین الى ان قال و ما ترك شیئاً یحتاج الیه الامة الا بینة فمن زعم ان الله لم یکمل دینه فقد رد کتاب الله فهو کافر - همانا خدا نبی خود را قبض روح نکرد تا اینکه دین را تکمیل کرد و قرآن را بر او فرو فرستاد که در آن هر چیزی روشن و آشکار است، در آن حلال و حرام و حدود و احکام و همه آنچه

مردم به آن احتیاج دارند هست ، پس خدای عزوجل فرمود ما در کتاب چیزی فروگذار نکردیم و در روز حجة الوداع این آیه را بر او نازل کرد ، در حالیکه آخر عمر او بود «امروز دین را بر شما تکمیل کردم و نعمتم را بر شما تمام کردم و برای شما اسلام را دین خود قرار دادم» و کار امت از کمال دین است تا اینکه گفت چیزی را ترک نکرد که مردم به آن محتاج بودند، مگر اینکه روشن کرد آنرا، پس آن کس که گمان کند همانا خدا دینش را کامل نکرده ، پس کتاب خدا را رد کرد و کافر است.

بادعنها اهلها و خاویة علی عروشها - مردم آن از آن کوچ کرده بر روی تخت هاشان افتاده اند.

بسم الله والسلام علی من اتبع الهدی و جانب الغوايه والهوی - بنام خدا و سلام بر کسی که از هدایت پیروی کند و از گمراهی و هوا اجتناب ورزد.

حسب ما یقفها اهلها - برحسب آنچه اهل آن بر آن آگاه شدند.

حلال محمد (ص) حلال الی یوم القیمة و حرامه حرام الی یوم القیمة - حلال محمد (ص) حلال است تا روز قیامت و حرام او حرام است تا روز قیامت.

خلد الله سلطانه - خداوند حکومتش را جاوید گرداند.

الراجی الی الله - امیدوار به خدا.

شید الله ارکانه - خداوند پایه هایش را محکم گرداند.

طیب الله مضجعه - خدا تربتش را پاکیزه گرداند.

عباده العصاة - بندگان گناهکار.

عفی الله عن جرائمه الفضیعه - خداوند از گناهان بزرگش می گذرد.

علی تقدیر بقائها - بر فرض وجودش.

علیه و اله الاف الصلوة والتحیه والتحف - بر او و آل او هزاران صلوات و سلام و تحفه

نثار باد.

فراآ من الاطاله حذارآ عن الملاة متمثلا بقول دیک الجن ، اصبحت جم بلابل الصدر ابلیت منظویاً علی جمر آن بحت یوماً لحل فیه دمی و ان کتمت یضیق به صدری - با پرهیز از اطاله [کلام] و اجتناب از خستگی و متمثل به قول [شاعر] دیک الجن ، صبح کردم با گرفتاریهای فراوان و آتشی در دل ، اگر فاش کنم روزی آن را خونم هدر شود و اگر مکتوم دارم سینه تنگی کند.

فلینظر من کان منکم قدروی حدیثنا و نظر فی حلالنا و حرامنا و عرف احکامنا فیرضوه حکماً فانی قد جعلته حاکماً فاذا حکم بحکمنا فلم یقبل منه فانما استخف بحکم الله و علینا رد و الراد علینا راد علی الله و هو علی حد الشرک بالله - پس باید بنگرد آنکس که از شما روایت می کند حدیث ما را و می نگرد در حلال و حرام ما و می شناسد احکام ما را ، پس باید به حکم ما خشنود باشد ، پس همانا من او را حاکم قرار دادم ، پس هرگاه حکم کند به حکم ما پس از او قبول نکنند ، پس همانا به حکم خدا استخفاف کرد و بر ما رد کرده و رد کننده بر ما رد کننده بر خدا ، و او در حد شرک به خداست.

کثر الله امثالهم - خداوند امثال او را زیاد گرداند.

کما قرره الواقف - همچنانکه واقف آنرا مقرر کرده است.

لا ارانا الله ذالک الیوم - خدا آن روز را به ما ننمایاند.

لاسیما القاهرین منهم - به ویژه حکومت گران آنها.

لو کان العلم معلقاً علی الثریا لثالته رجال من فارس - اگر علم در آسمان باشد، مردمی از فارس آن را دریابند.

لو لا العلماء لاندروست الاحکام الشرعیه و انمحت الاثار النبویه - اگر دانشمندان [دین] نبودند، احکام شرعی از بین میرفت و آثار پیامبر محو می شد.

«لهم اذ ان لا یسمعون بها» الی هنا جف القلم - برای آنها گوشهائی است که نمی شنوند، تا اینجا قلم خشک شد.

ما کل ما یتمنی المرء یدرکه / تجری الریاح بمالا تشتهی السفن - نه هر آنچه مرد آرزو می کند آنرا درمی یابد ، بادهای برخلاف آنچه کشتیها می خواهند می وزند.

متع الله المسلمین بطول بقائهم - خداوند مسلمانان را به درازی عمر آنها بهره دهد.

المسلمون تتکافأ دمائهم ویسعی بذمتهم ادناهم و هم ید علی من سواهم - مسلمانان خونهایشان محترم است و کوچکترانشان در ذمه آنان اند و با هم.

من البدو الی الختم - از آغاز تا انجام

وفتکم الله تعالی لما یحب و یرضا و اعاذنا مما یسخطه من ارتکاب ما زجر و نهی - خدای تعالی توفیق دهد شما را نسبت به آنچه دوست دارد و خشنود می شود و پناه می برم از آنچه او را غضبناک کند از ارتکاب آنچه بازداشته است.

وفتکم الیه ایانا لا علاء کلمة المسلمین - خدا توفیق دهد شما و ما را در بلند گردانیدن

ندای مسلمانان.

وفق لمرضاته جلسائه و سکانه — [خدا] توفیق دهد برای خشنودیش هم‌نشینان و ساکنانش را.

وفقهم الله لما يحب و يرضى — خدا توفیق دهد ایشان را نسبت به آنچه دوست دارد و خشنود می‌شود.

ولقد حکمنا بذالك — و همانا ما به این حکم کردیم.

واژه نامه

اتقان - استواری، کاری محکم کردن ، استوار کردن کار
ازمنه - جمع زمان، زمانها، روزگاریها
ازهاق - نیست و نابود کردن، هلاک کردن
اسقام - بیماریها، مرضها
استنکاف - سر باز زدن، استناع کردن
استیناف - مراجعه مدعی بدادگاه، استان برای رسیدگی مجدد، دادگاهی که بار دوم
بماهیت دعوا رسیدگی می کند، دادگاه استان
اطناب محل - تطویل کلام به حدی که ملال آور باشد
اعاشه - زنده داشتن، زنده گردانیدن، زندگی بخشیدن
اعتضاد - یار گرفتن، یاری کردن، همراهی، یاری
اعراض - جمع عرض، آبرو
اقتناع - گرد آوردن، اندوختن، فراهم آوردن، سرمایه گرفتن
امجاد - بزرگواران
اسرار - گذراندن وقت
انتزاع - واستدن، گرفتن، درآوردن جزیی از یک کل
انجاح - برآوردن حاجت
اندراس - کهنه شدن، پاره پاره شدن، کهنگی
اندیکاتور - اندیکاتور [فرانسه] - دفتری که خلاصه نامه های فرستاده و رسیده را در آن

ثبت کنند.

انطماس - محو شدن، ناپدید شدن

ایلات خمسه - ایلات خمسه فارس عبارتند از ایل باصری، عرب، بهارلو، اینانلو و نفر این ایلات باستانهای شعبه عرب بیشتر از قشقائی ها هستند و محل اقامت آنها عمدتاً در شرق جنوب شرقی ایالت فارس است.

باندربول [فرانسه] - بر چسب، نوار یا کاغذ دراز و باریک که بر سر شیشه یا چیزی چسبانند و آن نشانه ممیزی و بررسی است.

باهرالنور - نور درخشان، نور اشکار

بخس - کم و اندک

برلیانت - برلیان [فرانسه] الماس تراش داده شده از تمام جهات به منظور زیبایی

بریه - خلق، مخلوق

بطوء - کندی، آهستگی

بنچاق [ترکی] - هر نوع سند راجع به مالکیت یا نقل و انتقالات، سند قدیمی

پارکه [فرانسه] - دادگاه مدعی عمومی

پروتست [فرانسه] - اعتراض رسمی

پروگرام [فرانسه] - برنامه

تحدیر - ترساندن، بیم دادن، پرهیزاندن

ترفیه - آسایش دادن

تزئیه - زیاد کردن، افزودن

تساهل - آسان گرفتن، سهل انگاری

تسجیل - ثابت و استوار کردن

تشبید - استوار کردن، استواری

تعاضد - کمک کردن به یکدیگر، یکدیگر را یاری کردن

تعاطی فکر - مبادله اندیشه ها و مشورت کردن

تفقده - دلجویی

تلو - دنبال، پس، پی

توانی - سستی کردن، کوتاهی کردن، سستی، کوتاهی

توقیر - بزرگ داشتن، تعظیم کردن، عزت و حرمت کسی را نگاهداشتن

جزیله - فراوان، بسیار

- جل - بزرگترین ، بخش اعظم یک چیز
 جمل مسطوره - جمله های نوشته شده
 چلیک - ظرفی چوبین که دو قاعده آن به شکل مسطح است که بوسیله تخته هایی به یکدیگر متصل شده و در آن شراب و غیره ریزند، ظرف آهنی یا حلبی
 حرره - تحریر کرد
 حصون - دژها، پناهگاهها
 حمات - جمع حامی، پشتیبانان، نگهبانان
 حیه - زنله
 خالصجات - جمع خالصه زمین متعلق بدولت
 دعاة - جمع داعی دعوت کننده، خواننده، آنکه مردم را به دین خود دعوت کند
 دوسیه [فرانسه] - پرونده
 دیویزیون [فرانسه] - واحدی نظامی، لشکر
 ذهاب - رفتن، گذشتن، شدن [ذهاب اسوال - تلف اسوال]
 راپورت - راپرت [فرانسه] گزارش کتبی یا شفاهی مبنی بر خبر و مطلبی
 رادع - مانع، باز دارنده
 ربقه - بند، رشته، بندگردن
 رصد بندی - تعیین حرکات و احوال کواکب در رصدگاه
 رقبه - زمین و ملکی که به کسی داده شود تا مادام العمر از آن بهره مند شود، حق مالکیت نسبت به زمین
 رقیبت - بندگی، عبودیت
 سامت - بسته و آمدن، معلوم شدن
 سائره - سایر، سیر کننده، رونده، دیگر
 سائسین - سائسین جمع سائیس، ادب کننده، تربیت کننده، فرمانروا
 سالفه - پیش رفته، گذشته، سابق
 ساییه - سایی، عالی، بلندمرتبه
 سفله - پست، فرومایه
 سلخ - روز آخر هرماه قمری
 سنیه - رفیع، بلند، عالی مرتبه

شرایع — جمع شریعت، آئینهای پیامبران

شنار — عاز، ننگ، رسوایی

شنعت — زشتی، قبح، بدی

صائبه — درست و راست، حق و رسا

صائنین — جمع صائین، حافظ و نگاهدارنده، نگاهبان

صبایا — دختران، دختر بچه‌گان

صدور — بزرگان

طغرا — خطی که بر شکل طمان باشد، خطی که بر صدور فرمانها بالای بسم الله می نوشته اند
به شکل قوس شامل نام و القاب سلطان وقت و آن در حقیقت حکم امضاء و صحه پادشاه را
داشته است، فرمان، منشور

عائق — عایق، مانع، باز دارنده

عسر العمل — دشواری عمل

فایز — رستگار، پیروز

فتن — جمع فتنه، اختلاف کردن مردم در رأی و تدبیر، اختلاف در آراء، گناه، عذاب
فخام — بالا رفتن مرتبه کسی در چشم مردم

قدغن — غدقن [ترکی]، نهی کردن، منع کردن

قراول [ترکی] — دیده بانی که در برج و باروی اطراف شهر و جاده ها به مراقبت پردازد،

پاسدار، نگاهبان

کافه — جمیع

کرام — بزرگواران، بلند همتان

کرها — به اکراه، با نفرت

گالاری — گالری [فرانسه]، تالار دراز مسقف، سرسرای طویل، مجموعه ای مهم از تابلوهای

نقاشی و اشیاء هنری که در یک جا گرد آورند.

لحوق — بهم رسیدن، پیوستن چیزی به چیزی

لدی الضروره — بگاه حاجت، به وقت نیازمندی

لفاً — در طی، لای آن، جوف آن

لفچه — پیچیده شده، سر بسته

مقاطر — قطره قطره چکنده

- مجدر- آبله رو، آبله دار،
 محادة- با کسی دشمنی کردن، خلاف کردن
 محاويع- جمع محوج، بی چیزان، حاجتمندان، نیازمندان
 مدفع- وسیله دفع، آلت دفاع
 مرارت- تلخ گشتن، تلخی، سختی، مشقت
 مرتسم- مرسوم، منقش، نگارین
 مرتکز- از مصدر ارتکاز، ثابت، مستقر، جایگزین
 مشهی- بغواش آورنده، برانگیزاننده شهوت
 مصارعت- کشتی گرفتن، کشتی گیری
 مضلین- جمع مضل گمراه کنندگان
 مضی- رفتن، گذشتن
 مطارح- جمع مطرح جای انداختن چیزی
 مطرزه- نقش و نگار داده، مزین، زینت داده
 معزی الیها- منسوب الیها
 معنونه- عنوان کرده شده، ابتداء شده
 مکائده- مکرها، خدعه ها
 معاطله- معطل کردن، تأخیر، درنگ
 منال- درآمد املاك و اراضی
 منجاء- هرزمین بلند، نجات گاه و جای نجات و پناهگاه
 منصوبه- معین شده، به ثبوت رسانیده، آنچه از آیات قرآن و احادیث که صریح و آشکار باشد و محتاج به تأویل نباشد.
 منطوق- نطق کرده شده، گفته شده
 منطوی- حاوی، مشتمل
 منهوبه- غارت شده، چپاول شده
 مؤدی- ظاهراً مأخوذ از تازی مودی یا مدعی
 مهتوکه- پرده دریده،
 مهجه- روح، روان، خون دل

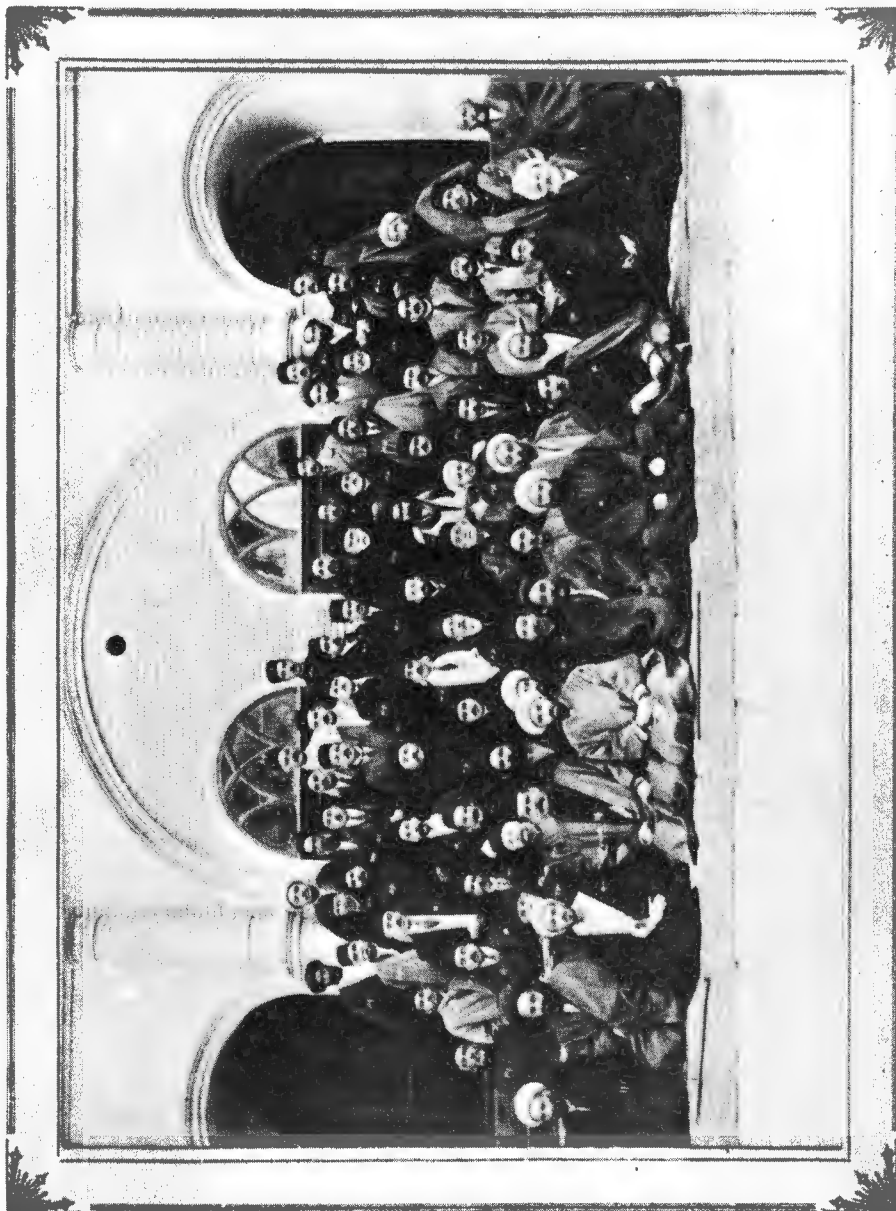
میشومه — مأخوذ از مشنوم تازی، نامبارك، ناخجسته نافرجام
 نحله — مذهب، دیانت
 نواقل — وسیله‌ای که کسی یا چیزی را از جایی به جایی برد
 ودائع — جمع ودیعه، امانتها
 ولید — زاده، مولود

مأخذ:

- ۱ - فرهنگ فارسی دکتر محمد معین
- ۲ - لغتنامه دهخدا
- ۳ - فرهنگ نفیسی
- ۴ - فرهنگ انگلیسی - فارسی حیم

تصاویر

فهرست اعلام

فهرست اعلام اشخاص

آ

۲۶۱	آقابالا، عبدالله
۲۶۰	آتاش اوغلی، علی
۱۸۴، ۱۸۳، ۱۸۰	آخوند خراسانی، محمد کاظم
۲۶۱	آذری، میرشمس الدین
۷۷	آشتیانی، احمد بن محمد حسن
۴۴، ۴۱، ۳۱، ۲۹	آشتیانی، هاشم
۱۸۴	آشتیانی، مرتضی
۲۶۰	آشوربای
۵۷، ۲۹	آصف الممالک، محمد علی
	آقا سید فاضل ← کاشانی، فاضل
۴۹	آقا شیخ هادی، امام جماعت مجلس ملک
۴۸	آیت الله زاده خراسانی، احمد
۴۸	آیت الله زاده شیرازی، محمد رضا
۴۸، ۲۰	آیت الله زاده طباطبایی اصفهانی، علی اکبر
۲۹	ابراهیم (میرزا)

ا

۲۴۸	ابراهیم خان، حسن
۲۴۶	ابراهیمی، نصر الله
۱۷۰	ابروزدی، علی
۶۷	ابن سید فاضل
۹۶	ابن هاشم

۱۱۹، ۱۵۸	ابوالقاسم
۳۳	ابوالقاسم، حاج میرزا
۱۱۹	ابوالقاسم بن محمدتقی
۱۰۰، ۵۱	ابوتراب
۱۴۵	ابوطالب
۲۳۴	ابوطالبی، علی
۹۶	ابوعلی
۲۳۷	اجاق، سید حسن
۲۰۹، ۲۹	احتشام الدوله
۲۰۱	احتشام السلطان
۱۵۸	احمد
۴۹	احمد، پیشنماز مسجد پاچنار
۲۹۵	احمد بن یوسف
۱۴۱، ۱۰۰، ۹۸، ۹۵، ۹۲، ۶۰، ۲۷	احمد شاه
۷۹	احمدعلی، ابن علی اکبر
۴۹	اخوی، باقر
۱۵۸	ادبی، قوامیان، محمدباقر
۳۱	اردبیلی، جلیل
۳۶، ۳۵	اردبیلی، سید حسین
۲۰۳	استرآبادی، حسین
۷۷، ۲۹	استرآبادی، محمدالحسینی
۲۴۹	سترآبادی، محمدحسن
۱۰۰	استرآبادی، محمدحسین
۱۵۸، ۶۷	اسدالله
۴۴	اسفندیاری، مهدی خان
۲۳۵	اسکندر شاه
۲۳۳، ۲۲۲، ۲۱۴، ۱۹۸، ۳۷	اسکندری، سلیمان میرزا
۱۰۷	اسلامیه، ابوطالب

۲۷	اسمایس ، کلنل
۲۳۶ ، ۲۳۵ ، ۲۳۳ ، ۷۴ ، ۴۸	اصفهانى ، جمال الدين
۲۵۳	اصفهانى ، محمدباقر
۲۵۰	اصفهانى ، محمود
۱۶۵ ، ۱۶۴ ، ۱۳۳ ، ۱۱۷ ، ۱۱۶ ، ۱۱۴ ، ۱۱۳ ، ۸۶ ، ۸۵	اصفهانى ، نورالله
۱۵۸	اصفهانى حديد ، مهدى
۲۳۴	اعتضاء الفضلاء ، فضل الله
۲۳۴	اعتضادزاده ، ابوالقاسم
۵۱	اعتماد
۵۱	اعتماد ، حسين
۸۶	اعتمادالتجار ، محمدعلى بن حسين الحسينى
۱۵۳ ، ۱۵۱ ، ۱۴۹	اعتمادالسلطنه
۴۷	افتخارالسادات
۴۸	افجه اى ، هادى
۵۷	افسر ، محمدهاشم ميرزا
۱۰۷	افشار
۲۵۵	افشارى ، على
۲۲۲	اقبال السلطان
۴۸	امام جمعه ، ابوالقاسم حاج ميرزا
۱۰۰	امام جمعه استرآباد
۱۸۴ ، ۴۸	امام جمعه تهران ، محمد
۱۷۰	امام جمعه ، محمدعلى
	امام دوازدهم ← محمد بن حسن ، امام دوازدهم
	امام عصر ← محمد بن حسن ، امام دوازدهم
۴۹	امام مسجد معزالدوله
۲۵۷ ، ۲۵۶	امير اشجع ، رضا
۵۱	اميرالواعظين
۲۱۴ ، ۲۹	اميرحسينى ، امير ناصر

۲۱۴، ۱۲۱	امین التجار
۲۵۷، ۲۵۶	امین الشریعه ، علی
۲۱۴، ۲۰۹، ۱۹۸، ۵۷، ۲۹	امین الشریعه شیرازی
۲۴۷	امین الشریعه فسائی ، محمد تقی
۱۰۷، ۱۰۶	امین الضرب ، حسین
۲۶۲	امین الواعظین
۱۵۸	انتظام الذاکرین
۱۸۱، ۱۷۰، ۱۶۱، ۱۲۴، ۱۰۰، ۸۳، ۷۱، ۶۸، ۶۱، ۲۹	انوار شیرازی ، یعقوب
۱۹۱، ۱۹۹، ۲۰۱، ۲۰۵، ۲۰۹، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۲۲	
۲۲۵، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۶، ۲۴۴	
۱۵۸	انوری ، عزت الله
۲۵۲	اولیاء ، محمد حسین
۱۳۴	اهری ، محمد باقر محمود
۲۴۷	ایارین کوهی
۲۶۲	ایازکی ، معین دفتر
۲۶۲	ایلخانی ، محمد ناصر

ب

۲۴۷	بابابیک
۵۱	بحرالعلوم ، محمد باقر
۴۹	بحرالعلوم رشتی
۲۰۹	بختیاری ، سردار اقبال
۲۵۳	بروجردی ، محمود
۴۸	بروجردی ، موسی
۲۵۲	بقراط التولیه
۲۱۴، ۲۰۹	بلوچ ، سید حسن

۱۰۷	بنکدار ، محمد
۱۰۷	بنکدار ، محمد مهدی
۱۰۷	بنکدار اصفهانی ، حسن
۲۶۰	بوعلی ، قربان محمد
۲۶۰	بهادر ، اوبلیک
۲۲۲ ، ۵۷ ، ۳۶ ، ۳۵ ، ۳۱	بهار ، محمد تقی
۷۳ ، ۴۸	بهبهانی ، احمد
۱۸۴	بهبهانی ، عبدالله
۱۸۴ ، ۴۸	بهبهانی ، کمال الدین
۱۷۳ ، ۷۷ ، ۴۸ ، ۴۱ ، ۲۰	بهبهانی ، محمدالموسوی
۲۱۴ ، ۲۰۹ ، ۲۹	بیان الدوله ، هادی
۱۵۳ ، ۱۵۰	بیان السلطنه
۲۱۴ ، ۲۰۹ ، ۲۹	بیان الملک

پ

۶۶	پرئی ، (مسیو)
۲۰۹	پوررضا
۹۵ ، ۹۲ ، ۶۰	پهلوی ، رضاخان (سردار سپه)

ت

۵۱	تاج الذاکرین ، اسدالله
۱۸۰	تبریزی ، میرزا صادق
۲۱۴ ، ۱۹۷ ، ۱۹۶ ، ۲۹	تدین ، محمد
۱۰۷	تفرشی ، علی

۴۸	تفرشی ، محمد
۹۶	تقی بن قاسم
۳۸ ، ۳۷	تقی زاده ، حسن
	تنکابنی ← سپهدار اعظم
۴۸	تنکابنی ، محمد
۷۹	تنکابنی ، محمد حسین
۷۹	تنکابنی ، محمد رضا
۲۵۰ ، ۳۷	تنکابنی ، میرزا طاهر
۲۳۲ ، ۲۳۱ ، ۲۰۷ ، ۱۹۴ ، ۱۰۴	توسی
۱۳۹	تویسرکانی ، باقر
۱۳۹	تویسرکانی ، محمد باقر
۱۰۷	تهرانی ، حسن
۱۵۷	تهرانی ، علی
۱۰۷	تهرانی ، محمد ابراهیم
۲۹	تهرانی ، محمد جواد
۷۹	تهرانی ، محمد تقی ابن محمد
۷۷	تهرانی ، موسی بن احمد
۷۸	تهرانی ، هادی بن مهدی
۷۸	تهرانی ، هدایت الله
۸۶	تیمور
۱۱۷ ، ۵۷ ، ۴۴ ، ۴۱ ، ۲۹	تیمورتاش ، عبدالحسین (سردار معظم خراسانی)

ث

۹۶	ثقفی ، محمد
----	-------------

ج

۲۶۰	جان محمد خان
۲۶۰	جعفر بای ، آدینه جان
۸۶	جعفر قلی
۱۳۷	جلال الدین بن شیخ
۲۰۹ ، ۲۹	جلیل الملک ، نصر الله
۱۵۸	جندقی ، محمد باقر طباطبایی
۲۵۰	جواد
۵۱	جواد مداح

ح

۱۳۹	حاج آقا
۱۰۱	حاج سید جواد
۳۳	حاج علی
۹۰	حائری ، حسن
۴۸	حائری ، امین الشیخ ، محمد
۱۷۰	حائری ، عبدالحسین
۲۲۲ ، ۲۱۷ ، ۲۰۹ ، ۵۷ ، ۵۶	حائری زاده
۱۸۴	حائری مازندرانی ، زین العابدین
۲۵۴ ، ۲۴۲ ، ۲۴۱	حیب الله منشی نظام
۴۹	حسام الواعظین اصفهانی
۹۶	حسن ابن هاشم
۲۰	حسنی الحسینی ، جواد
۲۴۶	حسن زاده
۲۵۸	حسنعلی

١٨٤ ، ٧٣ ، ٢٠	الحسنى الحسينى ، محمد بن زين العابدين
٢٦٠	حسين خان
٩٦	حسين ابن محمد
٩٦	حسين ابن محمود
٣٣	حسين واعظ
١٠٠	حسينى ، ابراهيم
٢٥٧ ، ٢٥٦	الحسينى ، ابو جعفر
١٧٠	الحسينى ، ابوطالب
٢٥٨ ، ٧٨	الحسينى ، احمد
٢٥٨	الحسينى ، احمد بن محمد تقى
١٠٧	حسينى ، جلال بن شكر الله
٢٥٢	الحسينى ، حسن
٨٣	حسينى ، حسن بن ابى القاسم
١٧٠	حسينى ، حسين
٧٨	الحسينى ، رضا
١٥٧	حسينى ، صادق
١٦١ ، ١٣٣	حسينى ، عبد الله
٢٥٤	الحسينى ، على
٩٦	الحسينى ، على احمد
٢٩	الحسينى ، على محمد
٩٦	الحسينى ، قوام الدين
١٥٨	حسينى ، كاظم
٢٤٨	الحسينى ، لطف على
٣٣	الحسينى ، محمد حسين
١٣٧ ، ٣٨	الحسينى ، محمد رضا ابن اسمعيل
٢٤٩ ، ١٣٧	الحسينى ، محمد طاهر
١٠٠	حسينى ، محمد مهدى
	الحسينى ، محمود

۲۴۹، ۹۶	الحسینی ، مهدی
۱۳۷	حسینی ، نظام الدین
۳۳	حسینی ، هدايت الله
۷۸	حسینی ، یحیی الحسن
۱۰۰	حسینی ، یوسف
۲۱۴، ۲۹	حسینی کاشانی ، حسن
۷۷	حسینی کاشانی ، مهدی ابن زین العابدین
۱۳۹	حسینی نجفی ، عبدالله
۱۰۷	الحسینی نخجوانی ، مرتضی ابن علی
۵۱	حشمت ، سلیمان
۴۹	حضرت عبدالعظیمی ، جواد

خ

۱۵۸	خاکی (روضه خوان) محمدعلی
۴۹	خانقین زاده ، محمد
۱۳۸، ۱۳۲، ۱۱۵، ۹۸	خجسته احمد
۱۵۸	خرازی ، حبیب الله
۴۸	خرقانی ، اسدالله
۱۸۳	خوانساری ، محمدعلی
۴۹، ۲۰	خویی ، محمدامین بن یحیی
۱۶۹، ۷۵، ۴۸، ۲۰	خویی ، یحیی ، امام جمعه
۵۱	خیاط ، ابوالحسن

د

۲۶۰	دالات اوغلی
۱۸۴	داماد تبریزی ، سید علی
۶۷	دامغانی ، علی
۲۱۸	دانش ، محمد
۲۲۲ ، ۴۱	داور ، علی اکبر
۱۲۴ ، ۱۰۹	دبیرالتجار
۲۵۰	دبیرالملک
۵۵	دبیرالمالک
۵۱	درویش ، عبدالله
۲۶۲	درهشوری
۲۶۱ ، ۱۶۹ ، ۱۰۵ ، ۵۱	دستغیب ، محمدباقر
۱۳۴	دولت آبادی ، حسن
۱۵۸ ، ۱۲۷ ، ۱۱۴ ، ۱۱۱ ، ۱۰۶ ، ۹۶ ، ۸۹ ، ۵۷	دولت آبادی ، علی محمد
۴۹	دولت آبادی ، یحیی
۲۵۴	دیوان بیگی

ر

۲۵۷ ، ۲۵۶	رجب علی
۲۵۵	رحمت الله
۲۰	رشتی ، اسحق بن حبیب الله (یوشی)
۲۶۱	رشتی ، محمدباقر
۱۸۳	رشتی ، محمدعلی
۹۶	رشتی ، محمود
۹۶	رشتی لاکانی ، محمود

۲۵۹	رضا
۲۶۴	رضاقلی
۲۴۴	رضا محمد
۱۱۹	رضوی ، حسن
۲۶۴ ، ۶۷	رضوی ، حسین
۲۶۴ ، ۲۱۴ ، ۲۰۹ ، ۶۸	رضوی ، عبدالوهاب
۶۸	الرضوی ، علی
۷۷	الرضوی ، علی بن عبدالله
۲۶۴ ، ۱۷۰ ، ۶۸	الرضوی ، محمد
۷۷	الرضوی ، محمد بن عبدالله
۲۶۴	رفسنجانی ، اسدالله
۲۴۶	رفسنجانی ، حسن
۲۴۶	رفسنجانی ، علی
۲۰۹	رفعت الدوله ، رستم
۲۱۴ ، ۲۹	رکن الملک
۲۲۸	رئیس التجار
۲۴۴ ، ۱۷۰	رئیس العلماء

ز

۲۴۵ ، ۲۴۴	زارع ، علی
۲۵۶ ، ۲۵۰ ، ۲۱۴ ، ۵۷ ، ۳۱ ، ۳۰	زنجانی ، ابراهیم
۲۰	زنجانی ، مهدی الحسینی

س

۴۹	سادات اخوی ، باقر
۲۵۲	سالار
۲۶۴	سالار لشکر
۵۱	ساوجی ، محمود
۲۳۱ ، ۲۳۰ ، ۲۲۹ ، ۲۲۸	سبزواری ، حاجی میرزا حسین
۲۲۷ ، ۲۲۶ ، ۲۲۴	سبط الشیخ ، سید حسن
۱۸۶ ، ۱۸۰ ، ۵۳ ، ۲۶	سپهدار اعظم ، محمدولی خان تنکابنی رشتی
۲۰۹	سپهدار ، عبدالله
۱۵۰	سپهسالار اعظم
۲۱۸ ، ۲۱۷ ، ۲۱۴ ، ۲۰۹ ، ۳۳ ، ۲۹	سدیدالملک ، مهدی قلی
۱۶۰	سراج السلطنه
۱۶۱ ، ۱۶۰	سراج الملک
۲۴۹	سردار اشرف قاجار ، نظرعلی
۲۴۲ ، ۲۴۱	سردار بهادر بختیاری ، محمد
	سردار سپه ← پهلوی ، رضاخان
۲۰۹	سردار معتمد ، صادق اکبر
	سردار معظم خراسانی ← تیمورتاش ، عبدالحسین
۲۱۴ ، ۲۹	سردار مفخم ، اکبر
۱۴۶	سرشته دار ، یوسف
۲۴۷	سطوت عشایر ، عبدالحسین
۲۰۹	سعادت
۲۶۰	سعدبک اوقلی
۴۹	سلطان جواد
۲۳۵ ، ۲۲۲ ، ۱۷۰	سلطان العلماء ، علی اصغر
۵۰ ، ۴۹	سلطان المتکلمین ، مهدی
۵۰	سلطان المحققین ، محمد

۱۸۳	سلماسی کاظمینی ، ابراهیم
	سلیمان میرزا ← اسکندری
۲۱۴ ، ۵۵ ، ۲۹	سہام السلطان بیات ، مرتضی قلی
۲۴۷	سہام عشایر
۵۱	سید ابراہیم
۲۰۹ ، ۴۹	سید المحققین
۵۱	سید حسین
۴۹	سید عبداللہ ، پیشنماز مدرسہ منیریہ
۵۱	سید علی اکبر
۵۱	سید کاظم مداح
۱۰۰	سید ہاشم
۵۱	سید یا غریب
۱۵۸	سیف الذاکرین ، علی بن صفر

ش

۱۰۷	شالفروش ، محمد
۱۰۷	شا میرزا ، علی
۲۱۷ ، ۱۵۶ ، ۱۴۳ ، ۱۴۲ ، ۱۴۱	شاہرخ ، کیخسرو
۳۶ ، ۳۵ ، ۳۱	شاہرودی ، محمد تقی
۸۷	شاہ عباس
۵۶	شجاع لشکر مہریزی ، احمد
۱۸۳	شرایبانی ، فاضل
۲۴۸	شریعتمدار
۴۸	شریعتمدار امیرآبادی
۲۴۶ ، ۱۹۴ ، ۱۹۳	شریعتمدار کرمانی ، محمد
۴۸	شریعتمدار گیلانی

۱۷۰	شریف ، ابوالفضل
۲۳۴	شریف ، مهدی
۴۹	شریف العلماء خراسانی
۵۱	شریف الواعظین
۲۳۴	شریف الرضی ، جواد
۲۶۴	شش بلوکی عبدبهروز
۱۴۶	شکرالله (حاجی)
۸۷	شکرالله خان
۹۶	شمس ، احمد
۱۳۳	شمس آباد موسوی، ابراهیم
۵۶	شورکی ، عبدالنبی
۴۹ ، ۴۸	شوشتری حسن
۴۹	شوشتری ، حسین
۴۹	شوشتری ، علی
۲۱۴ ، ۲۰۹	شهاب ، م
۲۵۲	شیبانی ، حسن مجتهد
۲۰۹	شیبانی ، نصرالله
۹۶	شیخ احمد
۲۴۲	شیخ الاسلام
۲۴۲	شیخ الاسلام پسر آقا اسماعیل
۲۴۱ ، ۶۸	شیخ الاسلام ابوالقاسم بن محمد رضا
۲۵۸	شیخ الاسلام ، رحیم
۱۰۰	شیخ الاسلام ، هادی
، ۱۶۸ ، ۱۶۷ ، ۱۲۷ ، ۱۲۵ ، ۱۲۲ ، ۵۷ ، ۵۵	شیخ الاسلام اصفهان ، علی اکبر
۲۵۸ ، ۲۱۴ ، ۲۰۹ ، ۲۰۲ ، ۲۰۰	
۵۱	شیخ الذاکرین
۲۵۹ ، ۱۹۶	شیخ العراقین
۸۶ ، ۷۳ ، ۴۸	شیخ العراقین عراقی ، نصرت الله

۵۱	شیخ المتکلمین
۲۴۸	شیخ الملك
۲۴۹ ، ۱۳۹	شیخ علی
۵۱	شیخ کاظم
۳۱	شیرازی ، حاج آقا
۱۸۳	شیرازی ، محمد حسن
۵۱	شیرازی ، یوسف

ص

۲۴۲ ، ۲۴۱	صارم السلطان
۲۴۴ ، ۲۱۴ ، ۱۳۹	صدر الاسلام
۱۳۴	صدر الاسلام ، ابوالحسن
۲۵۷ ، ۲۴۶ ، ۲۹	صدر الاسلام ، علی
۸۶ ، ۵۵ ، ۴۸	صدر الاسلام ، محمد باقر
	صدر الاسلام خویی ، محمد امین ← خویی محمد امین بن یحیی
۲۰۱	صدر الاسلام طباطبائی
۸۳	صدرالدین
۲۳۳	صدر الشریعه ، محمد علی
۱۸۴ ، ۱۳۹ ، ۸۶ ، ۷۸ ، ۴۸	صدر العلماء ، مرتضی ابن محمد جعفر الحسنی الحسینی
۲۵۸	صدر العلماء ، هادی
۱۵۸	صدر المتکلمین طباطبائی ، محمد حسن
۵۱	صدر الواعظین
۲۹	صدراپی ، حسین
۵۱	صمصام ، رضا

ض

٢٤٥ ، ٢٤٤

ضياء الادبا

ط

٢٦٣

طالقاني ، هادي

١٠٧

طاهباز ، حسن

١٠٠

طاهر (شيخ)

٢٠٩

طباطبا نائيني ، تقى

١٩٧

طباطبايى

٢٤٨

طباطبايى ، ابوالفتح

٤٨

طباطبايى ، ابوالقاسم

٢٠٤

طباطبايى ، تقى

٥١ ، ٢٩

طباطبايى ، جواد

٢٣٤

طباطبايى ، حسن باقر

٢٨ ، ٢٧ ، ٢٦ ، ٢٥

طباطبايى ، ضياء الدين

٢٠١

طباطبايى ، عبدالحسين

٢٠١

طباطبايى ، عبد الرشيد

٢٥٣

طباطبايى ، على

٢٠١ ، ٢٠

طباطبايى ، على اكبر

٨٠

طباطبايى ، على تقى

٢٠٠

طباطبايى ، عماد السلطنة

٢٥٥

طباطبايى ، محمد

٢٠١

طباطبايى ، محمد اسمعيل

٨٦

طباطبايى (مشير الملك) محمد باقر

٢٥٣

طباطبايى ، محمد تقى

۳۰۱	طباطبایی ، محمدحسن
۲۵۸ ، ۱۰۷	طباطبایی ، محمدحسین
۲۲۵ ، ۲۲۲ ، ۴۹	طباطبایی ، محمد صادق
۳۰۱	طباطبایی ، ولی الله
۷۸	الطباطبایی الیزدی ، محمد بن حسنی حسینی
۲۱۴	طباطبایی تبریزی
۸۹	طباطبایی حائری ، حسین
۶۵ ، ۶۳	طباطبایی حائری ، علی
۱۵۲	طباطبایی قنات آبادی ، محمد حسن
۱۵۸	طباطبایی قنات آبادی ، محمدحسین
۲۱۴	الطبرسی ، محمد طاهر
۲۶۰	طلحه بای
	طوسی ← توسی
۱۸۴	طهرانی ، محسن

ظ

۱۶۰	ظل السلطان
۴۸	ظهیر الاسلام

ع

۲۶۰	عاشوربای
۲۵۵	عباسقلی
۲۶۱ ، ۲۳۴ ، ۴۸	عبدالحسین
۲۶۱	عبدالحسینی ، سید سلیمان

۳۳	عبدالخلیل
۳۳	عبدالرحیم تاجر
۷۸	عبدالرحیم ابن عبدالحسین صاحب الفصول
۲۳۴	عبدالرسول
۲۴۹	عبدالصمد
۲۵۸	عبدالکریم استاد
۲۵۲	عبدالکریم بن عباس
۵۱	عبدالکریم مداح
۹۶	عبدالله
۲۶۳ ، ۲۵۹	عبدالوهاب
۱۵۵ ، ۱۵۴ ، ۱۴۵ ، ۲۹	عدل اسفندیاری ، عبدالله (عدل السلطنه)
	عدل السلطنه ← عدل اسفندیاری
۴۸	عراقی ، اسماعیل
۵۱ ، ۴۹	عراقی ، جواد
۲۶۰	عزاز قربان
۱۹	عزت خانم
۲۳۴	عسکر
	عشایر ، محمد معین
۳۳	عطا الله ، حاج
۱۰۰	عقلی ، سرالله
۵۴ ، ۳۷	علاء السلطنه
۸۶	علم الهدی
۴۹	علم الهدی بهبهانی
۲۵۲	علوی ، حسین
۱۰۰	علی ، شیخ
۷۹	علی ابن زین العابدین
۲۵۴	علی اصغر
۲۵۴ ، ۲۴۳ ، ۱۰۷ ، ۸۶	علی اکبر

٣٣	على اكبر رئيس اصناف
٣٣	على رضا ، حاج
٢٣٤	على مراد ، حسين
	عماد السلطنة طباطبائي ← فاطمي ، مهدي
٢١٤ ، ٢٠٩	چماد الملك
٥١	عماد الواعظين
٢٠٩	عميد الملك
٢٠٩ ، ٢٩	عميد الممالك
٥١	عندليب السادات
٩٦	عيسى
٢٥٠	عين السلطنة

غ

١٨٤	غروي ، مرتضى
١٨٤	الغروي آشتياني ، مرتضى بن محمد حسن
١٨٣	الغروي اصفهاني ، فتح الله
٧٧	الغروي الجيلاني ، اسحق بن حبيب الله
٢٠١	غلام على

ف

٢٩	فاطمي ، مهدي
٢٠٩	فتح الدوله
٢١٧	فتح الله
٥١	فخرالذاكرين

۴۹	فخر الشریعہ قمی ، محمد صادق
۸۶	فردرالی ، محمد کاظم
۲۴۷ ، ۲۴۵ ، ۲۴۴	فرمانفرما ، عبدالحسین
۲۲۰	فروغی ، ذکاء الملک
۱۳۹	فشارکی
۵۱	فقیہ الواعظین ، اسماعیل
	فہیم الملک ، خلیل ← فہیمی ، خلیل
۵۷ ، ۲۹	فہیمی ، خلیل (فہیم الملک)
	فیروز ← نصرت الدولہ
۹۶	فیض اللہ
۲۱۴	فیوضات ، ابوالقاسم

ق

۲۶۲	قاضی ، حسین
۶۷	قاضی الرضوی ، حسین
۲۶۰	قروم
۲۵۵	قریشی الحسینی
۱۵۸	قزوینی ، حبیب اللہ
۲۶۲	قشقایی ، اسماعیل
۲۶۲	قشقایی ، محمد ناصر
۱۸۳	قمشی ، ملا حسین
۲۰۹ ، ۱۹۷ ، ۲۹	قمی ، ابراہیم (مسعودی)
۴۹ ، ۴۸	قمی ، احمد آقا
۴۹	قمی ، احمد (میرزا)
۴۹	قمی ، محمد پسر سید عبد اللہ
۲۵۹	قناد ، غلامعلی

۲۵۳، ۲۲۶، ۲۹	قوام الدوله ، شکرالله
۲۲۴، ۱۹۶، ۱۷۶، ۱۷۵، ۱۶۴، ۱۵۳، ۴۱	قوام السلطنه ، احمد
۱۹۱	قوام العلماء
۲۴۷	قوام الملک
۵۱	قوام رشتی

ک

۸۶	کازرونی ، محمدحسین
۲۲۲، ۲۱۸، ۲۱۴، ۲۱۳، ۲۹	کازرونی ، میرزا علی
۲۳۳، ۱۵۸، ۷۴، ۴۸، ۱۹	کاشانی ، ابوالقاسم
۱۵۷	کاشانی ، احمد
۲۱۸، ۴۹	کاشانی ، حسن
۱۰۷	کاشانی ، علی اکبر
۲۴۳، ۲۱۷، ۲۱۴، ۱۹۶، ۱۴۹، ۲۹	کاشانی ، فاضل
۴۸	کاشانی ، محمدصادق
۴۹	کاشانی ، محمدعلی
۱۰۷	کاشانی ، محمد مهدی
۵۱	کاشانی ، یحیی
۲۴۳	کاشی ، سید صدرالدین
۱۴۵، ۱۴۳، ۱۴۲، ۱۴۱	کامران میرزا
۲۱۴، ۱۲۶، ۱۲۴، ۱۲۲	کردستانی ، محمد
۴۹	کرمانشاهانی ، نورالدین
۴۶	کرمانی ، قاسم خان
۲۵۶	کسائی ، جواد
۳۳	کلانتر
۸۶	کلبادی ، نصرالله

۱۳۹، ۸۶

۱۳۳

۲۶۲

۲۶۲

۲۶۲

۲۶۲

۲۶۲

۲۶۲

۲۶۶

۲۶۲

۲۶۲

۲۶۲

۲۴۸

۱۸۳

۱۳۹

کلباسی ، محمدعلی

کلباسی ، محمدهاشم

کلد سر جواد

کلد سر صفاتی ، نصرالله

کلد سر نمدی ، ابراهیم

کلد سر فرحه ، حبیب الله

کلد سر کشکولی ، حمزه

کلد سر فرحه ، حبیب الله

کلد سر کشکولی ، حمزه

کلد سر کهله ، خسرو

کلد سر موصولو

کلد سر همدان ، ذوالفقار

کوراغلی ، علی

کوزه کنانی ، ملا احمد

کهنگی ، محمدحسین

ک

۲۵۳

گودرزی ، حسینعلی

ل

۱۵۸

لاجوردی ، مهدی

۷۷

لاله زار ، محمدصادق

۱۴۸، ۱۴۷

لسان الدوله

۵۱

لسان الذاکرین ، ضیاء

۲۰۹	لسان الملك
۱۸۳، ۱۸۰	مازندرانی، عبدالله

م

۲۰۹	مافی، محمد علی
۲۶۰	مجال، حاجی
۲۴۸	مجتهد، باقر
۲۵۴	مجتهد، محمد حسن
۲۶۱	مجتهد، هدايت الله
۲۴۶	مجد الاشراف
۵۱	مجدالذاکرين تبریزی
۱۳۴	مجلسی، محمد تقی بن ابو جعفر
۱۴۶	مجلل السلطان، عابدین خان
۲۹	محتشم السلطنه
۲۶۴	محسن
۱۴۹، ۱۴۸	محقق السلطنه
۲۴۵، ۲۰۹، ۱۷۰، ۱۶۹	محقق العلماء
۲۱۲، ۲۱۴، ۱۴۱، ۴۹، ۲۹	مجلاتي، اسدالله
۱۷۰	مجلاتي، مرتضی
۲۶۱، ۲۳۴، ۱۱۹، ۱۰۰	محمد
۱۰۰، ۴۹	محمد (شیخ)
۱۴۹	محمد ابراهيم خان
۱۰۰	محمد اسماعیل
۱۳۳	محمد باقر
۲۰۵، ۱۳۰، ۱۲۹، ۱۲۸، ۱۰۵، ۱۰۲، ۸۹، ۶۹	محمد ابن حسن، امام دوازدهم
۱۳۴	محمد ابن عبدالعلی

۱۱۹	محمد ابن علی اکبر
۲۳۳	محمد ابن مهدی
۱۳۳ ، ۱۲۹ ، ۱۱۹ ، ۱۱۱	محمد ، پیامبر اسلام
۱۳۴ ، ۱۰۰ ، ۸۰ ، ۶۸	محمد تقی
۱۸۳	محمد تقی ال شیخ اسدالله
۱۷۰	محمد جعفر
۲۴۳ ، ۱۳۷	محمد حسن
۲۳۴ ، ۲۱۸ ، ۹۶ ، ۳۸ ، ۳۳	محمد حسین
۲۴۳	محمد حسین آقا جان
۳۳	محمد حسین تاجر
۳۳	محمد حسین ، حاج میرزا
۹۶	محمد حسین ، هاشم
۲۴۹ ، ۱۰۷ ، ۹۶	محمد رضا
۶۸	محمد رضا ابن شیخ الاسلام
۲۹۵ ، ۹۶	محمد صادق
۷۳	محمد صادق ابن محمد تقی
۱۳۹	محمد علی
۲۴۲ ، ۲۴۱	محمد علی ابن عبدالغفور
۷۷	محمد علی ابن محمد تقی
۱۴۷	محمد علی شاه
۲۳۴	محمد کاظم
۱۹ ، ۱۱۹ ، ۳۳	محمد مهدی
۶۸	محمد تقی
۲۴۵ ، ۱۹۱	محمد هادی
۲۱۴	محمد هاشم میرزا
۲۵۷ ، ۲۵۶ ، ۹۶	محمود
۸۳	محمود بن محمد حسین
۲۵۰ ، ۱۸۹ ، ۱۸۶ ، ۱۸۰	مخبر السلطنه ، مهد بقلی

۱۴۵

۲۴۵، ۲۴۴

۲۹، ۳۱، ۳۳، ۳۵، ۳۶، ۳۸، ۴۱، ۵۳،

۵۵، ۵۷، ۶۳، ۷۵، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۶۰،

۱۶۱، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۶،

۱۹۷، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۳، ۲۰۹، ۲۱۲،

۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۶، ۲۱۷، ۲۲۰، ۲۲۱،

۲۲۲، ۲۲۴، ۲۲۷، ۲۳۳، ۲۳۳

۷۶

۸۶

۴۹

۷۷

۵۱

۱۵۶

۲۴۳

۲۴۸، ۲۱۴، ۲۰۹

۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۹، ۲۱۰، ۲۱۱،

۱۵۸

۳۷، ۵۷، ۲۱۴، ۲۱۷، ۲۵۱،

۲۰۹، ۲۹

۸۶

۹۶

۸۶

۲۲۳، ۲۲۰، ۲۱۳

۵۱

۲۶، ۵۷، ۹۵، ۱۲۲، ۱۴۱،

۱۵۳

۱۸۵

مختارالدوله ، ميرزا ابوترابخان

مدير السلطنة

مدرس ، حسن بن اسماعيل

مدرس ، رضی بن محمد حسن

مدرس ، عبد الحسين

مدرس ، علی (شيخ)

مدرس طهرانی ، علی

مدير ، مرتضى

مرات الممالك

مرتضى ابن علی اکبر

مرتضى ، حاج ميرزا

مرندی ، ابوالحسن

مروستی ، محمود

مساوات ، محمدرضا

مستشار السلطنة ، احمد

مستشار دفتر

مستوفی ، عبد الحسين

مستوفی ، علیرضا

مستوفی الممالك

مشکوة الذاکرين

مشيرالدوله پيرنيا ، حسن

مشيرالدوله ، نصرالله خان

مشير الملك

٢١٤، ٢٠٩	مصباح ديوان
٢٦٢	مصدق السلطنة
١٥١	مظفر الدين شاه
٢٥٥	معاخذ السلطان
٢٩	معتضد الدولة
٢١٤	معتمد التجار
٥١	معتمد الذاكرين
٢١٢، ١٧٤	معتمد الممالك
١٥٨	معمار، محمد باقر
٩٦	معين العلماء
٩٦	معين تجار، اكبر
٢٤٧	معين عشائر، محمد
٣١، ٣٠	مفاخر السلطنة
٩٦	مفتاح السلطنة، محمد علي
١٤٦	مفتح الملك
٢٦٤	مكرم الملك
١٤١	مكي، حسين
٢٦٠	ملا آزار مراد بن خواجه راد
٨٦	ملا باشي، محمود الحسيني
٢٦٠	ملا خالي ابن قليج محمد
٢٦٠	ملا مويد
٢٦٠	ملا ولي محمد بن قوشلاق خان
٨٦	ملك التجار، محمد ابراهيم بن محمد
٩٦	ملك الحكماء، يوسف
	ملك الشعراء بهار، محمد تقى
٥١	ملك الواعظين
٥٥، ٢٩	منتصير الملك
١٩٧، ١٩٦	منصور السلطنة

۱۳۹	منظوری
، ۱۱۸ ، ۱۰۵ ، ۱۰۱ ، ۷۲ ، ۶۳ ، ۵۳ ، ۴۷	موتمن الملك ، عبدالحسين
، ۱۹۳ ، ۱۷۴ ، ۱۷۳ ، ۱۶۴ ، ۱۵۳ ، ۱۴۱	
، ۲۳۵ ، ۲۳۴ ، ۲۳۳ ، ۲۲۰ ، ۲۰۳	
۲۵۵	موفق السلطنة
۲۴۵ ، ۲۴۴	موسوی ، ابراهيم
۱۳۴	موسوی ، ابوالقاسم
۲۵۹ ، ۸۳	الموسوی ، احمد ابن صدرالدين
۲۴۲ ، ۱۷۰	الموسوی ، جعفر
۱۳۴	موسوی ، جلال الدين
۱۵۷	موسوی ، حسين
۱۰۷	موسوی ، عبدالرحيم
۸۰	الموسوی ، محمد ابن ریحان الله
۱۳۴ ، ۸۳	موسوی ، محمد حسين بن نصرالله
۲۴۳	الموسوی ، مرتضى
۲۵۴	موسوی ، موسى
۲۰	موسوی ، موسی بن ریحان الله
۱۰۰	موسوی ، مهدی
۶۸	الموسوی ، هادی
۲۴۲ ، ۲۴۱	الموسوی ، هاشم
۱۳۱ ، ۱۱۷	موسوی ، یعقوب ،
۷۷	الموسوی التستری ، حسين بن محمد علی
۷۳	الموسوی الجزایری ، محمدحسن
۷۹	الموسوی الشیرازی ، یعقوب ← انوار شیرازی ، یعقوب
	موسوی الغروی ، عبدالغفور
۷۷	الموسوی تبریزی ، محمدباقر بن مجلسی
۲۳۳	موقر الملك
۱۳۴	مؤید الاسلام جابری ، حسن

۲۴۲ ، ۲۴۱	مهدی
۲۳۴	مهدی
۲۶۱	مهدی بن محمدباقر
۳۳	میرزا حاجی تاجر
۴۹	میرزا عبدالله
۱۸۴	میرزا علی
۷۹	میرزا کوچک ، محمدعلی
۲۵۲	میرزا هاشم

ن

۱۵۰	ناصرالدین شاه
۵۱	ناصرالذاکرین ، عبدالله
۱۵۲	ناصر الملک
۵۱	ناظم ، حسین
۳۳	ناظمالتجار ، علی رضا
۲۴۱ ، ۲۱۴ ، ۲۰۹	ناظم العلماء
۲۶۲	ناظم دفتر
۲۰۹ ، ۵۵	نجات ، محمد
۹۶	نجفی ، محمد
	نجفی ، شیخ نورالله — اصفهانی ، نورالله
	نجفی اصفهانی — اصفهانی ، جمالالدین
۷۷	نجفی القمی ، محمدتقی بن حسین
۴۸	نجم آبادی ، حسین
۲۵۰ ، ۴۸	نجم آبادی ، علی ،
۱۸۳	نخجوانی ، محمدعلی
۱۳۷	نراقی ، ابوالحسن

۱۵۷، ۱۳۷	نراقی ، ابوالقاسم
۱۳۷	نراقی ، حسین
۱۳۷	نراقی ، شهاب‌الدین
۱۵۷	نراقی ، عباس
۱۳۷	نراقی ، مجدالدین
۲۵۹	نصراالله (دکتر)
۱۴۶	نصراالله خان مباشر
۲۲۲، ۱۹۸، ۶۶، ۵۷، ۴۴، ۴۱، ۲۵-	نصرةالدوله ، فیروز
۲۴۶	نصرت‌الملک ، احمد
	نصیرالسلطنه ← اسفندیاری ، مهدی خان
۲۵۸	نصیر بختیاری
۲۹	نصیر دیوان (فزون)
۴۸	نظام الاسلام
۲۵۹، ۵۵	نظام الدوله
۱۳۹	نظام الشریعه
۴۸	نظام العلماء
۵۱	نظام الواعظین رشتی
۲۶۰	نظر قلیچ
۲۵۷، ۲۵۶	نقیب الاشراف
۵۱، ۴۹	نقیب‌السادات
۵۴، ۵۳، ۳۸، ۳۷، ۳۶، ۳۵	نواب ، حسینقلی
۴۹، ۲۰	نوری ، بهاء‌الدین
۱۵۸، ۴۸	نوری ، ضیاء‌الدین
۷۹، ۴۸، ۲۰، ۱۹	نوری ، عبدالنبی
۷۹، ۲۰	نوری ، علی

و

۵۱	واعظ ، حاج آقا
۵۱	واعظ ، عبدالله
۵۱	واعظ خراسانی ، شیخ ابراهیم
۱۵۸	واعظ عراقی جدلی ، محمدصادق
۱۵۸	واعظ عراقی ، محمد جواد
۵۱	واعظ قزوینی
۲۲۸	والی
۶۶	وثوق الدوله ، حسن
۱۹۰	وکیل الدوله ، عبدالرحیم
۲۵۴	وکیل الرعايا ، مراد علی
۲۱۷	وکیل الملک
	ولی عصر ← محمد بن حسن ، امام دوازدهم

ه

۲۴۴	هادی
۲۴۴	هادی رضا ،
۱۳۷	هدایت بن شیخ
۸۶	همایون
۲۶۴ ، ۷۹	الهمدانی ، علی
۴۹	همدانی ، محمد

ی

۲۵۰. الیزدی ، حسین
- ۱۴۹ ، ۴۸ یزدی ، سید علی
- ۲۰۹ ، ۵۶ یزدی ، سید کاظم
- ۲۳۳ ، ۴۸ یزدی ، محمدحسن
- ۵۶ یزدی ، مرتضی
- ۲۶۰ یزدی ، محمد بن ای نوغدی
- یعقوب الموسوی ← انوار شیرازی ، یعقوب
- یوشی ، اسحق بن حبیب الله ← رشتی اسحق بن حبیب الله

فهرست مکانها

آ

۱۴۰ ، ۱۸۰ ، ۱۸۴ ، ۱۸۵ ، ۱۸۶ ، ۱۸۷ ، ۱۸۹

۶۶

۶۶

۱۴۶

آذربایجان

آسیا

آفریقا

آلان

ا

۱۱۴

۲۱۳

۲۵۷ ، ۲۵۶

۲۰۱ ، ۲۰۰ ، ۱۱۴

۲۳۳

۲۰۸ ، ۱۵۰ ، ۱۱۸ ، ۷۶ ، ۲۷

۲۴۹ ، ۱۰۰

۲۵۵

۲۹ ، ۶۰ ، ۶۱ ، ۸۵ ، ۱۱۰ ، ۱۱۱ ، ۱۱۳ ، ۱۱۴ ، ۱۱۶ ،

۱۱۹ ، ۱۲۷ ، ۱۲۸ ، ۱۳۳ ، ۱۳۹ ، ۱۶۰ ، ۱۶۱ ، ۱۶۴ ،

۱۶۵ ، ۱۶۸ ، ۱۷۵ ، ۱۷۷ ، ۲۰۵ ، ۲۰۷ ، ۲۳۲ ، ۲۵۸ ،

۱۱۳ ، ۶۷

۴۱ ، ۲۷ ، ۲۶

۱۹ ، ۲۵ ، ۲۶ ، ۲۸ ، ۳۳ ، ۴۱ ، ۴۴ ، ۶۰ ، ۶۴ ، ۶۷ ، ۷۲ ،

۸۲ ، ۸۳ ، ۸۸ ، ۹۳ ، ۹۵ ، ۱۰۰ ، ۱۰۳ ، ۱۱۱ ، ۱۱۳ ، ۲۰۸ ،

۲۱۸ ، ۲۱۷

ابرکو

ابوموسی

ابهر خمسه

اردستان

اردکان

اروپا

استرآباد

اشتهارد

اصفهان

الجزایر

انگلیس

ایران

۲۴۷

ایلات خمسه

ب

۸۷	باربین
۳۲، ۳۱	بازار (محلہ)
۱۵۲	باغ شاہ
۱۵۲	باغ مہدیہ
۲۵۸	باغ ہمایون
۳۶	بجنورد
۲۱۴، ۲۱۳	بحرین
۱۵۴	بخارا
۸۷	برزہ
۲۵۵	برغان
۸۷	برلان
۳۷، ۳۵	برلن
۲۵۳، ۲۹	بروجرد
۲۶	بریتانیا
۲۴۳، ۲۹	بسطام
۲۴۷، ۲۴۵ - ۲۴۴	بنادر فارس
۲۶۱	بندر عباس
۲۱۳	بوشہر
۷۰	بہارستان
۲۵۴	بیجار
۲۶۰	بیوسقا

پ

۴۹	پاچنار
۱۱۳	پاریس

ت

۲۵۹

تنکابن

، ۱۹ ، ۲۶ - ۲۷ ، ۳۰ - ۳۱ ، ۳۳ ، ۳۵ - ۳۸ ، ۴۱ ، ۴۷ - ۴۸ ،

تهران

، ۶۰ ، ۶۳ ، ۶۵ ، ۷۰ ، ۸۰ ، ۸۸ ، ۱۰۰ ، ۱۰۵ - ۱۰۶ ، ۱۱۲ ،

، ۱۱۴ ، ۱۴۵ ، ۱۵۶ ، ۱۶۰ ، ۱۶۴ ، ۱۶۷ ، ۱۶۹ ، ۱۸۴ ،

، ۱۹۰ ، ۱۹۳ - ۱۹۴ ، ۲۱۱ ، ۲۱۴ ، ۲۴۳ - ۲۴۴ ، ۲۴۹ ،

، ۲۵۰ - ۲۵۲ ، ۲۵۵ - ۲۵۶ ، ۲۶۱ ،

ج

۱۵۲

جابرود

۲۱۳

جزایر خلیج فارس

۱۱۴

جوشقان

چ

۳۱

چاله میدان

ح

۶۷

حبشه

خ

۲۹

خراسان

۱۴۶

خرمدره

۲۱۳

خلیج فارس

۲۱۵

خمین

۱۱۴

خوانسار

۳۲۰

د

۱۷۳	دماوند
۳۱	دولت
۲۴۲ - ۲۴۱ ، ۱۸۴ ، ۱۸۲	دولت‌آباد
۱۸۷ - ۱۸۶ ، ۱۸۰	دولت‌آباد مرند

ذ

۱۸۲	ذوالبین
-----	---------

ر

۹۸ ، ۹۵	رشت
۲۴۶ ، ۱۹۳	رفسنجان
۸۷	رودجی
۸۷	رودشت
۱۵۴ ، ۱۴۶ ، ۴۱ ، ۲۶	روس
۱۴۵ ، ۴۱	روسیه

ز

۸۷ - ۸۵	زاینده رود
۱۴۶	زرزقی
۲۵۷ ، ۲۵۶	زنجان
۱۸۲	زنوز
۲۰۰	زواره

س

۱۸۲	ساروتپه
۲۰۹	ساری

۲۵۵	ساوجبلاغ
۲۵۲ ، ۲۲۸	سبزوار
۱۵۲	سرخه حصار
۱۵۲	سلطنت آباد
۷۰	سنقر
۳۱	سنگلج
۲۵۰ ، ۳۱	سولقان

ش

۱۵۲	شاه آباد
۲۴۳ ، ۲۹	شاهرود
۳۱	شمیرانات
۲۵۵	شهریار
۲۴۷ ، ۲۴۵ ، ۲۴۴ ، ۱۷۲ ، ۱۶۹ ، ۱۰۵	شیراز

ص

۱۵۲	صاحبقرانیه
۲۶۰	صحرای یموت

ع

۷۳	عثمانی
۲۱۴	عراق
۲۹	عربستان
۱۵۲	عشرت آباد
۳۱	عودلajan

ف

۲۶۲ ، ۲۴۷ ، ۲۴۵ ، ۲۴۴ ، ۱۶۹ ، ۱۰۵	فارس
۱۱۳	فرانسه
۱۵۲	فرح آباد
۱۰۰ ، ۹۲	فرنګستان - فرنګ
۲۶۲	فیروزآباد

ق

۲۹	قائنات
۱۵۴ ، ۱۰۴ ، ۱۰۱ ، ۲۹ ، ۲۷ ، ۲۶	قزوین
۱۵۳	قصر ابیض
۱۵۲	قصر فیروزه
۱۵۲	قصر قاجار
۱۵۲	قصر یاقوت
۶۷	قفقاز
۱۱۹ ، ۲۹	قم
۱۱۴ ، ۳۳	قمشه - قمیشه

ک

۸۵	کارون
۲۰۰ ، ۱۳۷ ، ۱۳۶ ، ۹۴ ، ۸۸	کاشان
۸۷	کراچ
۱۲۴ ، ۱۲۲	کردستان
۲۴۸ ، ۲۶۴ ، ۲۹	کرمان
۲۳۷ ، ۱۹۰	کرمانشاه
۲۴۸	کرمان و بلوچستان
۲۱۵ ، ۱۱۴	کمره

۳۱
۲۶۰
۸۷، ۸۶، ۸۵
۱۴۶

کن
کوکلان
کوهرنک
کیسوج

ک

۲۴۵
۱۱۴
۹۶، ۹۵

کروس
کلپایگان
گیلان

ل

۲۵۳، ۲۹
۳۲، ۳۱
۱۵۲

لرستان
لواسانات
لوشان تپه

م

۲۵۹
۲۱۵
۶۷
۱۸۴، ۱۸۲
۶۷
۱۴۶
۵۶
۵۶

مازندران
محلات
مراکش
مرند
مصر
مکه
مهریز
میبد

ن

۱۱۴
۱۸۴، ۶۹

نائین
نجف

۳۲۴

و

۲۵۳

ولایات ثلاثه

ه

۲۶۳، ۹۹

همدان

۲۳۵، ۶۷

هندوستان

ی

۲۳۳، ۱۱۴، ۵۶

یزد

DOCUMENT OF CLERGYMEN AND MAJLES
(HISTORY OF MASHRUTIYAT IN THE MIRROR OF MAJLES DOCUMENTS , 2)

COLLECTED BY
MANSURE TADAYON POOR

SUPERVISED BY
GHOLAMREZA FADAIE ARAGHI

TEHRAN
IRANIAN MAJLES LIBRARY AND DOCUMENTATION CENTER
(IMALDOC)

1997